

ОСМИ ИЗВЕШТАЈ ОД СЛЕДЕЊЕТО НА ПРОЦЕСОТ
НА ПРИСТАПУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА ВО ЕУ

ПРЕРОДБАТА

ГИ ЈАДЕ СВОИТЕ ЧЕДА

*Осми извештај
од следењето на процесот
на пристапување
на Македонија во ЕУ*

„ПРЕРОДБАТА ГИ ЈАДЕ СВОИТЕ ЧЕДА“

Јануари 2011

„ПРЕРОДБАТА ГИ ЈАДЕ СВОИТЕ ЧЕДА“

Осми извештај од следењето на процесот на пристапување на Македонија во ЕУ

Издава:

Фондација Институт отворено општество – Македонија

За издавачот:

Владимир Милчин, Извршен директор

Подготвил:

Македонски центар за европско образование и
Фондација Институт отворено општество – Македонија

Лектура:

Абакус

Ликовно-графичко обликување:

Бригада Дизајн

Печат:

Бато и Дивајн

Тираж:

300 примероци

CIP – Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

341.171.071.51 (4-672ЕУ:497.7)“2011“

ПРЕРОДБАТА ги јаде своите чеда: осми извештај од следењето на процесот на пристапување на Македонија во ЕУ. - Скопје: Фондација Институт отворено општество - Македонија, 2011. - 208 стр. ; 18x24см

Фусноти кон текстот. - Содржи и: Анекси

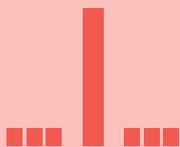
ISBN 978-608-218-102-8

а) Македонија - Зачленување - Европска Унија - 2011
COBISS.MK.ID 87618314

СОДРЖИНА

I. КАДЕ СМЕ ВО ЈАНУАРИ 2011 ГОДИНА?	5		
1. ОД СКОПЈЕ ДО БРИСЕЛ ВЛАСТА ДРЖИ ЛЕКЦИИ!	6		
1.1. Како да броиме до 33?	6		
1.2. „Учиме за ЕУ“	7		
1.3. Во пресметка со невладините	8		
1.4. Ако баба лаже, трап не лаже	8		
1.5. Војна со ЕУ	9		
1.6. Настан без преседан	10		
2. МЕДИУМСКА КРИЗА	10		
2.1. Случај „А1 телевизија“	11		
2.2. Случај „МПМ“	11		
2.3. Осакатена четврта власт	12		
3. РЕЗОЛУЦИИ ЗА ГЛУВИ	12		
4. УНГАРСКОТО ПРЕТСЕДАТЕЛСТВО	13		
4.1. Има ли место за Македонија	14		
5. ЗБОГУМ ЕУ...	15		
6. ... НИЕ ОТИДОВМЕ ВО ТРЕТИОТ СВЕТ!	15		
6.1. (Не)случајна средба?!?	16		
6.2. Кому му е гајле за ЗНБП?	16		
6.3. Кој е бре Груевски?	17		
		7. ВМРО-ИЗАЦИЈА ПО СКРАТЕНА ПОСТАПКА!	19
		7.1. Ловење во матно	19
		7.2. По мерак на лидерот	19
		7.3. Упад во институциите, преку ноќ	21
		7.4. Чуму ни беше АДС?	21
		7.5. Закони без анализи	22
		7.6. Ем мало, ем некадарно	23
		7.7. Колку вреди партиската книшка?!	24
		7.8. Комитет без записници	26
		7.9. „Компјутер за секој службеник“	27
		7.10. Што мисли ЕК за нашата стратегија?	27
		8. ЌЕ ГИ ПРЕЖИВЕАТ ЛИ НЕВЛАДИНИТЕ ЗАКОНИТЕ НА ВЛАСТА?	29
		8.1. Пререгистрација = пребројување?!	29
		8.2. Невладините – перачи на пари?	32
		8.3. Организациите од јавен интерес ќе почекаат	35
		9. НЕДОСТАПНА И ЗАВИСНА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА	35
		9.1. (Не)зависна Комисија?!	35
		9.2. Владата наредува, Собранието спроведува	36
		9.3. Апсурдите на докажувањето	37
		9.4. Нешто мора да се промени!	39

10. НЕОДРЖЛИВ РАЗВОЈ	39
10.1. Земја на природата, колевка на културата	39
10.2. Ни лук јал, ни лук мирисал – „Луково Поле“	40
II. АНАЛИЗА НА НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА ПРЕЗЕМАЊЕ НА ПРАВОТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА – РЕВИЗИЈА 2011	43
1. СОБРАНИЕТО СЕ ПОДГОТВУВА ЗА ГИНИС	44
2. ФЕНОМЕН ФАТАМОРГАНА	45
3. КАКО СЕ ЧИТА АНАЛИЗАТА НА НПАА?	47
АНЕКС – КОМЕНТАРИ НА НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА ПРЕЗЕМАЊЕ НА ПРАВОТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА - РЕВИЗИЈА 2011	48

КАДЕ СМЕ ВО ЈАНУАРИ 2011 ГОДИНА?

Во јануари 2011 година, Македонија е без решение за спорот со името, без датум за почеток на преговорите со ЕУ, без членство во НАТО, со досега најлош Извештај на ЕК за напредокот во 2010 (натаму во текстот: Извештај 2010), со сериозно загрошена слобода на говорот и на медиумите, со целосно партизиран судски систем зависен од извршната власт, со длабока криза во политичкиот дијалог, со економско-социјални потреси, со влошени меѓуетнички односи и со дезориентирана надворешна политика.

Овој квартален извештај насловен *„Прерогбатџа ѝи јаге своиџе чега“* потсетува на главните настани што го одбележаа периодот ноември 2010 – јануари 2011. Појдовна основа во анализата за потребите на овој извештај се актуелните настани во државата поврзани со европската интеграција, но и *Националната програма за усвојување на правото на Европската унија – Ревизија 2011, од 28 декември 2010* (натаму во текстот НПАА 2011); *Националната*

Програма за усвојување на правото на Европската унија – Ревизија 2010, од 28 декември 2009 (натаму во текстот НПАА 2010) и *Службен весник на Република Македонија*. Референца на анализата се: *Извештајот на Европската комисија за најпрегокош на Република Македонија за 2008, 2009 и 2010 година* (натаму во текстот Извештај 2008/2009/2010), *Одлука на Советот за принципите, приоритетите и условите содржани во Приспајното партнерство со Република Македонија, Брисел, февруари 2008* (натаму во текстот Пристапно партнерство) и други стратегиски документи кои се суштински за секторите што се следат.

И за овој квартален извештај го користивме институтот за слободен пристап до информациите од јавен карактер.

Покрај анализата на суштинските документи и деск-истражувањето, се спроведоа и интервјуа со некои од засегнатите страни.

Од страна на медиумите, се следеа 14 медиуми, и тоа: седум дневни весници (*Ушрински весник; Дневник; Весѝ; Вечер; Време; Нова Македонија и Шѝиц*) и централните информативни емисии на седум телевизии со национална и со сателитска концесија (*A1; Канал 5; Сиѝел; Телма; МТВ 1; Алфа и Алсаѝ*)¹.

Извештајот дава детален осврт на надворешната политика во текот на 2010, ја опишува состојбата со реформата на јавната администрација, како и предизвиците со спроведувањето на Законот за здруженијата и фондациите и Законот за антидискриминација и практичната примена на Националната стратегија за одржлив развој. Фокусот е ставен на Извештајот 2010 и настаните што се случиле пред и по неговото објавување; на приоритетите на Унгарското

претседателство; состојбата во медиумите, особено по 25 ноември 2010 година. Исто така, се дава детална анализа на НПАА 2011, и на тоа што може да се очекува од претстојната резолуција на Европскиот парламент.

1. ОД СКОПЈЕ ДО БРИСЕЛ ВЛАСТА ДРЖИ ЛЕКЦИИ!

1.1. Како да броиме до 33?

Свесна дека очекуваните негативни забелешки од Извештајот 2010 можат сериозно да му наштетат на нејзиниот рејтинг, власта почна многу темелно да го подготвува теренот. Владините претставници ги броеја донесените закони, ја „едуцираа“ јавноста за Копенхашките критериуми и виновникот го бараа кај критички настроените невладини организации, високите претставници на ЕУ и кај Грција. Како главен аргумент за релативизирање на очекуваните критики, владините претставници инсистираа на фактот дека Македонија нема да ја изгуби препораката за почеток на преговорите за членство во ЕУ.

Во старата добро разработена пропагандистичка шема, претставниците на власта ја поистоветија евроинтеграцијата со донесувањето закони. Во целата опседнатост со пребројувањето на донесените и изготвените закони, различните претставници на владејачката партија лицитираа со различни бројки. Додека пратеничката на ВМРО-ДПМНЕ Силвана Бонева изјавуваше дека *„Собранието од предвидените 103 европски закони досега донело 60, од кои 30 се во собраниска процедура, а 12 сè уште не се добиени*

¹ Мониторингот на медиумите е партнерски проект со НВО Инфоцентар од Скопје.

од Владата”, вицепремиерот Наумовски тврдеше: „...од 106 закони предвидени за оваа година, досега 95 се донесени”². Министерот за правда, Михајло Маневски, пак, беше најубедлив во уверувањето дека: „сите закони коишто се предвидени во Националната програма, сите закони што имаат евројско значење, значи сите закони се подготвени, сите закони се ставени во процедура. Појолемно дел се донесени...”³ На инсистирањето на власта за обемот на донесените закони, евроамбасадорот Фуере потсети дека „...е важно не само да се донесат законите, туку и да се обезбедат доволно финансиски и човечки ресурси за нивно спроведување”⁴.

1.2. „Учиме за ЕУ”

Откако нè поучи за техниката на броење законите со европско знаменце, власта премина на втората, понапредна лекција – онаа околу природата на критериумите за зачленување во Европската унија. Имено, во своите напори да потенцира дека Грција, а не застојот во реформите, е единствената причина зошто Македонија сè уште не ги започнала преговорите за членство во ЕУ, владините претставници отидоа дотаму што започнаа да ги проблематизираат дури и самите Копенхашки критериуми за членство. Така, вицепремиерот Наумовски тврдеше дека „преку детални анализи ние пристигаваме во исполнувањето на критериумите за членство кои се појознати како критериуми од Којенхаген. За жал, во процесот на одлучување на ЕУ, иако Европската комисија препорача дека Македонија заслужува да ги започне преговорите,

иаа одлука не беше донесена од една група причина која не е дел од критериумите за членство”⁵. И Министерот за надворешни работи, Антонио Милошоски, констатираше дека „меѓу капацитетите да се почнат преговори и подготвеноста на Македонија, како и на Европската комисија, се поставува прашање што не е дел од Којенхашките критериуми, а е поврзано со наметнатите спор од Грција за нашето уставно име”⁶. Тој дури и се обиде да биде „конструктивен”, па и да ги подучи европските претставници нагласувајќи дека „Македонија прифаќа билатералните проблеми да не се внесуваат во Европската унија, но побара што да важи за сите земји, а не само за една, бидејќи како услов што не се меѓу критериумите од Којенхаген”⁷.

Сметаме дека е неопходно да ја потсетиме Владата дека покрај Копенхашките критериуми за членство во ЕУ, Македонија има обврска да ја почитува и Спогодбата за стабилизација и асоцијација (ССА), која во членот 3 јасно кажува: „Меѓународниот мир и стабилност како и развојот на добрососедските односи се суштински за Процесот на стабилизација и асоцијација. Случувањето и спроведувањето на оваа спородба се во рамките на регионалниот пристап на Заедницата, дефиниран со заклучоците на Советот од 29 април 1997 заснован врз индивидуалните постигнувања на земјите од региониот”. Натаму, во членот 4 на ССА се вели: „Република Македонија се обврзува да воспостави соработка и добрососедски односи со групите земји од региониот Ш...К, оваа определба претставува клучен фактор за односите и соработката меѓу Заедницата и Република Македонија Ш...К”

² Време, 7.10.2010, Канал 5, 18.10.2010

³ Канал 5, 5.10.2010

⁴ Време, 16.9.2010

⁵ Нова Македонија, 8.10.2010

⁶ Вечер, 13.9.2010

⁷ Утрински весник, 5.10.2010

1.3. Во пресметка со невладините

Неколку дена пред излегувањето на Извештајот 2010, МЦЕО и ФИООМ го објавија својот Седми квартален извештај насловен „Влада ДООЕЛ“, кој содржеше критичка опсервација на активностите во однос на напредокот во евроинтеграциите. Партискиот портпарол Александар Бичиклиски и ВМРО-ДПМНЕ во своите пресови и платени огласи во медиумите обвинија: „Сити извештаи кои ти публикува Македонскиот центар за европско образование, се финансирани од СОРОС Македонија, а во својата содржина наликуваат на партиски билтени на СДСМ“⁸. Во одбрана на граѓанскиот сектор се огласи и амбасадорот Ерван Фуере: „Тие наводи се однесуваат конкретно на организациите од граѓанското општество, кои промовираат дебатата за ЕУ-интеграција, за европските вредности, дебати во кои учествуваат и толем број амбасадори на ЕУ, вклучувајќи ме и мене. Со доведување во прашање на интегритетот на овие организации на граѓанското општество се доведува под прашање и легитимноста на вредностите што тие ти промовираат, а што се вредностите на ЕУ. Со тоа, истото така, се доведува во прашање и интегритетот на амбасадорите што учествуваат во нив. Апелирам во иднина да се воздржат од напади врз граѓанското општество, затоа што и тие имаат видлива улога во развојот на земјата на патот кон ЕУ“⁹. Во истата насока се огласи и еврокомесарот за проширување, Штефан Филе, чиј коментар беше пренесен од речиси сите медиуми: „... слободата на изразувањето, особено преку медиумите, како и развојот на граѓанскиот сектор, се приоритетни во процесот на пристапување. На овој начин, општеството во целина може да учествува во реформскиот процес“¹⁰.

⁸ Шпиц, 9.11.2010

⁹ Дневник, 11.11.2010

¹⁰ Дневник, 10.11.2010

1.4. Ако баба лаже, трап не лаже

На 9 ноември 2010 година комесарот за проширување Штефан Филе ги претстави Извештајот 2010 и Стратегијата за проширување на Европската комисија 2010–2011. Годишениот извештај, и покрај повторената препорака за почеток на преговорите, содржи многу забелешки и сериозни критики во клучните подрачја, како што се политичкиот дијалог, судските реформи, јавната администрација, слободата на говорот и медиумите, човековите права, невработеноста, социјалната политика, јавната потрошувачка и инвестициите.

На денот на објавувањето, премиерот Груевски вети: „Ќе направиме Акционен план за нивно подобрување (н.з. проблемите во Извештајот 2010) и на некој начин тие ќе бидат наш водич за следната година во кој правец да се фокусираме за подобрување на одредени сегментни и најразлични сектори“¹¹. Акцискиот план сè уште го нема, што впрочем не изненадува ако се има предвид дека премиерот со истиот ентузијазам вети акциски план и по објавувањето на извештаите во 2008 и во 2009 година, а и од тоа не видовме ништо. Претставниците на Владата упорно ја убедуваат јавноста дека Македонија напредува на планот на европската интеграција и дека: „На патот до Брисел, Македонија лани стигна до Будимпешта, а годинава е во Виена. Нишу остана во Будимпешта нишу пак се враќа во Белград“¹².

Амбасадорот Ерван Фуере, поттикнат од тоа што претставниците на Владата го читаат Извештајот премногу „розово“, на седницата на Националниот совет за евроинтеграции истакна: „Во 2009 година имаше две појави оценок со значителен напредок, додека во 2010

¹¹ Вечер, 9.11.2010

¹² Дневник, 12.11.2010

година нема вакви појави. Дobar напредок во 2009 има забележано во 11 области, додека во 2010 е забележан во само шест појави. Одреден напредок во 2009 година бил направен во 20 области, додека во 2010 во 19 области. Последната категорија е ограничен, делумен или нееднаков напредок, во која во 2009 бил постигнат во само четири области, а во извештајот од 2010 ваков напредок е забележан во дури осум области. Ова е реалноста. Тоа што премиерот најави акционен план за продолжување на реформите е всушност признание дека има слабости на кои Владата мора да работи¹³. Со цел да ја релативизира анализата направена од Делегацијата на Европската комисија, вицепремиерот Наумовски, во придружба на повеќе од стотина високи државни службеници, на прес-конференција организирана во Владата, изјави: „За секое од 33-те појави, во 2010 година е постигнат напредок во 33 вкупно 33 појави. Ситуација има во нула од 33 појави, а оценка дека нема напредок или има назадување има во 0 од 33 појави. ЕК јасно и недвосмислено кажува дека Македонија во изминатата година продолжила да се движи напред“¹⁴.

1.5. Војна со ЕУ

Од напади и дискредитација од страна на претставниците на владејачката партија не беа поштедени ниту високите претставници на ЕУ, а на прво место евроамбасадорот Ерван Фуере. Во неговата колумна во Шпиц, Влатко Горчев изнесе ставови дека евроамбасадорот Фуере е „партиски и идеолошки метафон, здогевен бирокраш, заштитено божество, личност која не ги промовира

европските вредности“¹⁵. Ова како да не беше доволно, па истиот Горчев среде Брисел, на сесија на Мешовитиот парламентарен комитетет ЕУ-МК во Европскиот парламент, наместо да реферира за полициската опсада на ТВ А1 и загрозената слобода на медиумите во Македонија, ја примени тактиката „нападот е најдобра одбрана“ и дрско му се нафрли на евроамбасадорот, споредувајќи го со дипломатите на Советскиот Сојуз од шеесеттите година во некои од државите на Источниот блок. Владата, односно владејачката ВМРО-ДПМНЕ, и покрај протестирањето и барањето на ЕУ да се оградат од овие скандали, до ден денес не се дистанцираа од настапите и ставовите на својот висок партиски функционер.

Ваквото однесување на владините претставници покрај тоа што претставува кршење на меѓународното право, сериозно им штети на позицијата и угледот на Македонија, за што долго ќе ги носиме последиците.

Во вакви услови, дебатата за напредокот на Македонија на патот кон ЕУ се сведе на расправа за причините за отсуство на придавката „македонски“ во Извештајот 2010. Амбасадорот Фуере беше повикан најпрво од претседателот Иванов, а потоа и од претставниците на владејачкото мнозинство во Парламентот, за да објасни зошто во Извештајот 2010 наместо „македонски јазик“ се користи терминот „државен јазик“. Пратеникот Александар Николовски, на седницата на Националниот совет за европски интеграции во Собранието, му се обрати на амбасадорот Фуере со зборовите: „Амбасадоре Фуере, навистина очекувам да ми одговориш на кој јазик јас во моментов се обраќам и како вие лично би се чувствувале ако ви речев дека вие не зборуваше на ирски јазик, туку го зборуваше официјално“

¹³ Вест, 11.11.2010

¹⁴ Дневник, 12.11.2010

¹⁵ Шпиц, 4.11.2010

јазик на Ирска или државниот јазик на Ирска. Понајтаму, дали сѐ свесни дека со ова и даваме еврџин аргументи на Грција за да не појдуваат никога во преговорите?”¹⁶ Се прашуваме зошто Владата не реагираше на ваквата појава, што впрочем и не беше тешко да се забележи ако со внимание ги читала Извештаите за напредокот од 2006 година па наваму. Едно е сигурно – требаше да се обвини администрацијата на ЕУ дека работи под притисок на нејзината држава-членка, а со цел да се отргне вниманието на јавноста и да се задуши дебатата околу негативните наоди на ЕК.

1.6. Настан без преседан

Тоа што особено загрижува е податокот за посетата на десетици државни службеници на различните директорати на ЕК во Брисел, во периодот по Извештајот. Официјалниот повод за посетата е изготвувањето на ревизијата на НПАА и со тоа образложение државните службеници од сите министерства побарале директна средба со нивните колеги во ЕК. Откако стасале во Брисел се покажало дека главната цел на оваа „мисија“ била да се убедат европските службеници дека наодите во Извештајот 2010 се грешни. Ваквата „прошетка“ на нашата администрација е проблематична од повеќе причини. Прво, го лажеме Брисел за причината за посетата, второ трошиме непотребно големи износи буџетски средства, а трето и најважно со овој настан без преседан ја срамиме државата со далекосежни последици.

Во оваа смисла, ќе биде интересно да се види какви новини ќе донесе посетата на Кристијан Хедберг, раководителот на одделот

за Македонија во Директоратот за проширување на Европската комисија, најавена за крајот на јануари. Од средбата се очекува да се дефинираат индикаторите на Пристапното партнерство според кои ќе се оценува напредокот во 2011. Како и да е, драстични измени не се очекуваат, со оглед на фактот дека огромен дел од индикаторите на Ревизијата на Пристапното партнерство од 5 февруари 2010 се далеку од сработени.

2. МЕДИУМСКА КРИЗА

Уште во септември европските претставници почнаа да предупредуваат дека медиумите се наоѓаат во лоша состојба и дека е загорезена слободата на изразувањето. Во своите јавни настапи, амбасадорот Фуере често укажуваше на фактот дека состојбата на ова поле е далеку од задоволителна и дека притисокот што се врши врз новинарите и лошите услови во кои тие работат го отежнуваат нивното професионално работење¹⁷. Жешката политичка есен изобилуваше со коментари од страна на голем број домашни експерти, кои укажуваа на состојбата со медиумите и слободата на изразувањето во Македонија, а проблемите се лоцираа во владините кампањи со кои индиректно се корумпираат медиумите. Во Извештајот за 2010 стои: „Обвиненијата за клевети на одделни новинари со тешки парични казни и најтаму зајрижуваат. Зајлашувањето на новинарите, кои се соочуваат со полициски притисок и закани, е сериозен проблем”¹⁸. Настаните што следуваа само ја потврдија сериозноста на проблемите со медиумската слобода. На 20 ноември 2010 година беше закажано изборното собрание на Здружението на новинарите на Македонија (ЗНМ), на кое требаше да се изберат

¹⁶ Алфа, 10.11.2010

¹⁷ Утрински весник, 9.9.2010

¹⁸ Извештај на ЕК 2010, стр. 18

новите раководни структури на организацијата. На денот на одржувањето се утврди дека ЗНМ има нови 200 членови (новинари, повеќето вработени во Македонската радио-телевизија¹⁹), за кои не беше утврдено дали ги исполнуваат условите за членство. Стравувајќи од политичко влијание на изборите, тогашниот претседател на ЗНМ, Роберт Поповски, го презакажа Собранието за 11 декември 2010. Овој настан беше само вовед во случувањата поврзани со медиумите, коишто ја потресоа и ја поделија јавноста.

2.1. Случај „А1 телевизија“

Вечерта на 25 ноември полицијата без налог и без претходно известување влезе во зградата на А1 телевизија, со образложение дека им асистира на финансиската полиција, трудовата инспекција и на Управата за јавни приходи (УЈП), кои веќе беа во зградата на телевизијата заради контрола на шест фирми со седиште на истата адреса како и ТВ А1. Новинарите вработени во телевизијата беа попречувани во работата и им беше ограничено правото на слободно движење. Таа вечер ТВ А1 беше единствениот медиум кој известуваше за настаните што се случуваа пред и во нејзината зграда. Министерството за внатрешни работи излезе со официјално соопштение неколку часа по испраќањето на полициските сили пред А1. Во исто време, директорот на УЈП Горан Трајковски и портпаролот на Министерството за внатрешни работи Иво Котевски гостуваа во вестите на *Сител* и *Канал 5*. Трајковски и Котевски тврдеа²⁰ дека предмет на претрес се шесте фирми, а не А1 телевизија.

¹⁹ <http://kanal5.com.mk/default.aspx?mId=37&eventId=67429&egId=13>

²⁰ <http://kanal5.com.mk/default.aspx?mId=37&eventId=67695&egId=13><http://www.sitel.com.mk/dnevnik/makedonija/ujp-finansiska-i-trudova-inspekcija-edna-godina-ne-mozea-da-vlezat-vo-firmite>

Состојбата со А1 ескалираше на 25 декември кога полицијата ги уапси сопственикот на А1, Велија Рамковски, и управителите на фирмите од „Перо Наков“, одредувајќи им мерка притвор. Ваквите случувања се покажаа проблематични од повеќе аспекти и отворија многу прашања за кои јавноста мора да добие одговор, и тоа: 1) Дали полицијата ги пречекори своите овластувања и употреби прекумерна сила; 2) Зошто Министерството за внатрешни работи благовремено не ја информираше јавноста за својата акција; и 3) Дали интервенцијата на сите државни органи во А1, која се изврши под превезот на борбата со криминалот, претставува селективна примена на правото? Се прашуваме, исто така, зошто другите медиуми не почувствуваа потреба да се солидаризираат со своите колеги од А1, или воопшто не известуваа или, пак, известуваа пристрасно и непрофесионално за овој настан?

2.2. Случај „МПМ“

На 13 декември 2010 година, А1 телевизија го отвори „случајот МПМ“²¹. Според информациите на А1, унгарското финансиско разузнавање со допис од март 2008 ја известило Агенцијата за спречување перење пари дека на 10 март 2008 година Душан Огњановски, вработен во МПМ, бил фатен на српско-унгарската граница со 750.000 евра (сместени во шише!) за кои не поседувал документ. Посоченото лице изјавило дека готовината е на МПМ и дека ја носи во фирмата-мајка во Виена. МПМ објави демант дека е вмешан во какви било нелегални активности, а МВР потврди дека дописот од унгарските власти е доставен кај нив²².

²¹ <http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=131590>

²² Изјава на Иво Котевски за А1, <http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=131683>

Реакцијата од надлежните институции изостана. Оваа епизода отвора неколку прашања: 1) Каде беше Управата за спречување перење пари да реагира во 2008 година, кога овој податок за првпат дошол кај нив? 2) Зошто изостанува реакцијата на институциите, а тука пред сè мислиме на Одделението за организиран криминал во МВР и на Јавното обвинителство? 3) Се користи ли селективната борба за справување со организираниот криминал, за контрола и дисциплинирање на медиумите, од една страна, и за разгорување војна меѓу самите медиуми, од друга страна?

2.3. Осакатена четврта власт

Ова е уште еден доказ дека наместо да се фокусира на градењето стратегија за деконцентрација на сопственоста кај сите електронски и печатени медиуми, државата ја одржува статус кво ситуацијата, односно реагира само тогаш кога од тоа има конкретен политички интерес. Владата упорно замитува пред незаконската медиумска концентрација и финансиските малверзации во секторот, сè до моментот кога некој од сопствениците на медиумите ќе реши неговиот медиум да се спротивстави на владините политики. Тогаш се става во функција целиот државен апарат за контрола и за притисок.

Последиците од ваквата состојба во медиумската сфера се губење на довербата на граѓаните во медиумите, поделбите меѓу медиумите по различни основи, мешањето на сопствениците во уредувачката политика, во согласност со нивните политички и бизнис интереси. Притоа, најголема жртва е професионалното и независно новинарство, чијашто главна улога – да биде коректор на политиките на власта – е сосема маргинализирана.

3. РЕЗОЛУЦИИ ЗА ГЛУВИ

Во очекување на резолуцијата на Европскиот парламент за Извештајот за напредокот на Македонија во 2010 година²³, да се потсетиме на препораките од резолуцијата од 10 февруари 2010 година и да видиме што од тоа е сторено досега.

Во делот на **политичките случувања**, пратениците на Европскиот парламент како значајни потенцираа три прашања и побараа од македонските власти соодветно да ги решат. Прво, беше побарано да се промовира развојот на независни и различни медиуми, ослободени од политички притисоци, преку примена на европските стандарди и подобрување на транспарентноста. За жал, она што се случи со *A1* телевизија, при што Македонија беше во фокусот на вниманието во Брисел, аферата со попустите што ги доби владејачката партија за рекламирањето во *Канал 5* и нетранспарентното владино трошење големи суми пари за кампањите во медиумите уште еднаш ја покажаа грдата слика за македонската медиумска реалност.

Второ, се повикуваше власта да го усогласи Законот за антидискриминација со европското законодавство. Аферата со именувањето лица со несоодветни квалификации во новата Комисија за заштита од дискриминација покажува дека власта не само што не постапи според препораките на Европскиот парламент, туку и лошо ќе го применува Законот, онаков каков што е - фаличен.

Во ланската резолуција беше подвлечена улогата на граѓанскиот сектор во европеизацијата на државата. Оркестрираните и неаргументирани напади на власта на многу невладини организации – меѓу кои и **МЦЕО** и **ФИООМ** – се доказ дека се создава клима на

²³ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0024+0+DOC+XML+V0//EN>

недоверба, која оневозможува каков било дијалог, и дека власта успеа драстично да ја влоши состојбата и на овој план.

Во делот за **економската и социјалната состојба** во Македонија беше изразена загриженост за ефектите на кризата и се повика Владата да направи сè што може за да ги заштити најранливите групи од ефектот на кризата. Неодамнешните контроверзни укинувања на социјалната помош на петстотини загрозувани семејства, во ситуација кога продолжува трендот на непродуктивни трошења на буџетските средства, се одраз на тоа како Владата ја разбира социјалната политика.

Во делот за **регионалните прашања** повторно беше нагласена потребата од изнаоѓање решение за името. Според европарламентарците, антиквизацијата и употребата на историски аргументи ги зголемуваат тензиите со соседите и создаваат нови внатрешни поделби. Македонија е повикана во духот на помирувањето, како значајна европска вредност, да развие и примени мерки за градење доверба, особено во областа на образованието, прекуграничната соработка, заедничката интерпретација на историјата и прославувањето на заедничките настани од историјата со соседните држави-членки на ЕУ. За жал, сведоци сме дека Владата го прави сосема спротивното – се трошат огромни пари на споменици, од кои дел се директна провокација кон Грција, и намерно ја заглавува Македонија во ќор-сокакот на историските расправи со соседите, наместо да ја насочи енергијата кон нивно надминување.

Оттука, реално е да очекуваме дека претстојната резолуција на ЕП ќе биде огледало на состојбата, а Македонија ќе добие уште поголеми критики и полоши оценки. Игнорантскиот однос на власта кон

барањата и пораките од Брисел може да доведе до тоа Македонија многу брзо и формално да го расипе политичкиот критериум, со што *de facto* ќе биде суспендирана препораката за почеток на преговорите. Иако на Владата не ѝ е важно дали ќе има напредок во европските интеграции, сепак ѝ е битно препораката формално да постои, за да може и натаму да манипулира и да ја замајува јавноста дека европската интеграција е нејзин приоритет, а „остварувањето“ на планот на европската агенда дава резултати. Факт е дека со политиката што ја води оваа Влада напредок во пристапувањето не може да има.

4. УНГАРСКОТО ПРЕТСЕДАТЕЛСТВО

Програмата на Тројката (Шпанија, Белгија и Унгарија) беше определена уште во 2008, односно во 2009 година, и тоа во поединечните национални програми на секоја од трите држави-членки. Подетелно за нив пишувавме во петтиот квартален извештај насловен „Чуму ни е Парламент“?²⁴ Овде сакаме да потсетиме дека од јуни 2011 година претседателството на Унијата го презема новата тројка во состав Полска, Данска и Кипар.

Почнувајќи од 1 јануари 2011, Претседателството го презеде Република Унгарија, во чија Програма²⁵ се предвидуваат четири главни приоритети: 1) Раст, работни места и социјална инклузија; 2) Посилна Европа – која гради на темелите и ја зачувува иднината; 3) Унија блиска до своите граѓани; 4) Одговорно проширување и

²⁴ „Чуму ни е Парламент?“ http://www.mcet.org.mk/documents/cat_view/44-reports?start=15

²⁵ Програма на Унгарското претседателство со Советот на Европската унија, 1 јануари – 30 јуни 2011, Силна Европа

глобално ангажирање. Во продолжение ќе се осврнеме на дел од нив.

Поради историските и географските релации со државите од Источното партнерство²⁶, Унгарците се гледаат себеси како мост меѓу Истокот и Западот и сметаат дека познавањето на овие држави може да го понудат како додадена вредност во политиката на ЕУ кон источните соседи. Претстојниот Самит за Источно партнерство, што ќе се одржи во Будимпешта во мај 2011, ќе биде одлична можност Унгарија да се претстави како релевантен чинител во оваа политика на ЕУ. Исто така, треба да се има предвид дека еден од приоритетите на унгарската национална политика е „Конкурентна Унгарија во Европската унија“. Оттука, разбирливо е зошто Унгарците во нивната листа на приоритети му придаваат огромно значење на Источното партнерство.

Вториот важен приоритет на унгарската надворешна политика гласи „Успешни Унгарци во регионот“. Унгарците се свесни дека европеизацијата и економскиот развој во рамките на ЕУ е предуслов за успех на нивните сонародници во околните држави. Затоа, Унгарија се залага за проширување на Унијата, со истовремено продлабочување на интеграцијата. Во тој контекст, членството на Хрватска ќе биде очигледен успех на политиката на проширување, а Унгарија ќе добие убава можност да го промовира ова како свој резултат. Од тие причини, реално е да се очекува дека Унгарија сериозно ќе се залага за тоа во текот на нивното претседателствување да завршат преговорите со Хрватска за влез во ЕУ. За Унгарците е од витално значење да ја видат и Србија во ЕУ, бидејќи во нивен интерес

е бројното унгарско малцинство од соседните држави да стане дел од европското семејство. Еден од инструментите за остварување на оваа политика е Стратегијата на ЕУ за подунавскиот регион, заради што нејзината имплементација котира високо на агендата на Претседателството.

4.1. Има ли место за Македонија

А каде е Македонија во агендата на унгарското претседателство, за што Владата тврдеше дека ќе претставува дополнителен импулс и предност за македонската интеграција?

Во програмата на унгарското претседателство проширувањето е споменато во четвртиот приоритет, наречен „Одговорно проширување и глобално ангажирање“. Прва на листата е Хрватска, а потоа следуваат Турција, Србија и Црна Гора. Хрватска е спомената 7 пати во целиот документ, Црна Гора и Србија по 3 пати, а Македонија цели 2 пати. Имено, унгарското претседателство се обврзува дека внимателно ќе го следи процесот на пристапување на Македонија и искажува подготвеност да ги отпочне преговорите со Македонија во моментот кога Советот на ЕУ ќе донесе одлука. Ова јасно покажува дека: 1) нема никакви поместувања во однос на агендите на претходните две претседателства (Шпанија и Белгија) кога е во прашање Македонија, и 2) Македонија не може да очекува почеток на преговорите за време на ова претседателство доколку претходно не го реши спорот со името.

Нашата Влада во периодот ноември 2010 – јануари 2011 може да пофали со една единствена средба со своите унгарски колеги, и тоа по нивна иницијатива. Имено, министерот за надворешни работи

²⁶ Источното партнерство е составен дел од Политиката на соседство на ЕУ, кое има за цел да ги развива односите со шесте поранешни републики на Советскиот Сојуз (Азербејџан, Белорусија, Грузија, Ерменија, Молдова и Украина), и е лансирано на Самитот на ЕУ во Прага, во мај 2009 година.

Милошоски учествуваше на неформален министерски состанок со државите-членки на ЕУ, по покана на министерот за европски прашања на Унгарија, Енико Ѓори, на 13 јануари 2011 во Будимпешта. Заклучокот е дека македонската дипломатија продолжува да „хибернира“ на европски план и веројатно очекува дека нашите соседи од државите-членки (поблиски и подалечни) треба повеќе од нас да бидат заинтересирани за нашето зачленување во ЕУ.

Доказ за тоа дека нашата Влада нема никаква амбиција ниту пак намера да работи и да лобира за датум е изјавата на вицепремиерот Наумовски, дадена во ноември 2010 година, со која тој се откажа од можноста Македонија да добие датум за почеток на преговорите за време на белгиското и унгарското претседателство: *„Очекуваме дека за време на ѓолскојџо ѓрејсегашелсјџво, ѓовџорно ќе се навраџи Советоџи на ова ѓрашање за зајочнувањето на ѓреџовориџе на РМ за ѓолноѓравно членсјџво...“*²⁷

5. ЗБОГУМ ЕУ...

Изминатата година ЕУ-агендата во надворешната политика на Македонија се сведе на про-форма патувања во Брисел на премиерот Груевски, вицепремиерот за евроинтеграции Наумовски и министерот за надворешни работи Милошоски. Посетите се случуваа во пресрет на важни настани на ниво на ЕУ за Македонија, и тоа: пред состаноците на Советот на министрите на ЕУ или Европскиот совет, пред Советот за стабилизација и асоцијација ЕУ–Македонија, спроти објавувувањето на Извештајот за напредокот 2010. Претставниците на Владата остварија и серија средби со „одбрани“ членови на Европскиот парламент за време на партиските средби на европската

десница, но како претставници на партијата на власт, а не како претставници на државата. Беа остварени средби и со неколку држави-членки на ЕУ (Обединетото Кралство, Франција, Шпанија, Белгија, Австрија) со кои владините претставници се обидуваа да прикажат кооперативност и да ги промовираат реформите во Македонија. За жал, крајниот резултат на оваа интензивна надворешнополитичка активност е крајно поразителен. Факт е дека во Брисел и во одделни држави-членки сè помалку (ако и воопшто) се разговара за Македонија и дека бројот на пријатели, поддржувачи и лобисти е во постојано опаѓање. Се чини дека главна причина за нискиот рејтинг на Македонија на ниво на ЕУ се должи, пред сè, на изгубената доверба на Брисел кон Владата. Брисел сè помалку ѓ верува на македонската Влада и на нејзините заложби за европски реформи, бидејќи е сè појасно дека дома едно се ветува, а друго се прави, како и поради серијата напади и навредливи квалификации упатени од страна на премиерот и другите министри и функционери од владејачката ВМРО–ДПМНЕ кон официјалните претставници на ЕУ – и во Брисел и дома.

6. ... НИЕ ОТИДОВМЕ ВО ТРЕТИОТ СВЕТ!

Како компензација за лошите резултати на планот на европската интеграција и еродираниот статус на државата во ЕУ, во текот на целата 2010 година Владата остваруваше интензивна и плодна дипломатска активност со неколку држави од третиот свет. Ваквите „излети“ на нашата надворешна политика, предизвикаа дополнителна загриженост кај нашите европски пријатели.

Неспорен е фактот дека Македонија треба да ја развива и унапредува политичката и економската соработка со сите земји во светот, особено од аспект на привлекувањето странски инвестиции и

²⁷ Канал 5, 8.11.2010

зголемувањето на македонскиот извоз. Но, кога тоа се прави на сметка на двата клучни надворешнополитички приоритети –пристапувањето во НАТО и во ЕУ, тогаш се наметнува прашањето - кои се, всушност, приоритетите на Македонија во надворешната политика?

6.1. (Не)случајна средба?!?

На почетокот на декември во македонската јавност одекна веста дека премиерот Груевски на Самитот Африка – ЕУ во Триполи се сретнал со Мугабе, озологласениот претседател, а според многумина - диктатор, на Зимбабве. На маргините на Самитот, на кој премиерот беше повикан како премиер на држава-кандидатка за членство во ЕУ, била остварена кратка средба, по која премиерот дал интервју²⁸. Притоа, било нагласено дека Македонија не игра никаква улога во „нелегалното ембарго“, бидејќи не е членка на ЕУ. На интернет страницата на Владата осамнаа неколку вести за средбите на нашата делегација со разни европски и африкански лидери, но не и за средбата со Мугабе. Јавноста нагаѓаше, а подоцна и самиот премиер призна дека остварил случајна средба со Мугабе, негирајќи дека дал интервју. Во едно телевизиско интервју²⁹ премиерот средбата ја опиша како случајна, а разговорот како неврзан и краток. Контроверзноста на средбата ја релативизираше со тврдење дека во Македонија постоела тенденција да се исмејуваат средбите со лидерите надвор од САД и ЕУ. Тоа го оправда со аргументот дека секое пријателство претставува можност за македонската економија.

²⁸ Како што се тврдеше во македонските гласила, во веста преземена од локалниот весни Кроникл која потоа беше отстранета од интернет страницата.

²⁹ Интервју на премиерот Груевски за емисијата X/O на Канал 5, <http://www.kanal5.com.mk/Default.aspx?mId=120>

Тоа – како што тврдеше премиерот – го прават сите држави-членки на ЕУ, бидејќи „*вогати борба за ѝоџолеми ѝазари во Африка, Азија и шреѝиоѝ свеѝ*“³⁰.

6.2. Кому му е гајле за ЗНБП?

Да ја потсетиме Владата, а особено Министерството за надворешни работи (МНР), на неколку факти. Обврската да се почитува Заедничката надворешна и безбедносна политика на ЕУ (ЗНБП) произлегува од неколку документи. Со Договорот за стабилизација и асоцијација³¹, Македонија се обврзува на политички дијалог со Унијата во однос на ЗНБП. Еден од приоритетите во поглавјето 31 (Надворешна, безбедносна и одбранбена политика) во Пристапното партнерство гласи: „*имѝлеменѝаѝија на законодавсѝвоѝо за извршување на заедничкиѝе ѝозиѝии во обласѝта на меѝународниѝе ресѝтриѝивни мерки*“. Потврдувајќи ги заложбите за учество на Македонија во ЗНБП, Собранието го донесе Законот за меѓународни рестриктивни мерки³². Македонија споделува „*игенѝични вредносѝи*“ со ЕУ, со цел да се придонесе за „*ѝромоѝијаѝа на мироѝи и сѝабилносѝа на ѝлобален ѝлан*“³³.

Усогласувањето со ЗНБП се одвива формализирано, преку разни форуми за дијалог³⁴. Значаен аспект на соработката во доменот на

³⁰ Ibid

³¹ Спогодба за стабилизација и асоцијација меѓу Република Македонија и Европските заедници и нивните земји-членки, Глава ИИ Политички дијалог, член 7–10.

³² Службен весник на Република Македонија 36/2007

³³ <http://www.mfa.gov.mk/default1.aspx?ItemID=263R>

³⁴ Состаноците на Советот за стабилизација и асоцијација РМ – ЕУ, Комитетот за стабилизација и асоцијација, Мешовитиот парламентарен комитет, политичкиот форум ЕУ – Западен Балкан, учеството на неформалните состаноци на министрите

ЗНБП е придржувањето на Република Македонија кон заедничките декларации, изјави и позиции на ЕУ. За успешно остварување на обврските што произлегуваат од учеството во ЗНБП, во МНР постои Одделение за заедничка надворешна и безбедносна политика, во рамките на кое се посветува особено внимание на зајакнувањето на административните капацитети. Санкциите кон режимот на Мугабе се заедничка позиција на ЕУ и дел од ЗНБП³⁵, која како таква треба да биде дел од надворешната политика на Република Македонија. Заедничката позиција на ЕУ за продолжување на санкциите кон Зимбабве е преземена во македонското законодавство со Одлуката на Владата донесена на 30.8.2010, потпишана од страна на Зоран Ставревски и објавена во *Службен весник на Република Македонија* на 17 септември 2010. Згора на тоа, со Лисабонскиот договор ЕУ стекна статус на правно лице и се вовеле позицијата Висок претставник на Унијата за надворешни работи и за безбедносна политика, со што се дава поголема тежина на актите под ЗНБП.

Најилустративен пример за тоа колку сериозно се разбира преземањето на европското законодавството во македонското право е токму примерот со заедничката позиција на ЕУ во врска со санкциите кон Зимбабве. Последната Одлука на Советот беше донесена на 15 февруари 2010. Според Законот за меѓународни рестриктивни мерки, одлуките ги донесува Владата, по предлог на МНР.

Ваквото однесување на Владата наметнува две прашања: прво, дали станува збор за некадарна државна администрација, на која ѝ

за надворешни работи на ЕУ, како и преку консултациите помеѓу ЕУ и земјите-кандидати во однос на мултилатералните прашања.

³⁵ Со COUNCIL DECISION 2010/92/CFSP (L 41/6 Official Journal of the European Union 16.2.2010) се продолжува важењето на Common Position 2004/161/CFSP (L 41/6 Official Journal of the European Union 16.2.2010) за уште една година

требаа цели седум месеци за да ја донесе одлуката за спроведување на рестриктивната мерка, особено ако се има предвид дека во МНР постои посебно оперативно Одделение за ЗНБП, или, пак, Владата имала друга агенда и воопшто не било битно што го прекршува владеењето на правото, односно одлуката што ја донела самата таа пред неколку месеци. Значи ли тоа дека во Македонија не владее правото или дека Владата го прифатила диктаторскиот концепт на „семоќно“ владеење над правото?

6.3. Кој е бре Груевски?

Провладиниот печат во Зимбабве³⁶ ја инструментализирал „случајната“ средба за докажување пред јавноста дека изолираниот Зимбабве и не е толку изолиран, бидејќи има надворешни пријатели кои ја разбираат неговата политика. Исто како што целта на веста на „*The Chronicle*“ е да ѝ се придаде големо значење на посетата на Груевски и таа да се претстави како голем успех на дипломатијата на африканската држава, така и нашата власт посакува да ги отслика ваквите и слични надворешнополитички активности како реална и опиплива алтернатива на евроинтеграциите. Како поинаку да се разбере ставот на премиерот изнесен во телевизиското интервју на *Канал 5*, во кое тој повикува на емпатија со „обесправените“ африкански и азиски држави, а згора на тоа и алудира на можноста за економска соработка?

Може и да го прифатиме тврдењето дека Мугабе и Груевски немаат заеднички светогледи, односно вредности на коишто се базираат нивните надворешнополитички ориентации, туку дека средбата била

---

³⁶ The Chronicle, <http://www.theworldpress.com/press/worldpress/zimbabwepress/chronicle.htm>

случајна и – како што се потврди со признавањето – од практична природа.

Доколку ги прифатиме тие аргументи, веднаш паѓаат во очи две аналогии: Прво, отсуството на конзистентна надворешнополитичка визија, што се одразува на губењето на надворешните пријатели и изолација, а се надоместува со создавање привид дека компасот не е изгубен. Свежи се сеќавањата на реакциите на Дорис Пак по изјавата на претседателот Иванов и сличните спинови за коишто пишувавме во претходните извештаи. Второ, дали со ваквите надворешнополитички излети не се прави истата грешка како со признавањето на Тајван. грешка која скапо ја плаќаме и ден денеска?

Саркастичните коментари на она малку што останало од критичка јавност во Зимбабве на ваквите спинови на нивната Влада се рефлексција на сличните проблеми со кои се соочуваат двете земји на надворешнополитичко поле и на „алтернативните стратегии“ со кои двете влади ја залажуваат јавноста. Затоа, воопшто не изненадува новинарскиот коментар во „Independent“, кој се мајтапи со зборовите: *„Конечно, новостите за драматичен пробив на дипломатскиот фронт. Претседателот Мугабе во Триполи разговараше со македонскиот премиер Никола Груевски. Кој? И ние првпат слушавме за него! Но, најиспој во „Herald“ зборува за една изразена политичка потреба за пријателство. Груевски, за волја на висшата, мошне внимателно истакна дека неговата држава не е членка на ЕУ и нема никаква улога во „незаконските“ санкции“³⁷.*

Во таа смисла, се фрла нова светлина на „случајноста“ на средбата. Можеби новите пријатели, односно друштвото што си го бираме, и не

е толку различно од нас, бидејќи на надворешнополитичко поле и во начинот како ги спинуваме своите јавности очигледно имаме многу заеднички содржатели. Потребен ли е поголем доказ за ова од спинот со кој „случајната“ средба со Мугабе се претвори во уште еден голем успех на македонската дипломатија: *Зимбабве ја призна Македонија пог уставно име*³⁸.

³⁷ The Independent, <http://www.theworldpress.com/press/worldpress/zimbabwepress/theindependent.htm>.

³⁸ <http://www.kanal5.com.mk/default.aspx?mId=37&egId=13&eventId=69892>

7. ВМРО-ИЗАЦИЈА ПО СКРАТЕНА ПОСТАПКА!

7.1. Ловење во матно

Периодот на кој се однесува овој квартален извештај (октомври – декември 2010 година) беше особено динамичен од аспект на случувањата во областа на јавната администрација во земјата. За првиот дел од сагата **Реформа на јавната администрација во Македонија** пишувавме во седмиот извештај³⁹. Во овој период, под изговор за реформирање на јавната администрација, се случила промена што доведоа до повеќекратно влошување на состојбата во областа.

Имено, во овој период за исклучително кратко време, во **скратена** и крајно нетранспарентна постапка, од страна на Собранието на Република Македонија беа донесени измени на два од клучните закони што ја уредуваат областа на државната и на јавната администрација: Законот за организација и работа на органите на државната управа⁴⁰ (во натамошниот текст: ЗОРДУП) и Законот за државните службеници⁴¹ (ЗДС). Со измените на овие два закона се направи упад во постојната структура на државните органи и тела со надлежности од областа

³⁹ Видете го Седмиот извештај од следењето на процесот на пристапување на РМ во ЕУ, насловен „Влада ДООЕЛ“, ноември 2010 г. стр. 43–61, достапен на http://www.mcet.org.mk/documents/cat_view/44-reports и <http://soros.org.mk/dokumenti/sedmi-izvestaj-mk-za-WEB.pdf>,

⁴⁰ Службен весник на Република Македонија бр. 58/2000, 44/2002, 82/2008 и 167/2010

⁴¹ Службен весник на Република Македонија бр. 59/2000, 112/2000, 34/2001, 103/2001, 43/2002, 98/2002, 17/2003, 40/2003, 85/2003, 17/2004, 69/2004, 81/2005, 61/2006, 36/2007, 161/2008, 06/2009 114/2009, 35/2010 и 167/2010

на јавната администрација, како и во уреденоста на постапките за унапредување и престанок на вработувањето на државните службеници. Со тоа се отвори можност за **дополнителна** партизација (наместо реформа) на администрацијата, која се одвива веќе со години⁴².

7.2. По мерак на лидерот

Како се одвиваше процесот? Во октомври 2010 година Владата по редовна постапка ги достави до Собранието предлог-измените на ЗОРДУП⁴³, со кои се предвидуваше пренесување на надлежностите поврзани со функционирањето на државната управа на Министерството за информатичко општество и негово трансформирање во *Министерство за информатичко општество и администрација*. Ваквиот предлог беше проследен со бурна реакција и критика од страна на стручната јавност⁴⁴, по што предлог-законот беше повлечен од собраниска постапка. Меѓутоа, наместо да се искористи можноста да се подготват нови, подобрени измени на ЗОРДУП истиот текст на измените беше повторно поднесен до Собранието, но овој пат

⁴² Европската комисија во Извештајот за напредок 2010 нотираше: „Останува загриженоста во врска со политизацијата на јавната администрација“ (Види: Извештај за напредокот на Република Македонија во 2009 година на Европската комисија, (ЦОМ (2010) 660), страна 10, достапен на англиски на http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/package/mk_rapport_2010_en.pdf)

⁴³ Верзија - септември 2010 година, доставен до Собранието на Република Македонија во октомври 2010 година, достапен на <http://sobranie.mk/ext/materialdetails.aspx?Id=83a0ef73-b675-47ae-8a6e-ba0df43c8b75>,

⁴⁴ Покрај другите реакции, и ФИООМ достави свои коментари на текстот на предлог-измените до сите пратеници во Собранието на Република Македонија. Коментарите се достапни на <http://www.soros.org.mk/dokumenti/komentar-zorodup-izmeni-11112010.pdf>

заедно со предлог-измените на Законот за државните службеници, и тоа **по скратена постапка!**⁴⁵ Со донесувањето на овие закони по скратена постапка е прекршен Деловникот на Собранието, бидејќи не станува збор за *обемни усогласувања на Законите со Правото на ЕУ*. Од аспект на владеењето на правото, носењето на овие закони по скратена постапка се коси со Деловникот на Собранието, а од аспект на почитувањето на минимумот стандарди за консултација, скандалозно е тоа што овие закони се донесоа без јавна расправа и далеку од очите на стручната и општата јавност!

Измените на ЗОРОДУП предложени по скратена постапка⁴⁶ беа ставени на гласање на пленарната седница во Собранието на Република Македонија на 6 декември 2010 година. На оваа седница, владејачката структура не успеа да обезбеди двотретинско мнозинство⁴⁷ во Собранието потребно за донесување на измените! За жал, ваквиот неуспех не ја поколеба одново да го предложи истиот текст, но овојпат преку неколку пратеници од владејачкото мнозинство како предлагачи!⁴⁸ И овој чекор беше проследен со бурни реакции, од една страна поради упорноста на Владата да протурка закон со катастрофални решенија, но од друга страна и поради фактот дека ваквото повторно предлагање е во директна

спротивност со Деловникот на Собранието, во согласност со кој *„ако Собранието одлучи дека предлог-от на законите не е прифатлив и не може да се даде на натамошно читање, законодавните пројекти се прекинува. Истиот предлог-закон не може повторно да се поднесе во рок од три месеци“*⁴⁹.

Веројатно од оваа причина, предлогот беше повторно повлечен од собраниска постапка, и беа поднесени нови предлог-измени⁵⁰, овојпат со неколку несуштински измени за функционирањето на државната управа⁵¹ Оваа (веќе четврта!) верзија на измените на ЗОРОДУП беше изгласана од страна на пратениците во Собранието на 23 декември 2010 година⁵²! Со тоа се заврши двомесечната сага околу ЗОРОДУП и власта ја оствари својата цел – на мала врата (по скратена постапка) целосно го маргинализираше процесот на реформа на јавната администрација, преку негово механичко налепување на постојните надлежности на Министерството за информатичко општество. За жал, на истиот начин власта, по којзнае кој пат, докажа дека е беспрекорна само волјата на лидерот и дека во нејзино име се поместуваат планини и се менуваат толкувањата на постојните законски процедури, во согласност со принципот „невладеење на правото“.

⁴⁵ Според предлагачот, во согласност со членот 170 од Деловникот на Собранието на РМ

⁴⁶ Предлог-закон за организација и работа на органите на државната управа, по скратена постапка, достапен на <http://sobranie.mk/ext/materialdetails.aspx?Id=2b48215f-04c1-41c9-93fa-20709027495d> ,

⁴⁷ Согласно членот 95 став 3 од Уставот на Република Македонија „организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.“

⁴⁸ Предлог-измените се достапни на <http://sobranie.mk/ext/materialdetails.aspx?Id=2ddb7b1-31b8-451d-a6e8-a187efff5063> ,

⁴⁹ Членот 144 став 3 од Деловникот на Собранието на Република Македонија - пречистен текст (Службен весник на Република Македонија бр. 130/2010)

⁵⁰ Текстот е достапен на <http://sobranie.mk/ext/materialdetails.aspx?Id=b79e167b-b442-463a-9b7d-bbe87d745c83> ,

⁵¹ Една од измените беше и префрлањето на Државниот управен инспекторат од Министерството за правда во Министерството за информатичко општество и администрација, со што се коригира грубата грешка што се провлекуваше низ претходните предлог-измени.

⁵² Објавена во Службен весник на Република Македонија бр. 167/2010.

7.3. Упад во институциите, преку ноќ

Нашите клучни забелешки за новиот ЗОРДУП (изнесени детално и во Коментарот на предлог-законот и доставени до сите пратеници во Собранието на РМ⁵³) се однесуваа на фактот дека се урнисува институционалната поставеност на системот на јавната администрација (кој се базираше на независниот статус на АДС, како носечка институција во процесот). Со укинувањето на АДС, јавната администрација ќе се партизира директно од кабинетот на Владата и премиерот, што во македонски контекст ни случајно не води кон професионализација и поголем административен капацитет.

Ваквото решение е проблематично и од политички аспект, но и од аспект на низа други причини кои ги разгледуваме подолу. Нејасно е зошто Владата на ВМРО-ДПМНЕ во последниве пет години упорно се обидува да ги сруши институциите кои произведоа некаков резултат на полето на европската интеграција. Прво, тоа се случи со Секретаријатот за европски прашања (СЕП), кој во 2005 година успешно го обезбеди кандидатскиот статус на Република Македонија, а сега тоа се случува и со АДС. Во 2006 година, тогаш новата Влада тврдеше дека со трансформацијата на СЕП само ќе го дисперзира знаењето на ниво на министерствата, но од денешна перспектива гледаме дека таквото дисперзирано „знаење“ сè уште не ѝ има донесено на Република Македонија датум за почеток на преговорите за членство во ЕУ.

ВМРО-изацијата на општеството продолжува, и тоа со засилени и надградени чекори. Партиските кујни се фатиле за работа и прават списоци на лојални невработени сопартијци чиешто вработување ќе и донесе на „партијата“ најмалку 4 дополнителни гласа на сè поочигледните предвремени избори.

Дојде редот и на Агенцијата за државните службеници.

7.4. Чуму ни беше АДС?

АДС беше независно тело со цел корпус надлежности поврзани со функционирањето на државната и на јавната служба во Македонија. Нејзината независност произлегуваше од следново: Агенцијата беше формирана со Законот за државните службеници, како самостоен државен орган со својство на правно лице.⁵³ Агенцијата за својата работа поднесуваше годишен извештај до Собранието на Република Македонија⁵⁴, а со неа раководеше директор кој го именуваше и разрешуваше Собранието и кој за својата работа и за работата на Агенцијата одговараше пред Собранието на Република Македонија.⁵⁵

Многу донатори, вклучувајќи ја и ЕУ, досега инвестираа сериозни финансиски средства во јакнењето на нејзините капацитети. Со укинувањето на АДС се отвора и прашањето за ИПА проектите од првата компонента. Имено, оперативните програми за ИПА 2009 и 2010 предвидуваат техничка помош (околу 1 милион евра за 2009 и 2,125 милиони евра за 2010) за зајакнување на капацитетите на АДС. Проектните цели и очекуваните резултати од проектите подразбираат постоење на независна институција, а единствено таа ќе може да ги оствари задачите утврдени со проектните фишеа. Со укинувањето на АДС и префрлањето на нејзините надлежности на Министерството, димензијата на независно целосно се губи, а со тоа се загрозуваат и ефектите што треба да ги дадат ИПА проектите, односно процесот на реформа на јавната администрација.

⁵³ Закон за државните службеници (*Службен весник на Република Македонија* број 59/2000, 112/2000, 34/2001, 103/2001, 43/2002, 98/2002, 17/2003, 40/2003, 85/2003, 17/2004, 69/2004, 81/2005, 61/2006, 36/2007, 161/2008, 06/2009, 114/2009 и 35/2010), член 7 став 1

⁵⁴ Ibid, член 7 став 2

⁵⁵ Ibid, член 8

Измените на Законот за државните службеници од 2009 година⁵⁶ обезбедија јакнење на улогата на АДС и во Извештајот 2009⁵⁷ тие беа позитивно оценети од страна на ЕК. Во Извештајот 2010, кој избобилува со остри критики во делот за реформата на јавната администрација, единствените позитивни констатации се однесуваат на работата на АДС. Во нон-пејперот за предлог-стратегијата за јавната администрација, ЕК дополнително укажува на тоа дека формирањето нова институција што ќе се занимава со реформите на јавната администрација не се чини приоритетно, туку е поважно да се консолидираат постојните институции. Оттука, сериозно се поставува прашањето зошто Владата процени дека главен проблем на нашата јавна администрација беше АДС и дека проблемите ќе бидат решени доколку надлежноста од ова независно тело се пренесе на министерство во состав на Владата.

7.5. Закони без анализи

Владата упорно подготвува законски решенија без соодветна анализа! Со новиот ЗОРДУП се укинаа одредби од законите кои ги донела пред само неколку месеци, а чијашто примена сè уште не започнала. Таков е случајот со одредбите од новиот Закон за јавните службеници⁵⁸, со кои „се доверуваат нови надлежности на Агенцијата за државни службеници“⁵⁹. Имено, Законот за јавните

службеници ќе почне да се применува од април 2011⁶⁰, а институцијата (АДС) за која со овој Закон половина година претходно се предвидоа нови надлежности воопшто не постои. Се прашуваме како е можно во април 2010 година Владата да не е свесна за тоа дека на системот на јавната администрација на Македонија не му е потребна АДС и дека не е потребно да ги проширува нејзините надлежности со законски решенија донесени шест месеци пред новиот ЗОРДУП? Ваквата состојба дефинитивно укажува на тоа дека ќе се јави потреба од повторно менување на Законот за јавните службеници, и тоа пред истиот да влезе во примена! Ова е само една илустрација на нашата реалност – воопшто не е битно кои закони се донесуваат сè додека се остава впечаток дека се работи нешто на ЕУ-агендата, а прописите не мора реално да бидат којзнае колку добри, бидејќи во реалноста се применуваат партиските тефтери и темелните анализи што произлегуваат оттаму.

Во оцената на состојбите во областа што треба да се уреди со Законот, нема анализа на ефикасноста и на резултатите од работата на АДС, ниту пак во образложението на предлог-законот е појаснета суштината и потребата од предлог-измените. Единственото нешто што е наведено е дека измените на Законот се „во функција на централизирање на надлежностите од областа на јавната администрација“⁶¹, нешто што само по себе, без соодветната елаборација, има единствено негативен контекст. Она што

⁵⁶ Закон за изменување и дополнување на Законот за државните службеници (Службен весник на Република Македонија бр. 114/2009)

⁵⁷ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија во 2009 година, (COM (2009) 533), достапен на англиски на http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2009/mk_rapport_2009_en.pdf, страна 11

⁵⁸ Службен весник на Република Македонија бр. 52/2010

⁵⁹ Извештај за напредокот на Република Македонија во 2010 година на Европската

комисија, (COM(2010) 660), достапен на англиски на http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/package/mk_rapport_2010_en.pdf, страна 10

⁶⁰ Во согласност со членот 83 од Законот, истиот ќе почне да се применува една година од денот на влегувањето во сила, односно на 24 април 2011 година

⁶¹ Предлог-закон за изменување и дополнување на Законот за организација и работа на органите на државната управа, Скопје, септември 2010 година, страна 10

дополнително зачудува е фактот дека потребата од ваков чекор не се елаборира ниту во Стратегијата за реформа на јавната администрација во Република Македонија (2010–2015)⁶². Македонија искористи европски средства и експерти за подготовка на Стратегијата за реформа на јавната администрација наредните пет години, а во неа без никакво образложение „лефтерно“ се констатира дека Владата донела одлука надлежноста во областа на реформата на јавната администрација да се пренесе на Министерството за информатичко општество. Која беше потребата од изготвување на Стратегијата доколку Владата, надвор од неа, носи одлуки за важни прашања поврзани со реформата на јавната администрација?

7.6. Ем мало, ем некадарно

Решението за пренесување на надлежностите од областа на јавната администрација на Министерството за информатичко општество е спорно и нелогично заради непостоечкиот капацитет, институционалната (не)меморија и експертиза, како и поради крајно неприродниот спој на надлежности – информатичкото општество и реформата на јавната администрација. Овој проблем се гледа и во изменетиот ЗОРДУП – изборот на Министерството на кое му се пренесува надлежноста да управува со процесот на реформа на јавната администрација.

Зошто на Министерството за информатичко општество му се „додаде“ еден таков сериозен корпус надлежности поврзани со јавната администрација, без да се направи сериозна анализа на поврзаноста со веќе постоечките? Министерството за информатичко

општество ниту има капацитет, ниту пак потенцијал да прерасне во едно толку важно министерство. Во образложението на предлог-законот беше наведено единствено тоа дека сите држави-членки на ЕУ имаат централно тело за управување со човечките ресурси и реформа на јавната администрација и беше даден краток осврт на постојните модели на органите (модел заснован на независен орган, на политичка одговорност за државната служба во надлежност на министер и модел без централен капацитет). Но, во ниту еден пример од компаративната анализа на моделот каде што е надлежно министерството, не се предвидува тоа да биде министерството на кое главната надлежност му е од областа на информатичката технологија (дури ни во Естонија, како најнапредна земја во поглед на продирањето на информатичката технологија!), туку тоа се министерствата кои се надлежни исклучиво за јавната администрација, за финансиите или за внатрешните работи.

Во поглед на надлежностите пренесени на Министерството за информатичко општество, може да се утврдат неколку мошне сериозни недостатоци. Имено, во членот 6, став 1 алинеја 7 од новиот закон се предвидува дека „*Министерството за информатичко општество и администрација ги врши работите што се однесуваат на законското уредување на прашањата во врска со администрацијата*“. Вака формулираната надлежност е најблага кажано неуставна и крајно нелогична! Само и единствено Собранието на Република Македонија, како претставнички орган на граѓаните и носител на законодавната власт во државата⁶³ донесува закони⁶⁴! Владата на Република Македонија, составена од претседател и од министри, како носител на извршната власт

⁶² Верзија од 28 септември 2010 година, презентирани на 7 октомври 2010 година во Скопје.

⁶³ Устав на Република Македонија, член 61

⁶⁴ Ibid, член 68 став 1 алинеја 2

предлага закони⁶⁵. Оттука, надлежноста „законско уредување на прашањата во врска со администрацијата“ никако не може да му биде доделена на Министерството! Понатаму, во истиот член од законот за Министерството се предвидува надлежност „реформа на јавната администрација“. Ваквата формулација е потполно несоодветна, бидејќи реформа *per se* е процес што тече и завршува, па оттаму не може да биде трајна надлежност на едно министерство.

7.7. Колку вреди партиската книшка?!

Додека течеше „гимнастиката“ околу измените на ЗОРДУП, во Собранието беа поднесени и измени на Законот за државните службеници,⁶⁶ со подеднакво скандалозни решенија и на подеднакво нетранспарентен начин, без претходна анализа и јавна расправа, по скратена постапка. И покрај жестоките реакции на јавноста во врска со ваквиот текст⁶⁷, истиот беше донесен од страна на Собранието на 23 декември 2010 година⁶⁸.

Клучната забелешка на донесените измени на Законот за државните службеници е фактот што измените обезбедија правен механизам за целосна партизација на државната администрација, што е најголемиот проблем констатиран повеќепати од страна на

Европската комисија во извештаите и во изјавите на претставниците на ЕУ. Ваквата констатација произлегува од начинот на кој се уредуваат следниве прашања: 1) Редифинирањето на критериумите за унапредување по пат на интерен оглас⁶⁹; 2) Измените на видот, времетраењето и висината на дисциплинските мерки што можат да му се изречат на државниот службеник за повреда на службената должност, дисциплинска неуредност и за дисциплински престап⁷⁰; 3) Изземањето на АДС од постапката за утврдување на дисциплинската и материјалната одговорност за штета⁷¹, и 4) Воведување нова основа за престанок на вработувањето на државниот службеник⁷².

Со членот 13 од Законот се сменија условите за пријавување на државните службеници на интерен оглас, а со тоа се спушти условот за години поминати во непосредно пониско звање од звањето за коешто е објавен интерниот оглас од две на една година. Вака променетиот услов овозможува државните службеници со помало работно искуство за двојно пократко време да напредуваат во повисоки звања. Се чини дека крајната намера на ваквата измена е државните службеници кои се примени во последната година (читај: ВМРО-вските партиски кадри) што побргу да заземат повисоки позиции во структурата на државната администрација. Оваа констатација се потврдува особено ако се има предвид и измената на основата за изрекување дисциплински мерки, како и видот и висината на истите. Имено, со членот 28 од измените на ЗДС како дисциплинска мерка за повреда на службената должност, наместо

⁶⁵ Ibid, член 91 алинеја 2

⁶⁶ Предлог-закон за измени на Законот за државните службеници, скратена постапка, ноември 2010, достапен на <http://sobranie.mk/ext/materialdetails.aspx?Id=ebc57590-f1ad-4cf2-bf2c-ca5078b8d1d6> ,

⁶⁷ ФИОМ повторно до Собранието на РМ достави свои коментари на предлог-текстот, достапни на http://www.soros.org.mk/dokumenti/pismo-sobranie-ZORODUP_i_%20ZDS.pdf,

⁶⁸ Објавен во Службен весник на Република Македонија бр. 167/2010

⁶⁹ Членот 13 од измените на ЗДС, со кој се менува членот 17-д

⁷⁰ Членовите 28, 29 и 30, со кои се менуваат членовите 66, 67 и 68 од ЗДС

⁷¹ Членот 31, односно членот 33, со кои се менуваат членот 70, односно членот 74, од ЗДС

⁷² Членот 40, со кој се менува членот 81-г од ЗДС

поранешното „распоредување на работно место во пониско звање во тираење од шест месеци до една година“⁷³ се вовеле „распоредување на работно место во непосредно пониско звање“⁷⁴. Ова значи дека со укинувањето на времетраењето на оваа дисциплинска мерка, се создаде можност за трајно уназадување на државните службеници! Со ваквото законско решение се обезбедуваат повеќе слободни места во повисоките звања и можност за побрзо унапредување во повисоко звање, односно инсталирање на партиски подобните кадри во повисоките структури на државната администрација.

Истовремено, од комисиите за водење на дисциплинската постапка се изведе членот – претставник на АДС, како единствен претставник на независно тело⁷⁵, при што практично се отстрани и единствената заштита од злоупотребата на дисциплинската постапка за горенаведените цели.

Со измените на Законот се вовеле нова основа за престанок на вработувањето на државниот службеник, која гласи: „*по барање на секретарот, односно функционерот кој раководи со ортанот во кој не се именува секретар, ако државниот службеник не ги извршува работните задачи утврдени во описот на работното место, а при тоа му биле обезбедени потребните услови, упатства и насоки за работа, ако бил претходно писмено предупреден дека постои незадоволство од начинот на извршувањето на работните задачи и му бил утврден рок, не подолг од 30 дена, во кој можел да го подобри своето работење*“⁷⁶. Со ваквото решение ќе им се овозможи на

раководните кадри, со широко дискреционо овластување до кое ќе се дојде поради непрецизноста на горенаведената формулација, да ги отпуштаат кадрите кои ги сметаат за неподобни, што ќе се одрази на независноста и на професионалноста на државната администрација.

Изменетиот Закон за државните службеници е проблематичен и од аспект на тоа што направи трансформација на АДС во Агенција за администрација (АА) и го редуцираше бројот на нејзините надлежности од 19 на само 3! Се поставува прашањето која е целисходноста на оставањето на статусот независно тело со статус на правно лице на АА (членот 5 од Законот за измени на ЗДС), кога нејзините надлежности се укинуваат речиси комплетно, а со тоа и самата ќе се маргинализира, како еден од чинителите во процесот на реформата на јавната администрација. Истовремено, јасно е дека со ваквото решение не се обезбедува централизација на системот на управување со државната и јавната администрација, како што се тврдеше во образложението на предлог-законот. Напротив, она што фактички се добива е дисперзиран систем од три органи (Министерството за информатичко општество и администрација, Државниот инспекторат за администрација, во состав на Министерството, и Агенцијата за администрација), чишто надлежности не се прецизно разграничени. Ситуацијата дополнително се комплицира со постоењето на Генералниот секретаријат во рамките на Владата и неговата надлежност за координација на политиките, па во тој домен и надлежноста за координација на Стратегијата за јавна администрација.

⁷³ Членот 66 став 1 точка 3 од претходно важечкиот Закон за државните службеници

⁷⁴ Членот 28 став 2 од измените на Законот за државните службеници

⁷⁵ Со членот 31 од измените на ЗДС, со кој се менува членот 70 од ЗДС

⁷⁶ Членот 40 став 2 од измените на ЗДС, со кој во претходно важечкиот ЗДС, во членот 81-г став 1, по алинејата 3 се додава алинеја 4.

7.8. Комитет без записници

Во меѓувреме, на 28 декември 2010 година, повторно во сосема нетранспарентен процес, Владата ја донесе Стратегијата за реформа на јавната администрација, без притоа да ги земе предвид препораките на експертската јавност и на претставниците на граѓанските организации. Во анализата на Предлог-стратегијата за реформа на јавната администрација којашто ја направивме во седмиот квартален извештај, препорачавме, меѓу другото, Предлог-стратегијата за реформа на јавната администрација да се разгледува и да биде усвоена од страна на Собранието, со претходно организирање на широка јавна расправа. Ова не се случи, а Стратегијата не беше и сè уште не е објавена ниту на веб-страницата на Владата на Република Македонија, ниту пак на специјализираната веб-страница наменета за реформа на јавната администрација⁷⁷. Ваквата нетранспарентност во процесот на креирање политики претставува директно прекршување на Деловникот за работа на Владата и на принципите и стандардите на ЕУ за консултација со засегнатите страни.

Со цел да добиеме повеќе информации за тоа како течел процесот на договарање и подготовка на Стратегијата, во изминатиов период преку инструментот за слободен пристап до информациите од јавен карактер од Генералниот секретаријат (ГС) на Владата побаравме копија од записниците од сите седници на Комитетот за реформи во државната администрација, одржани во периодот од 1 јануари 2010 година до 19 ноември 2010 година⁷⁸, како и општа информација за

бројот на одржаните седници на ова тело во периодот од 1 јануари 2010 година до 13 декември 2010 година⁷⁹.

Во однос на копиите од записниците, ГС ни одговори дека не располага со бараната информација⁸⁰. По нашата жалба до Комисијата за слободен пристап до информациите од јавен карактер, Комисијата го поништи заклучокот на ГС и го задолжи да го препрати барањето до имателот кој располага со бараната информација⁸¹. ГС го препрати нашето барање до Канцеларијата на Претседателот на Владата на Република Македонија, од каде што добивме одговор дека ниту тие не располагаат со наведените информации⁸² со следново образложение *„Комиџеџоџ... не џреџсџавува рабоџно џело во смисла на Деловникоџ за рабоџа на Владаџа на Република Македонија, од кои џрџчини средџџе на ова џело не се вогаџ во вид на формални седници и во џаа смисла не се вогаџ формални заџисници“*. Со оглед на ваквиот одговор, можеме слободно да заклучиме дека Комитетот за реформа на државната администрација воопшто не заседавал, ниту пак учествувал, а уште помалку го водел процесот на изготвување на Стратегијата за реформа на јавната администрација, што е недопустливо и скандалозно! Се прашуваме до кога Владата ќе формира тела и ќе троши пари за надоместоци на нивните членови, кои ќе фигурираат само на хартија и нема да си ги извршуваат задачите.

⁷⁹ Со барањето бр. 21-1217/1 од 13.12.2010 година

⁸⁰ Заклучок на Генералниот секретаријат на Владата на РМ, бр. 14-7139/2 од 7.12.2010 година

⁸¹ Решение на Комисијата за слободен пристап до информациите од јавен карактер бр. 07-476 од 17.1.2011г.

⁸² Известување од Канцеларијата на Претседателот на Владата на Република Македонија бр.07-253/2 од 2.2.2011 година

⁷⁷ <http://rja.gov.mk/>. Последна информација на сајтот во делот „Новости“ датира од ноември 2009 година.

⁷⁸ Со барањето пристап до информациите од јавен карактер бр. 21-1137/1 од 19.11.2010

И на второто барање за бројот на седниците на Комитетот, ГС ни одговори дека не располага со таква информација⁸³. Се разбира, и овој заклучок го објавивме и го чекаме решението на Комисијата за слободен пристап до информациите од јавен карактер по жалбата.

7.9. „Компјутер за секој службеник“

За нашите коментари и забелешки на текстот на Предлог-стратегијата пишувавме во минатиот квартален извештај⁸⁴, а најголемиот дел од нив остануваат актуелни и релевантни и за содржината на сега веќе донесената стратегија. Голем дел од забелешките на ЕК содржани во нон-пејперот за Предлог-стратегијата за реформа на јавната администрација се совпаѓаат со нашите коментари и анализи.

Но, она што е впечатливо и ново кај донесената Стратегија, а особено кај Акцискиот план, е доминацијата на експертизата и сфаќањето на реформата на јавната администрација од позиција на Министерството за информатичко општество. Имено, Акцискиот план избилува со задачи кои значат формирање електронски апликации, електронски регистри, бази на податоци, софтвери за координација на политиките и постапките, итн. Соодносот на информатичките и електронските зафати наспрема задачите за реално подобрување на политиките и процедурите што би значеле реформа на администрацијата е непропорционален, се разбира во полза на „новите технологии“. Не можеме а да не се запрашаме,

⁸³ Заклучок на Генералниот секретаријат на Владата на РМ, бр. 14-8125/2 од 5. 1.2011 година

⁸⁴ Види: „Влада ДООЕЛ“, Седми извештај од следењето на процесот на пристапување на Македонија во ЕУ, ноември 2010 година, стр. 54–61

со што ќе се полнат сите овие апликации и бази на податоци, кога реално голем дел од податоците (почнувајќи од бројот на државните и јавните службеници, па сè до огромниот број интерни акти, подзаконски решенија, стратегии за обука, и, конечно, записници), воопшто не постојат, ниту пак со Стратегијата се нуди стратегиски и систематски пристап за тоа како тие да се креираат во текот на следните пет години. Тоа значи дека дури и со целосна реализација на сите зацртани задачи во Стратегијата, Македонија нема да може да се пофали со реформирана и зајакната администрација. Единственото што можеби ќе го имаме ќе биде новиот поход за набавка на „компјутери за секој службеник“, за кои ќе се потрошат купишта државни пари и кои, дефинитивно, нема да бидат употребливи.

Да потсетиме дека ефикасните и модерни електронски влади првенствено подразбираат постоење на координиран систем на стратегиски планови, јавни политики, законски решенија, стандардизирани постапки и процедури во пишани копии, а уште поважно – компетентен и квалификуван кадар. Македонија сè уште нема ништо од ова, до степен што во меѓувреме сосема го растуририме и оној човечки и административен капацитет кој имаше достигнато одреден степен на квалитет и развој. Оттука, овој документ ќе биде уште едно од многуте парчиња хартија за кои е потрошено време, енергија и многу пари, а кое нема да го даде посакуваниот резултат.

7.10. Што мисли ЕК за нашата стратегија?

Владата ја донесе Стратегијата за реформа на јавната администрација со целосно игнорирање на забелешките на ЕК, кои во форма на нон-пејпер во текот на октомври 2010 беа доставени до

државниот секретар во Секретаријатот за европски прашања, Јован Андоновски, кој е истовремено и копретседавач на Специјалната група за реформа на јавната администрација. Натаму ви пренесуваме дел од забелешките на ЕК, за кои Владата остана сосем глува.

Генерални забелешки и барања на ЕК за Предлог-стратегијата:

- 1) Да се рedefинира (читај да се дефинира) опфатот на реформата на јавната администрација;
- 2) Да се адресира лошиот квалитет на изготвување на законите, бидејќи Уставниот суд, Управниот суд, експертите, омбудсманот и бизнис заедницата сметаат дека квалитетот на законодавството е проблематичен. Да се предвидат на краток рок интензивни обуки за методологијата и техниката за изготвување закони, а на среден рок да се формира катедра/институт за да се задоволи потребата од неполитизиран кадар кој ќе работи на изготвување на законите.
- 3) Да се обезбеди целиот корпус закони (стари и нови) да содржи механизми за стеснување на просторот за корупција.
- 4) Да се направи анализа на трошоците за реализација на Стратегијата и да се обезбедат средства од буџетот на РМ, што во услови на економска и финансиска криза се чини уште позначајно.
- 5) Да се изготви сериозен стратески пристап и план за неколку важни прашања споменати во Стратегијата, како на пример регулирањето на второстепените комисији, молчењето на администрацијата и административната поставеност во целост.
- 6) Да се обезбеди кохерентност со реформите што се предвидуваат во делот на поглавјата за јавните финансии, јавните набавки, јавно-приватното партнерство и концесиите.

Забелешки за **новата институција** задолжена за реформата на јавната администрација:

- 1) Плановите за формирање ново тело кое ќе биде задолжено за координација на реформата на јавната администрација не се докрај развиени, а тоа отвора голем број сериозни прашања, меѓу кои: а) дали формирањето на новата институција е приоритет или оваа мерка треба да се одложи додека не се консолидират постојните тела и органи; б) како ќе се разграничат надлежностите на ГС и оваа нова институција; в) како ќе се менаџира, од политички аспект, тоа што голем дел од надлежностите кои досега ги имаше АДС како независно тело, ќе се префрлат на Владата, односно ќе се стават директно под капата на Премиерот; г) дали маргиналната корелација меѓу информатичкото општество и системот на јавната администрација е релевантен аргумент за припојувањето на оваа надлежност на Министерството за информатичко општество; д) ЕК укажува на проблемот што се создава со ставањето на јавната администрација во надлежност на министерство кое нема никаква хиерархиска надреденост над другите министерства, што може да се појави во ситуации кога Министерството за информатичко општество ќе треба да го имплементира системот на заслуги, да изрекува санкции, да обезбеди промени во делот на финансиите и јавните набавки и да обезбеди координација на правната реформа со Министерството за правда. ЕК бара Стратегијата во целост да ги адресира сите овие прашања.

Забелешки за **системот на државна служба**:

- 1) Не е јасно кои ќе бидат промените во контекст на процедурата за селекција и критериумите што се наметнуваат и како ќе се прави конечната селекција. Не се предвидуваат никакви подобрувања за финалната фаза на селекција да се направи потранспарентна

и да се ослободи од политичко влијание. Особено е важно да се спречи директното владино политичко влијание на процесот на селекција на раководните лица, со оглед на широкиот простор за дискрециски одлуки на раководните структури во министерствата. Ако ова не се адресира со Стратегијата, ризиците од фаворизирање и непотизам се огромни, а ефектите по градењето професионална и независна државна служба, заснована на заслуги, можат да бидат катастрофални.

- 2) Стратегијата треба да предвиди прецизни правила за тоа како со закон ќе се регулираат времените вработувања, односно да се дефинира процедурата што ќе треба да се следи за моментално времено вработените. Стратегијата нема интенција да го намали големиот број времено вработени лица во администрацијата.
- 3) Постои ризик од преголеми дискрециски права за издавање решенија за отпуштање на државните службеници. Правилата кои важат за бизнис секторот не се секогаш дизајнирани така што ќе одговораат на специфичните потреби на јавниот сектор. Правилата за отпуштање државни службеници треба да обезбедат санкционирање на случаите на некомпетентност и недоволно остварување, но истовремено и да се заштитат државните службеници од арбитражни одлуки и политизација на процесот.
- 4) Стратегијата мора да содржи бројка за вработените во јавниот сектор, без оглед на тоа дали се државни или јавни службеници и да каже колкав е бројот на времено вработените.

8. ЌЕ ГИ ПРЕЖИВЕАТ ЛИ НЕВЛАДИНИТЕ ЗАКОНИТЕ НА ВЛАСТА?

Во периодот за кој пишуваме во овој извештај не само што не се подобри правната средина за функционирање на граѓанските организации (како што, на пример, ќе беше случај доколку се направеа потребните измени на даночното законодавство за реализација на статусот на организациите од јавен интерес), туку состојбата дополнително се влоши. Иако причините за ваквото влошување делумно се постари и датираат од првата половина на 2010 година, кога и се донесе новиот Закон за здруженијата и фондацииите, вистинските проблеми почнаа да излегуваат на површина токму во овој период, кога граѓанскиот сектор интензивно почна да се занимава со пререгистрацијата и затоа во овој извештај посебно се задржуваме на оваа тема.

8.1. Пререгистрација = пребројување?!

За процесот на донесување и за слабостите на новиот Закон за здруженијата и фондацииите⁸⁵, кој влезе во сила на 24 април 2010 година, пишувавме во Петтиот квартален извештај⁸⁶. Иако Законот требаше да донесе либерализација на правната рамка на слободата на здружување, стравувањата на претставниците на „третиот сектор“ дека тој ќе им го отежне функционирањето и ќе послужи за дополнителен притисок и контрола од страна на властите, се

⁸⁵ „Службен весник на Република Македонија“ бр.52/2010

⁸⁶ Види: „Чуму ни е парламент“, Петти извештај од следењето на процесот на пристапување на Македонија во ЕУ, април 2010 година, на <http://soros.org.mk/dokumenti/petti-izvestaj-MK-za-web.pdf>

покажаа како оправдани. Во овој извештај пишуваме за една од обврските на невладините организации кои произлегоа од Законот, а која произведе многу проблеми и отвори голем број прашања и контроверзи за невладините организации, а тоа е обврската за пререгистрација.

Имено, во согласност со Законот, *орѓанизациите се должни во рок од една година од денот на влегувањето во сила на Законот да ги усогласат акциите со него и да извршат пререгистрација во Централниот регистар*⁸⁷. Ова практично значи дека постојните организации мора да се пререгистрираат најдоцна до 24 април 2011 година. За веќе регистрираните организации е предвидено ваквата пререгистрација да се врши без плаќање такса или друг вид надоместок⁸⁸.

Осумте месеци на примена на новиот Закон покажаа дека обврската за пререгистрација на организациите (здруженијата, фондациите и другите форми на здружување) ќе претставува значителна пречка за нив, па дури и можност за остварување притисок врз „гласните“ или „неподобните“ организации. Ставот на Министерството за правда, како предлагач на Законот, во периодот на неговото изготвување беше дека покрај усогласувањето на актите на организациите со новите одредби, пререгистрацијата ќе послужи и за пребројување на фактички активните организации, односно за нивно разликување од оние кои се формално регистрирани, а неактивни. Логиката на ваквата аргументација е нејасна, имајќи предвид дека со Законот се отстрани пречката (санкцијата) за функционирање на

неформалните (нерегистрираните) здруженија⁸⁹. Прашањето кое неминовно се поставува е: зошто би се пребројувале регистрираните здруженија, односно фондации, доколку сега организациите можат да функционираат и ако не се регистрирани?

Покрај ова, изминатиот период исто така покажа дека не постои координација и изедначен став меѓу предлагачот на Законот (Министерството за правда) и носителот на процесот на пререгистрација (Централниот регистар) во поглед на дилемите и практичните проблеми врзани со постапката на пререгистрација кои произлегоа од законското решение. Ова разногласие беше видливо и на јавниот настан за промоција на новиот Закон⁹⁰, одржан на 24 ноември 2010 година во Скопје, во организација на Одделението за соработка со невладините организации при Генералниот секретаријат на Владата на Република Македонија, каде што покрај претставниците на неколку граѓански организации, и претставниците на Централниот регистар ги изложија проблемите со кои се среќаваат.

Дел од клучните проблеми со кои се соочуваат организациите во процесот на пререгистрација се следниве:

⁸⁹ Член 74 од стариот Закон за здруженијата на граѓани и фондацииите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 31/98 и 29/2007) предвидуваше глоба во износ од 350 до 1500 евра во денарска противвредност за здружение или фондација кои започнале со работа пред да бидат запишани во Регистарот. Ваква прекршочна одредба не постои во новиот Закон за здруженија и фондации, со што фактички се дозволи неформалното здружување.

⁹⁰ Три јавни настани (во Струга, Скопје и Куманово) беа одржани во ноември 2010 год., како дел од активностите на проектот „Јакнење на капацитетите на Генералниот секретаријат – Сектор за анализа на политики и координација – Одделение за реформа на јавната администрација и Одделение за соработка со невладините организации“ во рамките на ИПА 2007. Повеќе информации се достапни на <http://www.nvsorabotka.gov.mk/>, *posledna poseta - 25 januari 2011 godina*

⁸⁷ Член 104 став 1

⁸⁸ Член 104 став 2

- **Недостиг на информации за листата потребни документи/акти коишто треба да се приложат до Централниот регистар заради пререгистрација.** Законот утврдува дека при запишувањето во Регистарот (односно при *регистрација*), организациите поднесуваат акт за основање, статут, програма за дејствување, одлука за избор на органите и податоци за членовите на органите, одлука за избор на застапник по закон со неговите податоци, записник од основачкото собрание или извештај за основањето и изјава заверена кај нотар и потпишана од застапникот, со која се потврдува дека вршењето на дејноста е во согласност со законот и дека се исполнети условите за упис⁹¹. Дилемата што се јавува во овој случај е дали организациите и при *пререгистрација* ќе треба да ги поднесат сите овие акти. Поконкретно, треба ли да се поднесе нов *акт* за основање усогласен со новиот Закон? Потребата од нов акт за основање е сосема нелогична, имајќи предвид дека новиот акт за основање фактички би значел и основање нов субјект, од причина што еднаш основан субјект не може одново да се основа без да престане да постои! Во овој случај проблем ќе претставува и потребата за повторно донесување на актот за основање од страна на првите основачи на организациите, со оглед на тоа дека за некои од основачите може да претставува тешкотија да се пронајдат, а некои можеби и веќе не постојат (доколку се правни лица) или починале (доколку се физички лица). Во телефонски разговор со вработени во Централниот регистар ни беше укажано дека во таков случај ќе биде потребен доказ за истапување или пристапување, односно за престанок или смрт на старите основачи! Од друга страна, актот за основање

е по природа акт со еднократна функција, која се остварува во моментот на основање на организацијата, и таа по регистрацијата продолжува да постои како правен субјект. Во Законот е предвидена можност за промена на актот за основање или некој негов дел, ако за тоа постои волја кај основачите, додека трае процесот на регистрација⁹². Се надеваме дека во практиката оваа дилема ќе се реши на тој начин што нов акт за основање при пререгистрацијата ќе поднесуваат само оние организации кои сакаат да направат промени во истиот, а дека за другите (оние чијшто акт за основање е во согласност со Законот и нема потреба од дополнително усогласување и оние кои не сакаат да прават промени во него) тоа нема да биде задолжително, односно ќе може да го поднесат стариот акт за основање. Сметаме дека со вака предложеното решение ќе се реши и уште една постоечка дилема: како ќе се постапува во случај на волја за истапување на некои од основачите или пристапување на нови основачи. Со предложеното решение, доколку се носи нов акт за основање, ќе може да се менува и структурата на основачите, за што ќе одлучуваат самите организации, во согласност со нивните прописи.

- **Зголемувањето на имотната маса за основање фондации на 10.000 евра во денарска противвредност**⁹³ (во споредба со 10.000 ГМ, како што предвидуваше стариот Закон за здруженијата на граѓани и фондацииите) создава дилема дали фондацииите регистрирани во согласност со стариот Закон ќе треба да ги надополнуваат имотните маси до новопредвидениот износ. Од Централниот регистар во телефонски разговор ни потврдија

⁹¹ Членот 42 став 3 од Законот за здруженијата и фондацииите

⁹² Членот 17 став 2

⁹³ Член 27 став 2

дека ќе биде потребно ваквото дополнување. Потребата за дополнување ќе претставува огромен проблем за организациите (кои ќе треба да ангажираат дополнителни средства и да ја уплаќаат разликата на имотна маса) и ќе предизвикува трошоци (на пример, трошоци за проценка на движен и недвижен имот, како имотна маса за основање на фондацииите, доколку не се работи за парични средства). Останува дилемата дали за докажување на имотната маса во Централниот регистар е потребно само да се докаже дека се поседуваат средства на банкарска сметка на фондацијата или има потреба на друг начин да се докаже постоењето на имотната маса (по аналогија со регистрирањето на трговски друштва).

- **Други практични проблеми што ќе се јават при пререгистрацијата:** на пример, се поставува прашањето кои сè називи можат да се користат за невладините организации, освен оние наведени во членот 8 став 3 од Законот за здруженијата и фондацииите (здружение, сојуз, односно фондација), имајќи предвид дека во името на организацијата мора да се содржи еден од овие зборови или друг израз со слично значење. Исто така, едно од прашањата кои се поставуваат е кои дејности, согласно Националната класификација на дејностите, можат да бидат предвидени со актите на организациите, односно дали постои ограничување во поглед на бројот и видот на дејностите што можат да се предвидат со статутот (имајќи предвид дека постои законска обврска во статутите да се уредат дејностите што ќе ги врши организацијата)⁹⁴?

Се надеваме дека во следниот извештаен период Централниот регистар и Министерството за правда ќе го надминат недостигот од координација и ќе формулираат и циркулираат став, односно насоки, за решавање на овие и на сите други дилеми, со што на сите организации ќе им го олеснат товарот на пререгистрацијата и ќе овозможат полесно остварување на правото на слободно здружување.

8.2. Невладините – перачи на пари?

Втор проблем за невладините организации, кој се актуелизира во текот на последниве месеци, се и многубројните обврски за нив кои произлегуваат од законската регулатива за спречување на перење пари. Законот за спречување на перење пари⁹⁵ беше донесен во 2008 година, а во 2010 година претрпе измени со кои се предвидуваат низа обврски за субјектите во смисла на законот. Извор на проблемите за организациите на граѓанското општество е тоа што во смисла на Законот (а очигледно и во свеста на претставниците на јавната власт!) субјектите, односно „лицата кои имаат обврска да ги преземаат мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање тероризам“⁹⁶ предвидени со Законот се и **здруженија на граѓани и фондации!**⁹⁷ Ова значи дека Законот

⁹⁵ Закон за спречување на перење пари и други приноси од казниви дела и финансирање на тероризам, Службен весник на Република Македонија“ бр. 4/2008 и 57/2010

⁹⁶ Ibid, членот 5 став 1

⁹⁷ Ibid, членот 5 став 1 точка 4). Покрај содржинските недостатоци на ваквото решение, очигледна е и неупатеноста на законодавецот и неусогласеноста на ваквото законско решение со домашниот правен поредок. Имено, една од клучните новини во новиот Закон за здруженијата и фондацииите е што со него се напушти формулацијата „здруженија на граѓани и фондации“, со што фактички се создаде можност за странците и правните лица да основаат и да членуваат во здруженија.

⁹⁴ Член 18 став 2 алинеја 3 од Законот за здруженија и фондации.

фактички (по опасноста за перење пари и по обврските што ги имаат за спречување на оваа појава) ги поистоветува здруженијата и фондациите со финансиските институции (банките, штедилниците, менувачниците, осигурителните друштва, брокерските куќи итн.) и со другите комерцијални субјекти!

Ова можеби не е изненадување ако се има предвид фактот дека во визурата на јавните власти, здруженијата и фондациите секогаш биле гледани низ призмата на опасноста од перење пари, а не со намера да се овозможи ефикасно остварување на слободата на здружување. Доказ за тоа е дека и самите измени на Законот за здруженијата на граѓани и фондациите беа предвидени како мерки за реализирање на Стратегијата за спречување перење пари⁹⁸, а во НПАА 2009 измените на Законот за здруженијата на граѓани и фондациите беа поместени во поглавјето 4: Слободно движење на капиталот, во делот Спречување на перење пари и финансирање тероризам, со цел, меѓу другото, „воспоставување на ефикасни механизми за контрола“⁹⁹!

Законот за спречување на перење пари, покрај постојните, сега предвидува и низа нови обврски за здруженијата и фондациите. Како субјекти, во согласност со Законот, невладините организации сега треба да ги спроведуваат следниве мерки и дејствија: 1) анализа на своите клиенти; 2) следење на одредени трансакции; 3) собирање,

чување и доставување податоци за трансакциите и клиентите кои ги вршат, и 4) воведување и примена на програми.¹⁰⁰

Секоја од овие мерки претпоставува спроведување сложена постапка за која се потребни кадровски и финансиски средства, со што значително се оптоварува редовното работење на невладините организации. На пример, согласно Законот, анализата на клиентите вклучува: а) идентификација на клиентот и потврдување на неговиот идентитет; б) идентификација на ополномоштувачот и потврдување на неговиот идентитет и идентификација на крајниот сопственик, неговата сопственичка и управувачка структура и потврдување на неговиот идентитет; в) обезбедување информации за целта и намерата на деловниот однос и г) постојано следење на деловниот однос.¹⁰¹ Во поглед на обврската за воведување и примена на програми, Управата за спречување на перење пари подготви и Упатство за изработка на програмата за примена на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање тероризам од страна на субјектите¹⁰², кое треба да им послужи како терк на субјектите, а со тоа и на невладините организации, при изготвувањето на нивните програми во согласност со Законот.

Од самиот речник што се користи во одредбите на Законот, Упатството и другите документи е очигледно дека се работи за исклучително комплексна материја за која е потребен извесен

Иако измените во Законот за спречување на перење пари беа донесени непосредно по донесувањето на Законот за здруженијата и фондациите (април 2010 година), во истите се уште се користи старата (и неточна) формулација

⁹⁸ Стратегија за спречување на перење пари и финансирање тероризам, Скопје, декември 2010, стр. 33, http://www.usppft.gov.mk/files/god_izvestai/Nacionalna%20Strategija%20protiv%20perenje%20pari_FINAL.pdf

⁹⁹ Види: Национална програма за усвојување на правото на Европската унија – Ревизија 2009, април 2009, стр. 63, <http://www.sep.gov.mk/content/Dokumenti/MK/00%20NPAА%20Revizija%202009%20-%20Narativen%20del%281%29.pdf>

¹⁰⁰ Членот 6 од Законот.

¹⁰¹ Членот 9 од Законот.

¹⁰² Јуни 2010 година, достапно на <http://www.usppft.gov.mk/files/zakoni/Upatstvo%20za%20izработка%20na%20Programa%20za%20SPPFT%20od%20strana%20na%20subjektite.pdf>. На веб-страната на Управата за спречување на перење пари се достапни и листи на комплет материјали потребни за спроведување на обврските од Законот (за здруженијата на <http://www.usppft.gov.mk/?q=node/350>, а за фондациите на <http://www.usppft.gov.mk/?q=node/351>)

степен на специјализација и дека обврските за организациите ги надминуваат капацитетите на најголемиот дел од нив.

Од друга страна, Законот во прекршочните одредби предвидува и исклучително високи санкции за непочитување на обврските. На пример, доколку невладините организации (како и другите субјекти) не подготват програма за спречување на перење пари, може да им се изрече глоба во износ од 30.000 до 40.000 евра во денарска противвредност!¹⁰³ Понатаму, истата глоба може да се изрече и доколку организацијата не спроведува анализа на клиентите, во случаите определени со закон!¹⁰⁴ Оправдано се чини стравувањето дека олку високите предвидени глоби и за невладините организации можат да се употребуваат како можност и начин да се изврши притисок врз нив, односно како механизам за нивна контрола, особено имајќи ја предвид актуелната исклучително неповолна клима за функционирање на секторот.¹⁰⁵ Иако, според нашите информации, досега не била изречена глоба на невладината организација по основа на неисполнување на обврските од Законот за спречување на перење пари, сепак самото тоа што постои можност да се изрече висока глоба претставува опасност од автоцензура на невладиниот сектор, односно опасност да се воздржуваат од критики кон властите заради можноста од одмаздничка и селективна примена на прекршочните одредби!¹⁰⁶

¹⁰³ Член 50 став 1 алинеја 34

¹⁰⁴ Член 50 став 1 алинеја 5

¹⁰⁵ Овде пред се мислиме на нападите на кои беа изложени некои невладини организации (меѓу кои и Фондацијата Институт отворено општество-Македонија и Македонскиот центар за европско образование) во пресрет на објавувањето на Извештајот за напредок на Македонија 2010, како и продолжувањето на практиката за формирање инстант-невладини организации, со цел апологија на владините интереси

¹⁰⁶ Ваквиот ефект на автоцензура во практиката на Европскиот суд за човековите права, како и во практиката на Врховниот суд на САД, е познат како „chilling effect“

Поранешниот директор на Управата за спречување на перење пари и финансирање тероризам, Ване Цветанов, укажа на тоа дека намерата за вклучување на здруженијата во Законот за спречување на перење пари била да се информираат за можноста да бидат злоупотребени за овие цели и за начините и мерките со кои можат ефикасно да се заштитат од ваквата злоупотреба!¹⁰⁷ Истовремено, тој посочи дека за време на неговото раководење со Управата никогаш не постоела намера невладините организации да бидат санкционирани со глоби од прекршочните одредби од Законот. И покрај охрабрувачките зборови на Цветанов, свесни сме дека ваквата аргументација во моментот е само личен став на поранешниот прв човек на Управата за спречување на перење пари и финансирање тероризам. Предизвиците со кои можат реално да се соочат невладините организации поради ваквото законско решение се големи и тие за најголемиот број граѓански организации претставуваат реална закана за нивното функционирање и опстанок. Нашите неофицијални информации укажуваат дека некои невладини организации веќе се изложени на проверки за тоа дали имаат или немаат изготвено и донесено програми за спречување на перење пари, што влева страв од евентуално изречување глоби во иднина!

Со оглед на сево тоа, препорачуваме измени на Законот за спречување на перење пари, изготвени во консултативен процес со претставниците на граѓанското општество. Со ваквите измени предлагаме позицијата на здруженијата и фондациите да се раздвои од онаа на финансиските и другите институции кои се субјекти во согласност со Законот и за нив да се предвидат обврски соодветни

(ефект на ладење, односно метафора за ефект на застрашување).

¹⁰⁷ Ване Цветанов, Дебата „За перењето пари“, Скопје, 13 јануари 2011 година, видеоснимка достапна на <http://www.gem.org.mk/vesti/786-zbornon-mesto-14->

на нивните капацитети, односно усогласени со потребите од креирање поволна правна средина за остварување на слободата на здружување.

8.3. Организациите од јавен интерес ќе почекаат

И додека државата наоѓа начини како да го стесни делокругот на работа на невладините и да им наметне неподносливи обврски и услови за работење, доцни и со подготвувањето на подзаконските акти и измените во другите закони потребни за да се реализираат бенефициите што би требало да ги имаат организациите од јавен интерес. Иако наша оценка беше дека овие бенефиции нема многу да им помогнат на граѓанските организации, сакаме да потсетиме дека клучната причина на Владата за донесување на нов Закон за здруженијата и фондациите беше да се воведат статусот на организации од јавен интерес.

Сакаме да укажеме и на тоа дека Владата сè уште ја нема формирано Комисијата којашто треба да го доделува овој статус, иако рокот измина во октомври 2010 година. Нејзиното формирање и поддршка во работењето не е предвидено ниту со НПАА 2011. Дека Владата не ги зема сериозно предвид овие организации покажува и фактот што во новиот конкурс за финансирање на здруженијата во 2011, таа не предвидува финансирање за ваквите организации, иако целта на овој статус е да се препознаат организациите кои работат за доброто на заедницата за тие да имаат финансиска поддршка од државата и да уживаат фискални бенефиции.

Судејќи според динамиката со која се воспоставува Комисијата, повеќе од очигледно е дека нема да дојде до вакви фискални бенефиции и одредбите во Законот дека невладините уживаат

даночни олеснувања ќе останат само на хартија. Впрочем, исто како што беше со Законот од 1998 година. Во меѓувреме, невладините ќе мора да работат, се разбира волонтерски, за да ѝ помогнат на Владата во борбата против перењето пари.

9. НЕДОСТАПНА И ЗАВИСНА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА

На 1 јануари 2011 година започна примената на долгоочекуваниот и контроверзен Закон за спречување и заштита од дискриминација. Овој извештај ќе се осврне на постапката и на самиот избор на членовите на Комисијата за заштита од дискриминација (натаму: Комисија) и на имплементацијата на Законот. Посебен фокус ќе биде ставен врз изборот и составот на Комисијата, поради непроценливото значење што го има таа за воспоставувањето ефикасен механизам за заштита од дискриминација. Реалното влијание што го имаат ваквите независни тела во процесот на заштита на човековите права е суштинско и веќе докажано во Македонија, со примерите за заштитата на другите специфични права, како правото на пристап до информациите, заштитата на личните права, правата на потрошувачите итн. Непостоењето на независна Комисија е голем ризик и практично не смее да се случи, особено поради веќе коментираниите слабости на законската рамка и на процесот во којшто беше донесена.

9.1. (Не)зависна Комисија?!

Основно прашање на кое треба да му се посвети внимание при анализата на квалитетот на Комисијата, е дали таа ги има сите статусни атрибути што треба да ги има едно такво тело. Во овој контекст, граѓанското општество, активистите за човековите права

и меѓународната заедница беа конзистентни во инсистирањето дека Комисијата мора, пред сè, да биде независна. Независноста е атрибут кој најјасно ја отсликува легитимноста и кредибилноста¹⁰⁸ на Комисијата да одлучува и да може да гарантира рамноправност и заштита од секаков вид дискриминација.

Натаму, Комисијата мора да има финансиска автономија за да има и практична независност, односно да може независно да одлучува и тогаш кога дискриминацијата доаѓа од страна на државните институции. Доколку Комисијата е финансиски зависна од извршната власт, не може да се очекува реален рамноправен третман на претставките против, на пример, министерот за финансии. Исто така, особено е важна целосната логистичка поддршка од страна на другите институции и организации, бидејќи при утврдувањето на наодите во претставките, Комисијата е должна да направи увид во фактичката состојба и во доказите.

Практично, од исполнувањето на овие клучни услови зависи и слободата во работата на Комисијата и можноста таа да има загарантирана целосна независност во утврдувањето и во реализирањето на нејзините приоритети и активности. Затоа, а и „за да ѝ аморфизира забелешките од Европската комисија и на граѓанскиот сектор“ министерот за труд и социјална политика Џељал Бајрами, во септември 2010 година, јавно вети дека „ќе обезбедат независност на Комисијата, преку транспарентен и независен избор од страна на Собранието на Република Македонија“. Меѓутоа, експертската јавност е шокирана од процесот и од изборот на Комисијата (што се случи во последен момент, на крајот на 2010)

и ги оценува полошо дури и од процесот на донесување на самиот закон¹⁰⁹. Но, искрено, можеше ли да се очекува поинаков резултат во еден таков процес?

9.2. Владата наредува, Собранието спроведува

Практично, Собранието – како гарант на демократијата во Македонија – беше ставено на тест кога на јавниот конкурс се пријавија 33 членови, од кои дел истакнати активисти за човековите права. И наместо Собранието навистина да ги избере најдобрите од пријавените кандидати и да го зајакне својот демократски капацитет, тоа дозволи изборот да биде целосно партизиран, пристрасен, па дури и противзаконски, бидејќи двајца од избраните комесари не ги исполнуваа законски утврдените услови да бидат именувани на таа функција.

Во тој контекст, во јануари 2011 амбасадорот Ерван Фуере со право констатирал дека „начинот на којшто беше формирана Комисијата, без учество на истакнати претставници од граѓанското општество и со избор на лица кои не ѝ ни исполнуваат законски прописани услови за членови на Комисијата, то доведува во прашање спроведувањето на законот. Целта на законот не може да биде исполнета со ваков состав на Комисијата, а одговорноста на власта за ваквиот избор само јасно покажува дека нема политичка волја да се воспостави независен и ефикасен систем за заштита од дискриминација“¹¹⁰.

¹⁰⁹ За повеќе детали во врска со критиките на процесот во кој беше донесен Законот, види во претходните извештаи.

¹¹⁰ Обраќање на амбасадорот на средба со граѓанските организации, по повод промоцијата на новите грантови поддржани од ЕИДХР 2009, јануари 2011, МЦЕО забелешки.

¹⁰⁸ Излагање на заменик-шефот на Мисијата на ОБСЕ во Македонија, Наталија Дроз, на конференција во септември 2010.

Ваквиот заклучок може лесно да се изведе ако се разгледаат биографиите на именуваните членови на Комисијата¹¹¹, бидејќи условите за избор што ги предвидува законот се завршено високо образование и искуство од областа на човековите права или општествените науки. Кои се клучните недоследности во изборот на Комисијата?

Прво, според биографиите дадени од самите кандидати (врз основа на кои е извршено именувањето), најмалку два кандидата немаат никакво теориско или практично искуство од областа на човековите права или општествените науки. Бидејќи ова е основен услов за избор на членовите на Комисија за заштита од дискриминација, Собранието, односно Комисијата за прашањата за избори и именувања не смеела ни да ги земе предвид овие кандидати во изборната процедура, а уште помалку да ги предложи за избор, а Собранието да ги именува. Недостигот од искуство во струката или работење во конкретната област е клучно не само при изборот, туку и за натамошната работа на Комисијата, бидејќи од капацитетите на комесарите практично зависи и квалитетот на работата и одлучувањето по претставките од страна на граѓаните.

Второ, сите именувани членови на Комисијата имаат работно искуство во државната администрација или во јавниот сектор. Ниту еден кандидат нема искуство во работи во граѓанскиот сектор, иако во изминативе две децении токму граѓанскиот сектор беше најактивен во промоцијата и во заштитата на човековите права. Државата треба да ги препознава и да ги вреднува капацитетите на граѓанскиот сектор, а токму изборот на Комисијата беше одлична можност да се покаже

¹¹¹ Душко Миновски, Ризван Сулејмани, Јован Ананиев, Агим Нухии, Ирена Ѓорѓиова, Ленче Коцевска и Даниела Паунова. Нивните биографии се достапни на веб-страницата на Собранието/примени материјали.

тоа на дело. Иако претставници од граѓанскиот сектор, неколкумина од нив и со долгогодишно искуство и теориско знаење во областа на човековите права, изразија интерес и конкурираа на конкурсот, ниту еден од нив не беше земен предвид. Со ова, практично, повторно се доведува во прашање независноста на Комисијата.

Трето, се чини дека изборот не е правен врз објективни критериуми, бидејќи едни од најистакнатите борци за човековите права не беа предложени за избор. Една од нив е и проф. д-р Мирјана Најчевска, која дури и ја оспори одлуката за избор пред Управниот суд. Во тужбата¹¹², Најчевска го оспорува целиот избор, па дури и се жали на дискриминација, бидејќи, според неа „*џаа не е избрана и е дискриминирана џоку џораги нејзинаџа џолиџичка џриџагносџи, личниџи сџаџус и уверувањето*“, а притоа е занемарен фактот дека „*сиџе именувани членови имааџи џониски квалификацији за гагенаџа обласџи*“ во споредба со неа.

9.3. Апсурдите на докажувањето

Сега Управниот суд ќе треба да утврди дали навистина е извршена дискриминација. Притоа, Законот за заштита од дискриминација само за судските постапки предвидува товарот да падне на обвинетиот. Во овој случај, Собранието ќе мора да докаже дека навистина објективно ги зело предвид сите кандидати, и дека нивното образование и искуство ги ценеле врз објективни критериуми, при што утврдиле дека предложените кандидати се оние најдобрите. Како Собранието ќе го направи ова – не е јасно, бидејќи предлогот за избор доставен од Комисијата до Собранието не беше образложен.

¹¹² Јавно објавена на нејзиниот блог www.kvadraturatana.mk.

Сè на сè, ваквиот исход е поразителен, бидејќи единствено добриот состав на Комисијата можеше да го заштити духот на Законот и покрај неговите сериозни слабости. Една од тие слабости е што при поднесувањето на претставките дискриминираните ќе мора да приложат и факти и докази дека навистина биле дискриминирани. Со ова е нарушен основниот принцип при заштита од дискриминација, па наместо невиност да докажува оној што е обвинет за дискриминација, сега граѓаните треба да спроведат своја истрага, да набават докази, па дури потоа да поднесат претставка. Недовербата во независноста на Комисијата може дополнително да ги обесхрабри жртвите на дискриминација да не ја започнуваат и онака тешката битка. А без пријавување на случаите, борбата со дискриминацијата е невозможна.

Уште пред формирањето на Комисијата, граѓанските организации забележуваа дека таа нема да биде пристапна, бидејќи ќе има седиште само во Скопје, без можност за подрачни канцеларии низ државата. Сепак, министерот за труд и социјална политика изрази надеж дека *„кога граѓаните ќе се чувствувваат дискриминирани на каков било начин, ќе контактираат со Комисијата...таа ќе ги процесирува сите жалби и ќе им дава инструкции на институциите, владините тела и приватниот сектор да преземаат дејства врз основа на нивните сознанија“*¹¹³. Иронично, пристапноста сè уште е проблем не само за оние што живеат надвор, туку и за граѓаните кои живеат во Скопје. Имено, Комисијата ја имаше својата конститутивна седница во јануари 2011 година и за тоа експресно ги извести медиумите преку соопштение за јавноста. И додека речиси сите медиуми ја пренесоа веста дека е формирана нова Комисија и дека

имаме каде да се обратиме за нашите права, Комисијата заборави во соопштението да наведе каде треба да се обратиме. Се чини како да заборавија за што постојат, бидејќи Комисијата сè уште нема седиште, ниту пак има објавено каде граѓаните во меѓувреме можат да ги поднесуваат своите претставки¹¹⁴. Според извори од Министерството за труд и социјална политика, Комисијата е сместена во зградата на Македонската радио-телевизија, иако кога таму ја побарале претставници на Хелсиншкиот комитет, тие биле известени дека Комисијата не се наоѓа таму.¹¹⁵ На 28 јануари 2011 година Хелсиншкиот комитет и писмено се обратил до Министерството за труд и социјална политика барајќи информација за тоа каде е сместена Комисијата, но сè уште не добиле одговор на ова барање.¹¹⁶ Законот стапи во сила, роковите си течат, ама граѓаните не можат да ѝ се обратат на Комисијата за заштита на нивните права. Во Македонија, заштитата е сè уште само фиктивна.

¹¹³ Изјава на министерот Џељал Бајрами по повод конституирањето на Комисијата, јануари 2011.

¹¹⁴ Од Централниот регистар на Република Македонија известуваат дека Комисијата се наоѓа на Бул. „Крсте Мисирков“ бб, во Скопје; дека истата била основана во април 2010 година, а нејзино овластено лице е Душко Миновски.

¹¹⁵ Хелсиншки комитет на Република Македонија – Извештај за состојбата со човековите права во Република Македонија за месец јануари 2011 година, стр. 4

¹¹⁶ Ibid 115

9.4. Нешто мора да се промени!

А евидентно е дека нема волја ни тоа да се промени, бидејќи НПАА 2011 не предвидува никакви промени во законската рамка, иако Европската комисија и ОБСЕ реагираа на недостатоците во Законот, вклучувајќи го и изоставувањето на сексуалната ориентација од условите за заштита од дискриминација.

Она што мора итно да се преземе, за колку што е можно повеќе да се коригираат досега направените грешки, е следново: а) Да се измени законската рамка и да се усогласи со законодавството на ЕУ и со европските стандарди, задолжително внесувајќи ја сексуалната ориентација како основа за заштита од нееднаква положба или третман; б) Да се уважи тужбата од страна на Управниот суд за поништување на одлуката за избор и да се врати на повторно одлучување во Собранието. Да се искористи можноста Собранието да ги избере најсоодветните кандидати, кои со својот интегритет, независноста и професионалноста ќе придонесат кон воспоставувањето на овој нов механизам за заштита на човековите права, и в) Итно да се најдат просторни услови за работа на Комисијата и да се промовира нејзиното седиште и контакти. Во меѓувреме, мора да биде јавно достапна адресата на која ќе се примаат претставките од граѓаните.

10. НЕОДРЖЛИВ РАЗВОЈ

По повеќе од триесет години енергетичарите во Македонија повторно започнаа да ја актуализираат изградбата на акумулацијата „Луково Поле“ и користењето на потенцијалот на „корабските води“ за производство на електрична енергија. Во последниве шест месеци, како никогаш досега, се зборува за изградбата на оваа хидроцентра

и за создавањето на акумулацијата, а АД ЕЛЕМ веќе започна со подготовките за изведување на зафатот. Нема многу заинтересирани за заштита на ова драгоцено парче земја кое географски припаѓа на строго заштитената зона во паркот, екологите ги нема никаде, а оние малкумина во националниот парк „Маврово“ не се доволни. Националниот парк „Маврово“ е основан со закон на Народното собрание на НР Македонија од 19 април 1949 година, *„Љораги особениите природни убавини, историското и научно значење на шумите и шумските прегели околу Мавровското Поле“*¹¹⁷.

10.1. Земја на природата, колевка на културата

Прогласувањето на заштитеното подрачје е со цел да се постигне долгорочната цел на зачувување на природата и на екосистемот и вредностите поврзани со него¹¹⁸. Меѓународната унија за заштита на природата¹¹⁹ во своите упатства за управување со заштитените

¹¹⁷ Јаким Синадиновски „Национален парк Маврово“ – Монографија, НП „Маврово“ – Маврови Анови и ГИТ „Гоце Делчев“ – Скопје, 1993, стр. 7

¹¹⁸ Меѓународната унија за заштита на природата (IUCN), Guidelines for Management Planning of Protected Areas – <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/PAG-010.pdf> „Национални паркови се релативно големи природни или речиси природни подрачја кои се воспоставуваат заради заштита на големи еколошки процеси, како и на видовите и екосистемските карактеристики комплементарни на подрачјето каде што прогласувањето и заштитата на подрачјето се врши заради еколошко, културно, духовно, научно, воспитно-образовно, рекреативно и туристичко искористување на природата.

¹¹⁹ Меѓународната унија за заштита на природата (International Union for the Conservation of Nature) – www.iucn.org – е специјализирана агенција на Организацијата на Обединетите нации која се грижи за животната средина и, во рамките на своите активности, работи на управување со заштитените подрачја, заштитите на заштитените видови, еколошко право и сл.

подрачја вели дека национален парк е подрачје од втора категорија¹²⁰ на заштита.¹²¹ Националниот парк „Маврово“ ги зафаќа јужните разграноци на Шар Планина, планините Кораб, Дешат и Крчин и планината Бистра, кои граничат со сливот на реката Радика. Паркот изобилува со голема издиференцираност на релјефот, со извонредно богата флора (најјужниот ареал на норвешката смрека во Европа) и со значително разнолика фауна, која се состои од над 1.000 видови виши растенија, од кои 38 се дрвни видови, 35 – грмушки, а околу 60-тина се ендемични, реликтни или ретки видови. Најважно е дека националниот парк е последното уточиште на балканскиот рис¹²².

Луково Поле е единственото тресетиште во поширокиот регион¹²³ и се наоѓа на тромеѓето помеѓу Македонија, Албанија и Косово. Браната на акумулацијата ќе биде изградена на реката Црн Камен, а ќе биде изграден и доведен канал за довод на корабските води, во должина

од 20 км.¹²⁴ Биолозите го сместуваат Луково Поле во секторот Горна Радика каде што се наоѓаат 66 растителни видови, од кои голем број се ендемски, загрозувани и заштитени видови од повеќе меѓународни конвенции¹²⁵ кон кои пристапила Македонија. Оттаму, РМ не може да ги избегне обврските за заштита на овие меѓународно загрозувани и заштитени диви видови и нивни живеалишта, туку едноставно да продолжи со активностите за нивна заштита.

10.2. Ни лук јал, ни лук мирисал – „Луково Поле“

Главната придобивка од проектот АД *ЕЛЕМ* ја гледа во производството на дополнително количество електрична енергија, а наведува и други дополнителни придобивки во однос на водниот потенцијал, инфраструктурата и развојот на туризмот.

Кај водниот потенцијал, придобивките се согледуваат во можностите за стабилизација на биолошкиот минимум на реката Вардар. Прашањето што се поставува е: Дали АД *ЕЛЕМ* е свесна дека самата акумулација може да доведе до намалување на нивото на реката Радика¹²⁶, па дури и

¹²⁰ Според режимот на заштита, намената и обемот на активностите што се дозволуваат во подрачјето, се препознаваат шест категории заштитени подрачја. Највисоката категорија на заштита се строгиот природен резерват и подрачјето на дивина, во втората категорија припаѓа националниот парк, третата категорија ја претставува споменикот на природата, четвртата категорија на заштита е паркот на природата, а потоа следуваат петтата категорија – заштитен предел и последната шеста категорија – повеќенаменско подрачје.

¹²¹ Ibid 119

¹²² First Camera-Trap Survey in the National Park Mavrovo-Macedonia; D. Melovski; Gj. Ivanov, A. Stojanov, A. Trajčev, F. Zimmermann, M. Von Arx; University of Tirana – Faculty of Natural Sciences - http://www.catsg.org/balkanlynx/01_recovery-programme/1_7_conferences/tirana-sept-08/Tirana_Proceedings_Melovski_et_al_2008_Camera_trap_survey_Mavrovo_NP_Macedonia.pdf

¹²³ За значењето на Луково Поле, види ја изјавата на Кузман Угриновски, поранешен директор на НП Маврово, Дневник, 13. 1.2011 – „Две струи за струја од Кораб“ <http://www.dnevnik.com.mk/default.asp?ItemID=ED2FE01FCF00DA4E9A50FF9E5B2C4023>

¹²⁴ АД ЕЛЕМ „Проект Луково Поле, зафат Корабски води и МХЕ Црн Камен“ – Проектна задача - http://www.elem.com.mk/images/photo/projects/Draft%20Final%20ToR_mk.pdf

¹²⁵ проф. д-р Владо Матевски – Important Plant Species in the National Park “Mavrovo” (final report) - <http://www.oxfamitalia.org/wp-content/uploads/2010/12/30-1-2010-final-angliski-V-MATEVSKI-MAVROVO-FLORA.pdf>

¹²⁶ Планираниот зафат, со акумулацијата треба да бидат направени на 1.500 метри надморска височина, а системот за доведување на корабските води и изградбата на каналите за довод на водата се предвидува да ги зафатат сите извори од 1.650 метри надморска височина. На овој начин целосно ќе се одземат водите од локалните реки (сите се вливаат во Радика), додека изградбата на каналите ќе доведе до сериозни разорувања на релјефот, а со минирањето и експлозиите ќе ги вознемири животните и ќе предизвика нивна дислокација.

до целосно пресушување – состојба што целосно и трајно ќе ги уништи живиот свет во реката¹²⁷.

Кај инфраструктурата и развојот на туризмот придобивката се согледува преку изградбата на пристапни патишта кон акумулацијата, планината Кораб и јужните падини на Шар Планина, а со тоа и создавање на инфраструктура за развој на туризмот, ловот и риболовот, шумарството и земјоделството. Но, инвеститорот заборава дека ова е едно од ретките подрачја во државава кои се речиси недопрени од човекот, дека механизацијата и користењето експлозивни при изградбата ќе ги вознемират животните, ќе предизвикаат нивна дислокација, како и уништување на флората, дека целите на националниот парк се заштита на подрачјето, а не негово искористување, дека може да биде уништен Пројфелскиот водопад¹²⁸, и дека акумулацијата може да го намали количеството вода за пиење за локалното население.

Инвеститорот нема речиси никаква потреба преку акумулацијата да обезбедува вода за напојување на дивиот свет, оти тој и досега успешно ги задоволува сите потреби користејќи ги постојните површински води.

АД ЕЛЕМ предвидува изработка на студија за оценка на влијанието врз животната средина, како што впрочем пропишува законот. Студијата ќе треба да одговори на прашањето дали изградбата на акумулацијата ќе биде оправдана не само од економски, туку и од еколошки аспект. Она што загрижува е што инвеститорот однапред се ослободува од обврската да ги следи препораките на студијата,

¹²⁷ Утрински весник, 31.1.2011 – „Дали Луково Поле ќе ја исуши Радика?“ <http://www.utriniski.com.mk/?ItemID=104B4142078D354FB6ABC87095C39EA1>

¹²⁸ Водопадот има воден столб од 134 метри и е највисокиот водопад на Балканот

најпрвин утврдувајќи дека проектни алтернативи „се развиваат на концептуално ниво“¹²⁹, а потоа и преку изјавата дека „проектот ќе се модифицира ако науката утврди дека ќе се наруши рамнотежата во природата...“¹³⁰.

Ако се запрашаме што е она што Република Македонија може да ѝ го понуди на Европската унија како оригинален квалитет, тогаш тоа веројатно ќе биде убавата природа и големата биолошка разновидност. Слабата развиеност и слабата урбанизација на некои од просторите во државава доведуваат до тоа во Република Македонија сè уште да остануваат изворно недопрени парчиња природа, „Луково Поле“ и проектите како овој не придонесуваат за заштита на природата, туку можат да предизвикаат сериозно нарушување на природната рамнотежа. Препорачувањето алтернативни решенија и изведувањето заклучоци во однос на имплементацијата на овој проект можеби излегува надвор од мисијата на Македонскиот центар за европско образование, но имајќи ги предвид природните особености на подрачјето, неговиот статус на заштита како национален парк и строго заштитена зона, меѓународните обврски што ги има преземено Република Македонија и, конечно, националното законодавство и некои плански документи, сметаме дека едноставно мора да посочиме на неколку работи.

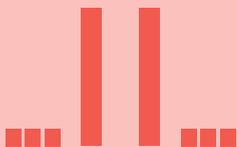
1. Користењето на природните ресурси за развој мора да се прави на одржлив начин. Република Македонија ги има прифатено милениумските цели за одржлив развој, а Владата ја усвои Националната стратегија за одржлив развој во која се зацртани

¹²⁹ АД ЕЛЕМ „Проект Луково Поле, зафат Корабски води и МХЕ Црн Камен“ – Проектна задача - http://www.elem.com.mk/images/photo/projects/Draft%20Final%20ToR_mk.pdf

¹³⁰ Ibid 130

принципите за користење на природните ресурси.

2. Студијата за оценка на влијанието врз животната средина треба да ги земе предвид не само одредбите од Законот за животната средина, туку и оние од Законот за заштита на природата.
3. Студијата ќе мора да одговори на прашањето: Дали „Луково Поле“ ќе ја исуши Радика и ќе предизвика непоправлива штета на националниот парк?
4. Доколку студијата ги потврди ваквите стравувања, инвеститорот ќе е мора да го одложи проектот, да спроведе широка јавна дебата, да ги сослуша сите релевантни чинители и да ја преиспита својата одлука, во согласност со добиените резултати.

АНАЛИЗА НА НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА ПРЕЗЕМАЊЕ НА ПРАВОТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА - РЕВИЗИЈА 2011

Спроведената анализа покажува дека со Националната програма за усвојување на европското законодавство – Ревизија 2010 (НПАА 2010) било планирано да се донесат 184 акти (закопи и стратегиски документи), од кои 53 закони кои по првпат се донесуваат или интегрално ја регулираат материјата, 65 измени или измени и дополнувања на постоечките закони, 39 закони за ратификација на меѓународни договори и 27 стратегиски документи (стратегии, планови, програми).

Собранието на Република Македонија во текот на 2010 година донесе вкупно 275 закони, од кои 79 (28,7%) се со „европско знаменце“ и се предвидени со НПАА 2010. Од нив, дури 39 закони (49,3%) претходно биле предвидувани со НПАА 2008, односно со НПАА 2009. Заклучокот е дека донесените 79 закони со „европско знаменце“ претставуваат точно 43% од планираните акти со НПАА 2010, односно оние 40 закони со „европско знаменце“ кои за првпат се појавуваат во НПАА 2010, претставуваат само 22% од вкупниот број акти планирани со овој документ.

На оваа анализа треба да се додаде и фактот дека од 79-те донесени закони со „европско знаменце“ во текот на 2010 година, само 25 се закони кои интегрално ја регулираат материјата, 9 се закони за ратификација на меѓународни договори и 45 се закони за измени или измени и дополнувања на постоечките закони.

Во 25-те закони влегува и Законот за попис на населението, домаќинствата и становите во Република Македонија во 2011 година. Ова колку за илустрација дека меѓу донесените закони со „европско знаменце“ има и такви кои не претставуваат директна апроксимација со европското законодавство.

Во 2010 година Собранието на Република Македонија со 7 закони за ратификација на меѓународни договори ја задолжило државата за вкупно 186.100.000,00 евра кај повеќе меѓународни финансиски организации.

Сите овие бројки покажуваат дека Владата и Собранието на Република Македонија во 2010 година остварувале само 28,7% во приближувањето на македонското кон европското законодавство.

1. СОБРАНИЕТО СЕ ПОДГОТВУВА ЗА ГИНИС

Во текот на 2010 година Собранието на Република Македонија најмалку двапати пристапило кон измени или измени и дополнувања на вкупно 20 закони, меѓу кои: Законот за административните такси (јануари и ноември); Законот за вршење услуги на брз трансфер на пари (април и мај); Законот за задолжително капитално финансиско пензиско и инвалидско осигурување (април и декември); Законот за здравствено осигурување (април и декември); Законот за извршување

(април, јуни, јули и декември); Законот за минерални сировини (јануари и декември); Закон за основното образование (марти и септември); Законот за пасиштата (марти и септември); Законот за превоз во патниот сообраќај (јуни и октомври); Законот за семејството (мај и декември); Законот за средното образование (марти, септември и декември); Законот за трговија (август и декември); Законот за трговските друштва (марти и април); Законот за царинската управа (април и декември); Царинскиот закон (април и декември); Законот за пензиско и инвалидско осигурување (јуни и декември); Законот за утврдување на платите на јавните обвинители (мај и јули); Законот за утврдување на платите на судиите (мај и јули); Законот за утврдување на платите на членовите на СЈО (мај и јули); Законот за утврдување на платите на членовите на СС (мај и јули), и Законот за шумска и ловна инспекција (јануари и септември). Апсолутен рекордер во измените и дополнувањата е Законот за извршување, кој во текот на 2010 година бил изменет и/или дополнет дури четири пати¹³¹. Не смееме да го забораваме ниту Законот за средното образование, кој бил изменет и/или дополнет трипати¹³² во текот на 2010 година. Само половина од овие закони се со европски предзнак. Ако се споредат листите на закони кои повеќе пати се менувани и/или дополнувани во 2009 и во 2010 година, се забележува дека едни исти закони се менувале помеѓу четири и шестпати во рок од две години. Рекордер на двегодишната листа е Законот за трговија, кој бил изменет дури петпати¹³³. Прашањето што се поставува овде е: „Која е правната сигурност што обезбедува предвидливо бизнис опкружување, како гарант за домашните и странските инвестиции?“

¹³¹ Службен весник на Република Македонија - 50/2010; 83/2020; 88/2010; 171/2010

¹³² Службен весник на Република Македонија - 33/2010; 116/2010; 156/2010

¹³³ Службен весник на Република Македонија - 20/2009; 99/2009; 105/2009; 115/2010; 158/2010

Ако најчестиот изговор на Владата за повеќекратното менување на еден закон е дека тоа се прави заради усогласување со измените на директивите на Европската унија, се прашуваме „дали нашата администрација има капацитет да следи што се случува во Брисел?“ Имено, доколку државните службеници имаат предвид што подготвува Брисел во соодветниот сектор, тие многу полесно ќе можат со една измена на законот или со друг акт да транспонираат поголем дел од европското законодавство. Како пример, Законот за радиодифузна дејност беше изменет во 2010, а сега се планира негово повторно менување, заради усогласување со „новата“ директива за аудиовизуелни медиумски услуги (2007/65/ЕЗ), донесена уште во 2007 година. Се предвидува целосното усогласување со директивата да заврши до крајот на 2012 година, што значи дека во меѓувреме ЕУ може да нè „изненади“ со уште понова директива.

Следното што паѓа во очи кога се анализира динамиката на донесување на законите е дека времето инвестирано во повеќегодишна подготовка на некои законски решенија не го оправдува квалитетот на истите, а уште помалку е гаранција за квалитетна имплементација. Најкарактеристични примери се Законот за здруженијата на граѓани и фондаците и Законот за антидискриминација¹³⁴, кои по цели три години подготовка го видоа светлото на денот во 2010 година. Обата беа предмет на анализа во неколку од минатите извештаи, а во овој извештај се третираат проблемите и предизвиците од нивната имплементација¹³⁵.

¹³⁴ Законите и нивното донесување беа предвидени во НПAA 2008, потоа во НПAA 2009 и, конечно, во НПAA 2010

¹³⁵ За проблемите и предизвиците на имплементацијата на Законот за здруженијата на граѓани и фондаците и Законот за спречување и заштита од дискриминација, види погоре во овој извештај

2. ФЕНОМЕН ФАТАМОРГАНА

Главна забелешка е дека при изработката на НПAA не се земени предвид приоритетите од Пристапното партнерство и забелешките од Извештајот за напредокот. Згора на тоа, голем дел од содржината на НПAA е неконзистентна, а документот не е усогласен ниту со другите стратешки документи на Владата на РМ. Впечатливо е тоа што методологијата за изработка на документот се разликува од поглавје до поглавје, па дури и во рамките на едно исто поглавје (поглавје 24 – Слобода, безбедност и правда), што упатува на заклучокот дека ниту државните службеници од соодветните сектори не воделе сметка за кохерентноста, ниту пак Секретаријатот за европски прашања (СЕП), како координатор на процесот, не си го завршил својот дел од работата.

Националната програма за усвојување на европското законодавство треба да служи како водич во процесот и по правило треба да се изработува за период од три години. НПAA не претставува само набројување на приоритети и активности, туку и планирање на човечки и финансиски ресурси потребни за нивното остварување. За последен пат НПAA планираше на среден рок (три години) во 2009 година. Во 2010 година хоризонтот се намали на две години, додека оваа 2011 година НПAA се сведе на само една година. Оваа НПAA 2011 не содржи ниту планови за јакнење на административните капацитети и планирање на човечките ресурси, ниту пак ги идентификува потребните финансиски ресурси за реализација на активностите.

Имајќи предвид дека Македонија нема Национален развоен план (НРП), не е ни чудно што хоризонтот на НПAA е ограничен на една година. Непостоењето на НРП е причина зошто Македонија нема

јасни и координирани политики во одделни сектори, а оттука нема долгорочно планирање и за приближувањето кон ЕУ. Дополнителен проблем е стихијното програмирање на помошта за потребните реформи од билатералните и од мултилатералните донатори. Како последица на стихијното планирање се случува помошта да не оди во поддршка на потребните реформи и спроведувањето на политиките, а многу често голем дел од средствата остануваат неискористени, со ризик целосно да се изгубат. Доказ за ова е примерот со Центарот за иновации, за кој се планира да се финансира со проект на УСАИД, а чијашто цел е да се зајакнат капацитетите за учество во програмите СІР, FP7 и Еурека. Доколку Владата имаше некаква визија, јакнењето на капацитетите на потенцијалните корисници ќе го направеше со неповратни средства од компонентата 1 на ИПА 2007. Ако минатата година зборувавме за НПАА како за стратесиска рамка без визија оваа година, НПАА не е ниту стратесиска рамка за реформите, ниту пак нуди визија за иднината. При читањето на НПАА се стекнува впечаток дека во рацете имате историска читанка во која доминираат информации за остварувањата и за реформите во минатото. Поради тоа се поставува прашањето: „Дали содржината на документот соодветствува на насловот – Национална програма за усвојување на европското законодавство?“

Дополнителна забуна при читањето на овој документ прави тоа што активностите и мерките за кои Владата еднаш известува дека биле завршени, истовремено се појавуваат и како краткорочни или среднорочни приоритети. Така, на пример, во поглавјето 27 – Животна средина, во секторот – Квалитет на воздухот, најпрвин се зборува дека во 2010 година била донесена Програмата за работа на Државната автоматска мониторинг-мрежа и се појаснува системот на Државната автоматска мониторинг-мрежа. Понатаму, во истиот дел се зборува

дека „зајочнаа активностѝ за формирање на Државнаѝ мрежа за мониторинѝ на квалитетѝот на амбиентѝниот воздух“¹³⁶, за конечно како краткорочен приоритет да се утврди дека „ќе се формира Државнаѝ мрежа за мониторинѝ на квалитетѝот на амбиентѝниот воздух“¹³⁷, а за апсурдот да биде уште поголем на среден рок се предвидува дека „ќе се продолжи со надгредување на мрежаѝта за мониторинѝ“¹³⁸. Се прашуваме: „Дали мрежата е направена и функционира или тоа ќе се случи некогаш во иднина (прашање е дали тоа ќе биде на кус или на среден рок)?“

Друг впечаток што особено загрижува е фактот дека некои од мерките и активностите што биле планирани во НПАА 2008/2009/2010, а никогаш не биле остварени, во НПАА 2011 целосно се губат. На пример, групните иземања кај договорите од областа на воздушниот сообраќај (поглавје 8 – Конкуренција); Законот за социјално домување и Националната стратегија за вработување (поглавје 19 – Социјална политика и вработување); Стратегијата за занаетство (поглавје 20 – Претпријатија и индустриска политика) итн. Се чини дека во интерес на исполнувањето на стоте чекори од надградената и проширена преродба Владата понекогаш „ги заборава“ стратешки важните документи од европската интеграција. Доказ за ова тврдење е фактот што наместо Закон за социјално домување, Владата решила да донесе посебна Програма за изградба и одржување на социјални станови во сопственост на РМ.

СЕП не си ја заврши добро работата ниту кога станува збор за консултацијата со граѓанското општество. Имено, во телефонска

¹³⁶ НПАА 2011, стр. 321

¹³⁷ Ibid 146, стр. 322

¹³⁸ Ibid 146, стр. 323

комуникација со вработените во СЕП ни беше кажано дека на 20 јануари 2011 година била организирана консултација за НПАА 2011, на која биле повикани 13 невладини организации. Ни беше потврдено дека меѓу поканетите не биле претставниците на нашите две организации, иако веќе две години по ред се единствените што редовно го следат процесот на пристапување во ЕУ и едни од ретките кои поседуваат експертиза за ЕУ. Ако минатата година за СЕП неподобна беше само ФИООМ, годинава на листата неподобни НВО се најде и МЦЕО. Нема друго објаснување за ваквата постапка освен дека СЕП стравувајќи од аргументираните забелешки и критики намерно не нè вклучил во консултациите. Ова е само уште еден доказ дека Владата целосно ги игнорира забелешките од Извештајот за напредокот и препораките од Европската комисија и Делегацијата на Европската унија во Македонија, кога станува збор за важноста на граѓанското општество во процесот на евроинтеграциите. Затоа, целата содржина на овој извештај, а особено анексот кон извештајот, го нудиме како придонес во дебатата за напредокот во пристапувањето.

3. КАКО СЕ ЧИТА АНАЛИЗАТА НА НПАА?

Прегледот на анализата на Националната програма за усвојување на европското законодавство во 2011 користи повеќе документи. Прегледот има за цел да укаже на тоа дека во процесот на пристапувањето има редослед и поврзаност помеѓу утврдувањето на приоритетите, следењето на напредокот, планирањето на активностите и нивното исполнување. Оттаму, во прегледот најпрвин се внесени приоритетите утврдени помеѓу Европската комисија и Владата на Република Македонија во **Пристапното партнерство**. Потоа, прегледот се разгранува во три колони во кои се наведуваат

забелешките кои Европската комисија ги изнесува за соодветното поглавје во **Извештајот за напредокот од 2010 година**, планираните приоритети и активности во **НПАА 2011**, а на крајот следува поединечна анализа на секое поглавје и **коментарите од анализата**.

Во делот на прегледот кој го содржи Пристапното партнерство, приоритетите се внесени како краткорочни и среднорочни приоритети, онаму каде што такви постојат. Текстот е внесен со нормални букви, додека заглавијата „Пристапно партнерство“ односно „Среднорочни приоритети“ се внесени со задебелни букви.

Коментарите во колоната Извештај за напредокот 2010 се внесувани со повеќе бои: сина, црвена, односно светло сина. Секоја од користените бои објаснува колку пати се повторува соодветната забелешка. Со сина боја се внесени забелешките на Комисијата кои за првпат се споменуваат во овој извештај, додека со црвена боја се внесени забелешките кои се повторуваат од 2009 година. Со светло сина боја се внесени забелешките на Комисијата кои се повторуваат од 2008 година.

Активностите во НПАА 2011 се внесувани повторно во две бои: сина и црвена. Секоја од користените бои објаснува за каков приоритет станува збор. Со сина боја се внесувани краткорочните приоритети на НПАА 2011, додека среднорочните приоритети се внесувани со црвена боја.

**АНЕКС -
КОМЕНТАРИ НА
НАЦИОНАЛНАТА
ПРОГРАМА ЗА
ПРЕЗЕМАЊЕ
НА ПРАВОТО НА
ЕВРОПСКАТА
УНИЈА -
РЕВИЗИЈА 2011**

ДЕМОКРАТИЈА И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВО

Пристапно партнерство - Натомашното спроведување на охридскиот Рамковен договор, особено во однос на градењето на интернетичката доверба

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
Без коментар	Без коментар	Без коментар

ПАРЛАМЕНТ

Пристапно партнерство - Идните избори да бидат во согласност со Законот за избори, веднаш да се донесат одлуки за сите изборни неправилности и истите да се казнат, да се зголеми капацитетот на Собранието со повеќе ресурси

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Избори</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се измени Изборниот законик - Нема осудителни пресуди за Изборите 2009 	<ul style="list-style-type: none"> - 1. Избори - Преземање на неопходните мерки од страна на судските институции за донесување судски одлуки против сторителите на изборните неправилности на Изборите 2009 година - Измени на Изборниот законик. 	<ul style="list-style-type: none"> - Сè уште нема правосилни пресуди за сите осомничени на изборите - Одбиен предлогот на опозицијата за Изборниот законик, а Министерство за правда подготвува нов предлог

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Собрание</p> <ul style="list-style-type: none"> - Анкетната комисија за инцидентот треба да излезе со наоди - Комитетот за односи меѓу заедниците не успеа да заседава поради недостиг на кворум (6 од 10 седници се одложени) поради владејачкото мнозинство - Недоволна соработка меѓу Комитетот и комитетите на локално ниво. - НСЕИ не добива доволна поддршка од Владата - Комисијата за надзор над работата на Агенцијата за разузнавање и Комисијата за следење на комуникациите - Комисијата за локална самоуправа остана најнеактивна - Учесството на НВО <i>ad hoc</i> и натаму е селективно и не се следат доследно нивните препораки 	<p>2. Собрание</p> <ul style="list-style-type: none"> - Собраниска анкетна комисија формирана за инцидентот во Собранието ќе даде свои предлози - Комитетот ќе работи во согласност со Законот за Комитетот за односи меѓу заедниците на Република Македонија - НСЕИ и КЕП кадровски ќе зајакнат за да придонесат за сеопфатна расправа - Собранието ќе им даде приоритет на законите со европско знаменце за да се спроведе НПАА - Зајакнување на функционалноста на Буџетскиот совет на Собранието, обука на вработените во службите, вработувања во парламентарниот институт, екипирање на мрежата за комуникации со граѓаните 	<ul style="list-style-type: none"> - Собранието сè уште наликува на гласачка машина. Усвојувањето на европските закони не се одвива со задоволително темпо, а вклучувањето на НВО секторот во процесот на креирање на политиките е на уште понезавидно ниво. Во декември 2010 најголемата опозициска партија ја напушти Комисијата за надзор над работата на Управата за безбедност и контраразузнавање и на Агенцијата за разузнавање. НПАА не нуди мерки за надминување на проблемите нотирани во Извештајот 2010
<p>3. Политички дијалої</p> <ul style="list-style-type: none"> - Тешкотии во односите меѓу главните политички сили - Мал дијалог за чувствителните политички прашања - Опозицијата не учествуваше на координации мај-септември - ДПА и натаму го бојкотира Собранието 	<p>3. Политички дијалої</p> <ul style="list-style-type: none"> - Претседателот на Собранието на Република Македонија ќе продолжи со редовните средби со координаторите на пратеничките групи, на кои ќе учествуваат определените претставници на Владата, во согласност со Правилникот за координација на Собранието на Република Македонија. 	<ul style="list-style-type: none"> - Проблемот со недостигот на дијалог и политичка култура останува и натаму. Малку законски решенија се донесуваат со консензус, а НПАА не предвидува мерки за решавање на проблемите од Извештајот, на пример како ќе ја врати ДПА во Собранието или како ќе обезбеди дијалог за чувствителни прашања (како новите пријателства со Зимбабве, Сирија или со Боливија)

ВЛАДА

Пристапно партнерство - Зајакнување на транспарентноста и отчетноста на локалните администрации, особено зајакнување на внатрешната контрола/ревизија. Воспоставување задоволителни стандарди за прибирањето даноци од страна на општините во целата држава, развој на капацитетите на општините за управување со земјиште во државна сопственост, обезбедување задоволителен број компетентни луѓе во општинскиот персонал,

Среднорочни приоритети - Заокружен процес на децентрализација

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Влада</p> <ul style="list-style-type: none"> - Односите во владината коалиција се напнати поради учењето на државниот јазик во прво одделение и поради Скопје 2014. - СЕП да ја зајакне координацијата на ЕУ агендата 	<p>1. Влада</p> <ul style="list-style-type: none"> - Воспоставената координативна структура ќе продолжи со следење на ЕУ интеграцијата на редовна основа 	<ul style="list-style-type: none"> - Координативната структура очигледно не е задоволителна, но нема нови предлози во насока на нејзино подобрување, барем не во НПАА.
<p>2. Децентрализација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Министерството за финансии нема капацитети за развој на политиката за општинските буџети - Меѓуминистерскиот комитет за мониторинг на финансирањето на општините се сретна само еднаш. - Транспарентноста и координацијата на централното финансирање на општинските проекти треба многу да се зајакне - Општините од првата фаза имаат големи долгови и недостиг на капацитет за финансиско управување - Блокираните сметки и натаму се проблематични - Ограничени механизми за испорака на јавни услуги во руралните и во малите општини - Некои општини не можат да следат/собираат данок на имот - Административни проблеми при отворањето нови школи - Социјалните услуги допрва треба да се децентрализираат - Да се зајакне размената на информации меѓу Катастарот, Матично, УЈП и општините - Некои општини немаат административен капацитет, особено за финансиска контрола, стратеско планирање, управување со човечките ресурси и економски развој - ДЗР извести за бројни недостатоци во примената на финансиската контрола и јавните набавки во општините - Недоволен напредок во спроведувањето обука - Значително да се зајакне оценувањето на персоналот и правичната застапеност - Загриженост поради незаконските отпуштања поради политичко мешање 	<p>2. Децентрализација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Министерството за локална самоуправа ќе подготви Програма за спроведување на процесот на децентрализација и развој на локалната самоуправа 2011–2013 година и Акциски план за 2011 година - Координацијата ќе продолжи преку веќе воспоставените механизми - До 2013 дотаџијата од ДДВ ќе се зголеми од 3% на 4,5% - За другите 8 општини со блокирани сметки ќе продолжи со реализацијата на планот за поддршката за подигнување на административниот и фискален капацитет и влез во II фаза - Ќе продолжат напорите за основање единици за внатрешна ревизија кај единиците на локална самоуправа 	<ul style="list-style-type: none"> - Декларативните заложби за децентрализација не соодветствуваат со реалноста. НПАА не објаснува како МФ ќе развие капацитет за развој на политиките за општинските буџети, како ќе ја подобри меѓуминистерската координација, како ќе обезбеди транспарентно централно финансирање на општините, како ќе им помогне на општините да ги сервисираат своите долгови, како ќе ја подобри испораката на услугите на локално ниво, како ќе ги развие административните капацитети за отворање школи, како ќе ја зајакне размената на информациите меѓу Катастарот, УЈП и општините, како ќе гарантира дека нема злоупотреба на јавните набавки и како ќе ги подобри обуките. НПАА не дава одговор ниту на прашањето како општините ќе ги подобрат човечките ресурси, а уште помалку како ќе се гарантира дека нема да има незаконско отпуштање од работа и политичко мешање.

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

Пристапно партнерство - Воведување систем на кариера врз основа на заслуги за да се изгради отчетна, ефикасна и професионална јавна администрација на централно и на локално ниво; ефективно спроведување на Етичкиот кодекс за државните службеници; зајакнување на административниот капацитет, преку развивање капацитет за стратемско планирање и развивање политики; подобрување на обуката и изготвување општа стратегија за обука на државните службеници; имплементација на мерки што гарантираат транспарентност на администрацијата во процесот на донесување на одлуките и натамошно промовирање на активното учество на граѓанското општество; имплементација на реформите на агенциите што го спроведуваат Законот, и адекватни административни капацитети за ефективно програмирање и управување со ИПА фондовите.

Среднорочни приоритети - Натамошен развој на капацитетите на администрацијата за имплементација на Спогодбата за стабилизација и асоцијација.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Ойшџо</p> <ul style="list-style-type: none"> - Напредокот е главно ограничен на законодавните аспекти, а политичката и оперативна одговорност за управувањето со ЈА е сè уште фрагментирана. - Заклучоците на Комитетот за ЈА не се систематски и ефикасно имплементирани. 	<p>1. Ойшџо</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Предвидените активности не ги решаваат клучните слабости од Извештајот 2010 (политизацијата, големиот број времени вработувања и нивното трансформирање во постојани). - Неусогласеност на НПАА 2011 со Нацрт-стратегијата за реформа на јавната администрација (2011–2015) и со Нацрт-акциониот план за нејзина имплементација. - НПАА 2011 тврди дека „Комитетот за реформа на државната администрација одржуваше редовни месечни состаноци“, додека ГС на Владата не располага со информација за бројот на овие состаноци, ниту пак има записници од нив (одговори добиени на барањато за слободен пристап до информациите од 7.12.2010 и 10.1.2011), Кабинетот на Претседателот на Владата нè извести дека овие состаноци не биле формални и затоа немало записници од средбите. Се поставува прашањето дали овие средби воопшто се случиле.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Агенција за државни службеници</p> <ul style="list-style-type: none"> - АДС не објави ниту еден случај за незаконско унапредување и уназадување на државните службеници или за прекршоци на етичкиот кодекс. - Треба да се усвои Актот на систематизација кој ќе воведо систем на кариера и оценување заснован на заслугите - Процедурата за вработување не гарантира вработување засновано на заслуги, ниту утврдува кога се применува надворешна наместо внатрешна постапка. - Нема пробен период и унапредувањето не е јасно поврзано со оценувањето. - Капацитетите на АДС за новите надлежности од Законот за јавните службеници не се доволни (стручност, буџет, инфраструктура). - Законот за ДС овозможува некои права и обврски на ДС во некои институции да се регулираат поинаку и да има многу исклучоци. - Два од единаесет закони со кои се уредуваат овие институции се делумно усогласени со Законот за ДС, особено одредбите поврзани со платите. - Завршната фаза на вработувањето на ДС не гарантира транспарентна селекција заснована на заслугите и има многу простор за дискреција. - И Законот за ДС не ја прецизира примената на внатрешната наместо надворешна постапка за вработување. - Сè уште нема сеопфатно известување на АДС, во согласност со Законот 	<p>2. Министерството за информатичко општество и администрација и Агенција за администрација¹³⁹</p> <ul style="list-style-type: none"> - Преземање и спроведување на дел од надлежностите од АДС од страна на МИОА - Донесување на подзаконските акти за: внатрешна организација и систематизација; звања на ДС; начин на вршење надзор; додаток на плата за кариера на ДС; постапка за селектирање и вработување на ДС; податоците за ДС; критериуми за доделување парична награда на ДС итн. - Доследно применување на ЗДС. - Отпочнување со работа на Агенцијата за администрација (АА), која ќе известува квартално за бројот на објавените огласи и бројот на одлуките по жалби, а годишно за бројот на постапки за вработувања на ДС, бројот на пријавените кандидати и согласности на актите за систематизација. - Надзорот над примената на ЗДС од страна на новиот Државен инспекторат за администрација (ДИА). - Анализи на оценувањето на ДС од страна на МИОА. - Стратегија за децентрализирана имплементација на ЗДС, подготвена од страна на МИОА. <p>Нема среднорочни приоритети</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Голем дел од предвидените активности со НПАА 2011 се повторување на претходно реализираните активности од АДС (пр. донесување подзаконски акти), што се должи на нецелисходната промена на носителот на реформата. - Дел од активностите во НПАА 2011 се редовни активности во надлежност на органите, кои редовно се повторуваат (надзор на примената на ЗДС, редовно известување итн.). - НПАА 2011 не предвидува мерки за решавање на проблемите во постапката на вработување на ДС (незаснованост на заслуги, недоследна примена на надворешната и интерната постапка, завршна фаза на вработување, која овозможува висок степен на дискреција итн.).

¹³⁹ Со Законот за изменување и дополнување на Законот за организација и работа на органите на државната управа (Службен весник на Република Македонија бр. 167/2010) голем дел од надлежностите на АДС преминаа на Министерството за информатичко општество и администрација, а со Законот за изменување и дополнување на Законот за државните службеници (Службен весник на Република Македонија бр. 167/2010), АДС се трансформира во Агенција за администрација.

Извештај за напредокот 2010

3. Управување со ЧР и административните капацитети

- Планот за обука за 2010 не се имплементира поради буџетски ограничувања.
- ОЧР на централно/локално ниво со недоволно кадар.
- Имплементацијата на ЧР-стандардите е бавна (само 10 пилот-институции започнаа со системско воведување).
- Капацитетот за оценување на службениците е недоволен.
- Нема кохерентно планирање на ЧР во целата ЈА.
- По 18 месеци, центарот за обука на ДС не функционира.
- Загриженост во врска со политизацијата на ЈА.
- Обучени лица се менуваат со лица со ограничено искуство.
- Високите позиции се пополнети без критериуми за селекција.
- Владата не достави информации за бројот и видот на времените работни места во рамките на ЈА.
- Времената работа не е во согласност со законот
- Се вработуваат огромен број припадници од немнозинските заедници, иако тоа не одговара на потребите на институциите.
- Нема структурирани односи меѓу АДС и Секретаријатот за рамковен договор за планирање на правичната застапеност.
- Бројот на претставките во врска со замената/отпуштањето од работа во општините е зголемен по локалните избори.
- АДС објавија дека повеќето поплаки се одбиени.
- Административниот молк ги отфрли повеќето случаи.
- Жалбите во второстепените комисии не се униформни.
- Не е воспоставен ефективен социјален дијалог меѓу Владата и организациите на државните службеници
- Неунифицираниот систем за плати ја загрозува мобилноста
- Нетранспарентно плаќањата на ЈС за одредени активности
- Додатоците за кариера и натаму недоследно се применуваат
- Квалитетот на стратешкото планирање во ОДУ и во ЕЛС е недоволен и главно ограничен на буџетското планирање.
- Релевантната буџетска поддршка е несоодветна.
- ОДУ треба да бидат транспарентни и одговорни.
- ДЗР укажа на бројни недостатоци во ОДУ и во ЕЛС во врска со лошата внатрешна контрола и правилата за јавни набавки и ЧР
- **ПВР не се применува системски**
- Нема фидбек за ефективност на Граѓанскиот дневник
- Јавните тела не реагираат на Омбудсманот, особено двостепените комисии и одделот за право на статус и гранична контрола при МВР
- Лош квалитет на законите на администрацијата
- Уставниот суд ги поништи одредбите во 25% од случаите
- Ефективноста на Комисијата за пристап до информациите е попречена поради малиот буџет и одбивањето на некои тела да одговорат, особено за јавната потрошувачка

НПАА 2011	Коментар
<p>3. Управување со ЧР и административен капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Преземање мерки за зајакнување на ОЧР - Имплементација на Стратегијата за обуки на ДС 2009–2011, развивање нова стратегија 2012–2014, генерички обуки за сите ДС, формирање Регистар на обучувачи и експерти во државната управа. - МИОА ќе донесе Стратегија за УЧР. - Јакнење на капацитетите за примена на Законот за претставки и предлози. - Ревизија на системот за обуки и изработка на методологија за проценка на потребите за обуки. - Надградба на Регистарот на ДС - Донесување закон за платите во јавниот сектор и неговите подзаконски акти. - Воведување ИСО стандарди во ГС. - Натомашна имплементација на регулаторната реформа во бизнис средината (анализа на сегашната регулаторна реформа, механизам за консултативен процес со деловната заедница, обука на претставниците од ЈА). - Развој на граѓанскиот сектор и негово учество во процесот на креирање политиките. - Натомашна имплементацијата на АП на Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор (2007–2011) и на механизмот Граѓански дневник. - Преземање мерки за јакнење на капацитетите на Одделението за соработка со граѓанскиот сектор. - Насоки и препораки од МИОА за планско и систематско вработување на ИКТ кадри. - Обуки за користење на документот менаџмент е-влада апликација. - Зајакнување на капацитетите на МФ за стабилно финансиско управување и внатрешна финансиска контрола на локално и на централно ниво (Твининг проект). - Обуки за ефикасна координација на ИПА проекти во надлежност на МФ. - Обуки за стратегиско планирање и подготовка за следење на Годишната програма за работа на Владата. - Обуки за воспоставување одржлив механизам за соработка меѓу општините и граѓанските организации во 8 пилот-општини. <p>Нема среднорочни приоритети</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Не се предвидува анализа за проценка на потребите и за вкупниот број вработени лица во јавната администрација. - Со НПАА 2011 не се решаваат клучни констатирани слабости од аспект на обезбедувањето независност на јавната администрација (смена на обучени професионалци, високи позиции пополнети без критериуми за селекција итн.). - Со Акциониот план (АП) во прилог на Нацрт-стратегијата за РЈА се предвидуваат измени на ЗДС во насока на утврдување на правилата за договори за привремено вработување. Истото не е предвидено со НПАА 2011. - АП исто така, предвидува и ревизија на ЗДС и од аспект на подобрување на нивото на спроведување на правилата и постапките за сите функции на УЧР, што не е видливо во НПАА 2011. - Не се предвидени мерки за адресирање на проблемот со слабата имплементација на Проценката на влијанието на регулативата (ПВР) и слабиот квалитет на законите (во АП на Нацрт-стратегијата е утврдено воведување на ex post проценка на влијанието на регулативата). - Неусогласеност со Нацрт-стратегијата за РЈА од аспект на промените во управната постапка (молчењето на администрацијата, роковите за носење управни одлуки, одлучувањето по жалба во управна постапка итн.). - Не се предвидува воведување на конкретни формални механизми за учество на граѓанскиот сектор во процесот на креирање на политиките.

ЧОВЕКОВИ ПРАВА И МАЛЦИНСТВА

Пристапно партнерство - Целосна примена на Европската конвенција за човековите права, препораките на Комитетот за спречување тортура и Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства; целосна примена на правилата што се однесуваат на етиката, внатрешната контрола, професионалните стандарди и стандардите за човековите права во агенциите што го спроведуваат законот, судството, администрацијата на затворите и во редовната обука, доволно ресурси за обезбедување повисоки стандарди во затворите; воспоставување ефективни механизми за идентификување, гонење и казнување на сите форми на дискриминација од страна на државните

Извештај за напредокот 2010

1. Почитување на меѓународното право за ЧП

1.1. Ратификација на инструментите за ЧП

- Сè уште не е ратификувана Европската повелба за регионалните или малцинските јазици

1.2. Европски суд за човекови права

- Бројот на случаите се зголемува

1.3. Промоција и спроведување на ЧП

- Законската рамка е поставена, меѓутоа институционалната рамка не е комплетна

и недржавните тела спрема поединци или групи; натамошно зајакнување на заштитата на правата на жените и на децата; имплементација на стратегијата за правична застапеност на немнозинските заедници, преку адекватни ресурси и ефективни казни за неисполнување на поставените цели; промоција на пристапот на малцинските групи до образование, правда и социјална заштита.

Среднорочни приоритети - Натамошно почитување на ЧП од страна на извршните тела, центрите за притвор и затворите; натамошно спроведување на стратегијата за правична застапеност на немнозинските заедници.

НПАА 2011	Коментар
<p>1.Почитување на меѓународното право за ЧП</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не се предвидени никакви приоритети ниту активности во овој дел, освен да се продолжи со преведување и објавување на одлуките на Европскиот суд за човековите права (ЕСЧП) кои Македонија ги губи. 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 не предвидува ратификација на Европската повелба за регионалните и малцинските јазици, иако тоа беше предвидено со НПАА 2010, а сè уште не е ратификувана. - Доцни ратификацијата на Европската социјална повелба - Крајно задоцнета е и имплементацијата на Европската конвенција за човековите права и пресудите на ЕСЧП. Досега требаше да имаме воспоставено целосна примена, меѓутоа за жал конвенцијата не само што не се применува, туку се интензивираат прекршувањата на човековите права.

Извештај за напредокот 2010

2. Граѓански и полицајски права

2.1. Сиречување на шоршураша, деградирачкошо огнесување и борбаџа протшв неказнувањешо

- Наводните жалби за несоодветен третман на лицата задржани од Алфите, кои функционираат само во Скопје, продолжија
- И натаму не постои независен механизам за контрола над службите на прогонот

2.2. Присшай до правдаџа

- Ограничен кај второстепените комисији кои решаваат по жалбите против актите и одлуките на управните органи, бидејќи најмалку ги спроведуваат препораките на Омбудсманот

2.3. Зашворски сисштем

- Деградирачките и ужасните состојби во некои затвори, главно во Идризово и во неговото затворено крило, продолжуваат да предизвикуваат сериозна загриженост
- Затворите и натаму се пренатрупани и со неадекватен здравствен систем
- Механизмите за борба против корупцијата кај персоналот и справување со обвинувањата на затворениците за лош однос спрема нив остануваат слаби
- Инспекциските служби во затворите во голем дел се недоволни
- Назначувањата на дел од управата сѐ уште се предмет на политичко мешање
- Обуката на персоналот не е системска
- Третманот на ранливите затвореници, вклучувајќи ги и малолетниците, продолжува да биде незадоволителен
- Условите во ќелиите во поголемиот број полициски станици и натаму се супстандардни,
- Не се постапува по Препораката на ЕП за случајот Ел-Масри

2.4. Слобода на изразување

- Медиумите се сѐ уште поделени по етнички и по политички линии и самоцензурата е широко распространета
- Сопственоста на печатените медиуми е високо концентрирана и нетранспарентна
- Тужбите за клевета против индивидуални новинари придружени со високи казни продолжуваат да загрижуваат како и заплашувањето на новинарите кои се соочуваат со политички закани и притисоци

2.6. Организации на граѓанско ошшесштво

- Не е подобрена имплементацијата на Законот за донации поради сложените административни барања и неразвиената свест
- НВО и натаму се значително зависни од странските средства, а недостигот на финансиски средства е сериозна пречка

НПАА 2011	Коментар
<p>2. Граѓански и полиитички йрава</p> <ul style="list-style-type: none"> - Предвидено е Секторот за внатрешна контрола самостојно да спроведува постапки за оперативно извидување, документирање и реализирање на оперативно-технички мерки и активности - Ќе биде изготвен Извештај за имплементација на Законот за бесплатна правна помош - Ќе се јакнат менаџерските капацитети за директорите и на раководните лица во затворите преку три обуки - Продолжување со реконструкција на казнено-поправните установи - Изготвување Информација за реализација на Стратегијата за ресоцијализација и рехабилитација на осудените лица - Воведување пробациски служби, преку компаративна анализа за пробациските служби и физибилити-студија - Ќе се спроведе истражување за почитувањето на верските слободи и права во мешаните етнички заедници 	<ul style="list-style-type: none"> - Во НПАА 2011 не се предвидени краткорочни приоритети, туку само се набројува што се планира да се направи годинава - Народниот правобранител не го имплементираше факултативниот протокол за спречување од тортура, поради недостиг на финансиски средства - Сè уште не е воспоставен независен механизам за надворешна контрола на полицијата и органите на прогонот - Сериозни се забелешките на Законот за бесплатна правна помош, особено во делот на условите што треба да се исполнат за добивање на ваквата помош - Не се предвидени никакви активности за унапредување на слободата на изразување и унапредување на независноста на медиумите - НПАА 2011 тврди дека тековно се води евиденција за регистрираните верски и религиозни групи, иако сè уште не е решен спорот меѓу бекташите.

Извештај за напредокот 2010

3. Економски и социјални права

3.1. Права на жената

- Учетвото на жената во политичкиот живот е ограничен на локално ниво
- Секторот за еднакви можности сè уште нема адекватни човечки и финансиски капацитети за да го реализира својот мандат
- Сè уште недостига стратегиски приод кон еднаквите можности
- Дискриминаторските обичаи, традиции и стереотипи се широко распространети и ги поткопуваат основните права на жените
- Ограничени напори кај жените во руралните подрачја
- Недоволно се води сметка за здравјето на жените
- Ромките сè уште страдаат од двојна дискриминација (расна и родова)

3.2. Права на децата

- Сè уште не се донесени стандардите и протоколите за имплементација на системот на малолетничка правда, а механизмите за мониторирање на неговата ефикасност не се ефективни
- Не се определени средства за фондот за компензација според Законот за малолетничка правда
- Превенцијата на малолетничката деликвенција и натаму е пречка бидејќи нема развиени стратегиски документи во оваа област
- Недостига специјализирана обука на полицијата, обвинителството и затворскиот персонал за малолетничка правда.
- Условите во ќелиите во полициските станици и во поправните домови се супстандардни и не се во согласност со меѓународните стандарди
- Не се спроведуваат меѓународните инструменти (Конвенцијата на ОН)
- Не е ратификувана Конвенцијата на Советот на Европа за заштита на децата од сексуална експлоатација и од злоупотреба (од поглавје 23)
- Децата на улица, од кои мнозинството се Роми, и често во комбинација со други проблеми, како користење на дроги и ситен криминал, претставуваат значителен проблем
- Децата со посебни потреби остануваат особено ранлива категорија со ограничен пристап до здравствениот систем и не се интегрирани во образовниот и во рекреативен систем
- Има недостаток од соодветен број обучени професионални кадри во здравствените и во социјалните услуги

3.3. Социјално ранливи лица со посебни потреби

- Општините и натаму немаат административен капацитет за да ги исполнат обврските од социјалната заштита
- Интеграцијата на лицата со посебни потреби во општеството и натаму останува ограничена
- Треба да се ратификува Конвенцијата на ООН за правата на лицата со посебни потреби и да се усвои предложениот Закон за заштита на лицата со посебни потреби (порано во 19)

3.4. Работнички права и синдикални

- Капацитетот на социјалните партнери и натаму не е подобрен бидејќи синдикатите немаат стабилни финансиски и управувачки капацитети и активно членство
- Социјалниот дијалог и натаму е слаб
- Колективните договори во јавниот сектор не се почитуваат и легитимитетот на синдикатите потписнички се доведува во прашање од страна на другите синдикати

3.5. Полицијски заштити од дискриминација

- Донесениот закон не е хармонизиран со законодавството на ЕУ и не ја предвидува сексуалната ориентација како основа за дискриминација
- Предвидената Комисија за заштита од дискриминација нема соодветна административна поддршка
- Постои загриженост околу стигматизацијата и инцидентите со дискриминација на членовите на заедницата на хомосексуалци, бисексуалци и транвестити
- Нема статистика за директна и индиректна дискриминација (порано во 19)

3.6. Права на сопственост

- Процесот на враќање на конфискуваниот имот значително го надмина законски утврдениот рок.
- Повторно нема напредок во враќањето на имотите на верските заедници

НПАА 2011	Коментар
<p>3. Економски и социјални права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување на заеднички Протокол за постапување на релевантните институции со жртвите на семејното насилство и Програма за реинтеграција на жртвите на семејното насилство - Спроведување на истражување за семејното насилство и утврдување на вкупниот број жртви - Воспоставување на пилот-локални координативни тела за превенција од семејно насилство во 10 општини - Анализа на имплементацијата на Законот за малолетничка правда - Воспоставување систем за мониторинг за Законот за малолетничка правда - Донесување Стратегија за превенција на малолетничкото престапништво - Конститутирање на 10 локални совети за превенција на малолетничкото престапништво - Анализа за воспоставување на т.н. пријатни простории за деца во центрите за социјална работа - Ќе отпочне реализацијата на Програмата за психо-социјална интервенција и интеграција на лицата со попреченост во менталниот развој кои користат право на организирано живеење, со поддршка во станбена единица. Ќе се отворат дополнителни три единици во Скопје. - Ќе се отвори Дневен центар за возрасни со попреченост во менталниот развој на територијата на градот Скопје.	<ul style="list-style-type: none"> - Од Извештајот на ЕК до усвојувањето на НПАА 2011 се усвои Законот за ратификација на Конвенцијата на Советот на Европа за заштита на децата од сексулна експлоатација и злоупотреба (од поглавје 23) - НПАА 2011 не предвидува краткорочни приоритети во оваа област. Не се предвидени никакви активности, на пример за унапредување на правото на сопственост или пак синдикалните и работничките права. - Речиси сè што се планира се тековни активности за кои не постои избалансираност во финасирањето, поголемиот број од нив се финансирани од страна на странски донатори. Владата мора да покаже поголема посветеност на унапредување на човековите права и преку одвојување на значителни финансиски ресурси.

Извештај за напредокот 2010

4. Малцински и културни права и заштити на малцинствата

4.1. Културни права

- Малцинските заедници продолжуваат да се соочуваат со недостиг на можности (facilities) за настава на мајчин јазик

4.2. Малцинства

- Политичкиот дијалог за меѓуетнички односи беше повремено напнат, особено кога станува збор за првата енциклопедија и проектот „Скопје 2014“
- Комисиите за односи меѓу заедниците на локално ниво не се воспоставени насекаде. Нивната ефикасност продолжува да биде ограничена поради несоодветните капацитети, нејасни надлежности и слабиот статус
- Сè уште нема централна база на податоци за целиот јавен сектор за еднквата застапеност. Секретаријатот нема издадено ниту еден извештај за своите активности и за прогресот постигнат кај Охридскиот договор
- Застапеноста на помалите заедници, особено Турците и Ромите, останува мала.
- Практиката на вработување непотребни кадри, кои немаат ниту канцеларии, ниту потребни квалификации продолжува
- Сè уште нема напредок во разјаснувањето на импликациите од спроведувањето на одлуката на Уставниот суд за употреба на знамињата на заедниците

4.3. Бегалци и барајтели на азил

- Ромите од Косово како бегалци се соочуваат со особено тешки услови и прдолжуваат да имаат ограничен пристап до социјалните услуги, вработувањето, здравствената заштита, образованието и соодветно тосместување

4.4. Внатрешно раселени лица (ВРЛ)

- Мнозинството од судски постапки за оштета покренати од ВРЛ се сè уште во тек

4.5. Роми

- Спроведувањето на Ромската декада и на АП 2005–2015 е дополнително забавено
- Меѓуминистерската соработка и посветеност и натаму се слаби
- Нема адекватни ресурси
- Не се зајакна капацитетот на министерот без ресор со дополнителен кадар
- Невработеноста кај Ромите се зголеми. Бројот на Роми запишани на училиште останува низок, а бројот на ученици кои го напуштаат училиштето е висок
- Ромите страдаат од злоупотреби од страна на Полицијата, но ретко пријавуваат. Случајот со интервенцијата на специјалната полиција на Пазарот во Шуто Оризари, кога голем број лица беа повредени, не беше истражен
- Нема статистички податоци за Ромите кои сè уште немаат документи

НПАА 2011	Коментар
<p>4. Малцински и културни права и заштити на малцинствата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ревидирање на акционите планови за вработување на Ромите во Куманово, Штип и изработка на акциски план за Велес - Изработка на Акциски и Оперативен план за социјална инклузија на Ромите - Формирање на четири регионални комисии за давање наоди и мислења за вклучување на децата во специјални училишта и формирање на Второстепена комисија за увид на издадените наоди и мислења - Подготовка на Правилник за оценка на специфичните потреби на децата со пречки во развојот - Обезбедување стипендии и менторска помош на учениците Роми - Спроведување на бесплатни гинеколошки прегледи на жените Ромки - Поуспешно координирање и реализирање на мултисекторските активности за инклузија на Ромите - Донесување на нов Акциски план за унапредување на статусот на жената Ромка - Вработување на дополнителни 328 лица од немнозинските заедници - Имплементација на Стратегијата за интегрирано образование - Промовирање на комисиите за односи меѓу заедниците формирани на локално ниво - Изготвување на стручно-аналитички материјали за спроведување на Охридскиот рамковен договор - Воспоставување на систем за собирање податоци за целиот јавен сектор во однос на правичната застапеност - Имплементација за годишната Програма за зајакнување на капацитетите на Агенцијата за остварување на правата на заедниците претставени со помалку од 20% 	<ul style="list-style-type: none"> - Од самото читање на приоритетите предвидени во НПАА 2011 може да се заклучи дека не станува збор за приоритети, туку за парцијално планирање на одредени активности и продолжување на старите. - Нејасно е зошто со ИПА 2008 се предвидува „да се координира“ координативното тело за имплементација на Стратегијата за Ромите. Во услови кога Ромите се соочуваат со елементарни потреби и проблеми, недозволиво е државата комотно да троши донаторски средства за зголемување на и онака гломазната администрација, зголемување на неефикасноста и на бирократијата. - Бегалците и раселените лица воопшто не се третираат.

СУДСКИ СИСТЕМ

Пристапно партнерство - Натамошен развој на почетна и континуирана обука во Академијата за судии и обвинители; заокружување на воспоставувањето на новите судски структури и распределување доволно ресурси за целосно функционирање и зајакнување на ефикасноста; правилно и целосно извршување на судските пресуди.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
1. Јавно обвинителство <ul style="list-style-type: none"> - Советот на јавните обвинители останува недоекипиран - Законот за ЈО и Советот на јавните обвинители сè уште не се спроведени поради одложувањето на измените на Законот за кривичната постапка што се во постапка, во делот на претходната постапка и истрагата	1. Јавно обвинителство	(Види и Поглавје 23)

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Судски совети</p> <ul style="list-style-type: none"> - Улогата на министерот за правда во Судскиот совет отвора сериозна загриженост за мешањето на извршната власт во судството - Назначувањето на некои членови на Судскиот совет не беше во согласност со утврдените критериуми - Јавните изјави на премиерот, министерот за правда, претседателот на Собранието и неколку пратеници на ВМРО-ДПМНЕ кои ја критикуваа работата и одлуките на Уставниот суд беа оценети како политички мотивирани. Овие настани беа причина за сериозна загриженост за притисокот врз независноста на судството. - Дополнителни напори се потребни за да се воспостави сеопфатна стратегија за човечки ресурси - Заостанатите предмети и натаму се голем проблем, особено кај апелационите судови и кај Управниот суд 	<p>2. Судски совети</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ќе се имплементираат измените на релевантното законодавство и измените и дополнувањата усвоени во текот на 2010 година - Ќе се имплементира Протоколот за соработка на Владата, органите на државната управа и државното правобранителство, со цел целосно извршување на судските пресуди - Ќе се изберат 17 судии и 15 јавни обвинители од кандидатите од II и III генерација од АОСЈО - Ќе се изберат нови извршители за непотполнетите места - Ќе се работи на имплементација на студијата за унапредување на функционалноста, просторните потреби и ИТ во ЈО 2011–2012 - Ќе се пристапи кон унапредување на ИКТ во ЈО, набавка на опрема (сервери), изработка на веб-страници, воведување интернет и мрежно поврзување, изготвување на веб-портал на СЈО - Кадровски ќе се докипира СЈО - Ќе започне со работа Вишиот управен суд 	<ul style="list-style-type: none"> - Дел од приоритетите наведени во поглавјето 23 од НПАА 2010 не се повторуваат во НПАА 2011, иако истите не се завршени и требаше да одговарат на некои од забелешките на Извештајот за напредокот за 2010. - Голем дел од утврдените приоритети не се доволни за да одговарат целосно на забелешките на Комисијата (независност на судството: <i>функционализирање на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители</i>), иако повеќето од забелешките се однесуваат на лошите практики и не можат да се санираат со измени на прописите. - Остануваат забелешки кои не се адресирани во ниту еден од двата релевантни дела посветени на судството во НПАА 2011 (пр. <i>не се јасно дефинирани транзициите помеѓу основните заокружување дисциплинска постапка и основните за утврдување на неспручношо несвесно работење на судиите</i>). - дополнително остануваат неадресирани забелешките што се однесуваат на зајакнувањето на капацитетите на судството и на обвинителството (<i>не се предвидувани групи вработувања со цел да се зајакне судската и јавнообвинителската администрација</i>) и заостанатите предмети (<i>не се предвидувани мерки за тоа како да се реши големиот број заостанати предмете</i>). - Останува проблемот со одложената примена на новиот ЗКП. (<i>Виги и поглавје 23</i>)
<p>3. Буџет на судството</p>		<p>(<i>Виги и поглавје 23</i>)</p>

ПОЛИТИКА ЗА БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА

Пристапно партнерство – Адекватно следење на препораките на ДКСК и на ДЗР; целосно спроведување на препораките од ГРЕКО; зајакнување на административните капацитети заради спроведување на правилата за финансирање на политичките партии и на изборните кампањи; изрекување ефективни казни во случаите на прекршување; проследување на спроведените ревизии во врска со дискреционите права на одредени јавни службеници; целосна примена на Законот за пристап до информации од јавен карактер, и натамошно зајакнување на соработката меѓу институциите.

Среднорочни приоритети – Заокружена стратегија за борба против корупцијата; примена на одредбите за спречување на конфликт на интереси, во согласност со меѓународните стандарди.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Правна рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - И натаму тешко се имплементира правната рамка - Несоодветна подготовка и планирање на потребните човекови и финансиски ресурси за правната рамка - Потребна е дополнителна обука за Кривичниот законик - Судската практика е неконзистентна – три случаи за корупција беа поништени од повисоките судски инстанции, поради пропусти на пониските судови - Ограничен капацитет на Кривичниот оддел при Апелација во Скопје, поради суспензијата на речиси половина судии. - Независноста на судството останува предмет на сериозна загриженост во борбата против корупцијата - Улогата на МВР во издавањето налози за прислушување не е во согласност со ЕУ-стандардите и предизвикува загриженост од политичко мешање - Потребно е зајакнување на механизмот за надворешен надзор - Сè уште е низок бројот на случаите на конфликт на интереси - Имотните декларации не се проверуваат суштински - Нема изградено успешно досие за проверка на декларациите на именуваните и избраните лица - Транспарентноста на јавната потрошувачка не е доволна - Законот за пристап до информациите не дава содржината на јавните договори да биде јавна - Администрацијата различно го толкува законот - Внатрешните контролни механизми во јавната администрација остануваат слаби - Правната и институционална заштита на поткажувачите е недоволна и поради тоа ретко се пријавува корупција - Законодавството за финансирање на политичките партии сè уште нема голем ефект, а ВМРО, СДСМ и ДУИ ги поднесоа извештаите со задоцнување од една година 	<p>1. Правна рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ќе се измени КЗ (<i>Пошќуќи и Прошћивзаконско Посредување</i>), со цел да се усогласи со Кривичната конвенција за корупција на Советот на Европа и со Дополнителниот протокол - Ќе се измени Законот за финансирање на политичките партии, со цел да се обезбеди поголема транспарентност на сметките, да се определи водечка институција за следење на финансирањето, да се воведат механизам за практична примена на казнените мерки за повреда на правилата на финансирање и губење на државните средства. - Ќе се измени Изборниот законик во делот на периодот на започнување на изборните кампањи и проширување на периодот на финансиските активности за изборните кампањи - МФ ќе определи институција за надзор над финансирањето на политичките партии и изборните кампањи - Ќе се донесе државна програма за превенција и за намалување на појавата на судир на интереси со акционите планови за 2011–2015 - Ќе се номинираат лица од надлежните институции за проверка на анкетните листови - Ќе се започне со проверка на анкетните листови 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 во релевантниот дел од политичките критериуми наменет за борба против корупцијата предвидува многу малку мерки со кои директно би се адресирале соодветните забелешки од Извештајот за напредокот во 2010. Мерките презентирани во овој дел главно се повторуваат и се дополнуваат во релевантниот дел од поглавјето 23. - Предвидените мерки остануваат ограничени на активностите во насока на проверка на анкетните листови и изјавите за судир на интереси; измените во Законот за финансирање на политичките партии, и измените на Изборниот законик. - Во релевантниот дел од поглавјето 23 дополнително се предвидуваат обуки за КЗ на релевантните чинители, но истите се тесно специјализирани. - Не се предвидуваат активности и мерки за директно санирање на забелешките изнесени во овој дел (политички критериуми) од Извештајот за напредокот за 2010 година. <p><i>(Вигу и Ѓолаваје 23)</i></p>

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Државна комисија за сиречување на корупцијата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стратегискиот план за односи со јавноста нема видно влијание - Со буџетот за 2010 ДКСК има финансиски проблеми - ДКСК останува реактивна наместо проактивна - ДКСК е ограничена затоа што членовите работат со скратено работно време - Јавната доверба во независноста и непристрасноста на ДКСК и натаму е ниска 	<p>2. Државна комисија за сиречување на корупцијата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се професионализираше функцијата член на ДКСК 	<ul style="list-style-type: none"> - Освен што ги констатира измените во однос на професионализацијата на функцијата на член на ДКСК, НПАА 2011 не предвидува активности со цел адресирање на забелешките од Извештајот на ЕК за напредокот во 2010. <i>(Вуги и Пољавје 23)</i>
<p>3. Координација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот на Министерството на правда за координација и следење на корупцијата е недоволен - Политичката волја за следење на корупцијата ослабна - Досега немало обемна анализа за степенот и природата на корупцијата во јавниот сектор - Статистиката за следење на корупцијата е недоволна. - Не постои сеопфатен пристап за развој на антикорупциска стратегија за ранливите делови во јавниот сектор 	<p>3. Координација</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ниту овој дел од НПАА 2011 не предвидува активности за надминување на забелешките од Извештајот за напредокот. Главно, и овој дел презентира многу повеќе податоци за веќе сработеното отколку за тековните и за идните активности. <i>(Вуги и Пољавје 23)</i>

РЕГИОНАЛНИ ПРАШАЊА И МЕЃУНАРОДНИ ОБВРСКИ

Пристапно партнерство - Целосна соработка со Хашкиот трибунал и исполнување на сите потребни предуслови за обезбедување добар процес за можно враќање на случаите од Хаг; натамошна промоција на транзицијата на Лакотот за стабилност кон регионална рамка за соработка и ефективна имплементација на ЦЕФТА; обезбедување добрососедски односи преку интензивирање на напорите, со конструктивен приод да се изнајде заемно прифатливо решение за името со Грција, во рамките на Резолуциите на Советот за безбедност на ОН бр. 817/93 и 845/93, и да се избгнуваат акции што би можеле негативно да влијаат; негување на соработката со соседните држави и обезбедување ефективна имплементација на прекуграничната соработка; борба против организираниот криминал, трговијата со луѓе и шверцувањето; судска соработка, гранично управување, реадмисија и животна средина.

Среднорочни приоритети - Промоција на регионалниот дијалог, стабилноста, добрососедството и соработката

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Меѓународен кривичен трибунал за ѓоранешна Југославија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Од 4 случаи вратени од Хашкиот трибунал, 3 влегоа во домашниот судски систем, а 2 од нив се сè уште кај истражен судија. Третиот наиде на голем број процедурални пречки. Четвртиот случај, кој се однесува на раководителите на ОНА кои сега се високи членови на ДУИ, е сè уште кај Јавниот обвинител. 	<p>1. Меѓународен кривичен трибунал за ѓоранешна Југославија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Република Македонија ќе продолжи со исполнувањето на меѓународните обврски, пред сè на планот на обезбедувањето целосна соработка со Меѓународниот кривичен трибунал за поранешна Југославија по однос на предметите кои се веќе вратени од страна на МКТЈ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Освен декларативната заложба, во НПАА не е наведено што конкретно ќе се преземе, иако ЕК веќе две години во Извештајот за напредокот ги повторува истите забелешки.
<p>2. Меѓународен кривичен суг</p> <ul style="list-style-type: none"> - Македонија сè уште има билатералната спогодба со САД за иземања од надлежноста на Меѓународниот кривичен суд, што не е во согласност со ЕУ за интегритетот на Статутот од Рим, ниту пак со водечките принципи на ЕУ за билатералните спогодби за имунитет. Земјата треба да се усогласи со ставот на ЕУ. 	<p>2. Меѓународен кривичен суг</p> <ul style="list-style-type: none"> - Република Македонија ќе продолжи со напорите за изнаоѓање решение во врска со укажувањата на ЕУ за потребата од усогласување на билатералниот договор со САД за условите за предавање лица на Меѓународниот кривичен суд со водечките принципи на ЕУ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Освен декларативната заложба, во НПАА не е наведено што конкретно ќе се преземе заради усогласување со насоките на ЕУ усвоени од Европскиот совет во септември 2002. Ова барање е дел и од Пристапното партнерство.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Регионална соработка</p>	<p>3. Регионална соработка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Република Македонија ќе продолжи засилено со натамошно унапредување на соработката и со регионалните иницијативи. - Унапредување на политичката соработка на сите нивоа, вклучувајќи и на експертско ниво, во функција на процесите на европските интеграции, а особено на прашањата од поширок регионален интерес, како што се: прекуграничната соработка, транспортот и енергетиката, заштитата и унапредувањето на животната средина, борбата против организираниот криминал, борбата против корупцијата, полициска и царинска соработка, нелегалната трговија со луѓе, илегалната миграција и реадмисијата, управувањето со границите, здравствената заштита; - Имплементација на приоритетите во рамките на Процесот за соработка во Југоисточна Европа (ПСЈИЕ), Советот за регионална соработка (СРС), Централноевропската иницијатива (ЦЕИ) и SECI – центарот во Букурешт. - Продолжување на активностите во рамките на ЦЕФТА, учество во активностите и настаните во рамките на Енергетската заедница за Југоисточна Европа и интензивирање на активностите за исполнување на обврските од Договорот за основање на Енергетската заедница, Договорот за единствена европска воздухопловна област (ЕСАА), како и учество во преговорите за Транспортна заедница. - Зајакнување на соработката во рамките на трилатералните (погранични) проекти. - Промоција на соработката во рамките на Процесот за стабилизација и асоцијација, преку потпишување соодветни билатерални спогодби со државите кои склучиле Спогодба за стабилизација и асоцијација со ЕУ 	<ul style="list-style-type: none"> - Речиси сè е повторено од НПАА 2009 и НПАА 2010 во однос на натамошното унапредување на соработката во контекст на регионалните иницијативи. - Не се наведуваат конкретни иницијативи, предлози или начини за зајакнување на соработката на регионално ниво, што покажува дека Македонија нема цел да има проактивна улога и да ја поддржи регионалната соработка, а уште помалку да биде лидер во регионот.

Извештај за напредокот 2010

4. Билатерални односи со другите држави од проширувањето и со соседните држави-членки

4.1. Албанија

4.2. Босна и Херцеговина

4.3. Хрватска

4.4. Црна Гора

4.5. Турција

4.6. Србија

- Останува нерешениот спор на црквите

4.7. Грција

- Односите и натаму се негативно засегнати од нерешеното прашање со името. Треба да се избегнуваат активности и изјави што би можеле негативно да влијаат врз добрососедските односи. Од суштествено значење останува одржувањето на добрососедските односи, вклучувајќи го и договорањето на заемно прифатливо решение за името, под покровителство на ОН.

4.8. Буџарија

- Прашањата поврзани со етничката припадност продолжуваат да бидат предмет на загриженост.

НПАА 2011

4. Билатерални односи со другите држави од проширувањето и со соседните држави-членки

- РМ ќе ги сподели искуствата од процесите на европските интеграции и преку зајакнување на економската соработка.

Албанија

- Натамошно интензивирање на соработката во економската сфера. Се очекува да се воведат повисоки форми на соработка и проширување во областа на туризмот, транспортот, комуникациите, трговијата и други области од заемен интерес.

Босна и Херцеговина

- Усогласување на датумите за потпишување на Протоколот за судска соработка од страна на министрите за правда на двете држави, кој треба да се реализира до крајот на 2010 година.

Хрватска

/

Црна Гора

- Соработка во областа на ЕУ интеграциите, економијата, транспортот, образованието и културата, и науката.

Турција

- Натамошни редовни билатерални консултации и размена на искуства за ЕУ интеграцијата и економската соработка

Србија

- Динамизирање на билатералните односи во сите области од заемен интерес, особено на економската соработка.

Косово

- Потпишување на три билатерални договори за екстрадиција, трансфер и судска соработка во кривичната материја. Разгледување на можностите за отворање нови гранични премини кон Косово и проширување на постојниот (Блаце).

Грција

- Настојување што поскоро, под покровителство на ООН, да се изнајде заемно прифатливо решение за наметнатиот спор за името. Интензивирањето на контактите меѓу двете земји на високо ниво и создавањето позитивна клима што го нагласува заемиот интерес во сите сфери на билатералниот, регионалниот план и во рамките на евро-атланското семејство.

Буџарија

- Фокус на односите меѓу двете земји се проектите од областа на економијата, енергетското и инфраструктурното поврзување. Динамизирање на економската соработка, особено затоа што од 1 јануари 2011 година трговијата со индустриските производи меѓу РМ и РБ ќе биде целосно либерализирана.

Коментар

- Нема конкретни иницијативи и предлози за зајакнување на соработката на билатерално ниво, што зборува за немањето проактивен пристап. Голем дел од иницијативите наведени во НПАА 2009 и 2010 не се реализирани (пр. отворање на гранични премини или склучување различни спогодби за соработка), а во НПАА 2011 не се воопшто споменати. Во најголемиот број случаи се дава само преглед на досегашните односи и состојби. Нелогично е зошто не е предвидена соработка со некои држави за кои се претпоставува дека би требало да имаме интензивна соработка (пр. Хрватска).

Албанија

- Не се споменува Спогодбата за соработка во ЕУ интеграциите, која е одамна усогласена, ниту пак Коридорот 8, железничката пруга, граничниот премин Требиште-Џепиште.

Босна и Херцеговина и Хрватска

- Нема никава друга конкретна иницијатива.

Црна Гора

- Нема конкретна иницијатива, дури не се ни споменува Спогодбата за соработка за пристапување во ЕУ меѓу двете држави, чиешто потпишување беше планирано за 2010.

Турција

- Конкретни активности и иницијативи не се наведуваат.

Србија

- Нема конкретни иницијативи, ниту пак се информира што се случува со граничните премини: Лојане-Миратовац, Огут-Трговиште, Голема Црцорија -Голеш. Спорот меѓу црквите, на кој се укажува години наназад во Извештаите на ЕК, не се споменува.

Косово

- Нема конкретни иницијативи, ниту пак се известува каква е состојбата со проектираните гранични премини Танушевци-Дебалде и Белановце-Станчиќ.

Грција

- Нема информација за проектираните гранични премини Маркова Нога-Герман, Пулевец-Аридеа, Николиќ-Дојрани и Битола -Лерин преку ревитализација на железничката пруга.

Бугарија

- Нема информација за премините Берово-Клепало-Сандански, Пехчево-Симитли, Делчево-Невестино.

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ

Пристапно партнерство - Натамошна регистрација на земјиштето и на имотот; зајакнување на катастарот заради подобрување на правната сигурност на економските оператори и за подобро функционирање на механизмите на пазарната економија; подобрување на ефикасноста на јавните услуги, преку обезбедување дополнителни средства за обука и надградба на тековната инфраструктура.

Среднорочни приоритети - Забрзување на напорите за добивање одржлив пазар на електрична енергија во согласност со обврските за либерализација, преку елиминација на постојните искривувања поради цените, кои не го вклучуваат покривањето на трошоците и зајакнувањето на регулаторните институции и физичката инфраструктура; подобар квалитет на јавната потрошувачка, преку зајакнување на капацитетот за среднорочни планирања и за подобро извршување на буџетот на јавниот сектор; натамошно подобрување на квалитетот на образованието, преку последователно финансирање на инфраструктурата/персоналот неопходна/неопходен за спроведување на новите реформи во образованиот сектор; натамошно подобрување на пазарот на трудот и намалување на невработеноста преку дополнителни мерки за младите, долгорочно невработените и преку модернизирање на социјалната сигурност и образованиот систем; натамошно интегрирање на неформалниот сектор во формалната економија; надградба на инфраструктурата за енергија и транспорт, заради зајакнување на конкурентноста на економијата.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>Постојење на функционална пазарна економија Основи на економската политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Четвртата Претпристапна економска програма е презентирана, но подготовката и квалитетот на информациите понудени во програмата се ограничени поради слабиот административен квалитет. Структурните реформи продолжија во низа подрачја, но прогресот беше побавен отколку во минатото. - Политичкиот консензус за основите на економската политика се одржува 	<p>Постојење на функционална пазарна економија</p> <ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 нема коментари за ова 	<ul style="list-style-type: none"> - Квалитетот на Претпристапна економска програма (ПЕП) и во оваа НПАА не е третиран, што значи дека економскиот дел од Владата сака да продолжи да носи розови очила и да се залажува дека економската ситуација во Македонија е задоволителна, ако не и најдобра во Европа. Последиците од ваквиот нерационален и нестручен, но конзистентен став на Владата, наспроти советите од експертите (домашни и странски), нема да ги изменат економските услови во државата, а ПЕП не може да претставува водич за креирање на економски политики. За жал, така креираните политики ќе ја доживеат истата судбина како и ПЕП - ќе трошат многу ресурси, а ќе немаат никаков ефект или (што е уште потрагично) ќе имаат разорен ефект врз економскиот развој на Македонија.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>Макроекономска стабилност</p> <ul style="list-style-type: none"> - По скромното намалување на економската активност во првите 3 квартали од 2009, индикациите за заздравување во 2010 се сè уште неизвесни. - Падот во приватната и во јавната побарувачка е скромен, додека инвестициите опаднаа за 20%. - Намалувањето на домашната побарувачка доведе до намалување на увозот со слична динамика, а извозот се зголеми за 15%. 	<p>Макроекономска стабилност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стабилен девизен курс, економски раст на одржливи и здрави основи, координирана фискална и монетарна политика <p>Економска активност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Реален раст на БДП во 2011 околу 3,5%; за периодот 2011–2013: 1) просечен реален раст на индустријата годишно меѓу 5% и 8%, 2) просечен раст на бруто инвестиции од 11,2%, 3) Странски директни инвестиции (СДИ) раст на 4,5% од БДП 4) Раст на земјоделското производство од 3,8%, 5) Приватна потрошувачка 3,2%, 6) Јавна потрошувачка меѓу 1 и 1,5%, и 7) Извоз 5,5–8,7%, увоз 5,7–8,2%. 	<ul style="list-style-type: none"> - Девизниот курс веројатно ќе се одржи поради прудентната и рестриктивна монетарна политика на НБРМ, но не е позната цената што ќе ја платат економијата и граѓаните за ваквото одржување на краток и на среден рок. - Не е јасно како Владата планира да обезбеди „координирана фискална и монетарна политика“ кога својата фискална политика ја води единствено според краткорочните потреби за покривање на минусите во буџетот, и тоа на месечна основа. Ваквата заложба е само декларативна, без искрена заложба. - Невозможно е во услови на ваква макроекономска непостојаност и несигурност да се обезбеди проектираниот економски раст. Згора на тоа, кога клучните индустриски сектори кои најмногу придонесуваат за растот на БДП и за големувањето на извозот, постојано се наоѓаат во тешки искушенија, а делумно и поради нерационалната политика, не е јасно врз основа на што Владата го проектира огромниот раст од 3,5%. Исто така, растот не може да се базира ниту на раст на инвестиции (домашни и странски), бидејќи такви речиси и да нема. Приватната потрошувачка ќе опаѓа, а јавната е сосема нерационална и не може воопшто да се нарече инвестициона, бидејќи е насочена кон градење на скулптури, цркви, музеи и споменици.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>Надворешен сектор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Надворешната нерамнотежа се подобри како резултат на опаѓањето на увозот, зголемувањето на извозот и стабилизирањето на приватните капитални приливи. - Приливот на странски директни инвестиции и натаму е мал. Надворешниот долг на државата порасна главно како резултат на интеркомпаниските позајмувања во приватниот сектор, но и како резултат на зголеменото позајмување во странство од страна на јавниот сектор 	<p>Надворешен сектор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дефицитот на тековната сметка ќе порасне на 4,3% од БДП во 2011, минимално проширување на трговскиот дефицит, раст на капитални приливи на 6,8% од БДП значителен раст на задолжувањето на државата во согласност со проектираниот буџетски дефицит и финансиската конструкција за негово финансирање. Очекуваните капитални приливи во 2011 овозможуваат целосно покривање на дефицитот во тековната сметка и дополнително кумулирање на девизни резерви. - Во периодот 2012–2013 дефицитот на тековната сметка ќе се продлабочи на ниво од 6% од БДП. - Трговскиот дефицит во 2013 минимално ќе се продлабочи - Постепено ќе опаѓаат приливите на приватните трансфери од 18% од БДП во 2010 на 16,8% во 2013. - Зголемување на нето-одливите во 2012–2013 заради очекуваните зголемени одливи на дивиденди на странски инвестиции, што се базира на очекувањата за зголемен прилив на СДИ и интензивирани економска активност. 	<ul style="list-style-type: none"> - Нереални се и проекциите за „минимално“ проширување на трговскиот дефицит (доволен доказ за ова е трендот на континуиран раст на трговскиот дефицит). - Единствена реална проекција е онаа која вели дека на среден рок ќе дојде до „значителен раст на задолжувањето на државата“. - Ако Владата проектира толку мал буџетски дефицит при зголемени приходи и расходи, исто како и последните 5 години, тогаш зошто и е растечко задолжување за покривање на ист дефицит? Дали е тоа е само заобиколно кажување на вистината? - Ако инвестициите се на историски најниско ниво, тогаш врз основа на што Владата проектира „раст на капиталните приливи на 6,8% од БДП“? Вака зголемените капитални приходи ќе го покриеле дефицитот во капиталната сметка! - Приливите на приватни трансфери во кризниот и по кризниот период се зголемија и не е реално да се намалат во идниот период поради сè поголемата сиромаштија. - Најголема небулоза веројатно е очекувањето за нето-одливи по основа на исплата на дивиденди за СДИ, бидејќи такви речиси и да нема.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>Пазар на Шруг</p> <ul style="list-style-type: none"> - Невработеноста остана многу висока и продолжи да расте и во 2010. Иако постоењето на значителен неформален сектор води до значајно преценување на реалната невработеност, многу високата невработеност сè уште останува значајно прашање, особено кај младите и кај помалку образованите. - Зголемувањето на вработеноста во јавниот сектор делумно го ублажи ефектот на светската криза врз пазарот на трудот, но нивоата на вработеност, особено кај младите и кај помалку едуцираните, и натаму се многу високи 	<p>Пазар на Шруг</p> <ul style="list-style-type: none"> - За 2011–2013 просечен годишен раст на вработени од 3,3%, намалување на невработените за 3,5%, непропорционален раст на просечни бруто и нето-плати поради намалување на стапките на социјални придонеси. 	<ul style="list-style-type: none"> - Особено нереални се проекциите за раст на вработеноста и пад на невработеноста од просечно годишно за над 3 % кај двете категории. Нејасно е дали Владата планира да ги постигне овие цели со економски бум или со масовни партиски вработувања преку новото Министерство за јавна администрација, со високото образование за секој што завршил задолжително средно образование или, пак, со бришење од евиденција на армијата невработени. Статистичкиот привид не може да ја скрие сликата што ја гледаме секој ден на улиците и на ТВ - сликата на растечка сиромаштија. - Алармантната невработеност кај младите, кај долгорочно невработените и кај сивата економија, како суштински проблем што води до искривувања на пазарот на трудот, не се третирани воопшто.
<p>Монетарна полица</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се водеше здрава политика на девизен курс и здрава монетарната политика, насочени кон одржување на стабилноста, пред сè преку одржување на нивото на курсот на денарот, кој е врзан за еврото. Поради довербата во политиката на стабилен девизен курс, НБРМ се обиде да ја поддржува економијата со пониски каматни стапки. Кредитниот пораст се намали кон крајот на 2009, но повторно почна да се забрзува/зголемува 	<ul style="list-style-type: none"> - Монетарната политика во 2011 ќе биде фокусирана на одржувањето на ценовната стабилност, преку одржување на стабилен девизен курс на денарот. 	<p>Без коментар</p>
<p>Инфлација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Инфлацијата мерена како основна инфлација без влијание на цената на енергијата и храната, во 2009 год.се намали во однос на 2008, а во 2010 е блиска до нула 	<p>Инфлација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Просечна стапка од 2% до 3% и раст на цените на нафтата и на храната 	<ul style="list-style-type: none"> - Проектираниот раст на инфлацијата на годишно ниво, судејќи според движењата на цените од почетокот на годината, ќе се достигне веројатно уште во првиот месец од годината. Најважно е прашањето зошто Владата не предвидува никакви мерки за стабилизирање на инфлационите движења, туку само ги поттикнува и го подгрева психолошкиот ефект врз растот на инфлацијата.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>Фискална полиција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Како резултат на намалувањето на приходите во 2009, Владата ги напушти преоптимистичките планови за јавни расходи. Како процент од БДП јавните расходи останаа непроменети, а приходите се намалија, што доведе до пораст на дефицитот. - И покрај опаѓачките приходи, Владата опстои на својот првичен план за намалување на директните даноци, а исто така им одобри и даночна помош на некои јавни и на одреден број приватни претпријатија, а се зголемија и социјалните трансфери и субвенции. Но, за да се одржи првично планираниот дефицит, властите ги намалија капиталните трошоци за истиот износ. - Како резултат на тоа, иако вкупните расходи во глобала не се променија, се влоши нивниот квалитет. - Ова е резултат на зголемените трансфери за сметка на среднорочно ориентираните расходи, како оние за капитални инвестиции во инфраструктурата или во образованието. Во последниве месеци, Владата акумулираше значителни заостатоци во плаќањата, што ја ограничи ликвидноста на приватниот сектор и може да доведе до значително зголемување на акумулираниот дефицит. - За да го финансира овој дефицит, Владата посегна по резервите и по меѓународно позајмување, што резултира со зголемување на јавниот долг во 2009 година. - На среден рок, пристапот на намалување на приходите со истовремено одржување или зголемување на расходите е неодржлив. 	<p>Фискална полиција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Задржување на дефицитот на оптимално среднорочно ниво од околу 2% од планираниот БДП за период 2011–2013. - Проектираните приходи на Буџетот за 2011–2013 се планирани во висина од околу 29% од БДП при што нивното учество во БДП по години се намалува во согласност со политиката за намалување на даночното оптоварување. - Проектираните расходи на Буџетот за 2011–2013 се во функција на поддршка на здравувањето на економијата, надминување на последиците од кризата и зголемување на инвестициите во инфраструктурни проекти и се на ниво од околу 33% од БДП. Се планира подобрување на нивната структура со зголемено учество на капиталните расходи од 14,5 (2011) на 15,4% (2013), на сметка на намалување на тековните расходи. 	<ul style="list-style-type: none"> - Владата лошо планира - ги преценува буџетските приходи, а ги потценува буџетските расходи. Оттука е многу веројатно дека се неодржливи и нејзините проценки за буџетскиот дефицит од 2% од БДП. - Квалитетот на јавните трошења, кој постојано е на мета на Извештајот, и неговото постојано влошување, како воопшто да не ја загрижуваат Владата, па така и буџетот за 2011 е со речиси истата структура на трошоци, во која смешно мал дел заземаат капиталните инвестиции. Според оскудните информации за извршување на Буџетот, најголем дел од досега планираните капитални трошења, иако во скромни износи, не се реализирани. Ова зборува за немање политичка волја за дизајнирање на развоен буџет. - Оттука изгледа малку веројатно дека Владата реално, а не само декларативно, ќе ги зголеми капиталните расходи на среден рок.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>Фискална полица</p> <ul style="list-style-type: none"> - Како резултат на намалувањето на приходите во 2009, Владата ги напушти преоптимистичките планови за јавни расходи. Како процент од БДП јавните расходи останаа непроменети, а приходите се намалија, што доведе до пораст на дефицитот. - И покрај опаѓачките приходи, Владата опстои на својот првичен план за намалување на директните даноци, а исто така им одобри и даночна помош на некои јавни и на одреден број приватни претпријатија, а се зголемија и социјалните трансфери и субвенции. Но, за да се одржи првично планираниот дефицит, властите ги намалија капиталните трошоци за истиот износ. - Како резултат на тоа, иако вкупните расходи во глобала не се променија, се влоши нивниот квалитет. - Ова е резултат на зголемените трансфери за сметка на среднорочно ориентираните расходи, како оние за капитални инвестиции во инфраструктурата или во образованието. Во последниве месеци, Владата акумулираше значителни заостатоци во плаќањата, што ја ограничи ликвидноста на приватниот сектор и може да доведе до значително зголемување на акумулираниот дефицит. - За да го финансира овој дефицит, Владата посегна по резервите и по меѓународно позајмување, што резултира со зголемување на јавниот долг во 2009 година. - На среден рок, пристапот на намалување на приходите со истовремено одржување или зголемување на расходите е неодржлив. 	<p>Фискална полица</p> <ul style="list-style-type: none"> - Задржување на дефицитот на оптимално среднорочно ниво од околу 2% од планираниот БДП за период 2011–2013. - Проектираните приходи на Буџетот за 2011–2013 се планирани во висина од околу 29% од БДП, при што нивното учество во БДП по години се намалува во согласност со политиката за намалување на даночното оптоварување. - Проектираните расходи на Буџетот за 2011–2013 се во функција на поддршка на здравувањето на економијата, надминување на последиците од кризата и зголемување на инвестициите во инфраструктурни проекти и се на ниво од околу 33% од БДП. Се планира подобрување на нивната структура со зголемено учество на капиталните расходи од 14,5 (2011) на 15,4% (2013), на сметка на намалување на тековните расходи. 	<ul style="list-style-type: none"> - Владата лошо планира - ги преценува буџетските приходи, а ги потценува буџетските расходи. Оттука е многу веројатно дека се неодржливи и нејзините проценки за буџетскиот дефицит од 2% од БДП. - Квалитетот на јавните трошења, кој постојано е на мета на Извештајот, и неговото постојано влошување, како воопшто да не ја загрижуваат Владата, па така и буџетот за 2011 е со речиси истата структура на трошоци, во која смешно мал дел заземаат капиталните инвестиции. Според оскудните информации за извршување на Буџетот, најголем дел од досега планираните капитални трошења, иако во скромни износи, не се реализирани. Ова зборува за немање политичка волја за дизајнирање на развоен буџет. - Оттука изгледа малку веројатно дека Владата реално, а не само декларативно, ќе ги зголеми капиталните расходи на среден рок.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>Макроекономска политика.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Јавните расходи се одржаа, и покрај падот на приходите. Зголемените трансфери и субвенции беа финансирани за сметка на кастрењето на капиталните трошоци, што имаше негативно влијание врз квалитетот на јавните расходи. Недостигот на дискусија со засегнатите страни во државата имаше негативен одраз врз квалитетот на јавните расходи. - Квалитетот на јавните расходи се влоши, а високата невработеност, особено кај младите, останува да биде клучен предизвик на политиките 	<p>Макроекономска политика.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Макроекономските политики и во 2011 ќе бидат насочени кон редовно следење на движењата во домашната економија и во меѓународното опркужување и кон преземање мерки во насока на одржување на макроекономската стабилност. 	<ul style="list-style-type: none"> - Владата ги креира политиките без да води сметка за нивното влијание врз економијата, делумно и поради тоа што не го вклучува бизнис секторот во процесот на креирање на политиките. Така, чести се примерите кога Владата ги насочува политиките сосема спротивно од барањата и потребите на економијата.
<p>Слободно дејствување на пазарните сили.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Практиката на поставување на цените на електричната енергија под нивото на цената на трошоците (под прагот на рентабилноста) продолжува и ја искривува домашната ценовна структура 	<p>Слободно дејствување на пазарните сили.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Продажба на акции на државата и/или на ПИОМ 	<ul style="list-style-type: none"> - Потврда за тоа колку е лоша состојбата со државната каса е настојувањето на државата по секоја цена да ги продаде преостанатите државни акции во големите компании, како и акциите со кои се уште располага ПИОМ. - Друго прашање што се поставува е од каде ќе се полни касата на ПИОМ, ако се знае дека од година во година драстично се намалуваат приходите на Фондот и дека тој е практично неодржлив на среден рок? - НПАА 2011 не предвидува план како ќе успее државата во продажба на акциите на 5-те големи претпријатија и зошто нема отчет за 750.000 евра, платени на странски консултанти за нивна успешна продажба?

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p><i>Влез и излез на пазарот</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Пречките се мошне ниски, а постигнат е и натамошен напредок. 	<p><i>Влез и излез од пазарот</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Систематско и континуирано ревидирање на законската регулатива, зголемување на капацитетот на регулаторните тела за надзор на пазарот и редовен дијалог со бизнисот. - Пуштање во употреба на Е- регистрација (оперативна и функционална Е-интеграција), интеграција на бази на податоци на Агенцијата за вработување, ПИОМ и на Фондот за здравство во едношалтерски систем, е-регистар на дисквалификувани управители и содружници, е-системи за: следење на стечајните постапки, за упис во заложен регистар и за упис во регистар на лизинг. - Имплементација (во 2013) на „XBRL“ стратегијата (Стратегија за стандардизирање на електронската размена на финансиски и бизнис информации и податоци во РМ). - Проект „Метабаза“ за електронско означување на точни локации на податоци на сите регистри во РМ. - Третата фаза на регулаторна гилотина се спроведува до средина на 2011 со нов пакет од 47 мерки . - Редовно спроведување на програмата за едукација на кандидати за стечајни управници и мониторинг на нивната работа. 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 ги наведува истите проекти години по ред, без притоа да понуди критичка анализа на потфрлувањето на овие проекти, нивниот ефект врз деловниот амбиент и што е уште поважно јасна стратегија како со доследна примена на овие, во принцип неопходни реформи, ќе се влијае на зголемување на економскиот раст. Чувството е дека Владата само ги користи овие проекти во својата ПР- стратегија, заборавајќи дека нивната вистинска успешност може да се цени единствено преку нивниот ефект врз растот на економијата и вработеноста.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>Правен сисџем.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема напредок во забрзувањето на правните постапки, поради одложувањето на примената на амандманите на Законот за извршувањето. Административните капацитети и спроведувањето на некои од регулаторните и надзорните тела и натаму се ограничени. Како резултат на тоа, некои регулаторни и надзорни тела сѐ уште не ја исполнуваат својата улога на чувари на владеењето на правото и на гаранти на еднакви правила на игра за сите економски оператори на пазарот. Слабостите во владеењето на правото, особено во судството, кое се карактеризира со бавни постапки, недоволни ресурси и со отежнато извршување на договорите, како и доминантната корупција, и натаму имаат негативен ефект врз деловното опкружување. 	<p>Правен сисџем</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измени и дополнувања на Законот за извршување, со префрлање на сите предмети од судовите кај извршителите од 1. 7.2011. - Пренесување на судската надлежност за постапување по платни налози во надлежност на нотарите. 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА не објаснува како ќе се надминат забелешките за партизираното судство, за одолговлекувањето на извршувањето на договорите и за заштита на приватната сопственост, кои се главните недостатоци во креирањето на севкупниот економски амбиент на државата и фактор од првостепено значење за привлекување (во случајот за одбивање) на странските инвестиции. Владата само се занимава со популистички мерки од типот на одложување на примената на одредби од Законот за извршување. Она што треба да се предвиди во НПАА се 1) мерки за преиспитување на пропорционалноста на разнo-разните давачки, бидејќи посебно сиромашните граѓани не можат да ги платат, и 2) мерки за подобрување на општата ликвидност во државата, за која таа во голема мера придонесува како најголем налогодавач, а најголем неплаќач на обврските. - Криминалот и корупцијата, како главни кочничари за подобрување на бизнис климата не се разгледани воопшто. - Регулаторните и надзорните тела, кои влијаат врз дефинирањето и почитувањето на правилата на игра на пазарот се под постојан (директен или суптилен) притисок на власта, преку вметнување на партиски нестручни послушници, намалување на буџетите итн. - Недостатоците во даночната и фискалната политика, постојано критикувани од ЕК, не се ни споменуваат.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>Финансиски сектор.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нивото на финансиска интермедијација е ниско, а небанкарскиот финансиски сектор и натаму е мал. - Високиот праг за пристап до кредити за компаниите, особено за МСП, го ограничува потенцијалот за раст на приватниот сектор. Зголемена е изложеноста на банкарскиот сектор на нефункционални заеми. 	<p>Финансиски сектор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Формирање Комитет за координација на супервизорските тела на финансискиот сектор. - Компаративна анализа на домашната регулатива и на најдобрите практики со оние на ДЧ на ЕУ за супервизија на лизинг-компаниите. - Јакнење на постојната регулатива за приватните фондови. - Континуиран процес на хармонизација со IOSCO Strategic Direction 2010–2015. - Воспоставување процедури за спроведување теренска и вонтеренска супервизија и план за имплементирање на ризично базирана супервизија. - Воспоставување супервизорски правила, стандарди и принципи усогласени со правилата на Меѓународната асоцијација на осигурителни супервизори (IAIS), банкарски систем, осигурување, пазар на капитал. 	<ul style="list-style-type: none"> - И тука НПАА се занимава со набројување на проекти, кои се претежно иницијативи од странски донатори, кои се и финансирани од нив. Она што треба да се направи е да се понудат мерки за зголемување на конкуренцијата во банкарскиот сектор и развој на финансискиот пазар, диверзификација на финансиските производи и, конечно, мерки за подобрување на пристапот до финансии за претпријатијата, а посебно за МСП.

Извештај за напредокот 2010

3.2. Капацитетите за управување со конкурентскиот притисок и пазарните сили во рамките на Унијата Човечки и физички капацитет

- Потребни се напори за подобрување на квалитетот на образованието. Општото ниво на образование на работната сила е сè уште релативно ниско, особено е значаен јазот меѓу квалификациите на работната сила и барањата на претпријатијата. Сè уште постои значителен простор за подобрување на ефикасноста на јавните трошења за образование и за подигнување на квалитетот на образованието.
- Земјата располага со релативно мал капитал и неговиот квалитет е многу низок, како резултат на декадите на дезинвестирање.
- Како резултат на несигурноста поврзана со кризата и фискалните ограничувања, приватните домашни инвестиции драстично се намалија.
- Ниското ниво на правна сигурност имаше негативен ефект на инвестициите, кои во 2009 и 2010 останаа на ниско ниво. Во некои случаи, бавните правни процедури и фрагментацијата на одговорностите меѓу централната и локалната власт и тековниот спор за заштита на еден инвеститор и натаму претставуваат препрека за СДИ.
- Расходите за јакнење на економијата заснована на знаење и натаму се ниски. Капацитетот на администрацијата да го услужува бизнисот е попречен со честата реалокација на кадрите и со процедурите кои одземаат многу време.
- Расположливоста на државата со капитал останува релативно ниска, што е индикатор за ниската атрактивност на државата за СДИ. И натаму е потребна реконструкција и модернизација на инфраструктурата

НПАА 2011

3.2 Капацитетите за управување со конкурентскиот притисок и пазарните сили во рамките на Унијата Човечки и физички капацитет

- Ќе се донесат закони и со нив поврзаните подзаконски акти: Законот за меѓусебното признавање на професионалните квалификации, Законот за средното образование, Законот за стручното образование и обука и подзаконските акти во насока на имплементација на Законот за високото образование.
- Развој на мрежа на основни и средни училишта и отворање нови дисперзирани студии.
- Континуирано јакнење на капацитетите преку континуирана обука на вработените во институциите релевантни за секторот образование.
- Ќе се основа Совет за високото образование и Агенција за евалуација на високото образование.
- Ќе се усвои Национална програма за научно-истражувачка дејност на РМ.
- Ќе продолжи Проектот за превод на 500 стручни, научни книги и учебници и проектот за опрема за лаборатории.
- Проект за реконструкција и проект за изградба на основни и средни училишта и спортски сали во ОУ.
- Проект за изградба на типски училишни објекти за основното образование.
- Во 2009–2011 од Програмата за јавни инвестиции, за развој на стопанската инфраструктура 792 милиони евра и 689 милиони евра. за нестопанска инфраструктура
- Инвестиции во енергетиката, изградба и реконструкција на патишта, железнички пруги од коридорот X. (Инвестиции во енергетиката, авиосообраќајот, патиштата, железниците.)

Коментар

- НПАА наведува измени на низа закони во делот на образованието без притоа да понуди јасна визија како сите овие измени ќе доведат до решавање на суштинските проблеми во образованието: подобрување на ефикасноста на јавните трошења за образование и на подигање на квалитетот на образованието, зголемување на општото ниво на образование и обука на работната сила и намалување на јазот меѓу квалификациите на работната сила и барањата на претпријатијата. Со други зборови, НПАА не нуди мерки за ублажување на овие клучни недостатоци на образовниот систем, туку ја опишува владината преродбеничка политика во образование, која воопшто не води сметка за европските приоритети, туку напротив уште повеќе го зголемува хаосот во образованието. Такви проекти се: 1. превод на 500 книги (доказано катастрофален проект и за образованието и за издаваштвото); 2. уште дисперзирани студии (иако досегашните одвај функционираат и се неодржливи на среден рок и е прашање дали ќе излезе првата генерација студенти на овие факултети).
- Програмата за јавни инвестиции во стопанската и нестопанската инфраструктура целосно потфрли, бидејќи не се започна ниту една клучна инвестиција во транспортот, енергетиката, железничкиот сообраќај.
- Владата не само што не разбира што значи стратемиска инфраструктурна инвестиција (музеи, скулптури и сл.), туку сè повеќе ја губи и поддршката од странските донатори, бидејќи нема никаков капацитет, ниту пак волја да „истурка“ некој позначаен проект. Пример се неуспешните тендери за енергетски објекти, чијашто цена - се чини - ја надмина вредноста на самите инвестиции, потоа проектите од ИПА III Компонента (види поглавје 21 за повеќе)
- Многу е веројатно дека планираниот голем прилив на СДИ, како еден од изворите за финансирање на скапи капитални проекти во економијата, нема да се случи, што пак значи дека инфраструктурата уште долго време ќе има потреба од „реконструкција и модернизација“.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>МСП и учесивошо на малише иреширијашија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Неформалниот сектор е поттикнат од слабостите во даночната и во фискалната политика, од слабостите во спроведувањето на правото и борбата против корупцијата и организираниот криминал. На пазарите на гас и електрична енергија и натаму доминира еден добавувач, што ја поткопува конкуренцијата. Нема значителни структурни промени во секторите на транспорт и телекомуникации. 	<p>МСП и учесивошо на малише иреширијашија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Имплементација на мерки и активности за подобрување на претприемаштвото и конкурентноста на МСП, предвидени со Национална стратегија за развој на МСП и активности во согласност со Стратегијата за развој на занаетството. - Реализација на годишната програма за МСП - Натамошна реализација на проектот „Градење на капацитетите за создавање економија базирана на знаење“ - На среден рок (2011–2013) активностите ќе бидат генерално насочени кон зајакнување на институционалната инфраструктура за поддршка на МСП, подобрување на деловното опкружување и подобрување на конкурентноста и иновативноста. - Конкретните мерки ќе бидат дефинирани во новата тригодишна програма базирана на принципите на Актот за малите бизниси. 	<ul style="list-style-type: none"> - Како Владата ја спроведува својата индустриска стратегија најдобро покажува стопираниот проект за топ-менаџмент, а згора на тоа Владата не ги платила ниту обврските кај странските испорачатели на услуги. - НПАА и тука има историски и едукативен карактер, па не потсетува на тоа што е направено во минатото (без да навлегува барем малку критички во ефектите) и не подучува колку се важни МСП за развојот на една економија. - НПАА е преполна со листи на секакви стратегиски документи, програми и планови, но никаде не наведува анализи и евалуации на спроведување на истите. Пример за ова се гранковите стратегии за развој (туризам, челик, текстил итн.). Веројатно Владата не мисли дека тие можат да се спроведат без пари, сами од себе?!

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>Државното влијание врз конкуренцијата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нивото на систематска државна интервенција е сè уште многу ниско. Цената на енергијата сè уште не ги покрива вкупните трошоци, што ја искривува ценовната структура и води до значајни загуби за снабдувачите на енергија во државна сопственост. - Капацитетот на КЗК за обезбедување еднакви правила на игра за сите учесници на пазарот е ограничен 	<p>Државното влијание врз конкуренцијата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кон средината на 2011 е предвиден твининг-проект од ИПА 2009 за зајакнување на административниот капацитет на Комисијата за заштита на конкуренцијата (КЗК) во контрола на државната помош во траење од 12 до 18 месеци - До крајот на 2012 ќе се донесе методологијата за определување на нивото на компензација на претпријатијата на кои им е доверено вршење услуги од општ економски интерес. - Промоција на странски директни инвестиции преку Агенцијата со итно зајакнување на капацитетите, усвојување на Програмата за привлекување инвестиции, основање на нови ТИРЗ (вкупно 11) - Во 2011 ќе се организира тркалезна маса со експерти од областа на кластерингот, за да се дефинираат критериумите за евалуација на степенот на развој на кластерските здруженија. - Во 2012 и 2013 ќе продолжи поддршката на кластерските здруженија во согласност со нивниот степен на развој, преку јавно-приватен дијалог - Во тек е изработка на Стратегија за извоз - За да се спроведе стратегијата „неминовно е итно да се обезбеди стручно и кадровско зајакнување со нови вработувања, како и континуирана обука за новите и постојаните вработени. 	<ul style="list-style-type: none"> - Според НПАА 2011, кај доделувањето на државната помош цветаат рози и ЕК нема право кога го критикува подрачјето. Умешно се избегнуваат критиките за искривувањата што ги предизвикува државната помош на пазарот на електричната енергија и гас. Затоа, пак, со ИПА 2009 се предвидува јакнење на капацитетите на КЗК токму за државната помош. Оттаму, или Владата лаже дека сè е во ред во оваа област (а тоа пак ќе значи дека Владата не знае да ги планира проектите од ИПА) или ЕК лаже дека има проблеми (а тоа пак го отвора прашањето зошто Владата програмирала таков проект). - Слично е и кај привлекувањето СДИ, промоцијата на извозот и „новата“ агенција за промоција на извозот. Најпрво се трошат пари за инвестиции без да се знае притоа која е стратегиската рамка, потоа се прават програми, стратегии, па се фали успехот на ова поле, за на крај да се утврди дека е итно потребно градење на капацитети на Агенцијата, која отсега покрај за СДИ ќе се грижи и за промоција на македонскиот извоз. Никој не ја пресметува сумата пари што се фрли во ветар, додека Владата да признае дека нешто не штима во начинот на кој се спроведува нејзината политика за привлекување СДИ. Најдобар доказ за дебаклот е нивото на СДИ.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>Економската интеграција со ЕУ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Извозната структура и натаму е концентрирана на ограничен број производи кои се ценовно чувствителни. 	<p>Економската интеграција со ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подобрување на трговската интеграција со ЕУ со либерализација на надворешната трговија преку имплементација на трговски договори 	<ul style="list-style-type: none"> - Суштински недостаток на НПАА 2011 е што не предвидува мерки за олеснување на пристапот на македонските фирми до отворените пазари, финансиска и друга поддршка за извозните фирми, намалување на трошоците и бирократијата и административен товар итн. - НПАА повторно зборува за предностите на либерализацијата, без да предвиди мерки за извозниците од РМ, што во крајна линија ќе се одрази на растот на економијата, вработеноста и на сеопштиот животен стандард.

ПОГЛАВЈЕ 1. СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА СТОКИ

Пристапно партнерство - Донесување и спроведување на хоризонтална законска рамка за заокружување на неопходната инфраструктура и за раздвојување на надлежностите на различните функции (регулација, стандардизација, акредитација, метрологија, проценка на усогласеноста и инспекциски надзор) заради постигнување на процедурите за проценка на усогласеноста; изготвување стратегија за спроведување на европското законодавство за релевантните хоризонтални организации (стандардизација, акредитација, метрологија и инспекциски надзор) со крајни датуми и јасни надлежности за воведување и спроведување закондавни мерки и за јакнење на административниот капацитет во различните сектори; изготвување Акциски план за сообразност со членовите 28–30 од ДЕЗ со точки определени за внатрешно скенирање на домашното законодавство и на административните практики заради воведување клаузули за заемно признавање и за неопходните амандмани; забрзано донесување на европските стандарди и забрзани напори да се стане полноправен член на Европските организации за стандардизација.

Среднорочни приоритети - Развој на структурата за инспекциски надзор, во согласност со европското законодавство

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
1. Ойштии принципии	1. Ойштии принципии <ul style="list-style-type: none"> - Финализиција на преговорите за АСАА договорот - Апликација до ЕК за примена на RAPEX од Државниот пазарен инспекторат (ДПИ) - Јакнење на административните капацитети во МЕ и надлежните институции - Целосно усогласување со членовите 34–36 од ДЕУ - Имплементација на стратегијата за спроведување на <i>acquis</i> за соодветните хоризонтални организации 	<ul style="list-style-type: none"> - Апликацијата за примена на RAPEX од ДПИ е планирана како активност уште во НПАА 2009, а во НПАА 2010 се планираше и почеток на примената на системот. Ова е потврда за општиот заклучок на ЕК дека активностите бавно се спроведуваат. Истото важи и за АКА договорот, чиешто потпишување се „забрзува“ уште со НПАА 2009.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Хоризонтални мерки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Допрва треба да се имплементира сеопфатна стратегија со динамика за спроведување на <i>acquis</i> за релевантните хоризонтални институции. - Законот за безбедност на производите треба да се ревидира и да се усогласи целосно со хоризонталните <i>acquis</i> за хармонизирани производи. <p>2.1. Стандардизација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Институтот за стандардизација работи на исполнување на условите за полноправно членство во европските организации за стандардизација (CEN и CENELEC) <p>2.2. Тела за оценување на сообразноста</p> <p>2.3. Акредитација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Институтот за акредитација има 15 постојано вработени <p>2.4. Биро за метрологија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште нема акредитирани лаборатории, тие сè уште немаат доволно опрема и обучен персонал за правилно функционирање - Бројот на вработени на БоМ е мален за тројца <p>2.5. Инспекциски надзор на пазарот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пазарната инспекција е сè уште многу слаба - Потребни се дополнителни мерки за натамошно усогласување на <i>acquis</i> - Многуге надлежности, ограниченото финансирање и недоволно обучениот персонал ги спречуваат Пазарниот инспекторат и Државниот технички инспекторат да спроведуваат сеопфатна проверка на техничката сообразност на производите 	<p>2. Хоризонтални мерки</p> <p>2.1. Стандардизација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Исполнување на условите за членство во CEN и CENELEC - Отпочнување постапка на нотификација на чисто национални македонски стандарди - Ставање во употреба на новиот ДМС - Аплицирање за членство во ЕУ телата за стандардизација - Зајакнување на кадровките капацитети на ИСРМ - Забрзување на преводот на стандардите на македонски јазик - Реализација на разни обуки - Одржување и набавка на нова ИТ опрема - Промотивни кампањи, тематски работилници, публикации, плакати, летоци итн. за вклучување на бизнисот во процесот - Издавање Огласник за усвоени македонски стандарди - Спроведување на Стратегијата за воведување законодавни мерки и јакнење на капацитетите на институциите - Создавање приходи преку обуки и сертификација <p>2.2. Акредитација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Иницијална оценка за потпишување на Договорот за признавање на резултатите (EA-MLA) до крајот на 2011 - Акредитација на тела за оценување на сообразноста. - Обуки за оценувачи, водечки оценувачи, потенцијални клиенти и нови шеми за акредитација. - Зајакната соработка со министерствата, заради јасно дефинирање на задачите во однос на постапките за оценување на сообразноста. - Зајакнување на техничката инфраструктура на ИАРМ преку обуки на техничките и секторските комитети. 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 тврди (стр.58) дека правната рамка е заокружена, но Извештајот 2010 не вели така, како и претходните НПАА (2010). <p>2.1. Стандардизација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Исполнувањето на деветте услови за членство во европските тела за стандардизација се одвива многу бавно, а редовно се предвидува како активност во НПАА. Дека од темпото на активностите не е задоволна и самата Влада, покажуваат и предвидените активности на „забрзување“ на исполнувањето на една или на друга задача. <p>2.2. Акредитација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недоволно се третира недостатокот на човечки ресурси во ИАРМ, а проблем е административниот капацитет, а секоја НПАА предвидува „зајакнување на соработката со министерствата заради јасно дефинирање на задачите во однос на постапките за оценување на сообразноста“. - Некои од планираните активности (пр. „реализација на ИПА проектот“) не се посебни активности, туку се составен дел од редовните работни обврски. <p>2.3. Метрологија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недостатоците констатирани во последните 3 извештаи на ЕК во однос на недостатокот на лабораториска опрема, на акредитирани лаборатории и на обучен персонал, ќе се провлекуваат и натаму, бидејќи динамиката на реализација на предвидените активности е премногу бавна. Згора на тоа, ИПА проектот за поддршка на имплементацијата на законодавството и за јакнење на капацитетите ќе почне дури во 2011 год. - Реализацијата на ИПА 2008 проектот и имплементацијата на систем за квалитет (ИПА и ГТЗ) не се приоритети туку дел од редовната работа.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
	<ul style="list-style-type: none"> - Набавка на Data Management Software (ИПА проект) - Зајакната соработка со телата за акредитација од регионот - Промотивни кампањи, работилници и публикации - Ефикасна примена на системот за акредитација (2012), зголемување на бројот на акредитирани тела - Зајакнување на кадровскиот потенцијал на ИАРМ, - Натомошно спроведување на Националната стратегија <p>2.3. Метрологија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измена на Правилникот за неавтоматски ваги - Усогласување на подзаконските акти со меѓународните нормативни документи - Нови вработувања - Целосна набавка на метролошка опрема (БЕРИС проект), - Набавка на метролошка опрема за лаборатории за калибрација и лаборатории за верификација на механички и електрични мерила - Подготовка за акредитација на лаборатории - Активно учество во работата на техничките комитети на EURAMET, работните групи на WELMEC и IAAO - Калибрација на еталони и специјализирани обуки на стручниот кадар од БМ - Организирање семинари и работилници со цел да се зајакне метролошката инфраструктура - Случување билатерални договори за соработка со метролошките институции на Србија, Хрватска и Црна Гора - Активно учество во EURAMET и WELMEC - Акредитација на лаборатории (ISO 17025) - Учество на проекти на меѓулабораториски споредби - Прогласување национални еталони на мерните единици - Упис на мерните можности на лабораториите во ВІРМ - Воведување ISO 17020 во секторот за верификација <p>2.4. Оценување на сообразноста</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нови овластувања на телата за оценување на сообразноста по претходно поднесено барање од страна на заинтересирани лица - Обуки на заинтересирани правни лица за постапките за акредитација за инспекциски, сертификациони тела и лаборатории. - Зголемен број македонски тела на пазарот <p>2.5. Надзор на пазарот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измени на Законот за безбедност на производите - Изработка на квартален извештај на Координативното тело за надзор на пазарот за 2010 (март 2011). - Годишен извештај за работата на Координативното тело за надзор на пазарот за 2010 - Примена на RAPEX системот на ДПИ 	<p>2.4. Оценка на сообразноста</p> <ul style="list-style-type: none"> - Освен обуки за „заинтересираните правни лица“ не се предвидуваат други активности за зголемување на бројот на телата кои ќе бидат акредитирани за оценување на сообразноста, иако тоа се провлекува постојано како критика во извештаите на ЕК. <p>2.5. Надзор на пазарот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не се предвидени никакви активности за јакнење на капацитетите на Државниот пазарен инспекторат и Државниот технички инспекторат, иако се постојано критикувани од ЕК. - Дека административниот капацитет на Координативното тело за соработка останува незадоволителен потврдува и единствениот приоритет кој си го зацртал за 2011 година, а кој гласи: да се подготви годишен извештај за работа.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Законодавството за производите од „старии приод“</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се потврди усогласеноста на донесените правилници со <i>acquis</i> 	<p>3. Законодавство за производи од „старии приод“</p> <ul style="list-style-type: none"> - Секторот за контрола на лековите и козметичките производи во Институтот за јавно здравје ќе ја следи исправноста на утврдената група препарати за нега на доенчиња и мали деца. - Примена на подзаконски акти за контрола на концентрацијата на флуор и вештачки засладувачи во пастите за заби - Следење на содржината на конзерванси, бои и УВ-филтри во козметичките производи - Формирање организациониона единица за безбедност на козметичките производи во Министерство за здравство - Работилница со претставниците на индустријата за имплементација на законодавството - Одржување на Школа за козметика на Фармацевтскиот факултет во Центарот за медицинска едукација - Анализа на Законот за безбедноста на козметичките производи за негова усогласеност со новата ЕУ регулатива - Формирање единица во МЗ за следење на примената на законодавството и техничкиот прогрес кај козметиката. - Обука на вработените во Бирото за лекови во согласност со договорот меѓу ЕК и Европска агенција за лекови (ЕМА) - Донесување Правилник за варијации на одобрението за ставање на лекот во промет - Среднорочните и краткорочните приоритети се исти - Ќе се донесат правилници за методите за испитување на хемикалиите, насоките за испитување на безбедносниот лист и за начинот на кој ќе се врши проценката на безбедноста на хемикалијата и содржината на извештајот - Ќе продолжи јакнењето на институционалните капацитети во подрачјето на хемикалиите со нови вработувања и обуки - Ажурирање на Листите за класифицирани супстанции и за активни супстанции во биоцидниот производ - Објавување на Листите за високоризични супстанции и за забрани и ограничување на употребата - Донесување на повеќе правилници, листи и упатства што произлегуваат од Законот за хемикалиите - Ќе се овластат нови правни лица за вршење идентификација на техничката состојба на возилата 	<ul style="list-style-type: none"> - И овде се мешаат активностите со приоритетите и редовните работни обврски на засегнатите институции и тела. Нема план за забрзано усогласување во овој дел од поглавјето за слободно движење на стоки.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>4. Законодавство за производи од „новиот и глобален пазар“</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се потврди усогласеноста на донесените правилници со <i>acquis</i> 	<p>4. Законодавство за производи од „новиот и глобален пазар“</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усвојување на нови подзаконски акти (Уредба за заедничка рамка за означување на производите и нотификација на телата за оценување на сообразноста во ЕК и измена на Уредбата за постапката за известување на ЕК за донесувањето на технички и нехармонизирани прописи, технички спецификации и стандарди, заради усогласување на членовите кои се однесуваат на ИСПМ за потребите за нивно аплицирање за полноправно членство во CEN/CENELEC, Правилник за техничките правила за утврдување на способноста на чамец и баждарење и Правилник за радиоопрема и телекомуникациска терминална опрема. - Зајакнување на МЕ (за внатрешен пазар) со нови вработени. - Воведување клаузула за заемно признавање на резултатите 	<p>Без коментар</p>
<p>5. Процедурални мерки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се потврди усогласеноста на донесиот Закон и правилниците со <i>acquis</i> - Подготовките бавно напредуваат 	<p>5. Процедурални мерки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Отпочнување на активностите за склучување на АСАА Договорот, а Институтот за стандардизација со полноправно членство во CEN/CENELEC. - Пристапување во работата на Комитетот за нотификација на техничките прописи во ЕК. - Донесување 4 правилници што произлегуваат од Законот за испитување и жигосување на огненото оружје и муницијата - Измени на Правилникот за видовите оружје кои можат да се набават врз основа на одобрение - Унапредување на EXIM-системот и негово пренесување во Државниот инспекторат за земјоделство - Натamoшни активности за акредитација на царинската лабораторија. 	<p>Без коментар</p>

ПОГЛАВЈЕ 2. СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА РАБОТНИЦИ

Пристапно партнерство

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Пристај на пазарот на трудот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се измени Законот за јавните службеници заради пристап до пазарот на трудот - Подготовките се во рана фаза 	<p>1. Пристај на пазарот на трудот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Услогласување на Законот за странци со европското законодавство - Меѓусебно електронско поврзување на институциите кои се вклучени во процесот на издавање работни дозволи - Измени на Законот за волонтерство - Утврдување индикативна временска рамка за овозможување пристап на државјаните на ЕУ до слободните работни места во јавниот сектор (примена по влезот на РМ во ЕУ) 	<ul style="list-style-type: none"> - Електронското поврзување на надлежните институции доцни и е планирано уште со НПАА 2009. Со НПАА 2011 се предвидува интегрираната база на податоци за странци да биде оперативна од првата половина на 2011. - Нејасно е зошто се занимаваме со закони кои планираме да ги применуваме по членството во ЕУ. - Не се планира измена на Законот за јавните службеници за да се отстрани дискриминаторската одредба и да се одговори на забелешката на ЕК во Извештајот 2010.
<p>2. Евројска мрежа на служби за вработување</p>	<p>2. Евројска мрежа на служби за вработување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Натамошна имплементација на АП за учество во ЕУРЕС и изготвување квартални извештаи и годишен извештај - Спроведување на ИПА проект во 2012 - Отворање на два нови миграциски центри во Тетово и во Струмица 	<ul style="list-style-type: none"> - Акцискиот план за мерки и активности за подготовка за учество во ЕУРЕС е донесен со големо задоцнување. Останува да се види како ќе тече неговата реализација. ИПА проектот е од 2010 и е малку веројатно дека ќе почне да се спроведува во 2012, а камоли да даде резултати.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Координација на системите за социјална заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недоволен капацитет за координација на шемите за социјална заштита 	<p>3. Координација на системите за социјална заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> - Иницирање постапка за склучување на договори со Албанија и Црна Гора - Потпишување договор за социјално осигурување со Италија - Донесување Закон за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капитално финансирано пензиско осигурување - Обуки за јакнење на административните капацитети во делот на координацијата на социјалната сигурност, - Иницирање постапка за склучување договори со Норвешка, Северна Ирска, Англија Шведска, Франција и Словачка 	<ul style="list-style-type: none"> - Бавно се одвиваат активностите за јакнење на капацитетите на надлежните институции, а најдобар показател за тоа дека не може да се очекува подобрување е дека истите активности од 2011 се повторуваат од НПАА 2009 и НПАА 2010.

ПОГЛАВЈЕ 3. ПРАВО НА ОСНОВАЊЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА И СЛОБОДА НА ДАВАЊЕ УСЛУГИ

Пристапно партнерство - Отстранување на другите пречки за основање и обезбедување прекугранични услуги за физички и правни лица од ЕУ; дефинирање во законодавството на разликата меѓу обезбедувањето услуги преку постојана деловна единица и на времена основа.

Среднорочни приоритети - Усогласување со *acquis* на заемното признавање на професионалните квалификации за обука и развој на потребните административни структури; усогласување со *acquis* за поштенските услуги, вклучувајќи го и воспоставувањето независен национален регулатор

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Право на основање</p> <ul style="list-style-type: none"> - Одлуките во некои сектори доцнат или се спротивни. - Режимот за издавање дозволи во изменетиот Закон за градба не е хармонизиран 	<p>1. Право на основање</p> <ul style="list-style-type: none"> - Елиминирање на идентификуваните слабости преку законодавни активности од Директивата за услуги - Воспоставување единствена точка за контакт (<i>single point of contact</i>) - Студиска посета на држава што ја имплементирала Директива за услуги преку TAIEХ 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 воопшто не се занимава со констатираниот недостиг на транспарентност, објективност и навременост - Се доцни со воспоставувањето на единствената точка за контакт, која за првпат е наведена во НПАА 2009. Ако се суди според квалитетот и опфатот на <i>uslugi.com.mk</i>, која е еден вид вежба за единствената точка, уште сега се знае како ќе се спроведе оваа активност. - Не се препорачува користењето на TAIEХ за студиските посети.
<p>2. Слобода за обезбедување прекугранични услуги</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недоволно се работело на дистинкцијата во третманот на странските оператори кои обезбедуваат прекугранични услуги и оние кои обезбедуваат услуги преку постојана деловна единица во земјата - Националноста е сè уште услов во неколку сектори - Административниот капацитет на различните тела е недоволен 	<p>2. Слобода за обезбедување прекугранични услуги</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измените на Законот за Катастарот се во собраниска процедура - Реализација на Акцискиот план за усогласување со Директивата за услуги - Подготовка на Законот за услуги - Натамошни активности за усогласување на законодавството со она на ЕУ 	<ul style="list-style-type: none"> - Законот за Катастарот ќе се менува по 4 години, иако обврската за ист третман на странските оператори кои обезбедуваат прекугранични услуги и оние кои обезбедуваат услуги преку постојани седишта во земјата е приоритет уште од Пристапното партнерство - Нема никакви активности за координација меѓу различните тела, како и за јакнење на капацитетите, иако тие се провлекуваат како еден од суштинските проблеми и главна кочница и во ова поглавје

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Поштенски услуги</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се законски измени за да се доведе националната поштенска легислатива во согласност со третата поштенска директива - Треба да се разјаснат статусот и оперативните аранжмани за реструктурирање на провајдерот на универзалните поштенски услуги 	<p>3. Поштенски услуги</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ревидирање на постојните и донесување нови подзаконски акти што произлегуваат од Законот за поштенските услуги (одлуки, правилници и упатства стр. 71), - Агенцијата за пошти ќе направи ревизија на постојните дозволи и одобренија на давателите на поштенските услуги и издавање општи овластувања, анализа на пазарот на поштенските услуги за 2010, ќе изготви статистички извештај за поштенските активности во РМ и евалуација за квалитетот на обезбедување на универзалната услуга. - Обука за вработените во Одделението за поштенски сообраќај - Учество во проектни тимови организирани од CERP – Европски комитет за поштенска регулација - Изработка на Стратегија за развој на поштенските услуги - Континуирано следење на правната рамка 	<ul style="list-style-type: none"> - Во декември 2010 е донесен новиот Закон за поштенските услуги. Се очекува тој да се усогласи со законодавството. Останува да се потврди усогласеноста со Третата поштенска директива и статусот и реструктурирањето на давателот на универзалната поштенска услуга. - Нема јасен патоказ за реструктурирањето на давателот на универзалната поштенска услуга и за подобрување на квалитетот на неговите услуги. Голем дел од подзаконските акти се веќе претходно утврдени со НПАА 2009 и со НПАА 2010, како и учеството во проектните тимови организирани од CERP.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>4. Заемно признавање на стручните квалификации</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законодавството сè уште не прави разлика меѓу академските и професионалните квалификации - Административниот капацитет на информатичкиот центар за признавање на странските академски дипломи во рамките на МОН е сè уште недоволен. - Допрва треба да се усогласува со директивата за адвокати - Усогласувањето со директивата за признавање на професионалните квалификации започна, но усогласеноста треба да се потврди 	<p>4. Заемно признавање на стручните квалификации</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измена на Правилникот за систематизација и организација на работните места на МОН, во насока на формирање соодветни капацитети за реализирање на активностите предвидени во согласност со Законот за признавање на професионалните квалификации - Номинирање на лице кое ќе биде национален координатор за признавање на професионалните квалификации - Обука за државните и на јавните службеници за начинот на примена на Законот за признавање на професионалните квалификации - Формирање на меѓуресурска координативна група за признавање на професионалните квалификации 	<ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето со Директивата за признавање на професионалните квалификации е многу бавно, а јакнењето на административните капацитети се предвидува дури на среден рок. - Не се предвидуваат законски измени за диференција на професионалните од академските квалификации, нити пак соодветни процедури за признавање. - Дури на среден рок се планира воспоставување на соодветно тело за признавање на професионалните квалификации. Тоа покажува дека овој проблем ќе остане нерешен уште подолг временски период. - Не се споменува Директивата за адвокати. - Очигледни се проблемите со административните капацитети, односно со политичката волја.

ПОГЛАВЈЕ 4. СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА КАПИТАЛОТ

Пристапно партнерство - Натомшно зајакнување на рамката против перење пари, преку подигање на свеста на институциите што известуваат и создавање веродостојна евиденција од примената на релевантните институции; зајакнување на капацитетот и споделување истражни информации меѓу институциите; натамошен напредок во отстранувањето на пречките за движење на капиталот

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Движење на капиталот и плаќање</p> <ul style="list-style-type: none"> - Има ограничување за граѓаните на ЕУ да купуваат земјоделско земјиште. - Има ограничувања за државјаните во однос на портфолиото на инвестиции во странство - Сè уште има ограничувања на износите што можат да ги префрлат нерезидентите преку нивните денарски и девизни сметки. - Рестрикцијата на пренесувањето готовина преку граница не е сосема во согласност со европското законодавство - Државјаните сè уште не смеат да купуваат имот во странство, да отвораат сметки во странските банки или да купуваат удели во недомашните компании 	<p>1. Движење на капиталот и плаќање</p> <ul style="list-style-type: none"> - Влегување во втората фаза од САА и целосна либерализација на работењето со хартии од вредност и вложување во недвижности на резиденти во странство според Законот за девизно работење. - НБРМ ќе ги усогласува подзаконските акти во нејзина надлежност, со цел да се либерализираат капиталот и плаќањата - Либерализација на депозитните работи од страна на резидентите во странство 	<ul style="list-style-type: none"> - Не се ни споменува либерализацијата на движењето на капиталот за странските резиденти. Сè уште остануваат во сила ограничувањата за купување земјоделско земјиште, ограничувањата на износите што можат да ги префрлат нерезидентите преку нивните денарски и девизни сметки, ограничувањата на готовината што може да се пренесува преку граница итн. - Не се предвидени понатамошни усогласувања со европското законодавство

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Плаќен промет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Уسوените амандмани на Законот за платен промет дозволуваат одредена конкуренција, меѓутоа тој сè уште не е усогласен со Директивата 2007/64/ЕС - Таксите за прекуграничните платежни трансакции по електронски пат и натаму се диспропорционални со домашните платежни трансакции по електронски пат 	<p>2. Плаќен промет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Следење на функционирањето на платниот промет и реализација на Стратегијата за развој на платниот систем во РМ до 2011. - Формирање работна група во НБРМ за успешна имплементација на Директивата 2007/64/ЕС. - Организација на Четвртата конференција за платни системи и системи за порамнување на хартии од вредност за Директивата 2007/64/ЕС и платната инфраструктура на европско ниво. - Почеток на ИПА 2009 проектот „Преглед на правните и организациските потреби, како и потребата од ресурси за НБРМ” - Почеток на ИПА 2010 проектот за имплементација на директивните што треба да се преземат во домашното законодавство. 	<ul style="list-style-type: none"> - Уште во Извештајот 2009 се констатира дека и Законот за платниот промет не е усогласен со Директивата 2007/64/ЕС, а анализа на истата е спроведена во текот на 2010. Со ИПА 2010 (која ќе се имплементира најрано во 2012) се предвидува техничка помош за имплементација на Директивата?! Прашањето што се поставува по кој знае кој пат е како се програмираат средствата од ИПА и има ли кормилар на бродот што го води процесот? Предвидените активности со НПАА се прават без јасна претстава за тоа што се сака да се постигне. Затоа и наредниот Извештај на ЕК ќе констатира недоволен, делумен или мал напредок во остварувањето на приоритетот од Пристапното партнерство кој се однесува на отстранувањето на пречките за слободно движење на капиталот. Поважно од ова е прашањето кој има интерес од ограничувањата во движењето на капиталот?

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Борба против перењето пари</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бројот на извештаите за сомнителни трансакции опадна за 20% - Не е задоволителен судскиот прогон и извршувањето на судските одлуки во однос на перењето пари - Бројот на вработени во Агенцијата против перење пари е намален 	<p>3. Борба против перењето пари</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесувањето на подзаконските акти што произлегуваат од измените на Законот за спречување на перењето пари (6 правилници и една листа на држави кои недоволно ги применуваат мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам (стр. 75), - Натомшно спроведување на стратегијата и АП против перењето пари и финансирањето тероризам - Континуирана надградба на системот за електронска достава на податоци за готовински трансакции над 15.000 евра и за автоматска обработка на податоците на Управата - Усогласување на законската регулатива - Институционална надградба на техничките капацитети на Управата - Ефикасен систем за меѓуинституционална соработка - Зајакнување на меѓународната соработка - Подигање на јавната свест и изготвување акт за проценка на ризикот од перење пари и финансирање на тероризам. 	<ul style="list-style-type: none"> - Иако се донесени измените на Законот за спречување на перењето пари, не е јасно дали тие се усогласени со третата Директива за спречување на перење пари. - Другите забелешки од извештаите на ЕК, главно околу административниот капацитет, не се доволно третирали во НПАА 2011. - Покрај „континуираните обуки и едукација на лицата во Управата и другите државни органи“ не се предвидуваат конкретни активности со кои ќе се решат претходните проблеми. - Во однос на подигањето на јавната свест исто така не се предвидени конкретни активности. - Токму овие основни забелешки ја чинат содржината на првиот, основен и главен приоритет што треба да се исполни

ПОГЛАВЈЕ 5. ЈАВНИ НАБАВКИ

Пристапно партнерство - Зајакнување на комисиите за жалби, заради обезбедување ефективен систем правни лекови.

Среднорочни приоритети - Целосно функционални структури за јавни набавки, за да се гарантира дека јавните набавки се спроведуваат во целосна согласност со стандардите на ЕЗ. Развој на е-набавки.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Ойштии принципий</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законите за концесии и јавно-приватни партнерства не се во согласност со <i>acquis</i> - Нема статистички податоци за случаите на корупција при јавните набавки во судовите - Нивото на свест за конфликтот на интереси, етиката и борбата против корупцијата во јавните набавки е ниско - Одделението за концесии во Министерството за економија нема капацитет за реализација на големи проекти и неговата соработка со другите институции останува недоволна - Постапките за набавки треба да се поедностават, особено кај комуналните оператори 	<p>1. Ойштии принципий</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измени и дополнувања на Правилникот за електронски систем на јавни набавки со цел е-аукцијата, како краен критериум за доделување договор, да го користи критериумот „економски најповолна понуда“. - Ревизија на Програмата за обуки за јавни набавки - Твининг-проект за јакнење на системот на јавни набавки (ИПА 2008) - Дополнителни анализи за потребите од посебни обуки - Изработка на акциски план и негова реализација - Измени на Законот за јавно-приватни партнерства - Континуирано следење на законодавството - Имплементација на план за обука за вработените во БЈН и за студиски посети - Нови вработувања во Одделението за концесии и ЈПП 	<ul style="list-style-type: none"> - Законот за концесии и јавно-приватни партнерства се менува неколкупати, но никако да се усогласи со европското законодавство. На што се должи ова упорно неусогласување е прашање на кое мора итно да се одговори. Да се надеваме дека овојпат ќе се усогласи. - И покрај напредокот во јакнењето на системот на јавните набавки, како црна дамка останува работата на Јавното обвинителство во истражувањето на случаите на корупција и неправилностите во доделувањето на договорите за јавни набавки, како и немањето ниту една судска одлука за констатираните кршења на законите. Овие два клучни проблеми воопшто ги нема во НПАА.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Доделување јавни дојговори</p> <ul style="list-style-type: none"> - Трендот на поништување и пропаѓање тендери продолжува - Свеста на договорните органи во однос на критериумот „економски најисплатлива понуда“ е недоволна - Често, договорената работа била завршена пред тендерот воопшто да биде распишан - ДЗР откри сериозни неправилности во постапките за набавка, но ЈО ги смета за минорни пропусти 	<p>2. Доделување јавни дојговори</p> <ul style="list-style-type: none"> - Надградба на Прирачниците за ЕСЈН за договорните органи и економските оператори - Редовни обуки, во согласност со Правилникот за едукација за ЈН - Работилница со ДЗР за размена на искуствата во поглед на ревизијата на постапките за доделување дојговори за ЈН - Работилница со Државната комисија за жалби по јавните набавки и со Државната комисија за спречување на корупцијата - Утврдување на компетенции и вештини за службеници кои работат во областа на јавните набавки, со цел да се унифицираат работните задачи и квалификациите на овие службеници - Анализа на постојната платформа за е-набавки - Анализа на постојните стандардни тендерски документи - Надградба на стандардните тендерски документи, водичи, прирачници и изработка на алатки за е-набавки 	<ul style="list-style-type: none"> - Трендот на поништување или пропаѓање на големите тендери не само што не е запрен, туку продолжува со засилена фреквенција. - НПАА 2011 целосно го игнорира ова горливо прашање, што е израз на целосен недостаток на политичката волја на Владата, но и на зголемување на коруптивниот тренд.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Правни лекови</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постои проблем со извршувањето на одлуките на Државната комисија за жалби во однос на јавните набавки - Комисијата се соочува со проблемот на недостиг на финансии и кадар - Не е постигната усогласеност со ЕУ директивата за правни лекови 	<p>3. Правни лекови</p> <ul style="list-style-type: none"> - Обуки за ДО и ЕО, како и ДКЖЈН за правни лекови - ДКЖЈН ќе ги подобрува условите за работа, со работни простории опремени со компјутерска опрема и со развој на софтверски решенија. - Обуки за членовите и стручните советници на ДКЖЈН преку учество на семинари и студиски посети. - Нови вработувања во стручната служба на ДКЖЈН - Реализација на ИПА 2008 – проект за јакнење на капацитетите на ДКЖЈН - Натомшно подобрување на правната заштита - Натомшно јакнење на капацитетот на ДКЖЈН - Спроведување на ДМС систем за управување со документи - Изработка на Стратегија за комуникација со јавноста 	<ul style="list-style-type: none"> - Проблем се јавува и во однос на спроведувањето на одлуките на ДКЖЈН, што дополнително го слабеет системот на правни лекови и го девалвира целиот систем на јавни набавки. - Не помалку сериозен проблем е и континуираниот недостаток на свест за конфликт на интереси и борба против корупцијата, проблем што излегува надвор од подрачјето на јавните набавки и станува рак-рана на македонското општество. НПАА 2011 не предвидува никакви конкретни активности во таа насока.

ПОГЛАВЈЕ 6. ПРАВО НА ТРГОВСКИ ДРУШТВА

Пристапно партнерство – Развој на ефективни и независни системи за гаранција на квалитетот и за јавен надзор за овластените ревизори и ревизорски фирми; зајакнување на релевантните административни капацитети

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
1. Право на трговски друштва	1. Право на трговски друштва <ul style="list-style-type: none"> - Измени на Законот за трговските друштва - Донесување на Закон за европски економски интересни групи - Измени на Законот за едношалтерскиот систем - Пуштање во употреба на електронскиот систем за регистрација на трговските друштва - Измени на Законот за трговските друштва - Имплементација на Стратегијата за стандардизиран софтверски јазик за електронска размена на финансиски податоци (XBRL) 	<ul style="list-style-type: none"> - Во НПАА 2010 беа предвидени измени на Законот за да се преземат Директивата 31978L0660 за годишните сметки (што е делумно направено) и Директивата 31983L0349 за консолидираните сметки (што со НПАА 2011 е утврдено како среднорочен приоритет). Законот за трговските друштва е планиран да се менува двапати, а услогласувањето со Препораките 32005H0162 и 32004H0913 се одложува на среднорочен план, иако со НПАА 2010 беше планирано тоа да се направи во 2011.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Корпоративно сметководство и ревизија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште не постои јавен регистар за ревизори, нема дисциплинарна програма и не е воспоставен систем за контрола на квалитетот - Допрва треба да се воспостави јавен систем за надзор на овластените ревизори - Овластените ревизори со квалификации стекнати во странство сè уште не се признати - ИОР сè уште има само двајца вработени, а тоа не е доволно. 	<p>2. Корпоративно сметководство и ревизија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување Правилник за формата и содржината на годишната сметка - Измени на Правилникот за сметководствен план - Анализа во насока на регулирање на сметководствената професија во РМ - Објавување на МСФИ за малите и средните претпријатија - Објавување на МСФИ и на меѓународните стандарди за ревизија - Донесување на Статутот и другите акти за работењето на Советот за унапредување и надзор на ревизијата - Усогласување на актите на ИОР во согласност со одредбите од новиот Закон за ревизија - Донесување на новите подзаконски акти - Јакнење на капацитетите на надлежните институции и тела, преку дополнителни вработувања 	<ul style="list-style-type: none"> - Во НПАА 2010 беше предвидено Институтот на овластени ревизори (ИОР) да изготви и да донесе Правилник за начинот и постапката за добивање уверение за овластен ревизор за лицата кои поседуваат уверение за овластен ревизор од други држави, но тоа сè уште не е направено. Среднорочните приоритети се исти како во НПАА 2010 (стр.87). Нема ниту збор за обезбедување институционална поддршка за ИОР.

ПОГЛАВЈЕ 7. ПРАВО НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ

Пристапно партнерство - Изготвување на Национална стратегија/Акциски план за градење на капацитетите за спроведување на европското законодавство во секоја од областите опфатени во ова поглавје, со фокус на потребата од обезбедување специјализирана обука за органите што го спроведуваат законот, за судиите, обвинителите и царинските работници; правење кампањи за развивање на јавната свест, подобрување на соработката меѓу органите што го спроведуваат Законот и меѓу сите релевантни засегнати страни.

Среднорочни приоритети - Градење на капацитетите за спроведување/ примена на европското законодавство и воспоставување евиденција за добро водена истрага, прогон и судска разрешница во случаите за пиратство и фалсификување.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Авторски и сродни права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Одделението за авторски права при Министерството за култура располага со незадоволителен број вработени (4). - Лиценца од Министерството за култура е издадена само на едно здружение за управување со колективни права - ЗАМП 	<p>1. Авторски и сродни права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Именување нова Комисија за посредување во авторското право и сродните права, врз основа на новиот Закон за авторско право, и советодавно тело за авторско право и сродните права од истакнати независни надворешни експерти. - Изработка на методологија за прибирање статистички податоци за спроведување на заштитата на авторските права. - Учество на Министерството за култура во изработката на новиот Закон за радиодифузна дејност - Министерството за култура ќе ја спроведе постапката за усогласување на ЗАМП со новиот ЗАСП - Издавање дозволи на организации за колективно управување со авторските права - Изготвување маркетинг-програми за информирање на јавноста за авторското право и сродните права - Владата ќе донесе Одлука за висината на вкупниот надоместок за репродуцирање на авторското дело за приватно користење - Зајакнување на Секторот за авторски права со нови вработени - Натамошно јакнење на јавната свест 	<ul style="list-style-type: none"> - Веб-страницата copyright.gov.mk не функционира. Веб-страницата на Министерството за култура во делот определен за авторските права не се ажурира и не функционира во потполност. Иако новиот Закон за авторското право и другите сродни права е донесен на 23.8.2010 година, оваа информација не е поставена на веб-страницата на Министерството каде што сè уште стои Предлог-законот. Инаку, Законот беше предвиден со НПАА 2009, а се донесе дури во август 2010. - Допрва останува да го следиме развојот на настаните со издавањето дозволи на организациите за колективно управување со авторските права.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Права на индустриска сопственост</p>	<p>2. Права на индустриска сопственост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измени на Законот за индустриска сопственост заради хоризонтално усогласување со Законот за квалитет на земјоделските производи, со кој се утврдува заштитата на географските називи кои се однесуваат на земјоделските производи. - Измени на Законот за индустриска сопственост за Државниот пазарен инспекторат да може веднаш да одзема производи кои повредуваат заштитени права од индустриска сопственост и порамнување пред поведување прекршочна постапка. - Ратификација на Лондонски договор за примена на чл. 65 од ЕПК - Реализација на Акциониот план за соработка (2010–2012) меѓу Државниот завод за индустриска сопственост и Европската патентна организација. - Помош на МСП со надоместување на дел од трошоците за поднесување меѓународна пријава за патент, за развој на бренд и комерцијализација на патентирани иновации и за создавање и користење на сертификатни марки и географски називи. - Континуирано следење на европските директиви - Нови вработувања во Заводот за индустриска сопственост и обука - Активности за јакнење на свеста - Натомшно спроведување на АП од соработката со Европската патент организација и со Светската организација на интелектуална сопственост 	<ul style="list-style-type: none"> - Иако преку веб-страницата на Државниот завод за индустриска сопственост е обезбеден пристап до неговите бази, во голем број случаи податоците не се ажурирани. - Ратификацијата на Лондонскиот договор, како и измените на Законот за индустриска сопственост, беа предвидена и со НПАА 2009, па во НПАА 2010, а сега и со НПАА 2011.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Спроведување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поделбата на надлежностите меѓу телата за спроведување на законите е нејасна. - Свеста за ризиците по безбедноста и здравјето од фалсификувани фармацевтски производи е ниска - Сè уште нема успешно досие од спроведувањето на правата. - Допрва треба да се развие систем за размена на информации меѓу телата за спроведување на законот. - Методот за собирање статистички податоци за спроведувањето на интелектуалните права е слабо развиен. - Фалсификаторските канали ретко се следат и се прави многу малку за да се урне врвот на пирамидата. - Бројот на прекршочни, граѓански и кривични предмети е незадоволителен - Пиратеријата и фалсификувањето и натаму се широко распространети - Свеста за правата од интелектуална сопственост е сè уште незадоволителна. 	<p>3. Спроведување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Анализи за нова Стратегија за интелектуална сопственост - Натамошна обука на вработените во вклучените институции и на судиите и јавните обвинители - Заштита на правата на интелектуална сопственост од страна на Државниот пазарен инспекторат и нови вработувања - Подигање на потрошувачката свест за заштита на потрошувачките права при користење на пиратски и фалсификувани производи, преку организирање на медиумски кампањи во согласност со предлог-програмата за заштита на потрошувачите 2011–2012 година; - Академијата за обука на судиите и јавните обвинители ќе спроведе „Обука на обучувачите“ (напредно ниво), две конференции (национална и регионална), а ќе подготви и прирачник за спроведување на правата од интелектуална сопственост - Подготвителни активности за реализација на ИПА 2011–2013; - Ќе се донесе и ќе започне да се имплементира новата Стратегија за интелектуална сопственост; - По донесувањето на новите регулативи од страна на ЕК кои ќе ги заменат постојните регулативи 1383/2003 и 1891/2004, Царинската управа ќе изврши усогласување на Законот и за царинските мерки за заштита на правата од интелектуална сопственост и Правилникот за спроведување на Законот - Јакнење на капацитетите со нови вработувања и нова опрема - Ќе започне реализацијата на ИПА 2011–2013 за јакнење на капацитетите на институциите за ефикасно спроведување на правата од интелектуална сопственост. 	<ul style="list-style-type: none"> - Не е предвиден точниот рок во кој ќе се изработи веб-страницатана Државниот пазарен инспекторат и не е прецизирана нејзината содржина. - Во планираните активности не е предвидено учество на носителите на правата од интелектуална сопственост кои би можеле да ги пренесат своите искуства на другите засегнати страни. - Голем дел од активностите се преземени од НПАА 2009, бидејќи сè уште не се исполнети. - Нејасно е што значи „реализација на ИПА 2011–2013“ ако се има предвид дека во национална ИПА има само еден проект за ова поглавје, и тоа за 2011, а Оперативната програма за 2011 сè уште не е одобрена од ИПА комитетот.

ПОГЛАВЈЕ 8. ПОЛИТИКА НА КОНКУРЕНЦИЈА

Пристапно партнерство - Воспоставување веродостојна евиденција од примената во областа на антитруст и фокус на најсериозните прекршувања на Законот за конкуренција; воспоставување ефективна *ex-ante* контрола на државната помош; зајакнување на административниот капацитет на Комисијата за заштита на конкуренцијата и обезбедување адекватен буџет и персонал; обезбедување на целосно транспарентна и недискриминаторска примена на Законот за конкуренција.

Среднорочни приоритети - Натамошно усогласување на законодавството со правото на ЕУ за антитруст и државна помош; натамошно подобрување на евиденцијата од примената во областа на антитруст и контрола на државната помош; зголемување на свеста кај државните институции, бизнисот и кај општата јавност.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Антиitrust и спојувања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Досието за спроведувањето кај спојувањата се намали, а кај картелите и натаму е мало - Клаузулата за суспензија на административните и на прекршочните одлуки и можноста за жалба до Врховниот суд и натаму го одложуваат спроведувањето на одлуките на КЗК - Кадрите во КЗК кои работат на антитруст и спојувања и натаму се неадекватни 	<p>1. Антиitrust и спојувања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување на следниве уредби за: <ul style="list-style-type: none"> • групно изземање на договори за осигурување • групно изземање на договори за дистрибуција и сервисирање на моторни возила • групно изземање на вертикалните договори за исклучиво право на дистрибуција, селективно право на дистрибуција, исклучиво право на купување • условите и постапката под кои Комисијата за одлучување по прекршок одлучува за ослободување или за амалување на глобата • групно изземање на договори за трансфер на технологија за лиценца • договори од мало значење • групно изземање на хоризонтални договори за специјализација • формата и содржината на известувањето за концентрација. - Донесување на следниве насоки: <ul style="list-style-type: none"> • за ограничувањата неопходни за спроведување на концентрации • за концептот на концентрација - Измени на Кривичниот законик (член 283) - Натамошно јакнење на капацитетот на КЗК преку нови вработувања и дополнителни обуки - Натамошно усогласување на националното законодавство со <i>aquis</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Со планираните измени и дополнувања на Кривичниот законик, како и на законите за прекршоци и административни такси, се очекува да се надминат проблематичните состојби поврзани со спроведувањето на одлуките на КЗК и подобро функционирање на КЗК. За жал, НПАА 2011 не предвидува како ќе ги гради капацитетите на КЗК и како ќе го решава проблемот нотирани во Извештаите 2008–2010. Се чини дека надминувањето на овој проблем се гледа само преку нови вработувања. - НПАА 2009 предвидуваше усогласување на групните изземања кај договорите од областа на воздушниот сообраќај за 2010, но НПАА 2011 воопшто не го споменува тоа, иако истото не се случило во 2010.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Државна помош</p> <ul style="list-style-type: none"> - КЗК донесе само една одлука за државна помош - Досието за спроведување е сè уште слабо - Бројот на институциите кои известуваат е зголемен, но е сè уште недоволен - Свеста за регулативата за државна помош меѓу владините институции, бизнисот и јавноста е сè уште недоволно развиена - Во енергетскиот сектор повеќето рудници се управувани од ЕЛЕМ и сè уште нема јасно правно и финансиско разграничување меѓу ископот и работата на термоцентралите - Финансиските ресурси на КЗК се сè уште неадекватни 	<p>2. Државна помош</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување на нова уредба за утврдување на условите и постапката за поднесување извештај за државната помош до КЗК и за оценка на државната помош - Донесување на Уредба за условите и постапката за доделување на помош од мало значење (de minimis) - Воспоставување на веродостојно досие за спроведување на контролата на државната помош - Јакнење на капацитетите преку нови вработувања - Донесување на насоки за методологијата за определување на нивото на компензација на претпријатијата на кои им е доверено вршење на услуги од општ економски интерес - Натомшно усогласување на националното законодавство со <i>acquis</i> - Јакнење на административните капацитети на КЗК со нови вработувања, но и со дополнителни обуки за структурите на КЗК, како и за давателите на државна помош 	<ul style="list-style-type: none"> - Приоритетите и насоките во врска со либерализацијата на електронските комуникации се исти како во НПАА 2010 (стр. 99) и се премногу општи. Ниту нешто е направено во таа насока во текот на 2010 година, ниту пак се планира нешто конкретно во наредниот период. - Насоките за методологијата за определување на компензацијата беа предвидени и во НПАА 2009 (како среднорочен приоритет), а овде повторно се јавуваат како среднорочен приоритет. - Нема никакви мерки за справување со забелешките од Извештајот 2010.

ПОГЛАВЈЕ 9. ФИНАНСИСКИ УСЛУГИ

Пристапно партнерство - Зајакнување на законодавството, рамката за надзор и примена за финансискиот сектор, особено за секторот осигурување и за пазарот на хартии од вредност; обезбедување оперативна и независна надзорна власт за секторот осигурување, која е правилно кадровски екипирана.

Среднорочни приоритети - Создавање досие од примената на борбата против возење без осигурување; натамошно усогласување со европското законодавство

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Банки и финансиски конгломерати</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема активности за подобрување на заштитата на потрошувачите - Сè уште не е постигнато усогласување со <i>acquis</i> за финансиските конгломерати и гаранциските шеми за депозити 	<p>1. Банки и финансиски конгломерати</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување на Закон за финансиските конгломерати - Измена на Законот за потрошувачите (потрошувачки кредити) - Подготовка на правната рамка за прудентно работење и следење на лизинг-компаниите - Натамошно транспонирање на Директивата за потребен капитал (CRD) - Усвојување и примена на регулативата за утврдување на потребниот капитал за покривање на кредитниот и оперативен ризик - Изработка на упатство за спроведување на Одлуката за утврдување на методологијата за адекватност на капиталот - Изработка на супервизорски циркулар за основните елементи на процесот на интерно утврдување и оценка на потребната адекватност на капиталот - Идентификување на подзаконските акти кои треба да бидат изменети во согласност со измените на националното законодавство, одредбите од Базел 2 или од европската директива - Формирање на Комитет за координација на супервизорските тела на финансискиот пазар - Јакнење на капацитетите на НБРМ и на МФ - Подготовка на план за кадровските и техничките предуслови потребни за подготовка на регулативата за напредните пристапи за утврдување на потребниот капитал - Разгледување на можностите за брзо постапување и намалување на трошоците во услови на криза (<i>bridgebank</i>) - Измени на Законот за банки (прекугранично давање услуги) - Изготвување на Регулацијата за напредни пристапи од Базел 2 	<ul style="list-style-type: none"> - Планираните активности/ измени и дополнувања на законската регулатива се во насока на подобрување на состојбите, во согласност со препораките добиени од ЕК. За жал, идентификуваните слабости се одвиваат премногу бавно, особено ако се знае дека во НПАА 2009 се наведени речиси идентични краткорочни и среднорочни приоритети (пр. Законот за финансиски конгломерати беше предвиден за средината на 2009, а имплементацијата на Базел II беше предвидена како среднорочен приоритет тогаш, а останува среднорочен приоритет и сега).

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Осигурувањето и професионалните пензии</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усвоено е дел од законодавството за оф-сајт супервизија од страна на Агенцијата за супервизија на осигурувањето, но усогласеноста со европското допрва треба да се утврди. Сè уште нема досие за спроведување. - Се уште не е спроведена ниту една супервизија на самото место и се уште не постои соодветно финансиран гаранциски фонд за insolventност на осигурителните компании - Некои осигурителни компании се уште немаат адекватно реосигурување - Неосигуреното возење сè уште е проблем, МВР нема веродостојно досие за борбата со неосигурено возење - Законот за задолжително осигурување и регистрација на патнички возила, кој требаше да се имплементира од јули 2010, се уште не се имплементира - Законот за задолжително осигурување на патни возила, според кој Министерството за финансии ги одредува премиите, е ефективна пречка за конкуренција меѓу осигурителните компании - Нема веродостојно досие за спроведување на супервизија врз основа на ризик, но пензиските фондови смеат да инвестираат само 30% од нивните средства во не-домашни хартии од вредност, што е спротивно на принципите на ЕУ законите. - Предизвик ќе биде усогласувањето на законодавството за осигурување со рамката Солвентност II кое е во тек 	<p>2. Осигурувањето и професионалните пензии</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување правилници од областа осигурување за: начинот на покривање на средствата од техничките резерви, за пресметка на потребното ниво на маргина на солвентност и на капиталот на осигурителните друштва, за деталната содржина на потврдата на овласениот актуар и за пресметка на минималната ликвидност. - Донесување Закон за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капиталното пензиско осигурување - Анализа на можноста за воспоставување мултифондови во вториот и во третиот столб на пензискиот систем - Зголемување на капацитетите на МФ и на МАПАС - Натомашно усогласување со ЕУ-директивите преку воспоставување супервизорски правила, стандарди и принципи, како и примена на процедури, методи и прирачници за правење теренска и вонтеренска супервизија. - Донесување на нов Закон за осигурување во кој ќе бидат имплементирани одредбите од Солвентност II - Измени на подзаконската регулатива во согласност со законите за пензиско осигурување. - Институционална надградба на капацитетите на Агенцијата за супервизија на осигурувањето и на МАПАС. 	<ul style="list-style-type: none"> - При планирањето на активностите се земени предвид дел од препораките на ЕК, меѓутоа се чини дека поголем дел од забелешките (особено во делот на задолжителното осигурување и регистрацијата на патничките возила, гаранцискиот фонд за insolventност на осигурителните компании и сл.) не се посебно разгледани. - И овде има извесно задоцнување во спроведувањето на планираните активности (на пример, донесувањето нов Закон за осигурување, во кој ќе се вградат одредбите од Солвентност II, беше предвидено како среднорочен приоритет уште со НПАА 2009, а сè уште е проектиран како среднорочен приоритет).

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Инфраструктурата на финансискиот пазар</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласеноста со <i>acquis</i> треба да се потврди - Некои финансиски услуги, како на пр. лизингот не се ниту регулирани, ниту се под супервизија - Директивата за финансиски залог и директивата за наредување се уште не се транспонирани 	<p>3. Инфраструктурата на финансискиот пазар</p> <ul style="list-style-type: none"> - Имплементација на Директивата за системите на плаќања на внатрешниот пазар и нејзино транспонирање во домашното законодавство - Изготвување план и анализа за усогласување на националното законодавство со Директивата за конечност на порамнувањата во платните системи и системите за порамнување со хартии од вредност 	<ul style="list-style-type: none"> - Истите приоритети ги содржи и НПАА 2009, па дури и утврдува рок кога најдоцна ќе се случи тоа (крај на 2011). Во НПАА 2011 нема краткорочни приоритети, а се чини дека забелешките на ЕК не се земени предвид за наредниот период (на пример, не е планирано транспонирање на директивите за финансиски залог и за наредување, ниту пак се планирани активности поврзани со лизингот.
<p>4. Пазар со хартии од вредност и инвестициски услуги</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласеноста со <i>acquis</i> на Законот за хартии од вредност допрва треба да се потврди. - Членовите на КХВ се уште не се со полно работно време, спротивно на законот - Надлежностите на НБРМ и на КХВ се уште се мешаат кај добивањето дозволи и надзор на трговија со хартии од вредност. - ИТ капацитетот на КХВ се уште не е надграден и е несоодветен 	<p>4. Пазар со хартии од вредност и инвестициски услуги</p> <ul style="list-style-type: none"> - Формирање Гарантен фонд - Воведување критериуми за инвестирање на средствата на приватните фондови и воведување надзор на работењето - Создавање ефективен систем за супервизија над финансиското известување на АД - Изработка на софтверско решение за супервизија на овластените пазарни учесници во РМ - Јакнење на капацитетот на МФ преку нови вработувања и на КХВ преку обука и едукација на вработените - Донесување нов Закон за пазарот на капитал кој ќе биде целосно хармонизиран со соодветното ЕУ законодавство - Предлог-супервизија на пазарот преку шалтер - Натомошно јакнење на капацитетите на КХВ и МФ преку нови вработувања. 	<p>Без коментар</p>

ПОГЛАВЈЕ 10. ИНФОРМАТИЧКО ОПШТЕСТВО И МЕДИУМИ

Пристапно партнерство - Да се отстрани прекршувањето на ССА преку преземање на сите неопходни мерки за либерализација на секторот за електронски комуникации, донесување на потребните подзаконски акти и натамошно зајакнување на регулаторните тела; примена на заштитни механизми за конкуренција за операторите со значителна пазарна моќ; зајакнување на независноста и на административниот капацитет на регулаторните власти за електронски комуникации и медиуми; обезбедување стабилен и одржлив извор за финансирање на јавниот дифузен сервис и за Советот за радиодифузија.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Електронски комуникации и медиуми</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дилема околу усогласеноста со ЕУ на одредбите за следење на комуникациите - Нивото на соработка е недоволно за да овозможи здраво спроведување на конкуренцијата - Да се зајакнат капацитетите во ресорното министерство - Потребно е да се воспостави национална точка за размена на интернет сообраќај - Не е воведен бројот 112 за итни случаи 	<p>1. Електронски комуникации и медиуми</p> <ul style="list-style-type: none"> - Агенцијата за електронски комуникации (АЕК) ќе изработи повеќе ревизии на Правилници (стр. 104 и 105), - АЕК ќе изработи повеќе анализи (стр. 105), - АЕК ќе изработи Упатство за опис на пресметковен систем на трошоци за операторите со значителна пазарна моќ на пазарите за јавни мобилни комуникациски мрежи и услуги. - АЕК ќе ги определи давателите на универзална услуга, - Зголемена соработка со граѓанскиот, приватниот и академскиот сектор, засилена стручна обука и повеќе вработувања заради поефикасно спроведување на Законот. - Воведување регистар на електронски комуникациски мрежи и придружни средства - Измени на Законот за електронски комуникации за да ги имплементираа Директивите на ЕУ (стр. 106) - Воведување на Е-112 во период од 2011 до 2013 - Утврдување на потребите за воведување регулација на услугите и цените за повиците кон Premium Rate Service 	<ul style="list-style-type: none"> - Воведувањето на Е-112 се споменува уште во НПАА 2009, а во НПАА 2011 е ставен како среднорочен приоритет и Владата планира да го воведо единствениот број за итни повици дури во 2013. - Измените на Законот за следење на комуникациите наместо да добие приоритетен третман, поради забелешките во Извештајот 2010, се стави како дел од среднорочните приоритети.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Услуги на информатичко оштество</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребна е административна структура за натамошна примена на директивата за е-комерц, особено национална контакт-точка 	<p>2. Услуги на информатичко оштество</p> <ul style="list-style-type: none"> - Креирање стратегиски документи за Е-инклузија, Е-демократија, - Воспоставување на национално тело за издавање дигитални сертификати - Меѓусебно поврзување и користење на регистри и бази на податоци меѓу државните органи - ИКТ-обука за државните службеници и нови вработувања, - Соработка со домашните и со надворешните институции - Користење техничка помош од TAIEH - Продолжување со е-Влада, Е-здравство, Е-демократија, - Надградба на е-Влада системот за управување со документи - Активно учество во меѓународните организации и тела во областа на информатичкото општество 	<ul style="list-style-type: none"> - Нејасно е во кој сектор ќе се вработат новите крадри, како што стои во краткорочните и во среднорочните приоритети, поради фактот дека Министерството за информатичко општество ќе стане надлежно и за реформите во јавната администрација. - Нејасно е зошто се планираат нови вработувања, а притоа не се зема предвид дека проектот Е-Влада има смисла единствено ако се рационализира државната и јавната служба. - Голем дел од стратегиите наведени во НПАА 2011 веќе беа дел од НПАА 2009 (Е-инклузија, е-Влада) што зборува за неодговорното однесување на Владата и за отсуството на практиката за давање отчет пред граѓаните.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Аудиовизуелна полиција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за радиодифузија сè уште не е сосема усогласен со Директивата за аудиовизуелни и медиумски услуги. - Законот за радиодифузија не се применува целосно, особено во однос на сопственоста на медиумите. - Регулаторот не може ефективно да го мониторира пазарот. - Сè уште нема одржлив систем за финансирање на МРТВ и на Совет за радиодифузија - Законодавството не е усогласено со Директивата за аудиовизуелни медиумски услуги, поради што МК не учествува во програмата Медиуми и задолжителниот превод со титл навлага во слободите за прием и реемитување, загарантирани со Директивата. - Не е развиен патоказ за целосно префрлање на дигитална мрежа и дигитална дивиденда. 	<p>3. Аудиовизуелна полиција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измени на Законот за радиодифузна дејност - Ревидирање на Акциониот план за премин од аналого на дигитално терестријално телевизиско емитување од страна на Советот за радиодифузија (СРД) - СРД ќе доделува дозволи за вршење радиодифузна дејност за радио и ТВ-станции на алтернативни платформи - СРД ќе изготви информации за воведување услуги на мобилна телевизија и воведување на втората генерација дигитална телевизија - СРД ќе изработи повеќе правилници и квартални анализи за исполнување на обврските од законот, како и други анализи. - Зголемување на бројот на вработените во Секторот за истражување - Натомошно членство во Европската аудиовизуелна опсерваторија - Филмскиот фонд (ФФ) ќе финансира 27 играни, 25 документарни, 20 краткометражни и 7 анимирани филмови - Две нови вработувања во ФФ - Донесување подзаконски акти кои произлегуваат од Законот за радиодифузија од страна на СРД 	<ul style="list-style-type: none"> - Сè уште нема заштитни механизми за обезбедување конкуренција меѓу операторите, на што нè обврзува Пристапното партнерство. - Потребно е транспарентно доделување на дозволи за вршење радиодифузна дејност за радио и ТВ-станции на алтернативните платформи, сè со цел да не се зголеми концентрацијата на сопственост во медиумите. - Повеќето од предвидените активности беа еднаш нотирани во НПАА 2009, па повторени во НПАА 2010 и сега во НПАА 2011. - Законот за радиодифузна дејност беше изменет во 2010, а сега се планира негово повторно менување, заради усогласување со новата Директива за аудиовизуелните медиумски услуги (стр. 109), што го отвора прашањето за тоа дали воопшто некој во администрацијата следи што се случува во Брисел.

ПОГЛАВЈЕ 11. ЗЕМЈОДЕЛСТВО

Пристапно партнерство - Забрзување на регистрацијата на земјоделското земјиште и катастарот за недвижен имот; собирање и обработка на сигурни и веродостојни земјоделски податоци; натамошни подготовки за воспоставување ефективни и финансиски здрави платажни тела за управување и контрола на земјоделските средства, во согласност со барањата на ЕУ и меѓународните стандарди за ревизија.

Среднорочни приоритети - Надградба на капацитетот на администрацијата и заокружување на подготовките за практична примена на управувачките механизми на Заедничката земјоделска политика, особено интегрираниот систем за администрација и контрола (IACS), и постоене на функционален систем за идентификација на земјишните парцели (LPIS).

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Хоризонтални прашања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Институционалниот капацитет во 2010 останува недоволен, со значително мален буџет за платите на јавните службеници во секторот и застој во пополнувањето на упразнетите места - Сè уште не е постигнат целосно оперативен регистар на земјоделските стопанства, со автоматски систем за поддршка. - Компатибилноста на регистрите не е постигната, особено во однос на идентификувањето на животните и нивното движење и контрола. - Човечките ресурси не се доволни за одржување и управување на интегрираниот административен и контролен систем. - Капацитетот на платажната агенција е зајакнат, а вработените се обучени и мотивирани, но нивниот број не соодветствува на обемот на нивните задолженија. - 	<p>1. Хоризонтални прашања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување подзаконски акти за спроведување директни исплати за уредување на земјоделските пазари и за условите и принципите за примена на државната помош во земјоделството и во руралниот развој. - Усвојување и реализирање на Програмата за финансиска поддршка на земјоделството во 2011 година. - Измени на Законот за основање Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој. - Измени на актите за систематизација и организација. - Подзаконски акти со кои ќе се доуреди водењето на Единствениот регистар на земјоделските стопанства (ЕРЗС) и системот за идентификација на земјишните парцели (ЛПИС). - Функционирањето на ИСАК и поврзувањето на другите регистри. - Измени на Законот за воспоставување мрежа за прибирање на сметководствени податоци од земјоделските стопанства. - Правилник за обемот и начинот на прибирање на сметководствените податоци, за содржината на единствениот образец, за утврдувањето на типовите и класите на големината на земјоделските стопанства. 	<ul style="list-style-type: none"> - Речиси сите забелешки во Извештајот 2010 година се однесуваат на административните капацитети и на човечките ресурси. Со НПАА 2011 се предвидуваат дополнителни активности за преземање на ЕУ законодавството, како и акредитација на Агенцијата за финансиска поддршка за нови мерки. Нејасно е како ќе се имплементираат активностите со тековните капацитети, а уште повеќе како ќе се добие дополнителна акредитација. - Постигнувањето целосно оперативен регистар на земјоделски стопанства со автоматски систем на поддршка ќе е може делумно да се постигне со подзаконските акти за ЕРЗС и ЛПИС, како и со подзаконскиот акт за начинот на функционирање на ИСАК, иако целосната компатибилност на регистрите во однос на идентификувањето на животните и нивното движење и контрола нема да биде постигната дури ни на среден рок. - Активностите во овој дел се спроведуваат многу бавно и со големо задоцнување ако се има предвид дека речиси сите активности за првпат беа предвидени во НПАА 2009.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<ul style="list-style-type: none"> - Развојот на административните структури кои ги исполнуваат стандардите за имплементација на Европскиот гаранциски земјоделски фонд е во рана фаза. - Законодавството за мрежата на сметководствените податоци на фармите (FADN) е воспоставено и се започнати активностите, но одредени одредби се значително поинакви од ЕУ-законодавството, особено во секторот тутун. 	<ul style="list-style-type: none"> - Подзаконски акти за регулирање на репрезентативните пазари. - Интегрирање на податоците меѓу ЕРЗС и ЛПИС и ЕРЗС и Системот за идентификација и регистрација на животните. - Воспоставување на ЛПИС на целата територија на РМ. - Набавка на софтверско и хардверско решение за Секторот за финансии и сметководство и Националниот фонд (МФ). - Набавка и започнувањето на имплементацијата на софтверското решение за примена на ИАКС во Агенцијата. - Обука на лицата кои ќе работат на системот на административна контрола и контрола на самото место на апликациите за исплата според површината. - Телекомуникациски пристап до тековното (веб) софтверско решение и внесување податоци од надворешни локации. - Реализација на Програмата за финансиска поддршка 2012 и 2013. - План за селекција на земјоделските стопанства и листа на фарми за 2012 и 2013 година. - Активности во насока на акредитација на Земјоделскиот пазарен информативен систем (ЗПИС) од Европската комисија. - Внатрешни процедури на АФПЗРР за реализација на следниве мерки: организации и групи на производители; унапредување на животната средина и природата; подготовка и имплементација на локалните стратегии за рурален развој, и рурална инфраструктура. - Надградба на основните системи за администрација и контрола во земјоделството (IACS и LPIS). - Збогатување на Земјоделскиот пазарен информативен систем со интегрирање на евиденцијата за производите што исполнуваат извесни стандарди за квалитет или имаат заштита на квалитет од аспект на нивното потекло или традиционална специфичност. 	

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Организации на заедничкиот пазар</p> <p>- Подготовките се во рана фаза</p>	<p>2. Организации на заедничкиот пазар</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување на повеќе од 50 подзаконски акти за заедничкото уредување на пазарите по производи од растително и животинско потекло. - Донесување на другите подзаконски акти од новиот Закон за виното. - Административно јакнење, со нови вработувања - Интегрирање на Националниот регистар на лозови насади и Националниот регистар на овозни насади во рамките на Системот за идентификација на земјишните парцели (LPIS). - <i>Ќе се донесат дополнителни подзаконски акти во согласност со Законот за квалитет на земјоделско-прехранбените производи</i> - Јакнење на административниот капацитет. 	<ul style="list-style-type: none"> - Нема јасна слика за подзаконските акти кои ќе бидат донесени во рамките на оваа област и за опфатените производи. Со НПАА 2011 (стр. 115) се предвидува донесување на над 50 подзаконски акти, но не е прецизирано кои, за разлика од НПАА 2009 каде што е точно наведено што ќе се работи. Помалку или повеќе прецизно е наведено дека од специјализираните производи натамошно усогласување ќе се врши само за виното, со донесувањето на другите подзаконски акти. - НПАА 2009 предвидуваше донесување на Стратегија за маркетинг на вино на краткорочен план, а НПАА 2011 воопшто не ја ни споменува.
<p>3. Производи од животинско потекло</p>	<p>НПАА не содржи ништо за оваа област</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Нејасно е зошто НПАА 2011 не ги третира овие две области, особено ако се знае дека НПАА 2009 предвидуваше огромен број активности.
<p>4. Посебни култури</p>	<p>НПАА не содржи ништо за оваа област</p>	<p>Види погоре</p>

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>5. Рурален развој</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поради тешкотиите во обезбедувањето различни дозволи и потврди при аплицирањето, стапката на одбиени апликации за средства од петтата компонента на ИПА е особено висока, а подобрувањето на постапките треба да бидат императив. - Мора да бидат преземени мерки за да се обезбеди правилно спроведување на програмата. 	<p>5. Рурален развој</p> <ul style="list-style-type: none"> - Четвртта модификација на ИПАРД програмата и измена на подзаконските акти за спроведување на истата. - Натамошни активности за целосно воспоставување на систем за следење на спроведувањето на ИПАРД програмата. - Финализирање на внатрешните процедури за спроведување на мерката од страна на телото за управување и од Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и рурален развој. - Натамошни активности за публицитет, преку спроведување кампања во согласност со Годишниот план за комуникација со јавноста - Донесување подзаконски акти што произлегуваат од новиот Закон за земјоделство и рурален развој. - Ќе се продолжи со активностите за воспоставување пилот-рурална мрежа во Република Македонија. - Ќе се реализираат годишни измени на програмата (2012 и 2013) за проширување на мерките од ИПАРД програмата со нови типови инвестиции. - Донесување на програмите за финансиска поддршка за рурален развој за 2012 и 2013 година. - Измена на актите за организација и систематизација. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ниту една од предвидените мерки нема да придонесе да се олесни обезбедувањето различни дозволи и потврди при аплицирањето за средствата од ИПАРД, ниту пак ќе се олесни аплицирањето со кампањата и планот за комуникација со јавноста. - НПАА 2009 предвидуваше изработка на елаборати и заштита на 5-6 земјоделски производи, а НПАА 2011 не ги ни спомнува овие елаборати.
<p>6. Политика на квалитетни производи</p>	<p>6. Политика на квалитетни производи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување на сите подзаконски акти, во согласност со Законот за квалитетот на земјоделските производи, со кои се регулираат квалитетот и заштитата на квалитетот на земјоделско-прехранбените производи. - Ќе се предвиди и потпрограма за финансиска поддршка за стандардите за квалитет и безбедност на храната. - Изработка на елаборати и заштита на два земјоделски производи. - Изработка на елаборати и заштита на ознаките за потекло и традиционален специјалитет на земјоделските производи. - Подготовка на потпрограма за стандардите за квалитет и безбедност на храната за 2012 и 2013 година. 	<ul style="list-style-type: none"> - Планираните активности во ова подрачје претставуваат почеток на усогласувањето со политиката за квалитет на производите на ЕУ. Се поставува прашањето зошто Владата толку доцна се зафаќа со оваа област, особено ако се има предвид колку е таа важна за целокупниот развој на земјоделството, како една од носечките гранки во Македонија.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>7. Орѓанско земјоделство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето со законодавството на ЕУ во овој сектор допрва треба да се постигне. - Административниот капацитет е незадоволителен 	<p>7. Орѓанско земјоделство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измени на Законот за органско земјоделско производство. - Донесување и реализација на програмата за поттикнување и развој на органското земјоделство за 2011 година. - Јакнење на капацитетите преку нови вработувања и обуки - Воспоставување евиденција за капацитетите и субјектите од системот на органското земјоделско производство (преработувачи, трговци, увозници, извозници). - Изработка на Национална стратегија и Акционен план за органско земјоделство во Република Македонија 2012–2017. - Интегрирање на правилата и постапките предвидени во ЕУ-регулативата за увоз на органски производи од трети земји во националната правна рамка. - Подготовка и реализација на Програмата за поттикнување и развој на органското земјоделство 2012–2013. 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 не кореспондира со проблемите нотирани во Извештајот 2010. Се предвидува едно ново вработување во Одделението за органско земјоделско производство (во секторот Земјоделство (СЗ), меѓутоа со зголемувањето на обемот на работа со новото законодавство ова ново вработување нема да ја промени сликата за административниот капацитет во областа што Комисијата го оценила како незадоволителен.

ПОГЛАВЈЕ 12. БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНАТА, ВЕТЕРИНАРНА И ФИТОСАНИТАРНА ПОЛИТИКА

Пристапно партнерство – Натомашно усогласување на законодавството со ветеринарно и фитосанитарното *acquis*, со фокус на законодавна рамка компатибилна со *acquis*; натамошно јакнење на капацитетот на ветеринарните услуги на централно/локално ниво, заради воспоставување контролен систем за контрола на увозот компатибилен со ЕУ; обезбедување оперативен систем за идентификација на говедата и регистрација на движењата, воспоставување на систем за идентификација на прасиња, овци и кози; натамошно усогласување на контролните системи за болести и здравје на животните со оние на ЕУ, како и вонредни планови за болести што се пријавуваат; проценка на работата на агри-храна операторите заради изготвување план за надградба во иднина.

Среднорочни приоритети – Натомашно усогласување на законодавството (пренослива спонгиоформна енцефалопатија) и животинските нус-производи, спроведување/контрола на примената и воспоставување систем за собирање/третман; воспоставување кадровски адекватна управа за здравје на растенијата; натамошно усогласување на фитосанитарното законодавство; донесување план за надградба на агри-храна операторите и почеток на имплементацијата; зајакнување на капацитетите од доменот на безбедноста на храната, ветеринарството и фитосанитарната заштита

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Ойшџи принципџи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поклопувањето на двата закона во секторот и непостоењето процедури за ефективна соработка меѓу различните институции задолжени за безбедност на храната сѐ уште постои. 	<p>1. Ойшџи принципџи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стратегијата за транспозиција и имплементација на <i>acquis</i> од Поглавје 12. - Повеќегодишен контролен план за службени контроли. - Ќе започне имплементацијата на редуцираните проверки. - Примена на Планот за управување со кризи од областа. - Надградба на Системот за брзо предупредување (РАСФФ) и поврзување на сите надлежни контролни институции. - Формирање на Одделение за внатрешна контрола во Агенцијата за следење на работата и воспоставување на корективни мерки. - Целосна примена на Законот за безбедност на храната. - Донесување на подзаконските акти во согласност со Законот за безбедност на храната (рамковен закон). - Целосно усогласување на работата на надлежните тела за безбедност на храната со одредбите на новиот Закон за храна 	<ul style="list-style-type: none"> - Основањето на Агенцијата за безбедност на храна и ветеринарство го решава и проблемот на преклопување на надлежностите на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство и Министерството за здравство, но не и на проблемот со непостоењето процедури кои, пак, се предвидени да се изготват со проектот од ИПА 2009, кој сѐ уште не започнал (а може да почне дури во 2012). Ова укажува на лошото планирање и програмирање на ИПА средствата. - Со НПАА 2009 се планираше изменување на законот и негова имплементација во 2010, но законот само што влезе во собраниска процедура. Прашање е дали во 2009 Владата беше преамбициозна или во 2011 е премалку амбициозна?

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Ветеринарна полиишка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се потврди усогласеноста на законодавството за системите за контрола на внатрешниот пазар и на увозот со <i>acquis</i>. - Капацитетот за граничните контроли сè уште не е доволен, во смисла на инфраструктурата и администрацијата. - Сè уште нема систем за контрола компатибилен со ЕУ. - Системот за контрола на движењето на говедата, овците и козите не е целосно оперативен. - Административниот капацитет на Ветеринарната управа за идентификување на животни останува слаб. - Законодавството на ЕУ за пренослива спонгиоформна енцефалопатија не е целосно транспонирано. - Капацитетот на Ветеринарната управа е недоволен за спроведување на системска контрола во врска со преносливите болести кај животните. 	<p>2. Ветеринарна полиишка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повеќе подзаконски акти од законите за ветеринарно здравство, благосостојба на животните, идентификација и регистрација на животните и од областа на зоотехника (види список, стр. 126). - Ќе се донесе Заедничка основна програма за одгледување добиток за период од 10 години (2011–2020 година), како и Годишна програма за унапредување на сточарството 2011. - Вработување нови ветеринари и нивна обука - Натомошен развој и тестирање на веќе развиените модули од Ветеринарниот информациски систем – ВИС. - Ажуриран систем за идентификување/регистрација на животни - Систем за идентификација и регистрација на свињите. - Систем за идентификација и регистрација на домашни миленици (кучиња и мачки). - Подзаконски акти од Законот за ветеринарно-медицински препарати. - Донесување правилник за правата и обврските на учесниците во системот за надзор и правилник за условите и за начинот на работа на Ветеринарниот информациски систем, во согласност Законот за ветеринарно здравство. - Ревизија на Законот за благосостојба и заштита на животните. - Ќе биде донесен правилник за идентификација и регистрација на домашните копitari од областа на идентификацијата и регистрацијата на животните. - Ќе се донесат другите подзаконски акти од областа на зоотехниката, во согласност со Законот за сточарство. 	<ul style="list-style-type: none"> - Подзаконските акти од Закон донесен во 2007 сè уште не се целосно донесени. НПАА содржи коментари за Извештајот 2010, што го отвора прашањето за намената на НПАА, односно дали на таквите коментари им е местото во НПАА? Намалувањето на буџетот на Програмата за здравствена заштита на животните поради економската криза е неодржано и само покажува дека на Владата не и е важна ЕУ-интеграцијата (бидејќи можеше да се скрати од спомените или рекламите на Владата и парите да се трошат наменски за ЕУ интеграцијата). - Интересно е тоа што како достигнување Владата наведува проект кој се финансирал од CARDS 2006?! Голем број од активностите предвидени во НПАА 2009 (и пренесени во НПАА 2010) се дел од проектот од ИПА 2008, кој само што започна и нема да биде завршен до крајот на 2011. Тоа значи дека може да очекуваме идниот извештај на ЕК повторно да ги нотира истите проблеми, четврта година по ред. Тоа е уште еден индикатор за ограничените капацитети на Владата за планирање и програмирање. - Новите вработувања, дури и кога би се случиле веднаш и кога не би се вработувале партиски кадри, нема да го зголемат капацитетот на службите до излегувањето на новиот Извештај 2011. - Ажурирањето на кој било систем е дел од оперативната работа на институциите и не може да биде активност од НПАА.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот за натамошно усогласување на законодавството и негова имплементација во однос на зоотехничките прашања останува слаб. - Буџетот во 2010 година за трошоци за мерки за спречување и контрола на болестите кај животните беше намален за 20% во споредба со истиот за 2009 година. - Административниот капацитет на Ветеринарниот инспекторат останува незадоволителен за спроведување на системот за контрола што би бил компатибилен со оној на ЕУ – на централно и на локално ниво. - Сè уште не е имплементиран системот за надзор над ветеринарните инспектори и ветеринарните станици. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ќе се опремаат и обучат ветеринарите на ветеринарно- инспекциското место на граничниот премин Табановце. - Ќе се изградат објекти за ветеринарна и фитосанитарна контрола на аеродромот „Александар Велики“ во Скопје (ИПА 2010). - Ќе се воспостават регистри на признатите организации на одгледувачи според одделни видови добиток, како и регистар на автохтоните раси/линии добиток во РМ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Прашање е дали проектот од ИПА 2010 ќе се случи во 2012, како што планира Владата, особено ако се знае дека проектот ИПА 2008 што се наведува ќе продолжи и во 2012. Тоа покажува дека Македонија уште долго години ќе добива негативни извештаи од ЕК во оваа област.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Пуштање во промет на прехранбени производи и добиточна храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - Планот за подобрување на квалитетот на свежото млеко не е усвоен поради недостиг на финансиски средства. - Законодавството за правилата за хигиена, специфичните правила за производите од животинско потекло, правилата за контрола и специфичните правила за контрола на производите од животинско потекло делумно се усогласени со ЕУ. - Сè уште не е донесена стратегија за третман на споредните производи од животинско потекло, вклучувајќи ја и категоризацијата на ризичните материјали. - Потребните сеопфатни системи за собирање и третман сè уште не се воспоставени. 	<p>3. Пуштање во промет на прехранбени производи и добиточна храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување Национален план за контрола на резидуи и контаминенти во храната за 2011 и Програма за мониторинг на безбедноста на храната во РМ за 2011 година. - Донесување подзаконски акти за начинот и постапката за мониторинг и контрола на резидуите и недозволениите супстанции во храната, мониторинг на антимикробната отпорност, контрола на предизвикувачите на зоонози, како и на условите за контрола на температурата на храната, во согласност со новиот закон. - Донесување нов Правилник за начините на земањето мостри од храната. - Измени на Законот за нус-производи од животинско потекло, а ќе се донесе и Правилник за исклучоци во однос на отстранувањето на нус-производите од животните. - Донесување Стратегија за обработка на животински нус- производи, систем за собирање, преработка, употреба, трговија и нештетно уништување на нус-производите од животинско потекло и оперативни водичи за здравствените барања во однос на нус-производите од животинско потекло кои не се наменети за човечка исхрана (ИПА 2008). - Измени на Правилникот за посебните барања за безбедност на храната по однос на микробиолошките критериуми. - Ќе се изврши анализа на актуелната состојба во однос на локацијата, транспортот и нештетното уништување на нус-производите од животинско потекло (ИПА 2009). - Ќе се воспостави центар за обука од областа на ветеринарното јавно здравство (ИПА 2010). - Ќе се сертифицива инспекциското тело за безбедност на храната во рамките на Агенцијата за храна и ветеринарство за стандардот ИСО 17020. - Набавки на опрема за инспекторите за вршење контрола на производните капацитети и опрема за земање мостри. 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 наведува дека Планот за подобрување на квалитетот на свежото млеко во однос на ЕУ критериумите е донесен, иако Извештајот 2010 забележува дека тој не е усвоен поради недостиг на финансиски средства. Истиот е наведен и како краткорочен приоритет. Планот го нема ниту на веб-страницата на Владата, ниту на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство. - НПАА 2009 предвидуваше нов систем за финансирање на службени контроли, кој требаше да започне во почетокот на 2010. - НПАА 2011 предвидува измени на Законот за нус- производи од животинско потекло поради укинувањето на Регулативата 2002/1774/ЕК и нејзината замена со Регулативата 32009P1069, која влегува во сила во 2011. Ова го наметнува прашањето за тоа дали има некој во СЕП или во друга соодветна институција кој ги следи настаните на ниво на ЕУ, особено ако се знае дека сите измени на правните акти во ЕУ поминуваат низ долг (неколкугодишен) консултативен процес, така што е несериозно никој во РМ да не знаел дека ќе има измени во 2007, кога и се транспонира регулативата. Ако се продолжи со ваквата практика, РМ сосема ќе се изгуби при преземањето на европското законодавство. - НПАА 2011 премногу се темели на ИПА проектите, кои и да се случат кога предвидела Владата, ќе значат огромно задоцнување во усогласувањето на законите и практиките и уште неколку извештаи на ЕК во кои ќе се повторуваат наодите. - Чудно е тоа што НПАА 2011 го споменува проектот за интегрирано гранично управување уште од времето на ЕАР која згасна во 2006 г.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>4. Правила за безбедносѝ на храната</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште не се донесени подзаконските акти за растворувачи за екстракција, за материјалите што доаѓаат во контакт со храната и за засилената храна. - Капацитетот на лабораторијата во РЗЗ е недоволен за да обезбеди сигурни резултати. - Капацитетот на Инспекторатот за храна во Дирекцијата за храна е зајакнат, но бројот, обуката и капацитетот на персоналот останува недоволен. - Програмата за мониторинг на безбедноста на храната не се имплементира поради недостиг на средства. 	<p>4. Правила за безбедносѝ на храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измени на следниве правилници: за посебните барања за безбедност на млечната храна за доенчиња; за посебните барања за безбедност на храната на житна основа за доенчиња и мали деца; за адитивите што можат да се употребуваат во производство на храна; за општите барања за безбедност на храната; за посебните барања за безбедност на храната за посебна нутритивна употреба и дозволените нивоа на дневен внес на витамини и минерали; за начинот на означување на храната; за посебните барања за безбедност на додатоците на храната; за нутритивните и здравствените тврдења. - Нови вработувања на државни инспектори и стручни службеници и нивна обука. - Измени на правилниците за: посебните барања за безбедност на брзо замрзнатите прехранбени производи; посебните барања за безбедност на природната минерална вода; посебните барања за безбедност на храната произведена со иновирани технологии; посебните барања за безбедноста на храната која содржи или е произведена од генетски модифицирани организми. - Изработка на листа на дозволена и забранета храна од ГМО и листа на дозволена и забранета храна произведена со иновирани технологии. - Изработка на национален контролен план за ГМО во храна. 	<ul style="list-style-type: none"> - Предвидените активности за донесување на поголема листа на подзаконски акти во ова подрачје беа предвидени уште со НПАА 2009, и тоа како краткорочни приоритети. - НПАА 2011 предвидува јакнење на институциите преку нови вработувања и обуки. Очигледно е дека и следниот Извештај ќе ги нотира истите забелешки, со оглед на тоа дека е потребно време за да се обучат новите вработени, така што е нејасно како ќе се спроведат новите подзаконски акти со оглед на слабиот капацитет. Исто така, сите наведени обуки се финансирани од некоја странска помош. - НПАА 2011 наведува долг список на обуки кои ги посетиле службениците во текот на 2010, но според Извештајот 2010, очигледно е дека тоа не било доволно. Другото прашање што се отвора е дали власта ги гради капацитетите на вистинските државни службеници, особено затоа што списокот на поминати обуки е доста импресивен, а резултатот од нив е нула.
<p>5. Посебни правила за добиточна храна</p>	<p>5. Посебни правила за добиточна храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - Започнување на постапката на донесување на подзаконски акти, во согласност со Законот за безбедност на храната за животни. - Спроведување теоретска и практична обука и спроведување студиска посета - Натомшно усогласување на секундарното законодавство што ќе произлезе од Законот за безбедност на храната. 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 укажува на фактот дека се направени обуки на вработените од Управата за ветеринарство, со заем од Светска банка. Прашање - Зошто се користи заем за нешто што можело да се испрограмира навремено (ИПА 2007) и да се покрие со грант? - Нејасно е од каде ќе се финансираат обуките и студиската посета. - Се добива впечаток дека се нема претстава кое е тоа натамошно усогласување со правилата на ЕУ.

Извештај за напредокот 2010

6. Фитосанитарна политика

- Регистарот на производи за заштита на растенијата не е воспоставен
- Не се преземени мерки за имплементирање на меѓународните стандарди за фитосанитарни мерки, особено за следење, извозно сертифицивање и утврдување на статусот на штетник во определено подрачје.
- Треба да се донесат подзаконските акти за квалитет на семето и расадниот материјал.
- И натаму е несоодветен административниот капацитет на Фитосанитарната управа.
- Координацијата меѓу различните институции во областа на фитосанитарната политика не е подобрена.
- Човечките ресурси, опремата и условите на граничните контроли се сè уште неадекватни.
- Подобрениот капацитет на фитосанитарната лабораторија не се користи доволно бидејќи нејзината улога не е докрај дефинирана, а примероци не се добиваат редовно

НПАА 2011

6. Фитосанитарна политика

- Донесување подзаконски акти, и тоа: 5 во согласност со Законот за здравјето на растенијата, 7 во согласност со Законот за производи за заштита на растенијата и 15 во согласност со Законот за губриња.
- Донесување правилници, и тоа: Правилник за трговија со материјал за размножување и саден материјал на овошни растенија, наменет за производство на овошје; Правилник за трговија со саден материјал од винова лоза; Правилник за определување на мали производители на семенски материјал од земјоделски растенија.
- Управата за семе и саден материјал ќе склучува договори во согласност со дадените јавни овластувања на правни лица за стручна контрола на производството на семенски посеви и насади, постконтрола и испитување на видовите/ сортите на земјоделските растенија, како и јавни овластувања на лаборатории за испитување на семенски и саден материјал, земање и чување на дефинитивните примероци на сорти во ген-банки.
- Правилник за висината на трошоците за доделување на селекционерското право, носителот на селекционерското право и проверка на условите за доделување на селекционерското право во согласност со Законот.
- Измени на Законот за репродуктивен материјал од шумски видови дрвја.
- Изградба на објект за фитосанитарна контрола на граничниот премин на аеродромот „Александар Велики“ во Скопје.
- Ќе започне постапката на акредитација на методи за испитување на Државната фитосанитарна лабораторија.
- Ќе се донесат правилници за потребните податоци, документи и постапка за одобрување на производи што содржат активни супстанции, а не се вклучени во листата Анекс 1, кои биле присутни на пазарот до јули 1993 и за начинот и постапката за правење експерименти или тестови, за истражување и развој, што вклучуваат испуштање на неодобрени производи во животната средина, во согласност со Законот за производи за заштита на растенијата.
- Ќе се донесат правилници за формата и содржината на декларацијата за квалитет и означувањата на губриња; за начинот и принципите за работа на стручниот совет; за трошоците за испитување при контрола на губрињата кои се произведуваат, увезуваат или пласираат на пазарот.
- Ќе се донесат 6 подзаконски акти за посебно уредување на меѓународните стандарди за фитосанитарни мерки според Меѓународната конвенција за заштита на растенијата (IPPC), во согласност со Законот за здравјето на растенијата.

Коментар

- Голем дел од подзаконските акти и правилници беа веќе предвидени со НПАА 2009, а сега се префрлуваат во НПАА 2011, а некои пак, дури и на среден рок.
- Од предвидените активности може да се заклучи дека регистарот на производи за заштита на растенијата нема да биде воспоставен во текот на 2011 година, што значи дека на крајот на годината оваа забелешка да биде повторена по третпат во Извештајот за напредокот. Исто така, се однесува и на преземањето на меѓународните стандарди за фитосанитарни мерки, бидејќи НПАА 2011 нив ги предвидува на среден рок (2012–2013).
- Во одговор на забелешката за слабото искористување на државната фитосанитарна лабораторија, со НПАА 2011 се планира отпочнување на постапката за нејзина акредитација во 2011 година. Но потребата од зајакнување на нејзините капацитети со професионални обуки е само декларативна, бидејќи не се наведува колку и кои обуки се планираат.
- Новите вработувања не се поврзани со резултати што се очекуваат од соодветните институции.
- Никаде не се споменуваат мерки за подобрување на координацијата на различните институции, иако таа забелешка се нотира по третпат во Извештајот 2010.

ПОГЛАВЈЕ 13. РИБАРСТВО

Пристапно партнерство

Извештај за напредокот 2008	Извештај за напредокот 2009	Извештај за напредокот 2010
<p>1. Управување со ресурсиите и флотииите</p>	<p>1. Управување со ресурсиите и флотииите</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување подзаконски акти за управувањето со ресурсите, инспекцијата и контролата во рибарството и допрецизирање на одредбите за вршење рекреативен риболов. - Изработка на риболовни основи за сите риболовни води. - Ќе се донесе програма за унапредување на рибарството и аквакултурата за период од 12 години, како и годишна програма за финансиска поддршка во рибарството и аквакултурата во 2011 година. - Ќе се дополни воспоставениот систем за следење на состојбите во рибарството и аквакултурата со евиденција за користењето на државната помош во областа. - Ќе се изградат места за влез и излез од риболовните води (риболовни пунктови). - Ќе се изработат и реализираат годишните програми за финансиска поддршка во рибарството и аквакултурата во 2012 и 2013 година. 	<ul style="list-style-type: none"> - Извештајот за напредокот зборува за недостиг на административен капацитет за имплементација на политиката, особено во Одделението за рибарство и аквакултура, како и во Државниот земјоделски инспекторат. Начинот на кој е изработено ова поглавје само го потврдува тоа. Имено, сите пет подрачја се фузирани во едно, што не беше случај со НПАА 2009, каде што беа предвидени мерки за четири подрачја (управување со ресурси, инспекција и контрола, структурна политика и државна помош). - Краткорочниот приоритет за донесување на подзаконските акти за управување со ресурсите, инспекцијата и контролата на рибарството не соодветствуваат со забелешките на Извештајот 2011, со кој се бара од државата да ги усогласи структурните политики за државна помош и особено помошта за порибување на риболовните води.

Извештај за напредокот 2008	Извештај за напредокот 2009	Извештај за напредокот 2010
<p>2. Инспекција и контрола</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет на одделението за рибарство и аквакултура во МЗШВ и во Земјоделскиот инспекторат сè уште не е доволен. - Недостатокот на капацитет се протега и на земјоделскиот инспекторат, кој има главна улога во контролата и инспектирањето на рибарството. 	<p>2. Инспекција и контрола</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување подзаконски акти за управувањето со ресурсите, инспекцијата и контролата во рибарството и допрецизирање на одредбите за вршење рекреативен риболов 	<ul style="list-style-type: none"> - Со НПАА 2011 се предвидува јакнење на административните капацитети, но не се предвидуваат инструментите со кои ќе се постигне истото. - Недостигот од административен капацитет очигледно влијаел врз разбирањето на забелешките од Извештајот 2010, па наместо да се работи на воспоставување на целосен регистар на државната помош доделена во секторот, МЗШВ предвидува дополнување на воспоставениот систем на следење на состојбите во рибарството и аквакултурата со евиденција за користењето на државната помош.
<p>3. Пазарна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административната структура за имплементирање на пазарната политика сè уште не е воспоставена. - Министерството сè уште нема регистар на целата државна помош доделена во секторот. - Националните шеми на државна помош треба да бидат усогласени со структурните политики за државна помош на ЕУ, особено помошта за порибување на риболовните води. 	<p>3. Пазарна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ќе се изградат места за влез и излез од риболовните води (риболовни пунктови). 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 сосема го игнорира овој дел од Подрајето 13, иако властите имаат преземено обврски утврдени во НПАА 2009 кои во меѓувреме магично исчезнаа. - НПАА 2009, исто така, предвидуваше воспоставување на единствен ИКТ-систем во рибарството во 2009, но тој ниту се воспостави, ниту пак се спомнува во НПАА 2011.

Извештај за напредокот 2008	Извештај за напредокот 2009	Извештај за напредокот 2010
<p>4. Структурна политика</p>	<p>4. Структурна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ке се донесе Програмата за унапредување на рибарството и аквакултурата за период од 12 години, како и годишна програма за финансиска поддршка во рибарството и аквакултурата во 2011 година. - Изработка на риболовни основи за сите риболовни води. 	<ul style="list-style-type: none"> - Донесувањето на Програмата за унапредување на рибарството и аквакултурата за период од 12 години беше предвидено уште во НПАА 2009. Годишната програма за финансиска поддршка во рибарството и аквакултурата во 2011 нема да ја поправи забелешката на ЕК во Извештајот 2010, бидејќи таа ќе биде донесена врз основа на старо, нехармонизирано законодавство.
<p>5. Државна помош</p>	<p>5. Државна помош</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ке се дополни воспоставениот систем за следење на состојбите во рибарството и аквакултурата со евиденција за користењето на државната помош во областа. 	<ul style="list-style-type: none"> - Во НПАА 2011 нема ниту збор за оваа област.

ПОГЛАВЈЕ 14. ТРАНСПОРТНА ПОЛИТИКА

Пристапно партнерство - Натамошно спроведување на меморандумот за разбирање за развој на South East Europe Core Regional Transport Network и јакнење на соработката со опсерваторијата за SouthEast Europe Transport; усогласување на законите за патишта – превоз на опасни стоки, пристап до пазар, социјални услови, имплементација на дигитални тахографи и подобрување на безбедноста на патиштата; во железницата, воспоставување на регулаторно тело независно од инфраструктурата и операторот, како и управа за безбедност што ќе издава сертификати за безбедност; усогласување со ЕУ-правилата за транспорт на опасни стоки со железница; гаранција на финансиската стабилност преку компензирање на јавните услуги во патничкиот сообраќај и намалување на долговите; спроведување на обврските од првата транзициона фаза на European Common Aviation Area Agreement (ЕСААА) и релевантното законодавство; јакнење на административниот капацитет на Агенцијата за цивилно воздухопловство.

Среднорочни приоритети - Заокружување на *acquis*: патен (дигитален тахограф), железница (прв и втор пакет и интероперабилноста), воздушен и примена на соодветното законодавство; спроведување на обврските од втората транзициона фаза на ЕСААА.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Пајсен сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за патен сообраќај сè уште не е целосно усогласен со <i>acquis</i> за пристап на пазарот. - Административните капацитети на инспекторатите треба да се зајакнат. 	<p>1. Пајсен сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спогодби за меѓународен патен транспорт со Чешка и Шведска (крајот на 2011) и со Португалија, Финска, Ирска и Литванија (крај на 2012) - Обновување на патната сообраќајна сигнализација - Заокружување на реструктурирањето на <i>Македонија њаиш</i> - Капацитетите на Државниот инспекторат за транспорт ќе се зајакнат со вработување на нови лица, обезбедување а опрема, како и обука за спроведување на инспекциските контроли при вршењето превоз на патници и стоки во патниот сообраќај. - Измени на Законот за безбедност на сообраќајот на патишта - Измени на Законот за возила - Измени на Законот за работно време - Сключување спогодби за меѓународен превоз на патници и стоки со Португалија (12/2012), Финска (12/2012), Литванија (12/2012) и Ирска (12/2012). - Спроведување на регулативата за дигитални тахографи 	<ul style="list-style-type: none"> - Извештаите 2009 и 2010 зборуваат за нецелосна усогласеност на Законот за патен сообраќај со <i>acquis</i> за пристап до пазарот, но НПАА 2011 не го допира ова прашање, туку заклучува дека Законот е усогласен. - Спогодбите за меѓународен превоз на стоки и патници се наведени прво во НПАА 2009, па во НПАА 2010, а сега и во НПАА 2011 и се поместуваат за декември 2012, што покренува сомневања во капацитетите на Владата. - Чудно е и тоа што голем број држави се наведени и како краткорочни и како среднорочни приоритети.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Железнички сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не е обезбедена конкуренција меѓу железничкиот и патниот сообраќај - Треба да се воспостават управи за безбедност и тело за истраги на несреќи, во согласност со новиот закон - Сè уште не е одговорено на барањето на приватниот железнички оператор поради нејасните правила - Пристапот до пазарот е комплициран поради нецелосно функционалното тело за безбедност, поради што не се воспоставени правилата за издавање сертификати за безбедност. 	<p>2. Железнички сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измени на Законот за железнички систем и Законот за безбедност во железничкиот сообраќај и Законот за договори за превоз; - Управата за безбедност во железничкиот систем ќе пропише упатства за издавање сертификати и одобренија за сигурност; - Ратификација на Спогодбите за гранична контрола на железничкиот сообраќај со Косово и со Србија - Зајакнување на Управата со нови вработувања, техничка опременост и организирање на обуки на вработените - Нови вработувања во Министерството за транспорт - Усогласување на националното законодавство со новите директиви на ЕУ во делот за железниците, - Донесување Национална програма за железничка инфраструктура (2014-2016) - Обуки за Агенцијата за регулирање на железничкиот сектор - Нови вработувања во Секторот за железници во МТВ и во Управата за сигурност во железничкиот систем. 	<ul style="list-style-type: none"> - Краткорочните приоритети предвидуваат закони и подзаконски акти, но не и мерки за постигнување целосна функционалност на органот за безбедност и телото за истражување на несреќи, за да се одговори на забелешките на Извештајот 2010. Дискутабилно е дали со предвидените мерки ќе се олесни пристапот на приватните железнички оператори до пазарот, коишто ги најавија своите активности во железничкиот сообраќај, пред сè во транспортот на стоки, а потоа и во превозот на патници. - Модернизацијата и реконструкцијата на железничката инфраструктура и обновата на возниот парк се заглавени во техничките документи, а првенствено беа предвидени во НПАА 2009 (види поглавје 21).
<p>3. Внатрешен воден сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Допрва треба да се изгради досие за примената на релевантното законодавство во оваа област. 	<p>3. Внатрешен воден сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Реконструкција на пристаништето во Охрид; - Уредување на условите за постигнување безбедност, опременост и капацитет. 	<ul style="list-style-type: none"> - Реконструкцијата на пристаништето во Охрид беше предвидена прво во НПАА 2009, па во 2010 и сега во НПАА 2011.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>4. Комбиниран шрансјорѝ</p>	<p>4. Комбиниран шрансјорѝ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Промоцијата на модалната распределба од автомобилите кон пешачење, велосипедизам и јавен превоз - Воведување политика за пренасочување на товарот и патниците од патиштата кон транспортите кои не се штетни за животната средина - Стандардизација и хармонизација на мултимодалните товарни единици, со промоција на Европската интермодална товарна единица - Изработка на физибилити студија и кост-бенефит анализа за стратегиските национални мултимодални транспортни јазли - Интегрирање на издавањето билети и услуги за багаж меѓу различните видови транспорт, - Формирање на мултимодални транспортни јазли (промоција на интермодалните транспортни системи, според физибилити-студијата 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 признава дека законската рамка за лиценцирање на мултимодалните транспортни оператори ќе биде предизвик за блиска иднина, па оттука краткорочните приоритети ги допираат само еколошките аспекти, како што се промоцијата на пешачењето, велосипедизмот и користењето на јавниот транспорт, како и пренасочувањето на товарот и патниците кон модалитети кои не се штетни за животната средина. Но, за волја на вистината, овие исти приоритети беа дел и од НПАА 2009.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>5. Воздушен сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Делови од првата фаза од договорот на ЕЗВП не се имплементирани - Треба да се зајакне административниот капацитет на секторот, особено квалификациите на кадарот. - Новиот закон ги намали финансиите за АВЦ - Треба да се комплетира правната рамка за „Единствено европско небо“ - Треба да се транспонираат регулативата за воздушен простор, интероперабилноста и флексибилното користење на регулативата, а воздушниот простор треба да се преконфигурира за да биде функционален. - Кадарот во АЦВ треба да се зајакне, а новиот кадар во контролата на летање нема релевантно искуство - Комисијата за истраги на воздушните несреќи да ги зајакне капацитетите и да биде независна. - Одделението за воздушен сообраќај на МТВ сè уште нема квалификуван кадар. - Административниот капацитет во секторот треба да се зајакне, особено квалификациите на кадарот 	<p>5. Воздушен сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измени на Законот за воздухопловство за обезбедување стабилна финансиска независност на АЦВ и на Законот за облигациони и стварноправни односи во воздушниот простор - Кадровско екипирање: МТВ (Сектор за воздухопловство со 1 лице) и АЦВ (со 12 стручни лица) - Формирање Цивилно-воен комитет и Комитет за истрага на воздухопловните несреќи и сериозни инциденти - Постапка за ревидирање на постојните билатерални спогодби за редовен воздушен сообраќај, со цел да се отстранат оние одредби што ги дискриминираат странските авиокомпани и авиокомпаниите од Република Македонија. - Претседавање со Eurocontrol - Спроведување на обврските преземени во втората фаза на Спогодбата за европската заедничка воздухопловна област. 	<ul style="list-style-type: none"> - И покрај редовните забелешки, во Извештаите на ЕК за нецелосна имплементација на делови од првата фаза на Договорот за ЕЗВП, НПАА2011 планира само помали измени во Законот за воздухопловство. Во меѓувреме, по спроведувањето на новата постапка за именување на Управниот одбор и нов директор на АЦВ, на оваа позиција е избран Дејан Мојсовски, име поврзано со владејачката партија. Ваквите кадровски решенија нема да придонесат за поголема независност на АЦВ. - Интересно е тоа што НПАА 2011 всушност не дава никакви приоритети, односно наведува некои приоритети за веднаш потоа да објасни дека тоа е веќе направено. Ова поглавје повеќе наликува на едукативна брошура отколку на оперативен стратегиски документ, што зборува за ограничениот капацитет на институциите од поглавјето 14. - И овде, како и во другите поглавја, градењето административен капацитет се гледа само низ призмата на новите вработувања.
<p>6. Државна помош и сателитска навигација</p>	<p>6. Државна помош и сателитска навигација Нема краткорочни приоритети</p> <ul style="list-style-type: none"> - Изготвување Стратегија за сателитска навигација 	<ul style="list-style-type: none"> - Очигледно дека Владата нема намера да се занимава со ова прашање во догледно време, а зборовите „државна помош“ не се ни спомнуваат.

ПОГЛАВЈЕ 15. ЕНЕРГИЈА

Пристапно партнерство - Натамошно усогласување на законодавството за внатрешните пазари за електрична енергија и гас, енергетската ефикасност и обновливите извори на енергија со *acquis*, со цел постепено отворање на пазарот за енергија за конкуренцијата; натамошно зајакнување на независноста на Регулаторната комисија за енергетика; исполнување на обврските од Договорот за Енергетската заедница за целосно спроведување на *acquis* за внатрешниот пазар на гас и електрична енергија и за прекуграничната размена на електрична енергија; зајакнување на административниот капацитет во сите енергетски сектори, вклучувајќи ја и Агенцијата за енергетика, во областа на енергетската ефикасност и обновливите извори на енергија; изградба на соодветен објект за складирање на радиоактивни материјали; обезбедување правилно и независно функционирање на Дирекцијата за радијациона сигурност.

Среднорочни приоритети - Натамошни напори за обезбедување на соодветно снабдување со енергија и развој и спроведување на енергетската политика во согласност со обврските од Договорот за Енергетската заедница.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Безбедносѝ при снабдување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Владата донесе среднорочна програма за создавање задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати, која предвидува обезбедување на 90-дневна просечна потрошувачка. 	<p>1. Безбедносѝ при снабдување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Програма за реализација на Стратегијата за развој на енергетиката - Донесување уредба за квалитетот на течните горива - Постапка за доделување концесија за вода за производство на електрична енергија од мали хидроелектрични центри - Донесување на Годишен план за јавни набавки - Формирање работна група за нов Закон за задолжителните резерви на нафта и нафтени деривати - Решавање на имотно-правните односи на складишните капацитети - Нови вработувања во МЕ (3 во секторот за енергетика) и во Дирекцијата за задолжителни резерви на нафта - Отпочнување на повеќе проекти - Објавување меѓународни огласи за концесии за вода - Нов Закон за задолжителните резерви на нафта и деривати - Јакнење на капацитетите и нови вработувања 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 практично содржи некорисни информации, а дефинираните приоритети не толку општи што реално не кажуваат ништо. Кај среднорочните приоритети ситуацијата е уште полоша. Имено, се зборува за „отпочнување на повеќе проекти“, но нема објаснување за какви проекти станува збор. - Ваквиот текст укажува на недоволниот капацитет на администрацијата, а НПАА 2011 планира само нови вработувања за решавање на овој проблем.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Внатрешен пазар на енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Одредени тарифи за електрична енергија сè уште не ги одразуваат трошоците, а наплатата не е доволна за да се осигури одржливост на системот. - Постапката за решавање на спорот од септември 2008 на Секретаријатот на Енергетската заедница за усогласеноста на Законот за енергетика сè уште трае. - Пазарните правила допрва треба да се донесат - РКЕ го донесе правилникот за формирање на цените на природниот гас, но снабдувањето со природен гас не е одделено од преносот на природен гас, во согласност со Директивата за природен гас - Сопственоста на гасоводот сè уште не е решена - И покрај тоа што беше засилен со четири нови вработувања, Секторот за енергетика на Министерството за економија не може да одговори на сите предизвици поврзани со енергетската политика 	<p>2. Внатрешен пазар на енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување подзаконски акти кои произлегуваат од новиот Закон за енергетика - РКЕ ќе ги донесе (стр. 165) правилниците за формирање на цените за регулираните дејности од областа на електричната енергија и природниот гас, правилници за цените на електричната енергија и природниот гас за снабдувач во краен случај, тарифен систем за пренос и дистрибуција на електрична енергија и природен гас, пазарните правила за електрична енергија, правилата за снабдување и снабдување во краен случај (електрична енергија и природен гас), правилникот за следење на функционирањето на енергетските пазари, итн. - Донесување тарифни системи и правила од страна на РКЕ - 3 нови вработувања во МЕ (сектор за енергетика) и проект за зајакнување на капацитетите (ИПА 2009) - Донесување Програма за субвенционирање на потрошувачката на енергија - Имплементација на ИПА твининг-проектот во РКЕ - Натомашна имплементација на Законот за енергетика, - Усогласување на домашното законодавство со она на ЕУ - Јакнење на капацитетите на МЕ со нови вработувања (3+4 во секторот за енергетика) - Јакнење на капацитетот на РКЕ со 2 нови вработувања 	<ul style="list-style-type: none"> - Се чини дека пинг-понг играта со Предлог-законот за енергетика заврши. Секоја работна верзија на Законот изготвена во текот на 2010 беше проследена со изјави од претставници на Владата дека истиот е целосно усогласен со ЕУ, но секоја наредна верзија претрпуваше сеизмички промени. Кога во септември, Предлог-законот конечно стигна до Собранието, ваквите изјави за усогласеноста на Законот паднаа во вода. Имено, истиот беше повлечен во последен час пред неговото разгледување на редовната седница на Собранието од 27 ноември поради големиот број поднесени амандмани (повеќе од 100) и поради дополнителното мислење добиено од Секретаријатот на Енергетската заедница, а со цел изготвување на интегрална верзија на текстот. На 28 декември Законот го помина првото читање. Ваквата гимнастика остави последици по другите задачи дефинирани во НПАА (на пример, подзаконските акти). - Повеќето правилници и тарифни системи наведени во НПАА за првпат се спомнуваат во НПАА 2009, а сега е прашање дали тие ќе се донесат и во 2011. - ИПА проектот 2009 се состои од 4 компоненти и ЕК има точно утврдено кои капацитети ќе се градат, за разлика од нашата администрација. - Неколкупати се повторуваат 3 вработувања во МЕ (сектор за енергетика), па дури и на среден рок. Оттука, нејасно е дали станува збор за 3 или за повеќе лица.
<p>3. Државна помош</p>	<p>3. Државна помош</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема дефинирани приоритети 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 не дава никакви информации за тоа што ќе се прави во наредниот период.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>4. Обновлива енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подготовките на полето на обновливата енергија се одвиваат, но потребни се значителни дополнителни напори 	<p>4. Обновлива енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Акционен план за обновливи извори на енергија за период од десет години; - Правилник за обновливи извори на енергија, - Уредба за повластени тарифи за електрична енергија - РКЕ ќе донесе правилник за повластени производители на електрична енергија од обновливи извори - Изготвување подзаконски акти и ажурирање на постојните - Нови вработувања во МЕ (4+3) - Јакнење капацитетите на институциите преку обука 	<ul style="list-style-type: none"> - Доминантно е чувството дека овие сектори се целосно зависни од странската помош, а конкретните резултати изостануваат или се одлагаат. - Фактот дека не се дефинираат подзаконските акти што ќе се донесуваат на среднорочен план покажува дека Владата нема претстава што ќе се случува подалеку од една година. - Повторно нови вработувања, но сега за други цели. Станува ли збор за други лица или не?
<p>5. Енергетска ефикасност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет и потребните ресурси на Агенцијата за енергетика сè уште не се доволни за ефективно да се промовираат енергетската ефикасност и обновливите извори на енергија 	<p>5. Енергетска ефикасност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување акционен план за енергетска ефикасност, - Донесување уредби за индикативните цели за заштеда на енергија и за еко-дизајн, - Донесување правилници за енергетските карактеристики на зградите, за енергетската ефикасност на електричните и другите уреди и апарати, за енергетската контрола, за високоефикасните комбинирани постројки и упатство за примена на мерките за енергетска ефикасност и заштеда на енергија при определувањето на карактеристиките на стоките и услугите што се предмет на јавните набавки, - 5 нови вработувања во Агенцијата за енергетика и почеток на проектот за зајакнување на административните капацитети на секторот за енергетика и на Агенцијата за енергетика (ИПА компонента 1 и 4) - Донесување Втор акционен план за енергетска ефикасност - Измени на правилникот за енергетска контрола - Нови вработувања во МЕ (4+3 во секторот за енергетика) 	<ul style="list-style-type: none"> - Кај енергетската ефикасност доминантно е чувството дека овој сектор е целосно зависен од странската техничка помош во однос на изготвувањето на соодветните акциони планови. - И овде важат истите забелешки како и погоре за градењето на капацитетите на институциите, вклучувајќи го и делот за новите вработувања.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>6. Нуклеарна безбедност и заштитна од радијација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дирекцијата за заштита од радијација издаде неколку регулативи, но нивната усогласеност со acquis треба да се провери - Административниот капацитет на Дирекцијата е прифатлив, но потребен е и дополнителен кадар - Лиценцирањето на објектите за складирање на радиоактивниот отпад е клучно заради негово сигурно складирање и тоа мора да биде изведено во согласност со acquis - Треба да бидат воспоставени критериуми за одредување на организацијата која ќе му обезбедува техничка помош на ДЗР - Да се направи план за вонредни состојби и да се организираат вежби за заштита 	<p>6. Нуклеарна безбедност и заштитна од радијација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Изработка на правилник за квалификациите и здравствената состојба на лицата кои можат да ракуваат со извори на јонизирачко зрачење, - Изработка на план за заштита на населението во случај на радијационен вонреден случај, - Потпишување меморандум за соработка со Албанија и со Црна Гора, - Ратификација на измените на Конвенцијата за физичка заштита на нуклеарен материјал, - Предвидено е зајакнување на и континуирана контрола на изворите на јонизирачко зрачење - Јакнење на капацитетите на Дирекцијата со нови вработувања и обука на кадарот - Донесување правилник за просторот, опремата и лицата кои можат да работат со извори на јонизирачко зрачење и правилник за критериумите и мерките за заштита од јонизирачко зрачење при вршење на дејност со извори на зрачење - Анализа на влијанието на новата директива - Нови вработувања во ДРС и обука на кадарот 	<ul style="list-style-type: none"> - Голем дел од подзаконските акти, како и планот за заштита на населението во Република Македонија од јонизирачко зрачење, беа предвидени уште со НПАА 2009, па пренесени во НПАА 2010, а сега се дел од НПАА 2011. Прашање е дали истите ќе бидат дел од идната НПАА 2012?

ПОГЛАВЈЕ 16. ОДАНОЧУВАЊЕ

Пристапно партнерство - Да се зголеми административниот капацитет за спроведување на законодавството за даноци и за борба против фискалната евазија; итно да се преземат структурни мерки за реформирање на политиката за контрола и за подобрување на капацитетот за контрола; да се подготви стратегија за инспекциска контрола и соодветни информатички системи; да се почитуваат начелата на етичкиот кодекс за деловното оданочување и да се обезбеди усогласеност на новите мерки за оданочување со начелата

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Индиректно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема напредок кај индиректното оданочување - Акцизните даноци кај некои производи и натаму се пониски од минимумот што се бара со <i>acquis</i> 	<p>1. Индиректно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Анализа на законските решенија на ДДВ и усогласеноста со Директивата 32006Л0112 и со другите даночни прописи на ЕУ - Континуирано проучување на деловите на директивите на ЕУ кои не се усогласени со системот на акцизите. - Проучување на законодавството со одредбите на директивите на ЕУ, за да се утврди потребата од менување или донесување на нов Закон за ДДВ - Примена на ДДВ при вршењето промет на добра и услуги меѓу даночните обврзници внатре во Заедницата. - Интензивен процес на усогласување со директивите на ЕУ, кои децидно се однесуваат на системот за акцизите. - Усогласување и вградување на одредбите на Директивата за реструктурирање на рамката на Заедницата за оданочување на енергетските производи и електричната енергија (32003Л0096), како и усогласување на стапките на акциза на тутунските добра и алкохолните пијалаци со минималното ниво на акцизите кое е пропишано со Директивите. 	<ul style="list-style-type: none"> - Краткорочните приоритети за 2011 година се премногу општи, исто како и оние зацртани во НПАА 2010 и НПАА 2009. - Во среднорочните приоритети кај ДДВ и акцизите има повторување на приоритетите за усогласувањето на директивите од НПАА 2009, преку НПАА 2010 во НПАА 2011 година, што зборува за нивното некомплетно спроведување. - Очигледно дека забелешките од Извештајот 2010 ќе се повторуваат и во следните неколку години.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Директивно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законските промени со кои се предвидува ослободување од оданочување на дивидендите што им се исплатуваат на резидентните правни лица повлекуваат дискриминација кон нерезидентните правни лица, а и прашањето за идната примена на Директивата за подружници (на фирмите) 	<p>2. Директивно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ќе продолжи континуираното проучување на директивите на ЕУ кои се однесуваат на системот за данокот на добивка и ПДД преку проектот на ЕУ „Поддршка на даночната реформа“ и ќе се утврдат отстапувањата на законите, данокот на добивка и ПДД во однос на европското законодавство за ефикасно да се преземат директивите во Законот. - Ќе продолжи процесот на усогласување на Законот за данокот на добивка и Законот за ПДД со директивите на ЕУ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Краткорочните приоритети се премногу општи и исти како и оние зацртани во НПАА 2010, 2009 и 2008, што го отвора прашањето „колку години и требаат на Владата да ги „проучи“ директивите на ЕУ (а во оваа област има многу малку, бидејќи сè уште нема заедничка европска даночна политика). - И среднорочните приоритети се повторуваат од НПАА 2009 (на пр. приоритетот за одредбите на директивите кои се однесуваат на заедничкиот систем на оданочување во случај на спојување, поделба, трансфер на средства и размена на акции меѓу фирми“ кои повторно се зацртуваат како среднорочни. - Владата има легитимно право подоцна да реши да ја усогласува оваа област, но притоа треба јавно да соопшти зошто го прави тоа.
<p>3. Административен капацитет и заемна помош</p>	<p>3. Административен капацитет и заемна помош</p> <ul style="list-style-type: none"> - Забрзување на процесот на потпишување и ратификација на Договорите за одбегнување на двојното оданочување со Белгија, Луксембург, БиХ и Кувајт, како и склучување договори за одбегнување на двојното оданочување со другите држави-членки на ЕУ (Португалија, Грција, Кипар и Малта). - Ажурирање и комплетирање на регистарот на овластените лица за размена на информации за одбегнување двојното оданочување и воспоставување непосреден контакт со овластените лица од други држави за размена на искуство во примената на договорите за одбегнување на двојното оданочување - Продолжување на преговорите за склучување договори за одбегнување на двојното оданочување со држави-членки на ЕУ, како и со други воневропски држави, како и електронска и спонтана размена на податоци со државите-членки на ЕУ и со други земји. 	<ul style="list-style-type: none"> - Иако зацртано како краткорочен приоритет во НПАА 2009, договорите што треба да се потпишат со Белгија, Луксембург, БиХ и со Кувајт, како и со Португалија, Грција, Кипар и Малта, сè уште не се остварени и повторно се поставува како краткорочен приоритет во НПАА 2011. - Од НПАА 2010 се повторуваат краткорочните приоритети „Ажурирање и комплетирање на регистарот“ и „воспоставување на непосреден контакт“. - Среднорочните цели веќе трета година по ред остануваат исти, премногу општи и недоволно прецизни.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>4. Ойерашивен кайацишеј и комјутеризација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недостига детален план за имплементација на Стратегијата за 2010–2012 на УЈП - Сè уште недостига капацитетот за инспекција и за присилна наплата - И натаму е низок истражниот капацитет и капацитетот за координација во борбата против евазијата на данокот - Планираното зајакнување со човечки ресурси во УЈП за 2009 и 2010 не се случи - Недостига адекватен ИТ систем - Етичкиот кодекс за деловно оданочување допрва треба да се изготви и да се примени 	<p>4. Ойерашивен кайацишеј и комјутеризација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зајакнување на административниот капацитет и подигање на стандардите за работа со систематска обука на вработените со: <ul style="list-style-type: none"> • Унапредување на ИТ системот за деловните процеси во УЈП • Интерконекција со трети страни заради размена на податоци. • Операционализација на Канцеларијата за комуникации и односи со јавноста • Обезбедување технички предуслови за администрирање на систем на извршување на државните побарувања по основа на парични казни, глоби и трошоци • Јакнење на капацитетот на надворешната контрола и развој на нови методи за борба против корупцијата и сивата економија. • Модернизирање на Центарот за впаричување на долг. • Имплементирање на Програмата за развој на Контакт- центарот • Регионална даночна академија • Стратегијата за ЧР и акти за мотивација на вработените. - Зајакнување на административните капацитети и надградба на ИТ системот за да се зголеми наплатата на приходите, преку исполнување на следниве среднорочни приоритети: <ul style="list-style-type: none"> • Воведување на интегриран информатички систем • Размена на податоци со други држави-членки на ЕУ • Развој на комуникациските капацитети и Интранет • Успешно администрирање на систем за парични казни, глоби и трошоци во корист на РМ • Електронска размена на податоци со други земји заради избегнување на двојното оданочување или неоданочување • Хардверска/софтверска основа за размена на податоци за даночни измами заради намалување на финансискиот криминал и даночните измами. • Формирање Канцеларија за врски за размена на податоци од областа на ДДВ во рамките на ЕУ и создавање оодветна хардверска и софтверска база за ВИЕС, со која ќе се добие основа за унифицираната конекција на размената на податоците за ДДВ во рамките на ЕУ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Се повторуваат точките 2,3,5,7,8 и 9 од приоритетите на НПАА 2010 година, што значи дека не се остварени и повторно се задаваат како краткорочни за 2011 г. - Во оваа фаза, отворањето на Регионалната даночна академија е нереална цел, бидејќи сè уште нема донесено стратегија за развој на ЧР, што значи дека нема капацитет за остварување на истата. И регионалната академија е еден од приоритетите кои се повторуваат од еден документ во друг на Владата. Впрочем, човечките ресурси и квалификуваните кадри се една од најслабите алки на даночната администрација, што го потврдува и извештајот на ЕК. - ИТ системот веќе неколку години по ред е ставен како среднорочен приоритет, но сè уште не постои никаква реализација на оваа идеја.

ПОГЛАВЈЕ 17. ЕКОНОМСКО-МОНЕТАРНА УНИЈА

Пристапно партнерство - Среднорочен приоритет - Да се усогласи правната рамка, заради обезбедување целосна независност на Централната банка

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Монетарна политика.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Известувањето на НБРМ за макроекономската ситуација се подобри, но бројките сè уште не се целосно хармонизирани со оние на ДЗС. - Сè уште има недостатоци во правната рамка во некои клучни области, како што се целосната независност на НБРМ, забраната на монетарното финансирање на јавниот сектор и забраната за преференцијален пристап на јавниот сектор до финансиските пазари. 	<p>1. Монетарна политика.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Натомашно подобрување на процесот на управување со ликвидноста во банкарскиот систем. - Продолжување на рачностите на котираните каматни стапки СКИБОР. - Изработка на апликативен софтвер за редовно изготвување и објавување месечни извештаи за девизните резерви. - Подготвителен процес за редовна трансмисија на податоци за платнобилансните статистики до ЕВРОСТАТ. - Проект за набавка на софтвер за интегриран сметководствен систем. - Усогласување со регулаторната и оперативната рамка на ЕСЦБ и ЕЦБ. - Континуирано приспособување на подзаконската регулатива на Народна банка кон директивите на ЕУ и подобрување на институционалниот и стручниот капацитет на Народна банка. 	<ul style="list-style-type: none"> - Подготвителниот процес за редовен пренос на податоци за платнобилансните статистики до ЕВРОСТАТ и воспоставување статистика на инвестициските и приватните пензиски фондови се повторува од НПАА 2010. - Проектот за набавка на софтвер за интегриран сметководствен систем ќе се објави по вторпат, иако првично беше зацртан во НПАА 2009, па во НПАА 2010. - Проектот „Needs Assessment Project for the NBRM in the Process of ECB and ESCB accession“, од I компонентата ИПА во НПАА 2010 се најави во последното тримесечје на 2010 година, додека во НПАА 2011 се најавува во втората половина на 2011 година. - И кај среднорочните критериуми се повторуваат многу работи од НПАА 2009 и НПАА 2010. - НПАА 2011 не предвидува (и овојпат) мерки за решавање на проблемите нотирани во Извештајот 2010, иако станува збор за проблеми од 2008.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Економска полијтика.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се задоцни со доставувањето на четвртиот ПЕП - Описот на структурните реформи не е сеопфатен, а макроекономската и фискалната рамка е оптимистичка во контекст на очекуваните надворешни резултати. Целите не се јасно усогласени со приоритетите на политиките поврзани со процесот на пристапување во ЕУ. - ПЕП има само ограничена релевантност и не се употребува како основен документ за креирање на економските политики. - Административниот капацитет за имплементација сè уште варира - и на хоризонтално и на вертикално ниво. 	<p>2. Економска полијтика.</p> <ul style="list-style-type: none"> - До крајот на 2010 година се очекува имплементација на набавената софтверска апликација во која ќе се креира интегрирана база на податоци на целокупниот јавен долг на државата. - На среден рок, преку проектот „Зајакнување на капацитетот на Секторот за макроекономска политика за макроекономски анализи и формулирање на политиките, со цел да се подобри креирањето на политиките и остварувањето на критериумите за влез во ЕУ“, се очекува значително да се зголеми капацитетот на Секторот за макроекономска политика за подготовка на макроекономски анализи, проектирање на макроекономските варијабли, оценка на ефектот од планираните владини политики и мерки, како и за проектирање на буџетските приходи. 	<ul style="list-style-type: none"> - Имплементацијата на набавената софтверска апликација во која ќе се креира интегрирана база на податоци за целокупниот јавен долг на државата се провлекува од крајот на 2008 во секоја НПАА и никако да се случи. - Иако НПАА 2009 вели „потребни се административни зајакнувања во текот на 2009 и 2010 година, за што се планирани две нови вработувања“, од тогашните 11 вработени, сега наместо 12 (колку што имало во 2009) во Секторот има 10 вработени. Секторот нема ниту раководител, ниту помошник, иако и НПАА 2009 и НПАА 2010, како и самата природа на работата, го предвидуваат тоа.

ПОГЛАВЈЕ 18. СТАТИСТИКА

Пристапно партнерство - Зајакнување на капацитетот на Државниот завод за статистика за да се обезбеди навремено спроведување на наредниот попис на населението и да се овозможи постојан развој на националните сметки и на статистиките што тие ги содржат, особено да се решат преостанатите недостатоци во прибирањето и обработката на земјоделските статистики и деловните статистики во согласност со ЕУ-стандардите и методологијата и да се зголеми испраќањето, а статистички податоци до Евростат;

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011
<p>1. Статистичката инфраструктура</p> <ul style="list-style-type: none"> - Буџетот на ДЗС за 2010 е значително редуциран, а општата состојба со ресурси е лоша. - Треба да се обезбеди правична застапеност	<p>1. Статистичката инфраструктура</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измени на Законот за државната статистика. - Брошура за примената на Кодексот за работа на европската статистика. - Нови вработени во ДЗС за имплементација на европското законодавство. - Анализа од примената на системот за следење на трошоците по активности. - Трето самооценување според CAF (Common Assessment Framework). - Анализа на резултатите од третото самооценување според ЦАФ. - Поефикасно стратегиско планирање, буџетирање и управување. - Извештаи за квалитетот по завршувањето на статистичките истражувања. - Подготвување документ за следење на квалитетот на процесите. - Подготвување прирачници и процедури за собирање, контрола, шифрирање, внес и обработка на податоци. - Изработка на апликации за внес на податоци и за контрола на внесениот материјал од Пописот. - Табелирање на податоците од Пописот 2011. - Подобра техничка инфраструктура (сервери, РС, софтвер), набавка на опрема и софтвер за спроведување на Пописот 2011. - Он-лине прибирање на податоци за 5 статистички истражувања. - Зголемување на дата-сетовите доставени до Евростат. - Апликации за транскодификација за податоците од статистичките истражувања кои се доставуваат до Евростат. - Полнење на базата на референтни метаподатоци според ESMS структурата за 30 статистички истражувања. - Примена на статистичкиот бизнис-процес модел во ИТ системите на ДЗС. - Подготвена стратегија за развој на метаинформацискиот систем на ДЗС. - Приспособување на постојната апликација од ЕСС за регистрирање на статистички варијабли и ставање во функција во опкружувањето на ДЗС. - Хардвер и софтвер за централизирано архивирање и бекапирање. - Прирачник и кодекс за управување со информатичката безбедност.

заокружување на воспоставувањето статистички деловен регистар и регистар на фарми, вклучувајќи ги и стандардните процедури, за регистрите да содржат ажурирани информации.

Среднорочни приоритети - Наталожен развој на сите области на статистиката, целосно усогласување во клучните области, во однос на фреквентноста, опсегот, класификацијата, роковите и квалитетот, и поставување единствен систем за управување и обработка; воспоставување добро координиран национален статистички систем.

	Коментар
<ul style="list-style-type: none"> - Примена на процедури за пристап до микроподатоци од различни статистички области (подготовка на заштитени микродатотеки), за научно-истражувачки цели. - Објавување на процедурите за пристап до микроподатоците за научноистражувачките цели на веб-страницата на ДЗС. - Усвојување на европските методологии и алатки за заштита од статистичко разоткривање. - Прирачник за заштита од статистичко разоткривање. - Имплементација на контрола на статистичката доверливост во различни статистички области, со приспособување на расположливите софтвери во ЕСС. - Редизајн на содржинската и техничката поставеност на веб-страницата. - Воведување кориснички ориентирани алатки за флексибилна употреба на дисеминираните податоци на веб-страницата. - Анализа на постојните статистички публикации (содржина). - Подготовка на план за редизајн на статистичките публикации (содржина). - Воведување нови статистички публикации. - Спроведување Анкета за мерење на задоволството на корисниците. - Воспоставување и одржување на регистар на корисниците. - Анализа за имиџот на институцијата. - Анкета за мислењето на давателите на податоци. 	<ul style="list-style-type: none"> - Наспроти приоритетите за реформа на Државниот завод за статистика преку јакнење на неговите севкупни капацитети и критиките за намалување на неговиот буџет за 2010 година во Извештајот 2010, Владата го зголеми неговиот буџет, но главно за реализација на Пописот. Најголем дел од буџетот (65%) е наменет за ставката „договорни услуги“. - Проблемот на правичната застапеност во Државниот завод за статистика, НПАА 2011 воопшто не го ни споменува. Веројатно и ова прашање ќе се решава во договор меѓу главните коалициони партнери во Владата на нетранспарентен начин, како и досега. - Главен предизвик годинава ќе биде организацијата и спроведувањето на Пописот 2011, како и развојот и усогласувањето на националните сметки и соодветните статистики со оние на ЕУ, со оглед на постојаните критики за нивна нецелосна усогласеност, односно бавно усогласување.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Класификациите и рејистрите</p>	<p>2. Класификациите и рејистрите</p> <ul style="list-style-type: none"> - Следење на промените во економските класификации - Донесување на националната класификација на занимања – НКЗ, усогласена со меѓународната класификација на занимања ISCO-08. - Следење на процесот на донесување на ИСЦЕД 2011 и негова примена. - Трансфер на методолошко-организационата и техничката обработка на податоците од Избирачкиот список во ДИК. - Развивање на методолошките основи и функционалноста на СДР, усогласени со европските стандарди и препораки. - Статистичко истражување за подобар квалитет на податоците во Деловниот регистар и вклучување во ЕВРОГРОУП регистарот. - Дефинирање на варијаблите, усогласени со европските стандарди, и препораките со методолошките подобрувања во административниот регистар на населението (во МВР). - Развивање софтвер за историјатот на промени во Регистарот на фармите. - Примена на воведени процедури за ажурирање на регистарот на фармите. - Речиси сите активности продолжуваат на среден рок. 	<ul style="list-style-type: none"> - Бавно се одвиваат активностите за усогласување на системот на националните стандарди со европските. Овој приоритет е зацртан уште во НПАА 2009, како краткорочен, и се повторува во секоја наредна НПАА. Затоа, главниот проблем овде е вкупниот административен капацитет за спроведување на реформите во овој дел. Како пример, Државниот завод за статистика сè уште се „ослободува“ од административните и управните функции и нивниот трансфер кон други институции, за сметка на неговото насочување кон својата основна дејност.
<p>3. Секторски статистики</p> <ul style="list-style-type: none"> - Буџетот за Пописот на населението не е обезбеден, а сè уште не е усвоено ниту Законот за пописот. - Усогласеноста со ЕСА 95 и со ПЕП и натаму е слаба. 	<p>3. Секторски статистики</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спроведување на оперативниот план за Пописот 2011 (организација, подготовка и подготовки за објавување на резултатите). - Спроведување на Анкетата за континуирана стручна обука (CVTS). - Примена на методологија за трошоците на социјалната заштита- ESSPROS. - Пренос на податоците до Евростат, во согласност со европските стандарди. - Спроведување на <i>ad hoc</i> модулот <i>вработеност на инвалидизирани лица</i>. - Спроведување анкета за приходите и животниот стандард – СИЛК. - Анализа и податоците од анкетата за структура на заработувачката. - Истражување за слободни работни места. - Обезбедување податоци за следење на статистиката на животната средина, во согласност со европските регулативи. - Составување економски сметки по институционални сектори и изработка на интегриран сет економски сметки. - Хармонизација на пресметките на макроагрегатите, во согласност со ЕСА 95. - Унапредување на секторските сметки. 	<ul style="list-style-type: none"> - Законот за пописот е конечно донесен и е предвиден буџетот за Пописот 2011 во износ од 600 милиони денари. - Хармонизацијата со европскиот систем на сметки ЕСА 95 се одвива мошне бавно. Потврда за ова е редовното префрлање на активностите предвидени како краткорочни приоритети од една во друга година веќе 3 години по ред.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<ul style="list-style-type: none"> - Доставувањето статистички податоци до Евростат се зголеми, но потребно е натамошно подобрување, особено за економската статистика. 	<ul style="list-style-type: none"> - Подобрени методи за пресметка на ДДВ на регионално ниво. - Подготвување на податоците за БДП на квартално ниво. - Поквалитни податоци во инпут-аутпут табелите за Евростат. - Обезбедување индикатори за одржлив развој. - Развивање на сметките за здравството. - Имплементирање на НКД РЕВ 2. - Воспоставување методологија и доставување на експерименталните пресметки за хармонизираниот индекс на трошоци на живот до Евростат. - Обезбедување краткорочни статистички податоци во градежништвото. - Обезбедување а краткорочни статистички податоци во индустријата. - Обезбедување релевантни статистички податоци, во согласност со ЕУ регулативата, за PRODCOM (Nomenclature of Industrial Products). - Обезбедување структурни статистики, во согласност со ЕУ регулативата, за SBS (Structural Business Statistics) бр.58/97 и бр.295/08 - Обезбедување краткорочни статистички податоци во енергијата. - Обезбедување краткорочни статистички податоци во туризмот, угостителството и транспортот. - Обезбедување краткорочни статистички податоци во трговијата. - Обезбедување релевантни податоци за подршка на донесувањето на одлуките за развој на земјоделскиот сектор. - Обезбедување релевантни податоци за агро-монетарните сметки во земјоделството. - Имплементација на ЕВРОСТАТ-методологијата (ESA '95) во делот на подготовката на табелите за државниот долг (ЕДП нотификации). - Редовно изготвување месечна динамика на извештаите за девизните резерви, во согласност со прирачникот и препораките на ММФ. - Подготвителен процес за редовен пренос на податоците за платно-билансните статистики до ЕВРОСТАТ. - Воведување статистика за инвестиционите/приватните пензиски фондови. - Приспособување на екстерните статистики кон новите меѓународни стандарди, кои ќе почнат да се применуваат од 2014 година. - Унапредувања на методологијата за проценка на приватните трансфери во платниот биланс. - Натамошно приспособување на статистиката (делот што е во доменот на НБРМ) кон барањата на ЕВРОСТАТ. - Развој на статистиката на финансиските сметки. - Речиси сите активности продолжуваат и на среден рок. 	<ul style="list-style-type: none"> - Проблемот на лошиот квалитет на Претпристапната економска програма (ПЕП), кој се провлекува од почетокот на нејзиното донесување, повторно не е цел за решавање. Главните забелешки се однесуваат на премногу оптимистичките прогнози за економијата, како и на тоа што ПЕП воопшто не ги третира приоритетите од Пристапното партнерство. Ова е проблем кој се провлекува во сите стратески документи, па оттука и чувството дека истите се прават колку да се направат, а не за да послужат како јасна рамка и водич во европските реформи. - Спроведувањето на Пописот 2011 ќе претставува еден од главните предизвици за Државниот завод за статистика во наредната година, според кој ќе се оценува и натамошниот напредок во ова поглавје. - Втор, но не помалку значаен предизвик останува заокружувањето на статистичкиот систем со сите секторски статистики, како основа за водење квалитетни економски политики.

ПОГЛАВЈЕ 19. СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ВРАБОТУВАЊЕ

Пристапно партнерство - Натамошно транспонирање на acqis и зајакнување на административните и оперативните структури, вклучувајќи го и Инспекторатот за труд; обезбедување административен капацитет за спроведување на политиките за социјална инклузија и социјална заштита; обезбедување функционален и репрезентативен социјален дијалог; натамошни напори за подобрување на состојбата на лицата со посебни потреби.

Среднорочни приоритети - Развој на постојан механизам за социјален дијалог; развој на долгорочни политики за социјална вклученост и подобрување на пристапот на ранливите групи до пазарот на трудот; натамошно подобрување на политиките за социјална заштита; развој на механизмите за следење на состојбата на лицата со пречки во развојот.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Трудово законодавство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националното трудово законодавството сè уште не е ефективно усогласено со ЕУ. - Соработката меѓу релевантните институции останува слаба. - Административниот капацитет и натаму е недоволен. 	<p>1. Трудово законодавство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подготовка на Законот за работни совети - Јакнење капацитетите на Државниот инспекторат за труд (ДИТ). - Имплементација на проектот „Подобрување на борбата против непријавената работа“. - Подготовка на посебен Закон за заштита на вработените во случај на несолвентност на работодавачот. 	<ul style="list-style-type: none"> - Иако НПАА 2010 тврди дека „посебно внимание ќе се посвети на доследната примена на трудовото право“, во НПАА 2011 нема информација за тоа што е направено на тој план, ниту пак се предвидува механизам за мерење на имплементацијата на законодавството во оваа област. Нема утврдено показатели со кои ќе се мери ефикасноста на работата на Државниот инспекторат за труд. - Постои разлика во директивите за кои со НПАА 2010 беше предвидено да се транспонираат и известувањето со НПАА 2011 за тоа кои директиви се веќе транспонирани. - Се доцни со донесувањето на правилниците за работите што не смеат да ги вршат работници кои не наполниле 18 години и работнички за време на бременост и доење.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Здравје и безбедност при работата</p> <ul style="list-style-type: none"> - И натаму има голема потреба од обука на инспекторите за труд за да го спроведуваат законодавството. - Нема хармонизирани критериуми и методи за евидентирање на повредите на работното место и за нивна анализа, со цел соодветно да се развие националната стратегија за заштита. 	<p>2. Здравје и безбедност при работата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување на Национална програма за безбедност при работа и Акционен план. - Правилник за минималните барања за безбедност и здравје при работа на вработените во случај кога постои ризик од изложување на биолошки агенси. - ДИТ ќе потпише меморандуми со релевантните институции за размена на податоци за несреќи при работа и за консолидирано собирање и евидентирање на податоците. 	<ul style="list-style-type: none"> - И НПАА 2010 и НПАА 2011 известуваат дека е основан Советот за безбедност и здравје при работа. Без разлика на тоа дали е формиран во 2009 или во 2010 очигледно е дека не функционира, бидејќи сè уште не е усвоена Националната програма за безбедност при работа што требаше да биде усвоена во 2010. - ДИТ сè уште нема остварено соработка со релевантните институции, иако и НПАА 2010 „тврдеше“ дека „во тек се разговори за склучување договори меѓу ДИТ и другите релевантни институции“. - Не е јасно зошто усогласувањето со 11-тата индивидуална директива (Заштита на работниците во индустриите за вадење минерали со дупчење) го нема веќе во списокот на среднорочни приоритети.
<p>3. Социјален дијалог</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бипартитниот и трипартитниот дијалог сè уште се слаби. - Социјалните партнери сè уште немаат капацитети за развој, примена и евалуација на социјалните политики. 	<p>3. Социјален дијалог</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зголемување на ефикасноста на работата на Економско-социјалниот совет. - Поттикнување на трипартитниот дијалог на локално ниво и на бипартитниот дијалог. - Јакнење на капацитетите на социјалните партнери. 	<ul style="list-style-type: none"> - И краткорочните и среднорочните приоритети се повторуваат од НПАА 2010 и се сведуваат на поттикнување на трипартитниот и бипартитниот социјален дијалог. Активностите што се предлагаат на овој план (работилници, семинари, обуки), тешко дека ќе го дадат очекуваниот резултат. Иако се предвидува дека ќе се зајакнат социјалните партнери, се чини дека се нема визија за вистинските потреби и мерки што треба да се преземат.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>4. Политика на вработување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Учеството на пазарот на трудот и натаму е многу ниско, а невработеноста висока. - Значителен дел (1/3) од буџетот наменет за активни мерки беше скратен, а преостанатиот дел беше недоволен за да има реален ефект. - Не е намалено вработувањето во сивиот сектор. - Недостига ефикасна соработка и координација меѓу релевантните институции. 	<p>4. Политика на вработување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дефинирање на главните предизвици на пазарот на трудот, во согласност со Европската економска стратегија – Европа 2020. - Подготовка и имплементација на нов Оперативен план за активни мерки за вработување 2011. - Програма за самовработување со кредитирање. 	<ul style="list-style-type: none"> - Се доцни со имплементација на проектите финансирани преку ИПА компонента 4 (за повеќе детали, види во Поглавјето 22) - Не е предвидено усвојување на нова Стратегија за вработување, иако тоа беше краткорочен приоритет во НПАА 2010. - И покрај катастрофалната ситуација на пазарот на трудот, НПАА 2011 констатира <i>„Политициите беа насочени кон креирање и имплементација на политики за вработување кои ќе влијаат врз задржувањето на позитивниот тренд на пазарот на трудот“</i>.
<p>5. Европски социјален фонд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Имплементацијата на Оперативната програма за развој на човечките ресурси, кофинансирана преку четвртата компонента ИПА, е многу бавна. 	<p>5. Европски социјален фонд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Имплементација на оперативната програма „Развој на човечките ресурси 2007–2013“ и среднорочна евалуација на нејзината имплементација. 	<ul style="list-style-type: none"> - Практично, во НПАА 2011 нема краткорочни приоритети, бидејќи тие се сведуваат на имплементација на планираните проекти. - Евалуацијата не може да биде приоритет, бидејќи таа е составен дел од работата. - Се доцни со имплементација на проектите финансирани преку ИПА компонента 4 (за повеќе детали, види во Поглавјето 22).

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>6. Социјална вклученост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Расте стапката на сиромаштија. - Висока стапка на осипување, особено на Ромите. - Недоволни мерки и буџет за подобрување на пристапот на ранливите групи до пазарот на трудот. - Недоволната координација на институциите продолжува да ја попречува ефикасноста на правата на лицата со хендикеп (нивниот пристап до здравствените и социјалните услуги и нивната социјална вклученост). 	<p>6. Социјална вклученост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Изготвување и усвојување на Оперативен план за 2011. - Изработка на протокол за размена на податоци кои се однесуваат на социјалното вклучување. - Доекипирање на Одделението за имплементација на Стратегијата и Декадата на Ромите, продолжување со имплементацијата на националните акциони планови од Стратегијата и Декадата. - Доделување стипендии за учениците Роми. - Отворање дневен центар за возрасни лица со попреченост во развојот. - Годишна оценка за спроведувањето на Националната стратегија за правата на лицата со попреченост (2010–2018). - Отворање дневен центар за деца со аутизам. - Изготвување студија за состојбите со социјалната инклузија. - Оперативен план за имплементација на Националната стратегија за стари лица (2010–2020). Отворање дневен центар за стари лица во Крушево. - Центар за менторство на деца кои се во конфликт со законот. - Изработка на анализа за системот за администрација на паричните трансфери за децата и истражување за потребите на најсиромашните домаќинства. - Национално истражување за семејното насилство. - Анализа за потребите на едукаторите на деца со посебни потреби. - Анализа за состојбите со сексуалната злоупотреба и педофилијата. 	<ul style="list-style-type: none"> - Повторно отсуствува стратешкото планирање, што се потврдува со недостигот на краткорочни приоритети, кои во суштина не се приоритети туку редовни активности. - Во НПАА 2011 не се планирани речиси никакви активности за намалување на причините за високата стапка на сиромаштија и за економско интегрирање на најранливите групи. - Се чини дека државата нема јасна визија за тоа како да се справи со проблемите на социјалната невклученост, бидејќи речиси во сите области со НПАА се планираат истражувања кои допрва ќе треба да ги анализираат тековните состојби во конкретните области и ќе ги идентификуваат проблемите што треба да се отстранат. - Доживотното учење, преку кое се овозможува подобар пристап на маргинализираните групи на пазарот на трудот, воопшто не се споменува, ниту пак се зборува за отстранување на недоследностите во оваа област. - Активностите планирани со НПАА 2010 за спроведување на кратки форми на ран детски развој, преку работа со деца надвор од градинките во руралните и маргинализираните подрачја, никаде не се спомнуваат, така што не е јасно дали тие воопшто се реализирани. - Во неколку наврати се спомнуваат нови вработувања на припадниците од помалите заедници во администрацијата. Имајќи ги предвид забелешките на ЕК за нестручните вработувања, Владата мора да обезбеди транспарентност, професионалност и фер избор при реализацијата на новите 328 вработувања. - Имајќи предвид дека со НПАА 2011 ратификацијата на Конвенцијата за правата на лицата со инвалидност се предвидува дури во 2012, нејасно е зошто подготвителните активности не се приоритет во 2011.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>7. Социјална заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште не е доволен административниот капацитет за развој на праведен систем за социјална заштита. - Бавна примена на Законот за социјалната заштита. 	<p>7. Социјална заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување Закон за исплата на пензии и пензиски надоместоци од капиталното финансирање. - Воведување нова софтверска апликација за остварување на правата и исплата на пензиските давања. - Анализа за можностите и начиниот на воспоставување мултифондови во вториот и во третиот столб на пензискиот систем. - Воспоставување електронска евиденција и регулирање на начинот на водење на евиденцијата и документацијата. - Ревизија на стандардите и нормативите за социјалните услуги за децата. - Анализа на потребите од социјални услуги на локално ниво во општините. 	<ul style="list-style-type: none"> - Иако НПАА 2010 предвидуваше донесување на Закон за социјално домување, Законот сè уште не е донесен, а во НПАА 2011 таков не е предвиден. Очигледно, Владата го менува концептот и овој проблем го решава преку посебна Програма за изградба и одржување на социјални станови во сопственост на Република Македонија, со која се предвидуваат 1.101 стан; распределени се 131, а 1.228 се во постапка на распределување. - Не е донесена програма со мерки за намалување на енергетската сиромаштија. Овој проблем се таргетира преку Програмата за субвенционирање на потрошувачката на енергија. - Недоволниот административен капацитет не се адресира. Иако НПАА 2010 предвидуваше (на краток рок) донесување на Програма за континуирано образование на стручните лица во областа на социјалната работа и воведување систем за лиценцирање, ваквата програма ниту е воведена, ниту пак се предвидува да биде воведена. - Градењето на капацитетите за успешно следење и евалуација на ефикасноста на социјалната заштита, како среднорочен приоритет, се напушта.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>8. Антидискриминација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесениот закон не е хармонизиран со ЕУ законодавството и не ја предвидува сексуалната ориентација како основа за дискриминација. - Комисијата нема административен капацитет, рокот од 3 месеци за поведување постапка пред Комисијата се смета за премногу ограничувачки. - Продолжува дискриминацијата врз основа на сексуалната ориентација, етничкото потекло и хендикепот. - Сè уште нема статистика за директна и индиректна дискриминација. 	<p>8. Антидискриминација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Отпочнување со работа на Комисијата за заштита од дискриминација. 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 не предвидува измена на донесениот закон со цел истиот да се хармонизира со европските стандарди, особено околу внесувањето на сексуалната ориентација како услов за дискриминација и постапката за заштита од дискриминација. - Проблемот со независноста и компетентноста на членовите на Комисија за заштита од дискриминација не е адресиран во НПАА 2011, иако ова ја минира целта за постоењето на Законот и неговата успешна имплементација. - Не се предвидуваат никакви активности кои ќе воспостават механизам за следење на случаите на дискриминација и нивна статистичка евиденција во сите сфери.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>9. Еднакви можности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот на Секторот за еднакви можности и натаму е недоволен, во смисла на финансиски и човечки ресурси. - Недостигот од координација го попречува спроведувањето на Стратегијата за заштита од семејното насилство, особено на локално ниво. - Недоволна поддршка на иницијативите за борба против дискриминаторски обичаи и стереотипи. - Ниско учество на жените во работната сила. 	<p>9. Еднакви можности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласување на Законот за еднакви можности со Директивата за пристап до добрата и услугите. - Оперативна програма за 2011 за имплементација на Националниот план за акција за родова рамноправност. - Акционен план за унапредување на статусот на жената Ромка 2011–2013 - На среден рок се планира донесување на Стратегија за родова рамноправност. 	<ul style="list-style-type: none"> - За жал, НПАА 2011 не предвидува никакви активности со кои ќе се адресираат забелешките од последниот извештај на ЕК во врска со јакнењето на капацитетите, зајакнувањето на координацијата и поддршката на иницијативите за борба против стереотипите. Напротив, се чини дека Владата ги зајакнува овие стереотипи преку кампањите коишто ги поддржува. - Не се реализирани активностите предвидени со НПАА 2010 за инкорпорирање на родовиот концепт во законската регулатива од областа на образованието и во наставните програми и професионалната обука. Во 2010 МЦЕО спроведе проект со кој се потврди дека токму преку образованието се создаваат нови (негативни) традиции. - Активните мерки за вработување незначајно ги таргетираат жените, а не се преземаат ниту дополнителни активности за да се олесни транзицијата на жените на пазарот на трудот.

ПОГЛАВЈЕ 20. ПРЕТПРИЈАТИЈАТА И ИНДУСТРИСКАТА ПОЛИТИКА

Пристапно партнерство - Дефинирање и спроведување на стратегија за индустријата што поттикнува развој и иновации; воведување систематска проценка на влијанието на новите прописи врз претпријатијата; Зајакнување на ресурсите на Одделот/Агенцијата за МСП и обезбедување примена на Стратегијата и Акцискиот план за МСП како и Европската повелба за малите претпријатија; натамошно поедноставување на прописите, „регулаторната гилотина“ и намалувањето на бирократските пречки за бизнисот; воведување проценка на влијанието на прописите.

Среднорочни приоритети - Натамошен развој на механизмите за поддршка на МСП и подобар пристап до финансиските услуги; дефинирање и спроведување на Стратегијата за индустријата што поттикнува развој и иновации; заокружување на спроведувањето на Стратегијата за вградување на претприемачкото образование во општествените текови врз основа на успешните донаторски пилот-проекти.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Начелаџа на индустрискаџа џолиџика и џреџџриџиџаџа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Некои министерства сѐ уште не спроведуваат широка консултација на засегнатите страни при изготвувањето на законите и системските анализи на правните акти. - Принципот „Малите пред сѐ“ се уште не е вграден во законите и развојот на политиките. - Човечките ресурси и јавното финансирање за работата на Одделението за МСП и Агенцијата за малите и средните претпријатија сѐ уште не се доволни. 	<p>1. Начелаџа на индустрискаџа џолиџика и џреџџриџиџаџа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Натамошно имплементирање на регулаторната гилотина и проценка на влијанието на регулативата (ПВР). - Проектот „Подобра бизнис регулатива во Македонија“ е наменет за анализа на досегашната примена на ПВР. - Воведување Регистар (до 2012) и пилот-проект во Министерството за транспорт (2011). - Правење 5-годишен план за поттикнување на конкурентноста и реактивирање на НСПК (Национален совет за претприемаштво и конкуренција). - Подготовка на Стратегијата за иновации. - Четврт пакет антикризни мерки. - ИПА проект за спроведување на индустриската политика. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ако ПВР е дел од постапката на донесување на регулативата, тогаш до кога ќе биде предмет на активностите предвидени во НПАА? - Повторно нема мерки за развој на политиките за поддршка на МСП, во согласност со принципот „Малите пред сѐ“, што се гледа од скромните финансиски средства за таа намена. - Нејасно е зошто не е предвидена поголема улога на Агенцијата за поддршка на претприемаштвото на РМ и на мрежата организации, особено ако се знае дека милионски суми од буџетот на РМ се даваат на УНДП наместо на националните чинители. Треба да се истакне дека оваа забелешка во Извештајот се провлекува од 2008.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Инструментите на индустриската политика и ирејпријатијата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Годишната програма за поддршка на конкурентноста, претпримеништвото и работата на кластерите за 2010 има редуциран буџет за речиси 40% во споредба со 2009. - Буџетот на Агенцијата за привлекување странски инвестиции е 5,7 милиони евра за 2010, а во 2009 се потрошени многу средства без видливи резултати. 	<p>2. Инструментите на индустриската политика и ирејпријатијата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усвојување и имплементација на секторски годишни програми, како и на Стратегијата за извозна промоција и Стратегијата за развој на занаетството. - 3-годишна програма за МСП (2011–2014) - Агенцијата за странски инвестиции и промоција на извозот на РМ со усвојување на Стратегијата за извозна промоција ќе добие нова основна дејност, за чиешто извршување соодветно ќе се доекипира и докапитализира. - Формирање Центар за иновации (УСАИД) за користење на ЕУ програмите ЦИП, ФП7 и ЕУРЕКА. - Формирање на еквити фонд (2011–2013) - Анализа на Директивата за борба против задоцнетите плаќања заради нејзино транспонирање. - Зајакнување на капацитетите на институциите вклучени во спроведувањето на индустриската политика. 	<ul style="list-style-type: none"> - Стратегијата за занаетство е предвидена уште со НПАА 2009, а сè уште нема ништо. Значи ли тоа дека истата ќе се појави и во НПАА 2012!? - На сметка на малите средства за МСП (во финансиската рамка за 2011 се предвидени вкупно 8.000.000,00 ден за субвенции и трансфери), додека за поддршка на инвестициските вложувања се предвидуваат уште поголеми средства. Така, за субвенција на постојните странски инвеститори ќе се потрошат околу 2,3 милиони евра, а за технолошки зони околу 5 милиони евра. Со оглед на отсуството на резултати на АСИПИ, дискутабилна е оправданоста на трошењето на сметка на МСП, што е нотирано и во Извештајот 2010. - Поеднакво нелогично е што дури сега (по 5 години трошење пари) ќе се прави стратегија за привлекување на странските инвестиции. Се прашуваме дали Владата планира да испрати промотори во нашите најнови држави-пријатели, како Иран, Сирија, Зимбабве и Боливија? - Фактот дека проект на УСАИД ќе се занимава со ЕУ фондовите зборува за ограничениот капацитет на Владата да ги програмира европските средства, но и билатералната помош. Имено, не беше тешко да се предвиди дека на потенцијалните корисници на ЕУ-средства (во случајов МСП) ќе им треба поддршка, па истата да се испрограмираше уште со ИПА 2007 од првата компонента, а билатералната помош да се искористеше за пребрдување на периодот 2007–2008 додека се програмираше ИПА.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Секторски политики.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Голем дел од буџетот за Стратегијата за туризам се троши за субвенционирање на посетите на странските туристи. - Мерките кои се однесуваат на поддршката на традиционалните сектори (текстил, металска индустрија, туризам) имаат скромни буџети. 	<p>3. Секторски политики</p> <ul style="list-style-type: none"> - Продолжува имплементација на постојните програми за програмите за челик и текстил. - Издавање информативен билтен за челик. - Одржување меѓународна регионална конференција за металуршкиот сектор. - Интегрирање на Програмата за поддршка на текстилната индустрија во рамките на Програмата за индустриска политика. - Субвенционирање на странскиот организиран туристички промет и поддршка на изградбата на туристичката атракција „Македонско село“. - Имплементација на секторските стратегиски документи. 	<ul style="list-style-type: none"> - Проблемот со недоволното финансирање, од една страна, и нерационалното поставување на приоритетите, од друга страна. - И натаму ќе се субвенционира странскиот организиран туризам, и покрај забелешката на ЕК во Извештајот 2010, а буџетите на традиционалните сектори не се подобруваат. - Се поставува прашањето: „Како е возможно при толку многу стратегиски документи, да не може да се наведат попрецизно активностите што ќе се преземат на среден рок“?

ПОГЛАВЈЕ 21. ТРАНСЕВРОПСКИ МРЕЖИ (TENS)

Пристапно партнерство

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Сообраќајни мрежи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Изградбата на автопатот на Коридорот 10 од ИПА е сериозно задоцнета и не се започнати ниту набавките. - Административните капацитети, особено техничките, треба значително да се зајакнат. - Сè уште се потребни значителни финансиски ресурси за надградба на инфраструктурната мрежа. 	<p>1. Сообраќајни мрежи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Реализација на проектот Демир Капија – Смоквица (28 км) со средствата од ИПА компонентата за регионален развој, Владата на РМ, ЕБОР, ЕИБ (вкупно околу 250 милиони евра). - Потпишување договори за концесија на патиштата. - Модернизација на Коридорот 10 – железница (кредит од ЕБОР, во 2011 ќе се распише тендер за ремонт на делниците Табановце – Куманово и Миравци – Смоквица). - Реконструкција на Железничката станица – Скопје (725 илјади евра од РМ и 2,175 милиони евра од ИПА). - Подготовка на проектни студии и проектна документација за железничките делници по должината на Коридорот 10 и 10Д. - Физибилити-студија и ЕСИА студија за западниот дел од Коридор 8 (изработката на основната техничка документација да се финансира со донација од Western Balkans Investment Framework, проценета во износ од 6,5 милиони евра). - Изградба на нова терминална зграда, полетно-слетна патека, паркинг, пристапен пат, систем за земска навигација, комунална инфраструктура, доградба на административна зграда, карго-терминал, противпожарна станица, паркинг за воздухоплови на аеродромот „Александар Велики“ и паркинг, објекти во карго- центарот, ВИП објект, пречистителна станица, административна зграда, патролни и противпожарни возила и опрема за охридскиот аеродром (ТАВ до ноември 2011). - Потпишување на Договорот за транспортна заедница во 2011. - Подготовка на секторска физибилити-студија за идентификација на стратегиските мултимодални транспортни јазли и кост-бенефит анализа (Владата обезбедила 276.500 евра, а од ИПА грант во износ од 829.500 евра). - Надградба на делницата Битола – Ресен – Охрид – Подмолје. - Четврто ажурирање на Националната транспортна стратегија. - Тендер за вториот дел од Коридор 8 (Ногаевци – Неготино) - Изведен проект на железничката линија Кичево – Струга – граница. 	<ul style="list-style-type: none"> - Во ова поглавје, Извештајот за напредокот 2010 констатира умерен напредок, но забележува на задоцнетите набавки и на потребата од значителни финансиски ресурси. - Најголемиот дел од активностите и проектите во НПАА 2011 се повторување или продолжување на оние од НПАА 2010. Меѓу нив има и такви чијашто реализација ќе зависи од одобрувањето средства од страна на релевантната финансиска институција до која е поднесена апликацијата за заем или донација. Финансиското учество на Владата е прикажано само за ИПА проектите, бидејќи тоа е задолжително во согласност со регулативите за програмирање на ИПА средствата. Во другите случаи, финансиското учество на домашните институции, вклучително и на Владата, е нејасно или зависи од издавањето нови државни гаранции, каков што е случајот со МЕРСО. Оттука, јасно е дека без поголема сигурност на домашните средства, реализацијата на инфраструктурните проекти ќе биде неизвесна. <p>(за подетални коментари, види поглавје 14 Транспортна политика).</p>

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Енергетски мрежи</p>	<p>2. Енергетски мрежи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Развој на електроенергетскиот систем во РМ и Проектот 4 трафостаници 400/110 кV - Коридор 10: интерконективна врска Штип – Ниш (во 2011 се очекува завршување на елаборатот за нумерички податоци и постапката за експропријација, одобрување на заемот од СБ и потпишување договор за градба). - Коридор 8: интерконективна врска Скопје – Косово Ц (во 2011 треба да се воспостави соработка меѓу МЕРСО и КОСТ за да се изработи физибилити-студијата) и интерконективна врска Македонија – Албанија (приоритетен проект за кој се очекува одобрување на апликацијата за донација до WBIF од Владата). - Изработка на проектна документација (основен и изведбен проект) за приоритетните магистрални гасоводни правци Клевовце – Битола и Скопје – Тетово – Гостивар со крак до Кичево и проектна документација за пет делници (до крајот на 2011). - Краткорочните приоритети продолжуваат и како среднорочни. 	<ul style="list-style-type: none"> - Главниот впечаток е дека многу се доцни со остварувањето на зацртаните енергетски проекти, што ја намалува атрактивноста на државата за СДИ и директно влијае на нејзината конкурентска способност на ЕУ пазарот. - Учеството во потпрограмата „Интелигентна енергија Европа“ во рамките на програмата ЦИП воопшто не се третира овде, туку во Поглавјето 20 (стр. 235). Не е јасно на што се должи одолжувањето на можноста за финансирање и поддршка на енергетските проекти со неповратни средства од ЕУ. Претпоставка е дека преговорите се одолжуваат поради неусогласеноста на Законот за енергетика, поради проблемите со либерализацијата на пазарот на енергија и лошиот третман кон странските инвеститори во оваа област (За повеќе детали, види Поглавје 15 – Енергетика).
<p>3. Телекомуникациски мрежи</p>	<p>3. Телекомуникациски мрежи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потпишување Меморандум за разбирање за учество на РМ во Потпрограмата за поддршка на политиките за ИКТ и плаќање на влезниот билет, именување на член на РМ во координативното тело за оваа Потпрограма и нејзина промоција во јавноста. 	<ul style="list-style-type: none"> - Премногу се доцни со потпишувањето на Меморандумот за разбирање за втората потпрограма од програмата ЦИП бидејќи тоа беше предвидено да се случи уште во 2008. Останува нејасно зошто толку се доцни со ИКТ потпрограмата, иако се проценува дека потенцијалот за учество во проекти е прилично голем.

ПОГЛАВЈЕ 22. РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА И КООРДИНАЦИЈА НА СТРУКТУРНИТЕ ИНСТРУМЕНТИ

Пристапно партнерство - Зајакнато воспоставување на институционалните структури и зајакнат административент капацитет за програмирање, подготовка на проекти, мониторинг, евалуација и финансиско управување и контрола, особено кај ресорните министерства, заради спроведување на претпристапните програми на ЕУ, како подготовка за спроведување на кохезионата политика на Заедницата; заокружување на Националната стратегија за регионален развој.

Среднорочни приоритети - Зајакнување на централно ниво и развој на административните капацитети на регионално и на локално ниво; јасно распределување на одговорностите и јакнење на капацитетите за координација меѓу надлежните тела/ структури за спроведување, вклучувајќи ги и локалните власти.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема релевантен напредок. - Да се донесе законодавство за повеќегодишно програмирање и буџетска флексибилност. 	<p>1. Законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измени на Законот за рамномерен регионален развој. - Донесување и спроведување на Програмата за развој за 2011 и Програмата на Бирото за регионален развој 2011. - Потпишана финансиска спогодба за Оперативна програма за регионален развој. - Потпишана финансиска спогодба за Оперативна програма за развој на човечките ресурси. 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2010 тврди дека „е комплетирана релевантната легислатива“ (стр. 254) за регионален развој, но НПАА 2011 пак предвидува измени на Законот за регионален развој, а анализата од спроведувањето на Стратегијата и акциските планови сè уште не е изготвена. Консултациите со Националниот совет за рамномерен регионален развој се <i>про форма</i>, со оглед на тоа дека Советот последен пат заседавал во декември 2009. - НПАА 2011 не го вклучува проблемот на повеќегодишното програмирање. - НПАА 2011 има мошне скромни очекувања ако се знае дека е извесно потпишувањето на финансиските спогодби за оперативните програми поради роковите од Брисел.
<p>2. Институционална рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зајакнување на меѓуминистерската координација во оперативната структура за ИПА III. - Потребни се постојани напори за подготовка и имплементација на проекти од ИПА III. 	<p>2. Институционална рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Одлука за вклучување на регионалната конкурентност во Оперативната програма за ИПА 3 компонентата. - Акредитација на ИПА 2 компонентата. 	<ul style="list-style-type: none"> - Краткорочниот приоритет предвиден во НПАА 2011 е задоцнет. Регионалната конкурентност беше предвидена од страна на ЕУ за 2011–2013, а тоа што е сега исфрлена се должи на некадарноста на македонската администрација. Речиси е извесен неуспехот на овој приоритет. - Акредитацијата на ИПА 2 компонентата за првпат се споменува во НПАА 2010. - НПАА 2011 не предвидува мерки за зајакнување на меѓуминистерската координација, иако проблемот е идентификуван уште во Извештајот 2009.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Административен капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Имплементацијата на ИПА III многу доцни. - Потребно е сериозно зајакнување на административниот капацитет на националните структури и вработување на соодветен персонал и обука на истиот. 	<p>3. Административен капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Градење административен капацитет на Националниот фонд и структурите кои се дел од ИПА 2, 3 и 4 компонентата. - Натамошно јакнење административните капацитети преку вработување и интензивни обуки на структурите 	<ul style="list-style-type: none"> - Краткорочните и среднорочните приоритети се исти како во НПАА 2010 (стр. 257) и се премногу општи. Повеќе информации има за она што е веќе направено, отколку за она што ќе се прави.
<p>4. Програмирање</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет за програмирање и подготовка на проекти треба да биде засилен. 	<p>4. Програмирање</p> <ul style="list-style-type: none"> - Програмирање финансиски алокации за 2010 и 2011 за оперативните програми за регионален развој и за човечки ресурси. - Подготовка на оперативните програми за регионален развој и за човечки ресурси за 2012–2013 - Програмирање на финансиските алокации за 2012–2013 за оперативните програми за регионален развој и за човечки ресурси. - Редовно ревидирање на листата на проектите. 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2010 предвидуваше донесување Национален развоен план, од кој до ден денес нема трага. Лани со НПАА 2010, ревизијата на двете оперативни програми беше предвидена за периодот 2010–2013, а сега се планираат две ревизии за периодите 2011–2012 и 2012–2013. Ова е јасен индикатор за нискиот административен капацитет идентификуван во Извештајот 2010 и во Извештајот 2009.
<p>5. Мониторинг и евалуација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е подобрување на капацитетите во одделенијата. 	<p>5. Мониторинг и евалуација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Воспоставување, спроведување, следење и подобрување на МИС (систем за управување со информациите). - Среднорочна евалуација на оперативните програми за третата или четвртата компонента. 	<ul style="list-style-type: none"> - МИС првпат се споменува во НПАА 2009, како среднорочен приоритет, а во НПАА 2010 како краткорочен приоритет. - Краткорочните приоритети се всушност еден приоритет со работен план. - Евалуацијата не може да биде приоритет, бидејќи таа е составен дел од работата.
<p>6. Финансиски менаџмент и контрола</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административните капацитети (персонал и обука) се подобрени, но сè уште не се доволни. 	<p>6. Финансиски менаџмент и контрола</p> <ul style="list-style-type: none"> - Почитување на правилото „n+3“ и намален ризик од губење на ИПА средствата. - Висока стапка на исплатени средства по склучени договори. - Подобрени внатрешни постапки на НФ и ЦФЦД. 	<ul style="list-style-type: none"> - Фактот дека се стравува од губење на средствата од ИПА 3 и 4 компонентата покажува дека Владата има слаб апсорпциски капацитет, што се должи на малиот административен капацитет. НПАА 2011 не предвидува активности за градење на тој капацитет.

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

Пристапно партнерство - Спроведување на националниот закон за заштита на личните податоци; да се потпише и ратификува дополнителниот протокол кон Конвенцијата на Советот на Европа за заштита на лицата во однос на автоматската обработка на личните податоци од страна на надзорни тела и кај прекуграничниот проток на податоци.

Извештај за напредокот 2010

1. *Судство*

- Улогата на министерот за правда во Судскиот совет (СС) и Советот на јавните обвинители (СЈО) отвори сериозни забелешки за мешање на извршната власт и политичка контрола во судството.
- Оценувањето на судиите да се заснова врз квантитативни, но и врз квалитативни индикатори, во согласност со препораките на СЕ.
- Рокот за префрлање на извршните предмети на извршителите повторно се продолжи, со што се одложи намалувањето на заостанатите судски предмети.
- Постојано отсуство на кохерентен систем за управување со ЧР.
- Не постои задолжителна обука од Академијата за назначени судии кои доаѓаат надвор од судството.
- Бројот на извршители е недоволен, поради што се одолжува извршувањето.
- Имплементацијата на Законот за медијација е непостојана и со ограничен ефект.
- **Одолжувањето на Законот за кривичната постапка ја доведува во прашање имплементацијата на Законот за ЈО од 2007.**
- Системот за жалби против пресудите на Управниот суд треба да биде воспоставен.
- Буџетски ограничувања.
- Министерството за правда не е кадровски екипирано, ниту во клучни сектори (ЕУ, корупција).
- Недостигот од точни податоци за бројот на заостанатите предмети го доведува во прашање успехот и можноста за оценка на вистинските ефекти од судските реформи.

НПАА 2011

1. *Судство*

- Ќе се усвојат повеќе подзаконски акти за судството и за работата на судиите.
- Ќе се изработи извештај за спроведеното оценување на работата на судиите и претседателите на судовите.
- Ќе се изготвуваат квартални извештаи за бројот на избрани и разрешени судии и за бројот на поведени постапки против судиите за нестручно и несвесно работење и дисциплинска одговорност.
- Ќе се донесе Стратешки план за утврдување на потребниот број судии и ЈО за периодот 2011–2013;
- На 1 јули 2011 ќе заврши трансферот на извршните предмети од судовите врз извршителите.
- Ќе се пополнат празните извршителски места.
- **Ќе се донесе Закон за јавнообвинителска служба.**
- Ќе се донесуваат полугодишни извештаи за работата на Канцелариите за односи со јавноста во судовите.
- Ќе се донесуваат полугодишни извештаи за одржаните јавни седници на ССРМ.
- Ќе започне со работа Вишиот управен суд.
- Ќе се спроведува Акцискиот план за имплементација на новиот ЗКП
- Ќе се изготви информација за студијата за унапредување на функционалноста, просторните потреби и ИТ во ЈО 2011–2012.
- Ќе се унапреди ИКТ во ЈО.
- Кадровски ќе се доекипира СЈО.
- Ќе се изготвуваат полугодишни извештаи за состојбата со совладувањето на приливот и намалувањето на заостатокот на предмети и времетраењето на постапките.
- Ќе се изготви информација за спроведувањето на Протоколот за соработка на Владата, органите на државната управа и Државното правобранителство.
- Ќе се утврди содржината на Годишниот план за управување со движењето на судските предмети и спречување на заостатокот на нерешени предмети или намалување на заостатокот и спречување на застојот во движењето на предметите, заради имплементација на Законот за управување со судските предмети.
- Ќе се формира меѓуресурсна работна група за координација на активностите за унифицирање на судската статистика.

- За групите приоритети, да се види во делот за политичките критериуми.

	Коментар
<ul style="list-style-type: none"> - Ќе се изготви извештај за спроведениот надзор над работата на јавните обвинители за 2010. - Ќе продолжи реализацијата на Програмите за почетна и континуирана обука на судиите, јавните обвинители и службениците. - Ќе продолжи Програмата за специјализирана обука на новоизбраните судии и јавни обвинители. - Ќе се спроведе обука, во согласност со Програмата за обука на судиите, советниците и службениците во Управниот суд. - Ќе продолжи имплементацијата на Законот за изменување и дополнување на судскиот буџет, со кој е предвиден фиксен процент од 0,8% од БДП кој ќе се зголемува во еднакви износи, така што според предвиденото во 2012 ќе достигне вредност од 0,5% од БДП во 2013 – 0,6% , во 2014 – 0,7% и во 2015 – 0,8%. - Ќе се изготват повеќе документи за планирање и реализација на судскиот буџет. 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 не предвидува приоритети кои директно би ги адресирале забелешките од Извештајот за напредокот што се однесуваат на независноста на судството. Извесно е дека Владата ќе изготви и ќе достави уставни амандмани до Собранието, со кои министерот за правда ќе биде отстранет од составот на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители. Сепак, со тоа ќе се реши само дел од забелешките во Извештајот за напредокот за 2010. И понатаму ќе останат забелешките на сметка на начинот на функционирање на обата совета, но за нив НПАА не содржи никакви приоритети и активности, освен што во делот на тековните состојби реферира на усвојувањето на Етичкиот кодекс на членовите на Судскиот совет на седницата одржана на 7.12.2010. - Европската комисија забележува за критериумите за оценување на судиите, но НПАА за 2011 не предвидува приоритети што би ја адресирале оваа забелешка. Освен имплементацијата на постојната регулатива (некои критериуми што со нашето законодавство се предвидени како квалитативни критериуми, Европската комисија очигледно ги смета за квантитативни. - Усвојувањето на стратешките планови за утврдување на броот на судиите и јавните обвинители за периодот 2011–2013 и регрутирањето на завршените кандидати од Академијата во судството и во Јавното обвинителство, може да ги ублажи состојбите и соодветно да одговори на забелешките во Извештајот за напредокот во 2010. Сепак, ништо нема да го компензира недостигот од кохерентен систем за управување со човечките ресурси. - Целосната имплементација на Законот за извршување останува задоцнета. - Направената законска измена и воведувањето на Вишиот управен суд обезбедува можност за жалба по одлуките во управен спор, но сепак истите се задоцнети, бидејќи системот отсуствува уште од самиот почеток. Во тек е конкурсот за пополнување на местата во Вишиот управен суд, а се очекува изборот да се направи во текот на февруари. - Не се предвидени активности кои би ги адресирале забелешките во однос на одложената примена на новиот Закон за кривичната постапка и Законот за јавното обвинителство, ниту пак забелешките во однос на слабите ефекти од Законот за медијација. - Има голем број предвидени активности со кои не се адресираат забелешките од Извештајот за напредокот во 2010 година (на пример, <i>Полугодишните извештаи за одржаниите јавни седници на Судскиот совет за расправање по претставките и појлаките од граѓаните и правните лица за работата на судовите и судиите или Полугодишните извештаи за работата на Канцелариите за односи со јавноста во судовите</i>). - НПАА за 2011 не предвидува активности во однос на забелешките од Извештајот за 2011 во делот на човечките ресурси во судството. - Во делот на тековните состојби се укажува на зголемувањето на буџетот за судската власт за 2010 година за 0,4%. Она што треба да се има предвид е дека ваквото зголемување, кое како тренд се планира да продолжи и наредните години, е направено без претходна анализа за реалните буџетски средства потребни на судството. <p><i>Виги: Политички критериум – Судски систем</i></p>

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Политика за антикорупција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Корупцијата и натаму е системски проблем. - Сè уште не е спроведена Препораката на GRECO за правилата за пратениците при одлучувањето за подигање имунитет. - Бројот на случаите во кои е наредено замрзнување или конфискација на имотот останува мал. - Треба да се развијат статистички податоци релевантни за антикорупцијата. - Забелешките по однос на независноста на судството го намалуваат неговиот капацитет да се справи со чувствителните случаи на високо ниво на корупција. - Ограничениот капацитет на кривичното одделение при Апелациониот суд во Скопје дополнително беше намален со суспензијата на повеќе од половината од судиите. - Да се интензивира заедничката обука на обвинителите и судиите за истражните мерки и за администрацијата на доказите во случаите на корупција и организиран криминал. - Законодавството за следење на комуникациите има недоречености и води кон недоследности во практиката. - Мал е бројот на случаите на класична корупција, на пример поткуп. Повеќето од случаите се за злоупотреба на службената позиција. - Одлуките на ЈО за отфрлање на кривичната пријава за корупција не подлежат на ревизија од страна на судија и претставуваат ризик за надворешни влијанија во случаите на политичка корупција од високо ниво. - Не се соодветни подготовките за примена на измените на Кривичниот законик во врска со извршителите. Одредбите за противправно збогатување не се спроведуваат. - ЧР на антикорупциското одделение при МВР и Секторот за внатрешна контрола, како и во Управата за управување со конфискуван имот, треба да се зајакнат. - Нема санкции за политичките партии кои ги прекршиле правилата за финансирање на политичките партии и изборите. - Нема досие од проверката на анкетните декларации, поради што нема ни досие на постигнувањата. 	<p>2. Политика за антикорупција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Заради реализација на Препораките на ГРЕКО од III круг на евалуацијата, ќе се измени КЗ кај инкриминациите на делата <i>пошкун</i> и <i>прешивзаконско посредување</i>, со цел да се усогласи со Конвенцијата за корупција на Советот на Европа и со дополнителниот протокол. - Заради реализација на Препораките на ГРЕКО од III круг на евалуацијата, ќе се измени Законот за финасирање на политичките партии. - Заради реализација на Препораките на ГРЕКО од III круг на евалуацијата, ќе се измени Изборниот законик. - Министерството за финансии ќе определи институција за надзор над финасирањето на политичките партии и изборните кампањи. - Ќе се организира обука за судиите, јавните обвинители и припадниците на МВР за опфатот на поткуп на домашни и странски арбитражи и концептот на „службено лице“. - Ќе се изготви информација за статусот на реализацијата на ГРЕКО препораките. - Извештаите на Државниот завод за ревизија од извршените ревизии на политичките партии ќе бидат постојано објавувани. 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 дел од забелешките од Извештајот за напредокот во 2010 ги третира и во НПАА 2011, во делот на политичкиот критериум. Сепак, поради релевантноста, главниот дел во кој се разработуваат приоритетите е токму во ова поглавје. - НПАА 2011 констатира реализација на сите 14 препораки на ГРЕКО од II круг на евалуацијата. Извесно е дека за реализирани се сметаат и препораките од I круг на евалуацијата. Увоена е информацијата за преземањето мерки за реализација на ГРЕКО препораките од III круг на евалуацијата, кои треба да бидат имплементирани до септември 2011. Останува да се види дали предвидените мерки се доволни за исполнување на сите препораки од III круг на евалуацијата. - Останува да се посочи дека предвидените измени во Законот за финасирање на политичките партии сепак ќе бидат задоцнети. <p><i>Види: Политички критериум – Политика за антикорупција</i></p>

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Темелни права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се решат нехуманите и понижувачки услови во затворите. - Обвинувањата за лош третман сè уште не се истражуваат и не се прогонуваат доволно. - Недостигот од доволно финансиски ресурси го загрози спроведувањето на надлежностите на Омбудсманот, како и отворањето на одделението за борба против тортурата. - Буџетот на Дирекцијата за заштита на личните податоци беше намален. - Сопственоста на печатените медиуми е високо концентрирана и нема транспарентни процедури. - Тужбите за клевета против индивидуални новинари приружени со високи казни, и натаму предизвикуваат загриженост. - Постои загриженост околу начинот и постапката за добивање статус на организација од јавен интерес. - Пристапот до здравствените и социјалните услуги на лицата со посебни потреби е сè уште ограничен. - Телото за еднаквост не е во согласност со Париските критериуми, а Законот не е целосно хармонизиран со ЕУ. - Правото на сопственост е загрошено поради замрениот процес на враќање на конфискуваниот имот. - Учеството на жените во политиката е мало, на локално ниво. - Националното координативно тело за спречување на домашното насилство има слаба координирачка функција. - Не се спроведуваат меѓународните инструменти. - Сè уште не е ратификувана ни Конвенцијата на Советот на Европа за заштита на децата од сексуална експлоатација и злоупотреба. - Децата со посебни потреби, децата на улица и децата од маргинализираните заедници сè уште се најзагрозените групи. - Треба да се зајакне системот за заштитени сведоци. - Ограничени се резултатите кај социјалното вклучување на Ромите, поради ограничените финансиски ресурси и несоодветниот административен капацитет. - Законодавството за заштита на правата на помалите заедници не се спроведува, заедно и во духот на Охридскиот договор. - Помалите заедници, особено Ромите и Турците, се во понеповолна положба. 	<p>3. Темелни права</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Во НПАА 2011, во поглавјето 23 во делот „Темелни права“ и „Права на граѓанинџе на ЕУ“, не е предвидена ниту една мерка за надминување или за санирање на забелешките содржани во Извештајот за напредокот во 2010. Наместо тоа, во НПАА 2011 во поглавјето 23, во делот „Темелни права“ се предвидуваат исклучиво мерки што се однесуваат на областа „Заштити на личниџе податоци“, која во Извештајот за напредокот се споменува само во контекст на намалениот буџет на Дирекцијата за заштита на личните податоци. - Додека во Извештајот за напредокот за 2010 се констатира дека телото за еднаквост не е во согласност со Париските критериуми, а Законот за спречување и заштита од дискриминација не е целосно хармонизиран со ЕУ, во НПАА 2011 во делот на тековната соостојба се констатира усвојување на Законот и се реферира на тоа дека формирањето на Комисијата е во тек. Со ова не само што се игнорираат забелешките во однос на Законот, туку се продолжува понатаму со неговата имплементација. - Во делот „Тековна соостојба“ се реферира на ратификацијата на Конвенцијата на Советот на Европа за заштита на децата од сексуална експлоатација и сексуална злоупотреба (Сл. весник на РМ бр.135/2010), на што се однесува една од забелешките во Извештајот за напредокот во 2010. Ако се знае дека истата забелешка за првпат е наведена во Извештајот од 2009 година, тогаш се прашуваме дали се чекало толку долго за ратификација на конвенцијата само за да се добие уште еден извештај во кој ќе се повтори оваа забелешка. - За една од клучните забелешки на Извештајот за напредокот од 2010 – состојбите во затворите – НПАА 2011 единствено во делот на тековните состојби упатува на тековните активности насочени кон изградба и реконструкција, опремување и одржување на КПУ и ВПУ, но не предвидува дополнителни активности и приоритети. - И во однос на Народниот правобранител, во Извештајот за напредокот 2010 се реферира на проблемите со намалениот буџет на институцијата, додека НПАА 2011, во поглавјето 23, единствено реферира на „Шековнаџа соостојба“ и на „Продолжувањеџо да се одговара на наводиџе на Народниот правобранител...“ - Повикувајќи се на континуитет во состојбите, НПАА 2011 реферира и на темите поврзани со социјалната инклузија на Ромите и имплементацијата на правичната застапеност, а се заборава дека токму таквите состојби наидуваат на критика во Извештајот за напредокот за 2010. <i>Види: Политички критериум –Човекови права</i>
<p>4. Права на граѓанинџе на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема напредок. 	<p>4. Права на граѓанинџе на ЕУ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Во НПАА 2011, во поглавјето 23, во „права на граѓанинџе на ЕУ“ не е предвидена ниту една мерка за надминување или санирање на забелешките содржани во Извештајот за напредокот во 2010. <i>Дополнително, види: Политички критериум –Човекови права</i>

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

Пристапно партнерство - Натамошно спроведување на АП за интегрирано гранично управување (ИГУ); бази на поврзани податоци за ГУ; надградба на опремата за анализа на документите и надзор на границата; спроведување на барањата за доставување патни документи со висок квалитет и натамошна обука; соодветно финансирање/обука за спроведување на реформите во полицијата; јакнење на координацијата меѓу полициските тела и другите органи; зајакнување на соработката меѓу крим-полицијата и ЈО; развој и спроведување на Стратегијата за човечките ресурси и за обука и надградба на нивната опрема; натамошно јакнење на борбата против организираниот криминал, преку употреба на посебни истражни мерки и со правилно издавање и следење на меѓународните налози за апсење (компјутерски криминал, детска порнографија) и формирање интегриран систем за разузнавање меѓу надлежните органи во борбата против организираниот криминал, трговијата со луѓе, оружје и дрога; зајакнување на напорите за спроведување на националниот акциски план за борба против трговијата со луѓе и капацитетот за истрага на компјутерски криминал; спроведување на Спогодбата за реадмисија меѓу ЕК/РМ и водење преговори со земјите на потекло на мигрантите што транзитираат низ РМ; зајакнување на воведувањето правни инструменти за гарантирање на правата на лицата кои имаат потреба од (меѓународна) заштита; усогласување на актите за азил и странци со соодветното *acquis*.

Среднорочни приоритети - Усогласување на актите за азил и странци со соодветното *acquis*

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1.Миграција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стратегијата за интеграција на бегалците не е во целост имплементирана. - Сè уште се развива централната база на податоци за странци. - Сè уште има недостиг од човечки и буџетски капацитет во Министерството за труд и социјална политика. 	<p>1.Миграција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ќе биде донесен Миграциски профил на РМ за 2010 година. - Ќе се донесат уредби за пристап до база на податоци за странци; за база на податоци за странци и за тајност, заштита и безбедност на податоците. - Ќе се продолжи со усогласување на Законот за странци. - Ќе се измени Законот за волонтерство за условите за влез на граѓани од трети земји, со цел студирање, размена на ученици, неплатена обука или волонтерски услуги. - Ќе се спроведе гап-анализа на Законот за социјалната заштита. - Ќе се усогласи образецот за одбивање на влез на странец во Република Македонија. - Ќе се продолжат преговорите во насока на склучување на договори за реадмисија со Црна Гора и со Исланд. 	<ul style="list-style-type: none"> - По визната либерализација, забележливо е намалување на темпото на реформи во поглавјето. Најголемиот дел од активностите се однесуваат на усогласување на законодавството, при што дел од нив се префрлаат од година во година. Прашањето што се поставува е: „Дали се доцни со имплементацијата или пак несоодветно се имплементираат активностите поради недостиг на средства или немање административен капацитет?“ - Во НПАА 2011 се предвидени единствено мерки за хармонизација на законодавството, но не и мерки за нивна ефективна имплементација.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Азил</p> <ul style="list-style-type: none"> - Има недостатоци во одлучувањето на Управниот суд. - Треба да се обезбеди целосна имплементација на новата правна рамка и на засегнатите да им се обезбедат потребните информации. - Бесплатната правна помош не е обезбедена од државата, а проблем останува и определувањето законски застапници за малолетниците. - Административните капацитети во МВР и координацијата со другите субјекти се несоодветни. 	<p>2. Азил</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ќе се продолжи со усогласување на Законот за азил и привремена заштита и ќе се донесат неколку подзаконски акти на истиот. - Ќе се регулира меѓуинституционалната соработка помеѓу МВР, МТСП, МОН и МЗ. - Ќе се известува редовно за реализацијата на мерките и активностите од Националниот акциски план на Стратегија за интеграција на бегалци и странци во РМ 2008–2015. - Ќе се обучуваат судиите за решавање на предметите за азил. - Ќе се донесат и имплементираат планови за обука од областа на азилот. - Технички ќе се доопреми и кадровски ќе се доекипира Прифатниот центар за баратели на азил. - Ќе започне со работа Вишиот управен суд. 	

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Визна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Властите треба повеќе да ги информираат граѓаните за правата и обврските од безвизното патување. - Одредбите за визи не се сосема усогласени со листата на ЕУ. 	<p>3. Визна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ќе се усогласат Законот за странци и Правилникот за визи со Кодексот за визи. - Ќе биде донесено ново упатство за Визниот центар. - Ќе се измени и дополни Законот за административни такси во однос на таксите за визи со Кодексот за визи - Ќе се усвојат елаборати за техничко опремување на дипломатско-конзуларните претставништва со опрема за откривање на фалсификувани документи, за класификација на ДКП според степенот на ризик, избор на кадри, опремување и уредување на ДКП на РМ со цел да се исполнат минималните стандарди за безбедност на објектот. - Ќе се поврзат ДКП во Доха и Осло со Н-ВИС, а ќе се работи на континуирано поврзување на ДКП, обука на вработените и целосна функционалност на ДКП. - Ќе се работи на визната либерализација за македонските државјани од страна на Велика Британија и други држави за чии државјани РМ еднострано ги има укинато визите за влез и престој до 90 дена. - Континуирано усогласување на визниот режим на РМ со оној на ЕУ. 	<ul style="list-style-type: none"> - По визната либерализација реформите во овој сектор се запрени. (<i>Bugy to komentariot po toje.</i>) - Активностите на кои треба да им се даде приоритет во овој сектор видливо се забораваат и се заменуваат со други чијашто итност е спорна. Потврда за тоа е донесувањето на упатството за визен центар што се провлекува и се одлага повеќе од 2 години. - Иако не е од суштинско значење, сепак се чини дека една држава како Република Македонија, која има проблем со тоа како ќе ја именуваат другите, би се потрудила повеќе да ги именува другите држави според нивното уставно име. За жал, тоа не е секогаш така. Држава со името Велика Британија не постои. Постои држава Обединето Кралство на Велика Британија и Северна Ирска или скратено Обединето Кралство. - Европската комисија веќе трета година по ред ни забележува дека не сме сосема усогласени со листата на ЕУ за визи, а НПАА 2011 дури на среден рок утврдува континуирано усогласување на визниот режим.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>4. Надворешниџе Граници и ШенГен</p> <ul style="list-style-type: none"> - Системите за стратегиски и оперативни анализи на ризикот не се во целост имплементирани. - Нема централна база на податоци за лажни и вистински документи, ниту база за примероци-документи. - Техничката опрема на граничната полиција и буџетската поддршка не се адекватни. - Полициските станици одговорни за следење на границата сѐ уште немаат пристап до базите на податоци. 	<p>4. Надворешниџе Граници и ШенГен</p> <ul style="list-style-type: none"> - Врз основа на Законот за гранична контрола, ќе се донесат повеќе подзаконски прописи (стр. 279–284) - Ќе се регулира функционирањето на Заедничкиот контакт центар за полициска и царинска соработка со Бугарија. - Ќе се потпише договор за полициска соработка помеѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Србија. - Ќе се потпише договор за воспоставување мешовити патроли по должината на државната граница со Бугарија. - Ќе се склучи протокол за воспоставување заеднички полициски патроли по должината на државната граница со Косово. - Ќе се обезбеди целосна оперативност на дигиталниот радиосистем ТЕТРА, со што ќе се заокружи информатичко-технолошката структура на ИГУ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Со НПАА 2011 се предвидени единствено мерки за хармонизација на законодавството, а не и мерки за нивна ефективна имплементација. Ниту една од предвидените мерки нема да одговори на забелешките на Европската комисија изнесени во последните три извештаи за напредокот.
<p>5. Сууска соработка во Граничниските и во кривичниските предметии</p>	<p>5. Сууска соработка во Граничниските и во кривичниските предметии</p>	

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>6. Полициска соработка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не е донесен акт за систематизација на МВР, кој ќе воведо кариера заснована на заслуги. - Единицата за заштита на сведоци нема соодветни простории и опрема. 	<p>6. Полициска соработка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во текот на 2011 ќе се донесат повеќе правни акти во областа на полициската соработка, борбата против тероризмот, организираниот криминал и трговијата со луѓе, а ќе се иницираат преговори со повеќе држави за полициска соработка (стр. 285–290). - Со цел да се постигне усогласување со Законот за кривичната постапка, ќе се извршат измени и дополнувања на повеќе закони (<i>за јавно обвинителство, полиција, внатрешни работи, финансиска полиција, следење на комуникациите, царинска управа, сиречување на перење пари и финансирање на тероризам, нагомеси на штеќа на жртвите на кривични дела</i>). 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 не предвидува ниту една мерка преку која ќе се одговори на забелешката на Комисијата во однос на систематизацијата на МВР и воведувањето систем на кариера. Очигледно треба да се продолжи партизацијата. - Структурата во ова поглавје е хаотична, обременета со многу информации кои ја прават нејасна.
<p>7. Трговија со луѓе</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во 2009 нема пресуди во судските постапки во случаите на трговија со луѓе. - Откривањето на случаите за експлоатација при работа сè уште е предизвик. - Повеќе напори за заштита на жртвите и за олеснување на нивната реинтеграција. 	<p>7. Трговија со луѓе</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Во НПАА 2011 нема предвидено потпоглавје „Мерки за борба против трговијата со луѓе“. Најверојатно се смета дека овој дел е опфатен во потпоглавјето „Полициска соработка и организиран криминал“. Планирајќи ги активностите на овој начин нема да може да се одговори на забелешките од Извештајот за напредокот.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>8. Борба против организираниот криминал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Обуките за судиите и обвинителите за новите одредби во КЗ се далеку од доволни - Не се доволни преземените мерки за обезбедување надомест на жртвите на организираниот криминал. - Националната разузнавачка база на податоци нема да биде оперативна пред крајот на 2012. - Договорот за оперативна соработка со Европол не е потпишан и е итно потребен. - Директната вклученост на МВР во дозволувањето да се следат комуникациите е против ЕУ-стандардите. - Треба да се зацврсти надворешниот контролен механизам на следењето на комуникациите. - Царинската управа и Финансиската полиција не применуваат посебни истражни мерки. - Судската практика и толкувањето на правниот концепт на организираниот криминал се неизедначени - Ограничени чекори за примена на 6-тата мерка во борбата против организираниот криминал. - Недоволна екипираност на Одделението за организиран криминал при МВР. - Недоволен капацитет на Одделението за компјутерски криминал. 	<p>8. Борба против организираниот криминал</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Во НПАА 2011 нема предвидено потпоглавје „Мерки за борба против организираниот криминал“. Најверојатно се смета дека овој дел е опфатен во потпоглавјето „Полициска соработка и организиран криминал“. Планирајќи ги активностите на овој начин нема да може да се одговори на забелешките од Извештајот за напредокот.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>9. Борба против тероризмот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недостига статистика за перењето пари. 	<p>9. Борба против тероризмот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ќе се донесе Закон за безбедносно-разузнавачките служби и ќе се усвои акционен план за спроведување на активностите. - Ќе се донесе Стратегијата на борба против тероризмот во Република Македонија. - Ќе се формира Координативното тело за безбедност. - Ќе се регулира начинот на соработка и размена на податоци во врска со истрагите за терористички дела со ЕУРОПОЛ. - Ќе биде ратификувана Конвенцијата на Советот на Европа против перење пари, претрага, заплена и конфискација. - Ќе се формира Антитерористички центар. - Натомшно унапредување и интензивирање на соработката на безбедносно-разузнавачките служби во меѓународни. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ниту една од предвидените активности од овој дел на подрачјето, иако на долг рок ќе придонесе за усогласување со политиката, не ја адресира забелешката на Комисијата за непостоење на статистика во врска со перењето пари.
<p>10. Дрога</p> <ul style="list-style-type: none"> - Човечките ресурси во МВР и координацијата на централно, регионално и локално ниво е недоволна. 	<p>10. Дрога</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ќе се изработи стандарден протокол за движење на информациите при заплена на дрога. - Ќе биде подготвен Протокол за узорцирање на дрога, мерење и подготовка за понатамошна анализа, во поглед на стручни и технички предуслови. - Ќе започне имплементирањето на Програма за превенција од дрога. - Ќе се изработат акциони планови за активност за сите 8 сектори за внатрешни работи и 4 гранични регионални центри. - Ќе продолжат активностите околу воспоставувањето на Националниот центар за координација. 	<ul style="list-style-type: none"> - Делот за дроги во НПАА 2011 е хаотичен и структурата и содржината се разликува во однос на структурата и содржината на другите делови од ова поглавје. Покрај тоа, ниту една од планираните активности нема да одговори на забелешката на Комисијата.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>11. Фалсификување на евроџо</p> <ul style="list-style-type: none"> - Целокупните истражни капацитети се слаби 	<p>11. Фалсификување на евроџо</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ќе се донесе правилник за утврдување на начинот на пријавување на фалсификати на евра и начинот на постапување при откривање на фалсификатите. - Ќе се изготви прирачник за методологијата за откривање и документирање на фалсификувани пари. - Ќе се донесе одлука за воспоставување на Национален аналитички центар за фалсификување на банкноти. - Ќе се донесе одлука за формирање на Централна канцеларија за истраги. - Ќе се воспостави Национален аналитички центар во рамките на Народна банка. - Ќе се формира Централна канцеларија за истраги. - Континуирано ќе се преземаат мерки и активности за профилирање, откривање и идентификување на организирани групи што работат на фалсификување на еврото. - Ќе се воспостави Национална разузнавачка база на податоци која ќе ја содржи и базата на податоци за фалсификувани банкноти, односно евра. - Предвидени се обуки за вработените во областа на заштитата на еврото од фалсификување. - Ќе се продолжи со следење на ЕУ законодавството и со континуирано усогласување на националната легислатива. - Континуирано ќе се следат појавите на фалсификувани банкноти на територијата на РМ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Предвидените активности реално ќе ја подобраат сликата и усогласеноста во подрачјето, иако се поставува прашањето кои ќе бидат капацитетите што ќе можат да го понесат товарот на имплементацијата.

ПОГЛАВЈЕ 25. НАУКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Пристапно партнерство - Зајакнување на капацитетите за истражување и технолошки развој, заради обезбедување успешно учество во рамковните програми на Заедницата; да се започне со подготовка на интегрирана политика за истражување и да се преземат активности за интегрирање во Европската истражувачка област.

Среднорочни приоритети - Да се примени интегрирана истражувачка политика.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Политика за истражување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Буџетски ограничувања. - Слаб административен капацитет. 	<p>1. Политика за истражување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усвојување на Националната програма за развој на научно-истражувачката дејност 2010–2015 - Усвојување Програма за технолошки развој. - Градење институционални капацитети за научно-истражувачка дејност и технолошки развој. - Формирање на Националниот комитет за развој на научно-истражувачката дејност, Одбор за етичност, Комисија за технолошки развој во РМ. - Прогласување центри за извонредност. - Превод и печатење на стручни наслови. - Зајакнување на институционалните капацитети. - Креирање на Национален информациски систем E.CRIS.MK. - Продолжување со стипендирањето. - Натомашно стипендирање. - Парична помош за изработка на магистерски и докторски тези - Студиски престои во странство. - Кофинансирање на истражувачки проекти. 	<ul style="list-style-type: none"> - Отсуствува кохерентна национална политика за наука и истражување. Владата да донесе стратегиски документ (во широка консултација со политичките, стопанските, научните актери и со граѓанското општество) по примерот на Европа 2020 (или Србија 2020), со кој ќе се дефинира развојната насока на Македонија и улогата на сите чинители. Мора да се дефинираат приоритетните области каде што може да се креира компаративна предност и во такви активности да се насочат ресурсите кои очигледно ги има, а се трошат непродуктивно. - Не е јасно зошто се продолжува со превод (лош) на стручна литература (а не се финансира изготвување домашна стручна литература), ако се знае дека е незамисливо еден современ интелектуалец, а камоли доктор на науки или магистер, да не може да се служи барем со еден светски јазик. - Стипендирањето како практика е добро, но Владата мора да одлучи дали тоа го прави заради јакнење на јавната администрација (и тогаш мора да одговори на прашањето зошто не ги користи тие кадри соодветно) или тоа го прави за поттикнување на научно-истражувачката дејност (а тогаш треба од стипендистите да бара друг вид компензација). - Голем дел од активностите (студиски посети, научни и истражувачки проекти, млади истражувачи) можеа да се спроведат преку ЕУ-програмите.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Рамковни програми</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да се зајакнат административните капацитети за да се осигура ефективна и одржлива соработка со ЕУ во истражувањата. - Да се зајакнат учествата во клучните области, како мобилност на истражувачите и МСП. 	<p>2. Рамковни програми</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зголемување на учеството во ФП7 преку обуки, одржување меѓународна конференција, разни активности, студиски посети и имплементација на Регионалната стратегија за истражување и развој и иновации за Западен Балкан. - Континуирано ширење информации, семинари, инфо- денови итн. за корисниците на ФП7 - Континуирана имплементација на Регионалната стратегија 	<ul style="list-style-type: none"> - Според НПАА 2011, лани се одржале 10 инфо-денови што е многу малку ако се знае дека имаме 17 контакт-точки. - Во Регионалната ИПА 2007 има 2,75 милиони евра за Хрватска, Македонија и Турција за подготвителни мерки за учество во агенциите на ЕУ, но Владата никаде не реферира на програмата (што веројатно значи дека има скромни резултати).
<p>3. Евројски истражувачки просјор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште нема стратегија за истражување и иновации. - Сè уште се мали инвестициите во истражувањата, вклучувајќи го и јавниот и приватниот сектор (0,5% од БДП во 2009). - Недостигот од веродостојна статистика ги отежнува имплементацијата и мониторингот. 	<p>3. Евројски истражувачки просјор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потпишување Меморандум за разбирање за соработка со Joint Research Center и учество во активностите. - Потпишување разни спогодби со соседните држави за соработка и протоколи во областа на науката и образованието. - Имплементација на потпишаниот меморандум за Joint Research Center. - Натамошно спроведување на проектите WBC, INCO-NET, SEE ERA NET, EUREKA, COST, MAAE 	<ul style="list-style-type: none"> - Во НПАА 2011 никаде не се предвидуваат мерки за решавање на проблемите нотирани во Извештајот 2010. Ако НПАА 2009 предвидуваше изготвување на Национална интегрирана истражувачка политика, во НПАА 2011 нема ниту збор од неа, иако таа е дел од Пристапното партнерство. - Не се предвидуваат ниту мерки за подобрување на статистиката, ниту пак повеќе финансиски средства.

ПОГЛАВЈЕ 26. ОБРАЗОВАНИЕ И КУЛТУРА

Пристапно партнерство - Комплетирање на законодавната и на административната рамка за управување со програмите „Доживотно учење“ и „Младите во акција“ и јакнење на телата за нивно спроведување.

Извештај за напредокот 2011	НПАА 2011
<p>1. Образование, обука и млади</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државата е многу под нивото на ЕУ, особено кај претшколското образование и образованието за возрастни. - Недоволно ресурси за имплементација на Националната стратегија за реформа на образованието 2006–2015. - Регионалниот диспаратитет во пристапот останува висок. - Министерството за образование и наука треба да воспостави ефикасен систем за контрола на функционирањето на подготовките на Националната агенција. - Ограничена интеракција меѓу припадниците на етничките заедници. - Интеграцијата на Ромите во средното образование сè уште е предизвик. - Обуките за образовниот кадар и натаму се слаби. - Чекор назад во однос на учеството во „Доживотно учење“ и „Младите во акција“.	<p>1. Образование, обука и млади</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ќе се донесе Законот за средното образование, во кој ќе се опфати Директивата за образование на децата на мигрантите, а ќе се воведат и одредби со кои се уредува воспитната компонента. - Донесување на интегрирана концепција за средното образование и концепција за образование на децата со посебни образовни потреби. - Развивање на електронски наставни содржини. - Имплементација на интегрираната концепција за средно образование. - Имплементација на Стратегијата за интегрирано образование и социјална инклузија на социјално ранливите групи. - Продолжување на процесот на децентрализација. - Донесување на интегрирана концепција за стручно образование. - Изработка на Стратегија за развој на стручното образование и обука и Акционен план. - Усвојување на Стратегијата и Оперативниот план за образование на возрастни, во контекст на доживотното учење. - Верификација на програмите за образование на возрастни и лиценцирање на установите за образование на возрастните. - Имплементација на твининг-проектот од ИПА – Компонента 4, Оперативна програма за развој на ЧР. - Донесување на Законот за изменување на Законот за високото образование и донесување на повеќе подзаконски акти во насока на имплементација на Законот за високото образование (стр. 307–308) - Активности за натамошна имплементација на Болоњскиот процес - Основање на Совет за развој и финансирање на високото образование и Одбор за акредитација и евалуација во високото образование. - Развивање на Национална рамка за квалификации. - Поднесување а апликации за „Темпус“ и „Еразмус Мундус“. - Имплементација на национална стратегија за младите. - Усвојување на Законот за младите. - Потпишување договор за соработка меѓу МОН и НАЕОПМ - Изменување и дополнување на Законот за основање на НАЕОПМ.

Среднорочни приоритети - Натомшни напори за подобрување на квалитетот во образованието, вклучувајќи го основното образование, и создавање модерен систем за стручно образование и обука, како и поврзување на секторот за високо образование со пазарот на трудот и негово усогласување со економските потреби, и унапредување на регионалната соработка во областа на високото образование.

	Коментар
<ul style="list-style-type: none"> - Изработка на методологија за воспоставување систем на второстепени контроли на работењето на НАОЕПМ и на крајните корисници. - Подготвување на НАОЕПМ за полноправно учество на РМ во програмите „Доживотно учење“ и „Младите во акција“. - Плаќање влезен билет. - Креирање водич за програмата „Европа за граѓаните“ на македонски јазик - Поддршка на партнерите во проектните конзорциуми од РМ со цел имплементација на договорите. - Креирање водич за програмата „Европа за граѓаните“ на албански јазик 	<ul style="list-style-type: none"> - Во текот на 2010 година Законот за средното образование беше изменуван и/или дополнуван дури двапати. Ако се има предвид дека директивата чијашто транспозиција се предвидува во 2011 година датира од 1977 година, тогаш се поставува прашањето зошто транспонирањето не беше завршено со една од измените во 2010. - Во НПАА 2010 се предвидуваше донесување на концепција за гимназиско образование. Истиот приоритет, сега малку проширен, се утврдува и во НПАА 2011, како донесување на интегрирана концепција за средното образование. Имајќи го предвид приоритетот за стручното образование, прашањето што се наметнува е дали следната година ќе имаме НПАА со приоритет донесување на интегрирана концепција за средно и стручно образование? - Законот за високото образование беше еднаш изменет и дополнет во 2010 година, а со НПАА 2011 се предвидува негово ново изменување и дополнување. Министерството за образование и наука го започна процесот на донесување на Законот, но притоа има реално лимитиран консултативен процес, а измените се користат повеќе како инструмент за заплашување и контрола на универзитетите отколку за подобрување на квалитетот на високообразовниот процес. - НПАА 2011 предвидува да се донесе Закон за младите. Донесувањето на Законот се оправдува со усогласувањето со стратегиските документи и политиката за млади на ЕУ, а истото претставува елементарно непознавање на разликата помеѓу политика (policy) и законодавство. Дали носењето на ваквиот закон треба да претставува уште еден чекор во насока на контрола на соодветните сектори и дали еден ден ќе се предложи донесување посебни закони за стари, средовечни или пак за некоја друга генерацииска група? - НПАА 2011 предвидува на среден рок подготовка на НАОЕПМ за полноправно учество и плаќање на влезен билет за програмите „Доживотно учење“ и „Младите во акција“. Дали треба да заврши финансиската перспектива или пак некој заклучил дека е подобро младите да ги држиме затворени во државата и изолирани од нивните врсници од ЕУ? - Проблемот за секторот, во согласност со Европската комисија, е лошата имплементација, а не законодавството. Оттука, заклучок е дека – за жал – ниту една од предвидените мерки за законодавни активности нема да ја подобри сликата за секторот во Извештајот за напредокот во 2011.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Култура</p>	<p>2. Култура</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усвојување на Националната стратегија за дигитализација на културното наследство. - Формирање управувачки тела за имплементација на активностите од пилот-проектот за локален развој – компонента Ц од Регионалната програма за културно наследство на ЈИЕ. - Формирање работна група во рамките на Министерството за култура задолжена за координација на имплементацијата на Националната стратегија за развој на креативни индустрии и нејзина имплементација. - Финализирање на правната процедура со која ќе се регулира финансиската контрибуција. - Реализација на 11 настани на ККТ во Македонија и 12 инфо-денови и информативни состаноци. - Реализирање на меѓународен панел од областа на културната политика на ЕУ и програмата „Култура“ - Ревидирање и одржување на базата на податоци за културните оператори во РМ и нивно вмрежување со европските. 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 не предвидува ниту една мерка за подготвување на Република Македонија за учество во програмата „МЕДИА“. Учеството во истата е оневозможено поради тоа што Законот за радиодифузната дејност сè уште не е усогласен со Директивата за аудиовизуелни медиумски сервиси. - Не се предвидуваат мерки со кои ќе се прифатат сите потпрограми на програмата „Култура“, а во меѓувреме преводот на литература од познати и наградувани автори ќе се финансира од буџетот на РМ.

ПОГЛАВЈЕ 27. ЖИВОТНА СРЕДИНА

Пристапно партнерство - Натомшно усогласување на законите со *acquis*, особено кај квалитетот на воздухот, управувањето со отпад и квалитетот на водата, и значително подобрување на примената на законите и следењето на животната средина; зајакнување на Инспекторатот за животна средина и на другите тела за да се обезбедат веродостојни резултати и ефикасна примена на казни/санкции што имаат разубедувачки ефект; Зајакнување на административниот капацитет на национално и на локално ниво и подобрена координација меѓу органите задолжени за прашањата од животната средина; подготовка на стратегиски планови, финансиски стратегии и национална стратегија за управување со отпадот и план за управување со отпадот; подготовка на стратегија за инвестирање во животната средина врз основа на проценетите трошоци за усогласување; интегрирање на барањата за заштита на животната средина во другите секторски политики, преку развивање проценки за влијанието врз животната средина; зголемување на инвестициите во инфраструктурата на животната средина, со посебен акцент на собирањето /третманот на отпадните води, снабдувањето со вода за пиење, справувањето со загадувањето на воздухот и управувањето со отпадот.

Среднорочни приоритети - Натомшно интегрирање на барањата за заштита на животната средина во другите секторски политики, преку оценка за влијанието врз животната средина; зголемување на инвестициите во инфраструктурата, со посебен акцент на собирањето/третманот на отпадните води, водоснабдувањето, загадувањето на воздухот и управувањето со отпадот.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Хоризонтално законодавство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Барањата на директивите за оценка на влијанието и стратегиска оценка на влијанието врз животната средина во однос на јавните консултации не се применува адекватно. 	<p>1. Хоризонтално законодавство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измени и дополнувања на Законот за животната средина заради подобрување на постапката за стратегиска оценка на влијанието врз животната средина. - Концепт за транспонирање на INSPIRE директивата и Директивата за еколошки криминал. - Изработката на Извештај за состојбата со животната средина. - План за управен надзор над работата на ЕЛС. - Националниот план за справување со опустинувањето и ублажување на ефектите од сушите. - Прирачник за работа за прашањата поврзани со ЕУ во областа животна средина. - Санација и реконструкција на градежните објекти на главните метеоролошки станици во Република Македонија. - Преглед на состојбите со животната средина, во соработка со Европската економска комисија на Обединетите нации. - Усвојување на Протоколот за стратешка оценка на животната средина (ЕСПО Конвенција). 	<ul style="list-style-type: none"> - Додека Извештајот 2010 забележува дека одредбите и барањата на директивите за оценка на влијанието и стратегиска оценка на влијанието врз животната средина не се применуваат адекватно, НПАА 2011 предвидува измени и дополнувања на Законот за животната средина во насока на подобрување на постапката. И тоа би бил вистинскиот чекор кога адекватната примена целосно би зависела од квалитетот на постојната регулатива. Во случајот, таа зависи од административниот капацитет за нејзиното спроведување, што НПАА не го зема предвид. - Планирањето на активностите во овој сектор на поглавјето Животна средина укажува на непознавање на процесот на креирање на јавните политики. Редовниот процес предвидува најпрвин да се направи анализа на обврските за транспонирање, со анализа на фискалните и на институционалните импликации, за потоа да се предвиди транспонирањето на директивите. Тука се следи процедурата во случајот на транспонирање на Директивата за еколошки криминал и ИНСПИРЕ директивата (2007/2/ЕЗ), но не и во однос на Директивата за трговија со емисии чијашто транспозиција е планирана на среден рок, без претходно да биде направена каква било анализа.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
	<ul style="list-style-type: none"> - Транспонирање на Директивата за еколошки криминал, Директивата ИНСПИРЕ и Директивата за трговија со емисии. - Нов план за управен надзор за оние области од животната средина кои не се опфатени со претходно донесениот план. - Подзаконските акти за климатските промени и механизмот за чист развој во согласност со Законот за животна средина за условите, начинот и постапката за изготвување на Националниот инвентар на антропогени емисии по извори и понори на стакленички гасови, како и за постапката, начинот, формата и поблиските услови за утврдување на соодветноста, поднесувањето и одобрувањето на проектите за чист развој. - Променет статус на ДИЖС со својство на правно лице. - Воспоставување на Регистар на загадувачите. - Реализирање кампањи за подигање на јавната свест. - Ажурирање на листата на експерти за оценка на влијанието врз животната средина и Листата на експерти за стратешка оценка на влијанието врз животната средина. - Превод и усогласување на упатствата од Светската метеоролошка организација за утврдување на критериумите за формирање, воспоставување и начин на работа на државната хидрометеоролошка мрежа на станици. - Обновување и модернизација на мрежата на хидролошки станици за површински и подземни води и нивно опремување. 	<ul style="list-style-type: none"> - Покрај овие нелогичности, другите активности се во насока на натамошно усогласување со политиката на ЕУ за животната средина, иако поради забелешките на ЕК за слабите административни капацитети останува прашањето како истите задачи ќе бидат постигнати. - Промената на статусот на Државниот инспекторат за животна средина (ДИЖС) во правно лице делумно ќе одговори на обврската за зајакната примена на законите во овој сектор, иако без реално зајакнување на неговите капацитети ќе има само поголеми проблеми во имплементацијата на новите надлежности предвидени со измените на постојното и со новото законодавство.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Квалитетот на воздухот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Слаб административен капацитет, особено на локално ниво. - Системот за мониторинг на квалитетот на воздухот е сè уште во рана фаза. 	<p>2. Квалитетот на воздухот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измени и дополнување на Законот за квалитет на амбиентниот воздух и измени на повеќе подзаконски акти од истиот. - Донесување на повеќе подзаконски акти што произлегуваат од Законот за квалитет на амбиентниот воздух. - Правилник за квалитетот на течните горива. - Ќе се формира државна мрежа за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух. - Ќе се изработи Национален план за редуција на емисиите. - Донесување на повеќе подзаконски акти што произлегуваат од Законот за квалитет на амбиентниот воздух. - Воспоставување на Национален систем за инвентаризација. - Техничко подобрување на капацитетот за мониторинг. - Преземање мерки за акредитација на независна лабораторија за испитување на квалитетот на горивата. - Подготовка на плански документи (Национален план за редуција на емисиите) 	<ul style="list-style-type: none"> - Предвидените мерки се однесуваат само на усвојување на ново законодавство, што дополнително ќе го ослабне административниот капацитет и нивото на имплементација на законодавството. - Воспоставувањето на системот за мониторинг нема да ја смени забелешката на Комисијата дека истиот се наоѓа во почетна фаза, бидејќи нема да значи негова надградба. - Некои од мерките предвидени на краток и на среден рок се повторуваат. Дали истото се прави поради некоординираноста на повеќето вработени во Министерството или пак поради слабиот капацитет, па се обезбедуваат само подолги рокови за истите активности.

**Извештај за напредокот
2010**

**3. Управување со
отпад**

- Административниот капацитет сè уште не задоволува, особено на локално ниво.
- Инвестициите во оваа област се далеку од соодветни.
- Сè уште нема систем за собирање податоци, регистрација и известување.

НПАА 2011

3. Управување со отпад

- Донесување Закон за управување со отпад од електрична и електронска опрема.
- Донесување Закон за управување со отпад од минерални сировини.
- Подзаконски акти за уредување на начинот на означување на батериите, акумулаторите и батериските пакувања.
- Утврдување на методологијата за начинот на следење и пресметка на реализацијата на стапките за собирање на отпадни батерии и акумулатори, како и формата и содржината на образецот за следење и пресметка.
- Утврдување на формата и содржината на образецот за известување за количеството и видовите батерии и акумулатори пуштени на пазарот.
- Формирање Комисија за управување со отпад од пакување.
- Донесување Програма за управување со отпад од пакување.
- Донесување на регионални планови за управување со отпад за Источниот, Североисточниот и Вардарскиот регион.
- Изготвување студии за стратемиска оценка на регионалните планови за сите три региони.
- Донесување план со физибилити-студија за воспоставување систем за управување со отпадот од електрична и електронска опрема и управување со отпадните батерии и акумулатори.
- Проценки на институционалните капацитети и на механизмите за координација на управувањето со отпадот на централно и на локално ниво.
- Изградба на привремено складиште за ПХБ–отпад.
- Донесување програма за управување со непрописните депонии.
- Изготвување Студија за изводливост и Програма за намалување на количеството биоразградлив отпад на депониите.
- Студија за изводливост за управување со опасен отпад.
- Утврдување на видовите отпад, условите за и методите на надзор над извозот, увозот и транзитирањето на одделни видови отпад, форма и содржина на образецот на дозволата за извоз, увоз и транзитирање.
- Изработка на план со физибилити-студија за поставување систем за управување со употребувани возила и поврзан систем за заверка и регистрација и уништување.
- Ажурирање и надополнување на базата на Катастарот на создавачи на отпад.
- Ќе се воспостави регионално управување со отпадот.
- Ќе се воспостави систем за управување со медицинскиот отпад.

Коментар

- Годинава централен приоритет ќе биде зајакнувањето на административниот капацитет првенствено за имплементацијата на Законот за управување со пакување и отпад од пакување. Тоа ќе се врши на централно и на локално ниво преку донесување програма за управување со отпад од пакување, а ќе се вработат и нови лица „со искуство“ во Секторот за отпад при УЖС. Во однос на оваа забелешка од Извештајот за напредокот, НПAA 2011 се повикува на Планот за институционален развој на капацитетите за управување со животната средина на национално и на локално ниво (2009–2014) според кој: „во секоја постојателна околност ќе се формира посебно одделение кое ќе ги врши сите функции на ЕЛС во управувањето со отпадот“ (стр. 327).
- Стратегијата за инвестиции во животната средина донесена во март 2009 година нема шанса да заживее, ниту пак да излезе надвор од рамките на утврденото финансирање од буџетот на РМ и Инструментот за претпристапна помош на Европската унија, а принципот загадувачот плаќа нема целосна инструментализација.
- Освен преку ажурирање на Катастарот на создавачи на отпадот, нема друга активност за изградба на систем за собирање податоци, регистрација и известување.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011
<p>4. Квалитет на водата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Имплементацијата на Законот за води беше одложена за една година. - Административниот капацитет за интегрирано управување со водите е недоволен, а сè уште не постои и јасна поделба на надлежностите. - Сосема мал напредок е постигнат во надминувањето на недостатоците кај системот за мониторинг на водите. - Планирањето и подготовката на инфраструктурните инвестиции сè уште доцни, а обезбедените средства се премногу мали во споредба со потребите на секторот. - Нема напредок во примената на принципот „загадувачот плаќа“. 	<p>4. Квалитет на водата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Изработка на Национална стратегија за водите. - Ревидирање на водостопанската основа на Република Македонија и изготвување планови за управување со речните сливови. - 8 подзаконски акти на Законот за водите (НПАА 2011, стр. 331). - Ќе се уреди начинот и составот за учество и начинот на номинирање на претставници во Советот за управување со подрачјето на речниот слив. - Ќе се уредат условите со кои се дозволува отстапување од целите за квалитет на водната животна средина, посебните услови за индиректно и директно испуштање на отпадните води. - Ќе се определат заштитните зони за водата за консумирање и зоните за капење, ќе се утврди формата и содржината на регистарот на заштитните зони на водните тела за консумирање и на водата за капење и начинот на нивното управување. - Елаборат за границите на заштитните зони за водите за консумирање и заштитни мерки, заштитни зони за водните тела за рекреација и за начинот на означување и користење на зоните за капење. - Критериуми, методологија и референтни методи, услови, начин и постапка на мониторинг на водите, начинот на информирање на јавноста за квалитетот на водата за капење, начинот и постапката за пренос на податоците од мониторингот. - Критериуми за избор на мерни места за мониторинг на водите, условите, начинот и постапката за воспоставување и работење на државната и на локалната мрежа за мониторинг на водите. - Ќе се уреди начинот на обработка на земјиштето и вршење на други работни активности во заштитните зони. - Определување на референтни мерни методи и параметри и мониторинг на квалитетот и квантитетот на водните тела во однос на испуштените урбани отпадни води. - Ќе се утврдат граничните вредности на испуштање на штетни материи и супстанции и нивните емисиони стандарди. - Ќе се направи листа на загадувачките материи и супстанции, условите за инсталирање и работа на постројките кои работат со опасни материи и супстанции и начинот на нивното тестирање пред пуштање во работа. - Определување на листата на водни тела наменети за рекреација (капење) и забрана/ограничување на вршење активности кои влијаат врз квалитетот на водите во зоните за капење. - Надградбата на Катастарот на загадувачи на отпадните води. - Изработка на план за управување со поплавите во регионот на општина Радовиш. - Проектирање и изградба на пречистителна станица за отпадни води во Волково, општините Горче Петров и Сарај.

	Коментар
<ul style="list-style-type: none"> - Доизградба на водоснабдителниот систем Желино и изградба на пречистителна станица во Гевгелија. - План за управување со сливот на реката Брегалница. - Донесување на поголем број подзаконски акти од Законот за водите - (стр. 328–334). - Регистар за заштитени подрачја за речниот слив на реката Вардар. Надградба и воспоставување на нови пиезометри за мониторинг-мрежата на подземните води. - Заштита на бунарското подрачје Нерези – Лепенец и естетско уредување на коритото на реката Вардар со каскади во Скопје. - Годишно доставување на обработени податоци за квалитетот на водите до Европската агенција за животна средина – ЕЕА. - План за управување со поплавите во регионот на општина Радовиш. - Пречистителна станица за отпадни води, реконструкција и надградба на дел од канализационата мрежа – Прилеп. - План за управување со сливот на реката Брегалница. 	<ul style="list-style-type: none"> - Одложувањето на примената на Законот за води до 1.1.2011 ги одложи сите други активности за преземање на европското законодавство, како и на имплементација. - Министерството за животна средина и просторно планирање ја презеде надлежноста во секторот Води на 1.1.2011 и отогаш се очекува да се справува со сите активности во секторот. Во меѓувреме, НПAA 2011 со реорганизација на Секторот за води во УЖС планира и нови вработувања (стр. 331), без притоа да наведе колку лица ќе бидат вработени и со која динамика. Останува нејасно зошто не се започна со имплементирањето на ИПА проектот за „Зајакнување на институционалните капацитети за апроксимација и имплементација на законодавството во областа на управување со водите“ туку упорно се инсистираше на одложување на примената на Законот. - НПAA 2011, иако Законот за водите предвидува донесување на Националната стратегија за водите во текот на оваа година, не ја утврдува динамиката, односно крајниот рок за нејзино донесување. Воедно, НПAA 2011 не предвидува донесување на водостопанската основа и планови за управување со речните сливови, туку зборува за „ревидирање“, односно за „изготвување“. - НПAA 2011 не предвидува изменување на Национален совет за водите, иако според Законот и ова е обврска којашто мора да биде исполнета во текот на оваа година. - Тешко дека ќе заживее Стратегијата за инвестиции во животната средина (март 2009), а принципот „корисникот/загадувачот плаќа“ поради одложената примена не се применува.

Извештај за напредокот
2010

НПАА 2011

**5. Заштитата на
природата**

- Националната стратегија и акциониот план за заштита на природата треба да се усвојат.
- **Треба да се засили административниот капацитет.**
- Финансирањето на управувањето со заштитените подрачја е недоволно.
- Сите чинители треба да бидат доволно вклучени.

5. Заштитата на природата

- Закон за прогласување на споменик на природата за локалитетот Острово; Дојранско и Преспанско Езеро; Кањон Матка; пештера Слатински Извор и Вевчански извори.
- Закон за прогласување за национален парк (НП) на дел од Шар Планина и Маврово.
- Закони за прогласување на заштитено подрачје за Водно и за локалитетот Гази Баба.
- Закон за прогласување на Езерани (Преспанско Езеро) за парк на природата.
- Подзаконски акти за имплементација на CITES регулативата и меѓународната конвенција.
- Определување на строго заштитени диви видови и заштитени диви видови.
- Утврдување листи на меѓународно засегнати и заштитени диви видови растенија, габи и животни и нивните делови, чијшто промет е регулиран со меѓународен договор.
- Подзаконски акти за уредување на Евиденцијата за заштита на природата и за уредување на начинот на водење и формата на образецот, како и за начинот и можностите за користење на запишаните податоци.
- Подзаконски акти со кои ќе се уредат видовите и висината на трошоците за издавање дозволи и сертификати за вклучување во меѓународната трговија со засегнати и заштитени диви видови растенија, габи, животни и нивни делови, висината на надоместоците и начинот на нивната наплата.
- Изработка на Национална стратегија за заштита на природата со Акционен план.
- Втор Акционен план за заштита на биолошката разновидност.
- Ќе се определат субјекти за управување со прогласените заштитени подрачја.
- Ревалоризација на повеќенаменското подрачје Јасен и планината Беласица и студии за валоризација на природните вредности на истите.
- Студија за ревалоризација на природните вредности за НП Маврово и просторна идентификација на границите и зоните на заштитените подрачја.
- План за управување со повеќенаменското подрачје Јасен, со спомениците на природата Смоларски Водопад и Колешински Водопад и Маркови Кули, и за паркот на природата Езерани.
- План за управување со НП Маврово и План за управување со шумите на паркот.
- План за управување со НП Галичица.
- Карта на МАК-НЕН (Национална еколошка мрежа).
- Изготвување на Националната црвена листа на видови.
- Карта на заштитени подрачја и предложени подрачја за заштита и воспоставување Национален информативен систем за биодиверзитет со веб-апликација.

	Коментар
<ul style="list-style-type: none"> - Закони за прогласување на заштитени подрачја за Осоговските Планини, Тиквеш и Јасен. - Закони за прогласување на споменик на природата за локалитетот Моноспитовско Блато, Охридско Езеро, Колешински Водопад, Катлановско Блато, Белчишко Блато, Белешничка Река. - Законот за прогласување на планината Јабланица за НП. - Подзаконски акти за имплементација на директивите за дивите видови и нивните живеалишта. - 3 подзаконски акти кои ќе го уредат управувањето со типовите живеалишта. - Национална стратегија за заштита на природата со Акционен план. - Определување субјекти за управување со прогласените заштитени подрачја. - Ревалоризација на Охридско Езеро, Белчишко Блато, Катлановско Блато, Белешничка Река и студии за природните вредности на истите; просторна идентификација на границите и зоните на заштитените подрачја. - Планиви за управување со спомениците на природата Преспанско и Дојранско Езеро и заштитеното подрачје Водно. - Национална програма и методологија за мониторинг на природата и биодиверзитетот. - Изготвувањето Црвена книга на Република Македонија, со описи, распространување, закани и други карактеристики на видовите од Црвената листа, и мерки за подобрување на состојбата на истите. - Ажурирање на податоците во Националниот информативен систем за биодиверзитет и одржување електронска база на податоци за Катастарот на заштитените подрачја и Регистарот на природното наследство. - Идентификација на типовите живеалишта и на дивите видови од европско значење, заради изготвување на листа со предложени подрачја од интерес на ЕУ. - Идентификацијата на посебно заштитените области, во согласност со Директивата за дивите птици. 	<ul style="list-style-type: none"> - Согласно НПAA 2011, одговорот на забелешката од извештаите на ЕК од последните три години – дека не е донесена Националната стратегија за заштита на природата – ќе биде даден на среден рок во 2012–2013 година. Имајќи ја предвид предвидената изградба на акумулациите Бошков Мост и Луково Поле, кои се наоѓаат во рамките на НП Маврово (Луково Поле припаѓа на строго заштитената зона) потребата од итно донесување на Националната стратегија е повеќе од очигледна. Според НПAA 2011 (стр. 337), целта на Националната стратегија е „...да се заштити и зачува природата на Република Македонија во изворна состојба и да се обезбеди нејзина одржлива употреба...“, ако во меѓувреме нема мораториум на ваквата деструкција на заштитените подрачја, стратегијата ќе биде беспредметна. - Потребата од зајакнување на капацитетите во секторот заштита на природата е повеќе од очигледна. Имено, МЖСПП предвидува најнапред прогласување на одредени заштитени подрачја во повеќе категории, а дури потоа, на среден рок, ќе работи на евалуација на подрачјата и нивно внатрешно зонирање. Во согласност со Законот за заштита на природата (членот 92, став 4), актот за прогласување на заштитено подрачје покрај <i>називот, категоријата на заштитеност, географските карактеристики и групите обележја на подрачјето, содржи и зонирање на заштитеното подрачје и режим на заштитеност</i>. Оттаму, прогласувањето на заштитените подрачја логично следува по нивната валоризација и утврдување на надворешните граници и заштитните зони во заштитеното подрачје, а не како што предвидува НПAA 2011 најпрвин да се прогласат заштитените подрачја, а потоа да се врши нивна ревалоризација. - Активностите кои ги планира МЖСПП со НПAA 2011 во однос на заштитата на биолошката разновидност и имплементацијата на директивите за дивите птици и дивите видови и нивните живеалишта, ќе значат реален напредок во ова подрачје. Стравувањето овде е како на успехот ќе влијае реално утврдениот најслаб административен капацитет во Министерството токму во овој сектор и како ќе се обезбедат финансиски средства за неколку сериозни проекти (Националната Црвена листа и Црвена книга) ако се има предвид дека истите досега беа постојано одлагани токму поради оваа причина. - Ниту една од предвидените мерки не ја зајакнува финансиската независност на установите и организациите кои управуваат со заштитените подрачја. - Не се предвидени активности за зголемување на финансирањето на заштитените подрачја, како што забележува Извештајот 2010.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>6. Контрола на индустриското загадување и управување со ризици</p> <ul style="list-style-type: none"> - Транспонирањето на законодавството за големите постројки сè уште не е завршено. - Процедурите за издавање дозволи за ИСКЗ доцнат. - Барањата за спроведување консултација со јавноста во однос на издавањето дозволи за ИСКЗ не се применуваат правилно. - Потребно е значително зајакнување на административниот капацитет, особено на инспекциите. 	<p>6. Контрола на индустриското загадување и управување со ризици</p> <ul style="list-style-type: none"> - Изготвување/ревидирање на национални референтни документи (упаства) за најдобрите достапни техники за преработка на феро и обоени метали, производство на челик, цементен клинкер, керамика, интензивно одгледување на живина и третман на отпадните води и гасови. - Правилници за содржината на извештајот за мерките за безбедност, за содржината на политиката за спречување на хаварии и за содржината на Регистарот на системи, во согласност со SEVESO II Директивата. - Национален план за интегриран пристап во системот за превенција на индустрискитенесреќи. - Воспоставување регистар на инсталации кои аплицираат и складираат опасни супстанции. - Правилници за критериумите за добивање еколошка ознака за цврсти подни облоги, еколошка ознака за душеци, еколошка ознака за услугите на туристичките кампови. - Подготовка на Национален план за интегриран пристап во управувањето со индустриските несреќи. - Студија за индустриското оптоварување околу рафинеријата „Окта“. - Закон за спречување и контрола на хаварии со присуство на опасни супстанции. - Изработка и ревидирање на национални референтни документи (упаства) за најдобрите достапни техники (НДТ). 	<ul style="list-style-type: none"> - Согласно НПАА 2011 се предвидуваат активности со кои ќе се продолжи натамошното транспонирање на законодавството во оваа област, особено во делот на еколошките ознаки, како и за спречување и контрола на хавариите со присуство на опасни супстанции. - Во предвидените мерки се вклучуваат и упатствата за најдобрите достапни техники, но Министерството за животна средина и просторно планирање не планира активност со која ќе се забрзаат процедурите за издавање на ИСКЗ дозволи, ниту пак подобрување на процесот на консултаци со јавноста при издавањето на дозволите. - Покрај неколкуте предвидени обуки и работилницата од TAIEХ со НПАА 2011 на краток рок, на среден рок се предвидува зајакнување на капацитетите на МЖСПП за еколошко етикетирање и EMAS, но не се предвидени мерки за зајакнување на капацитетот на ДИЖС, како што забележува Европската комисија.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>7. Хемикалии</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се заврши со преземањето на ЕУ законодавството во овој сектор. - Нема административен капацитет (персонал и опрема). 	<p>7. Хемикалии</p> <ul style="list-style-type: none"> - Редовно ажурирање на Националната листа на класифицирани супстанции. - Објавување на Листата на високоризични супстанции, Листата на забрани и ограничувања за употреба. - Ажурирање на Листата на активни супстанции во биоцидниот производ. - Правилник за методите за испитување на хемикалиите. - Правилник за насоките за изготвување на безбедносниот лист. - Правилник за начинот на проценка на безбедноста на хемикалијата и содржината на извештајот на безбедноста. - Ќе се формира REACH helpdesk. - Ќе се усвои Националниот план за имплементација на SAICM. - Список на опасни хемикалии и производи чијшто извоз е забранет. - Превентивни мерки за безбедно чување и складирање на особено опасни хемикалии. - Усвојување форми за 4 обрасци за опасни хемикалии (стр.345) - Донесување на 7 правилници за опасни хемикалии, детергенти, испитувања на детергенти и опасни хемикалии, како и постапка за PIC. - Листа на податоци за содржината на детергентите. - Ќе се формира Агенција за хемикалии. 	<ul style="list-style-type: none"> - Согласно НПАА 2011, се предвидуваат активности со кои ќе се продолжи со транспонирањето на законодавството во оваа област, особено во насока на натамошна имплементација на REACH регулативата. - Не се предвидуваат мерки за зајакнување на административниот капацитет за имплементација на законодавството во овој сектор.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>8. Генетски модифицирани организми (ГМО)</p>	<p>8. Генетски модифицирани организми (ГМО)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подзаконски акт за формата и содржината на нотификацијата за ограничено користење на ГМО и информациите што треба да ги достави корисникот при поднесувањето на нотификацијата. - Методологија и елементи на проценката, параметри, минимум критериуми и барања при вршење на проценката, постапка за вршење на проценката, ограничувања и мерки за безбедност и други технички услови за обезбедување заштита на здравјето на луѓето и животната средина, во согласност со видот на организмот, средината и просториите во кои ќе се користи ГМО. - Основни принципи, содржина, обем и методологија за проценка соодветна на карактерот на внесениот ГМО и животната средина, во согласност со кои се врши проценката на ризикот врз животната средина. - Определување на ГМО за кои е забрането намерно да се ослободуваат во животната средина и/или да се пуштат на пазарот како ГМО производи; информации и податоци што се доставуваат во прилог на нотификацијата за извоз на ГМО и ГМО производ. - Ќе се регулира пуштањето на пазар на производите кои содржат ГМО. - Ќе се дефинира секоја од постапките при пуштањето на пазар на ГМО. - Ќе се уреди начинот и постапката за учество на јавноста во издавањето на дозволи за ГМО и ГМО производ. - Ќе се определи формата и содржината на дозволата за извоз на ГМО и/или ГМО производи. - Подзаконски акт со кој ќе се уреди формата, содржината, методологијата и начинот на водење на регистарот на ГМО. - Ќе се воспостави и ќе се води Регистар за ГМО и ќе се обезбедат услови за учество на јавноста во донесувањето на одлуките. 	<ul style="list-style-type: none"> - Утврдените активности во НПАА 2011 се во насока на натамошно транспонирање на законодавството во оваа област. - Иако и во овој сектор недостига динамика на активностите за зајакнување на капацитетите на МЖСПП за примена на Законот, сепак НПАА 2011 реферира на Планот за институционален развој на капацитетите за управување со животната средина на национално и на локално ниво и утврдува повеќе работи и работни задачи за чиешто спроведување ќе е бидат вработени нови луѓе (стр. 348 НПАА 2011).

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>9. Бучава</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се заврши со преземањето на ЕУ законодавството во овој сектор. - Нема административен капацитет (персонал и опрема). 	<p>9. Бучава</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подзаконски акт за: Правилникот за поблиските видови посебни извори на бучава и за условите што треба да ги исполнуваат постројките, опремата, инсталациите и уредите кои се употребуваат на отворен простор во поглед на емитираната бучава и стандардите за заштита од бучава. - Ќе се утврдат поблиските видови посебни извори на бучава, како и условите за заштита од бучавата. - Ќе се утврдат поблиските видови посебни извори на бучава, како и условите што треба да ги исполнуваат уредите, средствата и апаратите за домаќинство во поглед на стандардите за заштита од бучава. 	<ul style="list-style-type: none"> - Со НПАА 2011 се предвидуваат и посериозни проекти (активности за воспоставување на ГИС на податоците за бучавата; активности за воспоставување Катастар на создавачи на бучава и изработка на стратешки карти и акциони планови за бучава). Сепак, останува прашањето како МЖСПП ќе се справи со недостигот на административен капацитет и, особено, со проблемот со персоналот, бидејќи НПАА 2011 предвидува нови вработувања, но не зборува за одредена бројка и за одреден план по кој лицата ќе бидат вработени. Конечно, проблем ќе претставува и предвидената набавка на опрема, за која НПАА не ги утврдува средствата за набавка, ниту пак изворот на средствата.
<p>10. Шумарство</p>	<p>10. Шумарство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ќе се донесат подзаконски акти со кои ќе се уреди мониторингот над шумските екосистеми и мониторингот над шумските пожари. - Ќе се донесе Програма за проширена репродукција на шумите за 2011 година. 	<ul style="list-style-type: none"> - Активностите во ова подрачје не се разликуваат од предвидените во претходните години. Останува нејасно зошто во планираните активности изостануваат активностите за превенција на шумските пожари, особено имајќи ги предвид последните големи пожари кои ги зафатија шумите во Македонија. Овде пред сè се мисли на јавни кампањи и обуки за гаснење на шумските пожари. Македонија може за овие потреби да користи и средства од програмата „ЖИВОТ+“, а секторот Шумарство е приоритетен за Унијата. - НПАА 2011 предвидува зајакнување на капацитетите на МЗСВ – Државен инспекторат за шумарство и ловство без да го утврди бројот и динамика на идните вработувања.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>11. Административен капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема капацитет за имплементација на законодавството на централно и на локално ниво. - Механизмите за координација на различните органи надлежни во секторот се слаби. - Дијалогот и вклучувањето на сите чинители треба да бидат значително подобрени. - Мониторингот на животната средина и системот за информирање и натаму е неадекватен. - Инвестициите во секторот и понатаму се исклучително ниски во споредба со потребите. - Потребите за заштита на животната средина сè уште не се добро интегрирани во другите секторски политики. 	<p>11. Административен капацитет</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Нема систем за координација на различните органи надлежни во секторот, а недостига и целосна имплементација на Законот за животната средина и на другите поединечни закони и интегрирање на принципите од истите во другите секторски политики. - Недостига посеопфатно планирање и анализа на можностите за зајакнување на финансирањето во секторот, а Националната стратегија е целосно неприменлива.

ПОГЛАВЈЕ 28. ЗАШТИТА НА ПОТРОШУВАЧИТЕ И ЗДРАВЈЕ

Пристапно партнерство - Среднорочни приоритети - Усогласување со *ацџуис* од областа на заштитата на потрошувачите и зајакнување на административните капацитети потребни за ефективен надзор на пазарот; усогласување со *ацџуис* во областа на јавното здравство, попрецизно во областа на тутунот, крвта, човечките ткива и клетки и заразните заболувања; зајакнување на институционалните, административните и финансиските капацитети во јавното здравство; развивање на општинските услуги во областа на менталното здравје, како алтернатива за институционализација, и обезбедување на доволно финансиски средства за заштита на менталното здравје.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Заштитата на потрошувачите</p> <ul style="list-style-type: none"> - Регулаторната и административната рамка и натаму е слаба. - Програмата за заштита на потрошувачите за 2009–2010 беше имплементирана, но имаше сериозно скратување на буџетот. - Средствата за заштитата на потрошувачите беа намалени на помалку од една третина од и онака лимитираниот буџет. - Недостигот на финансиски средства најмногу го засега работењето на ОЗП, чијшто буџет беше намален за петпати. - Персоналот на одделот за заштита на потрошувачите во Министерството за економија беше редуциран. - Обезбедувањето на заштитата на потрошувачите и имплементацијата на законодавството остануваат слаби, а следењето на пазарот не обезбедува ефективна и транспарентна заштита на потрошувачите. - Административниот капацитет на координативното тело и натаму е слаб, а надлежностите на инспекторатите се нејасни. - Не е транспонирано законодавството на ЕУ за нефер трговските практики, рекламирање од далечина на потрошувачки финансиски услуги и забрани. 	<p>1. Заштитата на потрошувачите</p> <ul style="list-style-type: none"> - Изменување и дополнување на Законот за заштита на потрошувачите (во делот на потрошувачките кредити) со помош од ТАИЕХ. - ТАИЕХ семинар за транспонирање на Регулативата 2006/2004/ЕЗ, по што ќе следува анализа и акциски план за транспонирање на истата. - Реализација на програмата за заштита на потрошувачите 2011–2012 (мерките од неа главно се едукативни, информативни и вклучуваат ажурирање на податоци и информации). - Зајакнување на капацитетите со обуки за државни пазарни инспектори и државни инспектори за храна (вкупно 3 обуки со по 20 учесници). - Зајакнување на капацитетите: Одделение за заштита на потрошувачите при МЕ – 1 ново вработување; Агенција за храна и ветеринарство – 7 нови вработувања; зајакнување на технички и човечки ресурси на Државниот пазарен инспекторат. 	<ul style="list-style-type: none"> - Активностите наведени во НПАА 2011 главно се однесуваат на тековните активности од релевантните програми. - Забелешките за намалениот кадар во Одделението за заштита на потрошувачите при Министерството за економија се решаваат со по едно ново вработување во 2011 и во 2012 година. - Кога станува збор за финансиските средства одвоени за заштита на потрошувачите, и покрај нивното намалување во текот на 2010, буџетот на РМ за 2011 останува на исто ниво (300.000 МКД или 5.000 евра), што е крајно несериозна поддршка за една олку обемна област. - Оттука, без соодветни финансиски средства и развој на оперативни структури тешко може да се очекува некакво видливо подобрување во заштитата на потрошувачите.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Јавно здравство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Базата на податоци и системот за рано предупредување треба и натаму да се подобруваат. - Институциите за ментално здравје немаат доволно кадар и финансиски ресурси. - Регистарот за болни од рак е воспоставен, но не е целосно оперативен. - Државниот завод за статистика не обезбедува податоци за причините за смртта, бидејќи смета дека откривањето на таквиот податок е прекршување на тајноста на личните податоци. 	<p>2. Јавно здравство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Континуирано продолжување на активностите на Институтот за јавно здравство (ИЈЗ) како Регионален центар за јавно здравство - Спроведување на превентивните програми финансирани од буџетот на РМ. - Повеќегодишен план за имунизација (2011–2015) - Продолжува проектот за доградба и реконструкција на јавните здравствени установи (ЈЗУ) во РМ (во 2011 тоа беа психијатриските болници во Скопје и во Негорци, со трансформација на делови од нив во дневни центри). - Нов центар за ментално здравје во Битола, како дел од ЈЗУ Психијатриска болница Демир Хисар - ИПА проект „Зајакнување на системот за безбедност на крвта кој предвидува подготовка на водичи и протоколи за безбедност на крвта, обука на 150 квалификувани здравствени работници и специјализирани обуки за 30 лица. 	<ul style="list-style-type: none"> - Активностите наведени во НПАА 2011 главно се тековни активности и активности поврзани со релевантни програми финансирани од Буџетот на РМ. - Постоечкиот софтвер за евиденција и анализа на заразните болести ќе се подобрува дури на среден рок, а можноста за електронско поврзување на ИЈЗ со ЦЈЗ допрва „ќе се евалуира“. - Клучната забелешка од Извештајот за напредокот – дека институциите за ментално здравје немаат доволно кадар и финансиски ресурси – која се повторува веќе трета година по ред, останува нерешена и со оваа НПАА. - Оперативноста на регистарот за рак, како и на регистарот за човечки ресурси, се предвидуваат дури на среден рок. - Социо-економските детерминанти на здравјето и нееднаквоста не се воопшто споменати во НПАА.

ПОГЛАВЈЕ 29. ЦАРИНСКА УНИЈА

Пристапно партнерство - Зајакнување на административниот капацитет за спроведување на царинското законодавство заради борба против прекуграничниот криминал; натамошно усогласување на законодавството и постапките со *acquis*, особено во областа на транзитот и распределбата на тарифните квоти.

- Усогласување на Законот за технолошките индустриски развојни зони со *acquis*

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Царинско законодавство.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште се применуваат одредени такси кои не се во согласност со <i>acquis</i>. - Одредени одредби во Законот за технолошките и индустриските развојни зони не се усогласени со <i>acquis</i>. - Царинското законодавство е прилично усогласено со <i>acquis</i>, освен во случајот на транзитот на стоки. 	<p>1. Царинско законодавство.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измени на Царинскиот закон и на Уредбата за спроведување на Царинскиот закон во насока на усогласување со законодавството на ЕУ и донесување на подзаконски акт за регулирање на сметководствените правила за наплата на увозните давачки. - Дополнителни измени на Правилникот за начинот на пополнување на царинската декларација. - Во првата половина на 2011 ќе се изврши дополнување на Уредбата за применување на регулативите на Комисијата на ЕЗ, со цел да се следат соодветните регулативи на ЕУ од втората половина на 2010 и почетокот на 2011. - Ќе се изготви модул за Интегрирана царинска тарифа. - Анализа на низа правни акти со цел да се утврдат евентуални надоместоци кои не се во согласност со европското законодавство. - Царинската управа (ЦУ) ќе ги унапреди интерните процедури за спроведување на царинското и акцизното законодавство. - Воспоставување на Системот за управување со ризик (САР), со цел да се обезбеди поефикасна контрола на стоките. - Имплементација на електронскиот Систем за анализа на ризик до 31.12.2011. - Во 2012 ќе се изготви Закон за изменување и дополнување на Законот за царинската тарифа, со цел да се усогласи со Регулативата на Советот на ЕЕЗ бр. 2668/87 и со Комбинираната номенклатура. - Во периодот до 2013 ќе се работи на усогласување на мерките во Интегрираната царинска тарифа. - Ќе се усогласува и делот на акцизите со воспоставување на правна рамка за имплементација на Системот за контрола на движењето на акцизните давачки. - Ќе се следи промената на ЕУ регулативите и ќе се вршат усогласувања. - Ќе се усогласат и одредбите од Законот за технолошко- индустриските развојни зони кои не се во согласност со законодавството на ЕУ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Царинската политика е едно од ретките подрачја каде што се постигнува добар успех, како резултат на континуитетот во спроведувањето на реформите. - Службениците кои го пишувале овој дел од НПАА 2011 се едни од ретките кои знаат јасно да разликуваат што е краткорочен, а што среднорочен приоритет и истите конзистентно да ги објаснат. - Останува нејасно зашто Владата останува gluva на забелешките од извештаите од 2009 и 2010 околу усогласувањето на Законот за технолошките индустриски развојни зони со <i>acquis</i>, што е очигледно потребно, за што говори и податокот што истото во НПАА 2011 е поставено како среднорочен приоритет.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Царинска управа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се подобрува административниот капацитет на царинската управа, особено за да може ИТ системите кои се развиваат моментално да се стават во целосна функција. - Потребно е да се развива политиката за човечки ресурси, вклучувајќи ја и етиката и борбата со корупцијата. 	<p>2. Царинска управа</p> <ul style="list-style-type: none"> - ЕХИМ системот ќе се интегрира со Единствениот интегриран електронски САР. - Промената на организациската поставеност на Службата за лабораторија, во согласност со барањата на ИСО 17025, со кадровско зајакнување, реновирање и оспособување на припремната аналитичка лабораторија, согласно постојните лабораториски стандарди, како и обука на 100 лица, во согласност со ИСО стандардот. - Ќе се воведат „One Stop Shop“ систем, а ќе се донесат и: Упатство за работа со класифицирани информации; Упатство за работа на Одделението за истраги; Упатство за постапка по откривање на кривично дело или царински прекршок и Програма за физички тренинг на царинските службеници. Исто така, ќе се креира база на податоци за дигитална библиотека, ќе се зголеми капацитетот на царинското разузнавање, преку кадровско зајакнување и ангажирање друга опрема, и ќе се формира единствена електронска база на податоци од сите скенери. - Стратегија за управување со човечки ресурси и нов Правилник за систематизација во ЦУ, кој ќе содржи прецизни описи на работните места и прецизно определени компетенции за нив. - Стратегија за борба против корупцијата 2011–2013 со Акциски план 2011–2012, во согласност со принципите и обврските од меѓународните конвенции - Нова стратегија за обуки и стручно оспособување на царинските службеници. - Натамошно усогласување на законодавството со ацџуис во доменот на транзитот. - Среднорочно, во согласност со утврдената потреба за отпочнување на процедурата за поврзување со ЕУ системите, пред сè CCN/CSI, NCTS и ITE, е предвидено да се преземат активности во рамките на проектите од IPA 2008 и 2009. - Во рамките на IPA 2010 се планира натамошно усогласување на царинското и на акцизното законодавство и други активности (целосна компјутеризација на процесите за олеснување на трговијата, дополнителна обука на царинските службеници; акредитација на Царинската лабораторија; донесување Програма за зголемување на капацитетот во примената на посебните истражни мерки; воспоставување електронска размена на информации меѓу Одделението за координација и комуникација и МВР; продолжување на соработката со ЦУ на Холандија; прераснување на Регионалниот центар на WTO во Centre of Excellence. 	

ПОГЛАВЈЕ 30. НАДВОРЕШНИ ОДНОСИ		
Пристапно партнерство		
Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
1. Заедничка штрјовска полишика	1. Заедничка штрјовска полишика <ul style="list-style-type: none"> - Тековно исполнување на обврските што произлегуваат од трговските одредби од ССА и СТО. - Имплементација на ЦЕФТА. - Транспонирање на Директивите 37998Л0029 и 31984Л0568, како и на Одлуките 32001Д0076 32001Д0077. - Координација и усогласување на ставовите со позицијата на ЕУ во однос на Развојната агенда од Доха. - Нема среднорочни приоритети. 	<ul style="list-style-type: none"> - НПАА 2011 споменува трговска либерализација кај земјоделско-прехранбените производи од првиот квартал на 2011. Ова го отвора прашањето за тоа колку се запознати македонските земјоделци со оваа обврска и дали некој им објаснил кој ќе биде ефектот. Фактот дека не се предвидени мерки за помош на тој план покажува дека Владата не очекува никакви проблеми, што е далеку од вистината.
2. Билаштерални дојовори со штрјови држави	2. Билаштерални дојовори со штрјови држави <ul style="list-style-type: none"> - Потпишување билатерални дојовори за економска соработка со Унгарија, Романија и со Хрватска. - Потпишување дојовор за заемна заштита на инвестициите со Црна Гора, Обединетото Кралство, Катар и со Литванија. - Нема среднорочни приоритети. 	<ul style="list-style-type: none"> - Истите дојовори за економска соработка и за заемна заштита на инвестициите беа предвидени и со НПАА 2009. Нејасно е зошто на Владата и треба толку многу време за да подготви дојовор и истиот да го проследи до Собранието. Да се надеваме дека и НПАА 2012 нема да ги содржи истите дојовори.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Развојна политика и хуманитарна помош</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недоволен институционален капацитет за учество во политиките на ЕУ, особено во областа на развојната и хуманитарната помош. 	<p>3. Развојна политика и хуманитарна помош</p> <ul style="list-style-type: none"> - Прифаќање на Регулацијата за хуманитарна помош. - Формирање меѓуресорско тело за наоѓање најсоодветен институционален модел за регулирање на развојната помош. - Донесување Закон за спроведување на развојната политика. - Изготвување Стратегија за давање развојна помош. - Воспоставување соработка со невладиниот сектор за спроведување на развојни проекти. - Нови вработувања заради зголемување на административните капацитети. 	<ul style="list-style-type: none"> - Истите приоритети се наведени и во НПАА 2009, со исклучок на Стратегијата за давање развојна помош и новите вработувања. Очигледно, Владата смета дека ќе ја надмине забелешката во Извештајот 2010 со нови вработувања. Со оглед на тоа дека ОЕЦД веќе неколку години наназад прави ревизија на светската развојна помош, потребно беше само едно лице од администрацијата да ги следи новите согледувања, а пожелно беше и Македонија да се вклучи во процесот на ревизија.
<p>4. Заштити и сџасување</p>	<p>Види Поглавје 27</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ова не припаѓа овде, туку во Поглавјето 27 за животна средина, што повторно зборува за нестручноста на СЕП.

ПОГЛАВЈЕ 31. НАДВОРЕШНА БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАНБЕНА ПОЛИТИКА

Пристапно партнерство - Спроведување на законодавството за извршување на заедничките позиции во областа на меѓународните рестриктивни мерки.

Среднорочни приоритети - Усогласување на потпишаната Спогодба со САД за условите за предавање лица на Меѓународниот кривичен суд, во согласност со насоките на ЕУ, усвоени од Европскиот совет во септември 2002.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
1. Политички дијалої	<p>1. Политички дијалої</p> <ul style="list-style-type: none"> - Унапредување на билатералниот политички дијалог со ЕУ и активно учество во мултилатералниот политички дијалог. Прифаќање на правните акти на ЕУ во доменот на ЗНБП. - Активен ангажман во меѓународните организации (ОН, ОБСЕ, Советот на Европа итн.), во поглед на тероризмот, пролиферацијата на оружје за масовно уништување, организираниот криминал, загадувањето на животната средина, како и справувањето со економските и со социјалните проблеми и непочитувањето на човековите права. 	<ul style="list-style-type: none"> - РМ е недоволно активна или само формално присутна, а многу често и отсутна на состаноците во меѓународните организации на кои се дискутираат прашањата од интерес за ЕУ, што е поразително за една мала земја која треба да гради меѓународен углед и да се здобие со свои сојузници. Единствено поради претседавањето со Комитетот на министрите со Советот на Европа, во текот на минатата година може да се констатира ограничен проактивен пристап во односите со СЕ, но тоа е далеку од задоволителното ниво.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Заедничка надворешна и безбедносна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се постојани напори за да се намали бројот на нелегалното оружје и да се обезбеди построга контрола над посредувањето со оружјето. 	<p>2. Заедничка надворешна и безбедносна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување нов закон за меѓународни рестриктивни мерки во првата половина на 2011 година. - Натамошни активности за склучување билатерални спогодби за размена и заемна заштита на класифицираните информации со државите-членки на Европската унија. - Натамошни активности за членство во аранжманот „Васенар“ и започнување на подготовките за членство во Австралиската група. - Воведување електронско деловодство во регистрите и во подрегистрите на ДБКИ, основани од другите државни органи. - ДБКИ ќе продолжи со обука на лицата кои работат со класифицирани информации и со соработката со земјите-членки на ЕУ. - Натамошна обука на извршителите од Одделението за ЗНБП и од Одделението за контрола на оружјето во МНР. - TAIEX регионален семинар во РМ за имплементација на меѓународните рестриктивни мерки. - Почеток на подготовките за членство во Групата на нуклеарните снабдувачи (Nuclear Suppliers Group). - Континуирана обука за ЗНБП на извршителите во вклучените министерства и институции. - Континуирана обука на корисниците на класифицирани информации во државните и во приватните институции. - Натамошно издавање безбедносни сертификати на правни лица, како и подигање на степенот на класификација на заштитната врска меѓу ДБКИ и регистрите во мисиите на РМ при НАТО и ЕЗ, во Брисел, и во Командата на НАТО, во Монс, до степен на строго доверливо. 	<ul style="list-style-type: none"> - Не е наведено ништо конкретно во врска со тоа што ќе се преземе во однос на потпишаната спогодба со САД, иако тоа е дел од Пристапното партнерство и ЕК повеќе години наназад ја нотира оваа забелешка. - Во однос на наведената забелешка во Извештајот 2010, не е содржана никаква предлог-мерка за решавање на констатираната ситуација со оружјето. - РМ досега покажуваше голем степен на усогласеност со ЗНБП, но по дипломатската комуникација со Зимбабве, се чини дека овде следниот извештај ќе има забелешки (види Вовед).

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Евројска безбедносна и одбранбена полиција</p>	<p>3. Евројска безбедносна и одбранбена полиција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесување Одлука за учество во ЕУ БГ II/2012 и Одлука за учество на вежбата European Endeavour 2012, II квартал 2011 и потпишување на Меморандум за разбирање. - Анализа за потребата од донесување подзаконски акт за упатување полициски службеници во меѓународните мисии. - Кадровско доекипирање на Одделението за ЗБОП во МО. - Натамошен придонес во операцијата Алтеа во БиХ. - Учество на Првата планирачка конференција од областа на обуката на декларираниите сили во ЕУ БГ II/2012 - Иницирање билатерална соработка со повеќе земји за користење на искуството за подготовки за учество на полициски службеници во меѓународните мисии и склучување билатерални договори и меморандуми за разбирање. - Учество во новиот циклус на Програмата за обука за ЗБОП наменета за државите од ПСА. - Преземање активности за учество во програмите за обука на Генералниот секретаријат на Советот на ЕУ за ЗБОП - Натамошни обуки на полицискиот персонал заради зајакнување на капацитетите за учество во мировните мисии. - Натамошен придонес во операцијата Алтеа во БиХ. - Континуирано планирање на декларираниите сили на Република Македонија за учество во ЕУ БГ II/2012. - Сертифицирање на декларираниите сили на ЕУ БГ II/2012, преку учество во меѓународната командно-штабна вежба European Endeavour 2012 (Вилдфлексен, Германија, од 29.5.2012 до 8.6.2012). - Иницирање билатерална соработка со повеќе земји за користење на искуството за подготовки за учество на полициски службеници во меѓународните мисии и склучување билатерални договори и меморандуми за разбирање. - Преземање активности за учество на претставници од Македонија во програмите за обука од областа на ЗБОП 	<ul style="list-style-type: none"> - Република Македонија досега немала никакви забелешки и имала релативно добри оценки, но загрижува континуираното намалување на буџетот на Министерството за одбрана, за кое во повеќе наврати и медиумите и експертската јавност алармираа дека може негативно да се одрази на интеграцијата на Македонија во НАТО и во ЕУ.

ПОГЛАВЈЕ 32. ФИНАНСИСКА КОНТРОЛА

Пристапно партнерство - Ревизија на нацрт-политиката за јавна внатрешна финансиска контрола (ЈВФК) и изготвување на закони за ЈВФК и за внатрешна контрола, за политиките и сегашното законодавство за ЈВФК да бидат сеопфатни и конзистентни, и ажурирање на акцискиот план за спроведување на среднорочните приоритети поврзани со ЈВФК; заокружување на воспоставувањето одделенија за внатрешна ревизија во централните државни институции, како и формирање слични одделенија на општинско ниво, онаму каде што одговара, и обезбедување соодветен кадар, обука и опрема; развивање ефикасни системи за управување, следење, контрола и ревизија за децентрализирано спроведување на програмите од претпристапните инструменти на ЕУ.

Извештај за напредокот 2010

1. Јавна внатрешна контрола и навгорешна ревизија

- Владата усвои стратегија за развој на јавната внатрешна финансиска контрола, која не вклучува среднорочни и долгорочни политички приоритети.
- Имплементацијата на Законот за јавната внатрешна контрола доцни, а кај сите буџетски корисници се потребни дополнителни напори за основање единици за финансиски работи и внатрешна контрола.
- И со изменетиот Закон за државна ревизија не постои формален механизам за разгледување на годишниот извештај на ДЗР пред Парламентот .

НПАА 2011

1. Јавна внатрешна контрола и навгорешна ревизија

- МФ ќе изготви стратегија за развој на јавната внатрешна финансиска контрола за 2011–2013 која ќе биде донесена од Владата до крајот на март 2011.
- До крајот на март ќе биде донесен и Законот за финансиска инспекција во јавниот сектор – цели, задачи, принципи и активности + статус и функции на Управата за финансиска инспекција во јавниот сектор.
- Основање Комитет за финансиско управување и контрола при МФ и усвојување на Деловникот за работа до јуни 2011.
- Обуки за Секторот за ЈВФК во рамките на твининг- проектот.
- Продолжување на реализацијата на акцискиот план за вработување на 138 лица во единиците за финансиски прашања на централно ниво. Ќе бидат основани единици и назначени раководители во сите директни буџетски корисници со буџет над 1 милијарда денари.
- Во 2011 и 2012 ќе се реализира твининг-проектот „Поддршка на процесот на фискална децентрализација преку зајакнување на капацитетите за стабилно финансиско управување и внатрешна финансиска контрола“, кој е во рамките на ИПА 2008, и ќе вклучи 25 централни субјекти и 40 локални самоуправи.
- Ќе се преземат мерки за зајакнување на капацитетите на субјектите од централната власт во кои не се формирани единици за финансиски прашања. Исто така, ќе продолжи и твининг-проектот.
- Со твининг-проектот „Поддршка на процесот на фискална децентрализација преку зајакнување на капацитетите за стабилно финансиско управување и внатрешна финансиска контрола“ со холандски експерти ќе се зајакнат капацитетите на субјектите и на Секторот за ЈВФК.
- Ќе се формира Ревизорски комитет при МФ, кој до јуни 2011 ќе го донесе Деловникот за работа.
- Ќе продолжи реализацијата на Акциониот план за вработување на 113 ревизори на централно ниво.
- нието.
- Среднорочно, и во 2012 и во 2013 ќе продолжи екипирањето на единиците за внатрешна ревизија.
- МФ ќе изготви предлог за пристапување кон измени на Уставот, со цел да се дефинира ДЗР како уставна категорија .
- Ќе биде потпишан Меморандум за соработка на ДЗР со посебно тело на Собранието кое редовно ќе ги разгледува и ќе дискутира за сите позначајни ревизорски извештаи и ќе донесува соодветни заклучоци.

Среднорочни приоритети - Натамошно спроведување на моделот за јавна внатрешна финансиска контрола (децентрализирана одговорност и функционално независна внатрешна ревизија) преку кохерентно законодавство и соодветни институционални капацитети, под водство на Министерството за финансии; натамошно јакнење на оперативните капацитети, функционалноста, како и на финансиската независност на Државниот завод за ревизија; спроведување на постапките и административен капацитет со цел да се обезбеди ефикасна заштита на финансиските интереси на ЕЗ.

	Коментар
<ul style="list-style-type: none"> - Ќе бидат вработени 17 нови извршители. - Ќе биде донесен нов Правилник за внатрешна организација и работа на ДЗР и Правилник за систематизација на работните места во ДЗР; - Ќе се воведат функција и инструменти за обезбедување квалитет на ревизиите, во согласност со Упатството за обезбедување квалитет. - Развивање на систем на препораки. - Донесување насоки за воведување систем за управување со процесот на ревизија (АМС) и систем за управување со документите (ДМС) - Ќе се спроведат повеќе обуки за разни аспекти на државната ревизија. - Јакнење на оперативните и на функционалните капацитети на ДЗР, преку вработување на нови 23 извршители во 2012, имплементација на АМС и ДМС, разни обуки, унапредување на соработката со Собра 	<ul style="list-style-type: none"> - Главниот впечаток од компаративните анализи на релевантните документи е дека не постои политичка волја за дизајнирање и за доследно спроведување на конзистентна политика на финансиска контрола во јавниот сектор. Така се носат фалични стратегии за развој на ЈВФК, кои не вклучуваат приоритети во развојот на политиката, постојано се доцни со нивното донесување и на тој начин се одолжува донесувањето на законите што треба да ја дадат правната рамка за имплементација на политиката. Затоа, во НПАА во изминативе три години постојано се случува едни исти активности да бидат краткорочни приоритети секоја наредна година. Тоа веројатно најдобро се гледа на случајот со ДЗР и со следењето на извештаите од неговите ревизии на корисниците на буџетски средства. Така, секоја година (уште од 2009) се констатира дека „се определени одговорните лица за контакт меѓу ДЗР и Собранието“, се планира склучување Меморандум за соработка меѓу двете институции и формирање на посебно собраниско тело што ќе ги разгледува извештаите на ДЗР. - За тоа колку Владата е сериозна во своите намери за изградба на „систем што ќе гарантира разумно користење на јавните средства и спречување на неправилностите, сомнежите за измами и корупција“ (Програма за работа на Владата). - Чуму ни е воопшто да ги трошиме и онака оскудните даночни пари за ДЗР, кого никој не го зема за сериозно? Дека Владата не го зема за сериозно ДЗР се потврдува и со фактот дека од 2009 „се менува Уставот на РМ“ со цел во него да се вметне ДЗР, заради зголемување на самостојноста и независноста на оваа институција. - Понатаму, во ревизијата 2010 како краткорочен приоритет се предвидува заокружувањето на системот со воспоставување на одделенија за внатрешна ревизија на централно и на локално ниво, нивно опремување, обезбедување на потребниот кадар и негова обука. Од друга страна, активностите за реализацијата на овие „краткорочни“ приоритети се протегаат до 2013. - Друг случај е примерот со донесувањето на Законот за финансиска инспекција во јавниот сектор, кој се провлекува од НПАА 2009.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Заштитата на финансиските интереси на ЕУ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се воспостави формална служба за борба против измами. 	<p>2. Заштитата на финансиските интереси на ЕУ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Владата ќе донесе Уредба за постапката за спречување на неправилностите, начинот на меѓусебната соработка, формата и содржината, роковите и начинот за известување за неправилностите. - Одделението за координација и спречување на измами (AFCOS) ќе поддржи тела и институции надвор од матичната институција кои се директно или индиректно вклучени во заштитата на финансиските интереси на ЕУ. - Обуки за вработените на AFCOS за заштита на финансиските интереси на ЕУ. - Со Годишниот работен план за 2011 ќе се следат препораките од Годишниот извештај за ревизорските активности во 2010 и препораките од спроведените мисии во текот на 2011 и ќе се вршат мисии на системска ревизија и мисии на ревизија на операциите за ИПА (II, III, IV и IV Компонента). - Ревизорското тело ќе се обучува за ревизија на компонентите 1 и 2 на ИПА, за кои се очекува пренесување на овластувањата за управување, а во согласност со тоа ќе се направат и соодветни измени во Годишниот работен план за 2011. - Реализација на годишната стратегија 2009–2011. - Ревизорското тело ќе ја продолжи соработката со Европскиот суд на ревизорите во Луксембург и со европските ревизорски тела за размена на најдобри практики. - Ќе биде потпишан Меморандум за разбирање и соработка со ДЗР. - Ќе се вработат 10 нови извршители. - Ќе бидат ревидирани и ажурирани прирачниците за ревизија на ИПА, ќе бидат изготвени нови методолошки упатства и ќе се развие нова Стратегија за ревизија за периодот 2011–2013. - Во 2012 ќе се реализираат 3 вработувања во ревизорското тело. 	<ul style="list-style-type: none"> - Донесувањето на Уредбата за постапката за спречување на неправилностите, начинот на меѓусебната соработка, формата и содржината, роковите и начинот на известување за неправилностите е предвидено уште со НПАА 2009. - Параграфот што говори за активностите за операционализирање на AFCOS е прекопиран од НПАА 2009. Главен заклучок е дека активностите се пренесуваат од година во година поради малиот капацитет за нивна реализација.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>3. Фалсификување на евроџо</p> <ul style="list-style-type: none"> - Истражните капацитети остануваат слаби и покрај организирањето на одредени обуки на полето на откривањето на фалсификувани банкноти. 	<p>3. Фалсификување на евроџо</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во МВР ќе се формира Централна канцеларија за истраги, чиишто вработени ќе бидат соодветно обучени. - Во МВР ќе се воспостави Национална разузнавачка база, која ќе ја вклучува и базата на податоци за фалсификуваните банкноти (евра). - Ќе се спроведе обука на вработените во Централната канцеларија за „заштита на еврото од фалсификување“. 	<ul style="list-style-type: none"> - Основањето на Централната канцеларија се предвидува уште во НПАА 2009. Во однос на заштитата на еврото од фалсификување, не се поставуваат среднорочни приоритети.

ПОГЛАВЈЕ 33. ФИНАНСИСКИ И БУЏЕТСКИ ОДРЕДБИ

Пристапно партнерство

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>1. Сојсџвени ресурси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ограничен напредок во институционалниот капацитет на Царинската управа. - Внатрешната контрола и надворешната ревизија не задоволуваат. - Треба да се воспостават координативни структури и правила за правилно пресметување, наплата, плаќање и контрола на сопствените ресурси, како и за известување на ЕУ за спроведувањето на тие правила. 	<p>1. Сојсџвени ресурси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Унапредување на буџетскиот процес, со цел да се зголеми транспарентноста на Буџетот. - Ревидирање на интерните процедури за начинот на подготовка на буџетот и дополнување со процедурите за пренос на неискористените средства од претходната во наредната фискална година, како и процедурите за ефикасно искористување на средствата од ЕУ-фондовите. - Зајакнување на административниот капацитет на институциите надлежни за прибирање и соодветна контрола на средствата за финансирање на буџетот на ЕУ. - Во рамките на ИПА 2011 е предвиден Проектот за подготовка на повеќегодишен буџет, со кој ќе се добие техничка помош за примена на ЕСА 95. - Ќе се зајакне и административниот капацитет на Секторот „Буџет и фондови“ со нови вработувања во одделенијата задолжени за подготовка на повеќегодишен буџет, буџетски анализи и примена на методологијата ЕСА95 	<ul style="list-style-type: none"> - Политиката што произлегува од подрачјето на сопствени средства е поврзана со националното законодавство за царини, даноци, статистика и финансиски надзор, така што и општата слика за ова подрачје произлегува од коментарите дадени во поглавјата 16, 17, 18, 29 и 32. - Дополнително на забелешките и коментарите во наведените поглавја, општ впечаток за ова поглавје е дека напредокот е бавен и незадоволителен, а активностите предвидени во НПАА неконкретни. На пример, примената на ЕСА 95 е многу бавна и нема засилени активности за забрзување на нејзиниото усвојување. Воопшто не е адресиран проблемот на сивата економија, со што државата губи значајни суми средства.

Извештај за напредокот 2010	НПАА 2011	Коментар
<p>2. Измама кај царинскиите давачки и ДДВ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот за внатрешна ревизија и финансиска контрола во јавната администрација останува незадоволителен. - Потребни се натамошни напори за борба против даночните евазии. - Ограничен напредок во правењето исцрпни национални сметки. - Ограничен напредок во примената на ЕСА95 методологијата и кај подобрувањето на проценките на сивата економија 	<p>2. Измама кај царинскиите давачки и ДДВ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Реформите во насока на унифицирање на системот за прибирање приходи, преку зајакнување на внатрешната контрола и надворешната ревизија во прибирањето и наплатата на царинските давачки и ДДВ, преземање антикорупциски мерки во ЦУ и во УЈП и дополнителни напори во борбата против затајувањето данок. - Ќе се измени и дополни Правилникот за организација и систематизација на работните места на ЦУ и ќе се воведат нови работни места на пофреквентните гранични премини, кои ќе постапуваат по разузнавачки упатства на Секторот за контрола и истраги. - Обуки поврзани со примената на нови сметководствени стандарди, методологијата ЕСА 95, координација, управување, контрола и надзор на сопствените средства. - До средината на 2011 ЦУ целосно ќе го имплементира системот за обработка на царинските декларации и ќе ги засили потсистемите TARIM/TARIK, управувањето со наплатата и гаранциите, управувањето со ризик, царинските авторизации итн. - МФ ќе се насочи на развој и унапредување на буџетскиот процес, во функција на повеќегодишно управување со јавните финансии, целосна хармонизација на методологијата за пресметување на БНД со ЕСА 95, воспоставување на тело за управување, контрола и надзор на сопствените средства, со негово соодветно екипирање. 	<ul style="list-style-type: none"> - Покрај горенаведените забелешки, кои подеднакво се однесуваат на ова подрачје од поглавјето, тука може да се спомене дека сериозен проблем кој се пренесува со години е капацитетот на Министерството за финансии за среднорочно буџетско планирање, што претставува сериозен хендикеп во планирањето на финансиската поддршка за развојот и имплементацијата на националните економски политики.

